

Bulletin advokacie

Opakujeme výzvu: Přihlaste se do seznamu advokátů poskytujících bezplatnou právní pomoc • K jednomu zapomenutému legislativním návrhu • Z činnosti Unie obhájců • Hojivá advokacie • Benešovská výstava o advokátních rodech Veselých a Kloudů • Odešel Czesław Jaworski, bývalý předseda polské advokacie •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Rozhodčí řízení ze všech stran.
Rozhovory a články čtete na stranách 11 až 50.

**HLEDÁ SE
TALENT
ROKU 2018**
Více na str. 6.

Moje agenda x Spisy (vše) x K16315 x
K16315 — Klient Uložit
Základní údaje
Komunikace / log
Subjekt
Dokumenty
Pošta
Kalendář
Lhůty a úkoly

PROPOJILI JSME

ASPI A PRAETOR

Praetor
advokátní systém pro úspěšné

Rešerše právních informací přímo ve vašich spisech

VÝHODNÉ PODMÍNKY PRO UŽIVATELE ASPI

na pořízení systému Praetor

AKCE do 31. 10. 2018

Při pořízení systému Praetor

MOBILNÍ APLIKACE ZDARMA

UŽIVATELÉ SYSTEMŮ ASPI A PRAETOR ZÍSKÁVAJÍ VÝRAZNÉ ÚSPORY ČASU A ZJEDNODUŠENÍ PRÁCE:

- + Vzájemný přístup z jednoho systému do druhého (možnost pracovat s ASPI v prostředí spisu).
- + Snadné ukládání výsledků vyhledávání a dokumentů v ASPI přímo do příslušného spisu do Praetora.
- + Podpora sdílení výsledků rešerše s týmem na kauzách (knowledge base).
- + Přímě z prostředí ASPI si můžete stopovat čas strávený rešerší a vykázat jej na příslušný spis.
- + Vykazování času studia literatury, judikatury a předpisů i přímě z ASPI.

**DOMLUVTE SI
PREZENTACI
A ZDARMA
VYZKOUŠEJTE**

praetor-systems.cz/aspi

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
PhDr. Dagmar Koutská
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného

zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamací při problémech s distribucí
se obraťte na pi Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby

zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též na internetu
(www.cak.cz). Předáním rukopisu redakci
vyjadřuje autor souhlas s rozmnožením,
rozšiřováním a sdělováním jeho příspěvku
na stránkách www.bulletin-advokacie.cz,
v právních informačních systémech
a na internetových portálech spolupracujících
s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci
monitoringu médií.

Toto číslo vyšlo 21. 9. 2018 v nákladu
17 050 výtisků.

Obálka:

Shutterstock
Tisk: Impax, spol. s r. o.
MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 1805-8280 (online)

Úvodník

Martin Maisner: **Rehabilitujme společně pověst rozhodčího řízení** 3

Aktuality

Linka právní pomoci pomáhá už 13 let Hana Rýdlová 4
**Opakujeme výzvu: Přihlaste se do seznamu advokátů poskytujících
bezplatnou právní pomoc** Irena Schejbalová 6
Pište a můžete být Talentem roku! Red. 6
14. ročník celojustiční soutěže Právník roku 2018 vyhlášen 8
Aktuálně v právu Hana Rýdlová 10

z právní teorie a praxe

Rozhovory

**Stálý rozhodčí soud znamená stabilitu procesních postupů.
Rozhovor s předsedkyní Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR
a Agrární komoře ČR Marií Karfíkovou** Alexander J. Bělohávek 11
**Chceme se vyrovnat všem mezinárodním evropským sudištím.
Rozhovor s předsedou Mezinárodního rozhodčího soudu
při Českomoravské komoditní burze Vítém Horáčkem**
Alexander J. Bělohávek 14

Články

Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody Robert Němec, Viktor Glatz 16
Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení Pavel Horák 23
Na co nezapomínat při sjednávání rozhodčí smlouvy Milan Kindl 29
Konstituování rozhodčího fóra Tomáš Sokol 32
**Notifikační povinnost rozhodců o svých vazbách na strany řízení
ve světle mezinárodních standardů** Alexander J. Bělohávek 36
Pravomoc soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení Martin Doleček 40
Vykonatelnost a výkon rozhodčích nálezů David Řezníček 43
Efektivita rozhodčího řízení Martin Maisner 46

Z judikatury

ÚS: K principu subsidiarity trestní represe 51
ÚS: K nákladům řízení 55
SD EU: Brexit a výkon evropského zatýkacího rozkazu 57
SD EU: K autorským právům autorů fotografií a jejich umístění 58
ESLP: K řízení o popření otcovství 59

Z odborné literatury

Roman Kramařík, Michal Petr, Karel Svoboda, Martin Sztefek, Jiří Valdhaus:
Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. Komentář
(Jan Měkota) 61
Jana Pattynová, Lenka Suchánková, Jiří Černý a kolektiv:
**Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Data
a soukromí v digitálním světě. Komentář** (Tomáš Lechner) 62
Digesta Iustiniani (Jan Šejdl) 62
Jarmila Pokorná, Eva Večerková, Tereza Levická, Jan Dudová:
**Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám
podnikatelů** (Petr Hajn) 63
Michael Šefčík: **Karuselové podvody** (Jan Široký) 64
Vladimír Syruček, Vencislav Sabotinov a kol.: **Realitní právo.
Nemovitosti v realitní praxi** (Martin Maisner) 65

Dana Ondřejová, David Sehnálek: Nekalosoutěžní reklama a nekalé obchodní praktiky v české i evropské právní úpravě a judikatuře (Michal Vítek)	66
Peter Molitoris: Konsensuálne prostriedky alternatívneho riešenia sporov v správnom konaní (Tereza Chadimová)	66
Bulletin slovenskej advokácie prináša...	68

z advokacie

Z české advokacie

K jednomu zapomenutému legislativním návrhu Jan Vidrna	69
Odešli do nebeské síně	71
Z činnosti Unie obhájců Lukáš Trojan, Petr Toman	72
Hojivá advokacie Daniela Kovářová	73
Z kárné praxe Jan Syka	75

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	77
Pozvánka na konferenci Soukromé právo 2018 v Ostravě a v Praze	79
Pozvánka na tradiční seminář o americkém právu v Telči	80
Pozvánka na seminář o insolvenčním právu	80
Benešovská výstava o advokátních rodech Veselých a Kloudů Ivana Cihlářová	81

Z právnické společnosti

Odešel Czesław Jaworski, bývalý předseda polské advokacie Stanislav Balík	82
--	----

Nakonec

Právníkovy zápisky Petr Hajn	83
Kresba Lubomíra Lichého	84
Víte, že... Stanislav Balík	84
Inhaltsverzeichnis	86
Zusammenfassung/Summary	87
Table of Contents	88

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasílaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionalit programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasílané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případně vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji **barevnou** portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- sdělení, zda chcete zaslat po zlomu korektury

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Insolvenční správci se zvláštním povolením

insolvence klienta

» příležitost ke spolupráci «

reorganizace

www.zizlavsky.cz   michal@zizlavsky.cz

Rehabilitujme společně pověst rozhodčího řízení

Držíte v ruce historicky první monotematické číslo Bulletinu advokacie, které je věnováno problematice rozhodčího řízení. Je výsledkem pozornosti, kterou se rozhodlo vedení České advokátní komory rozhodčímu řízení věnovat.

Možná se čtenář pozastaví nad tím, proč se Česká advokátní komora věnuje prostřednictvím svého Bulletinu činnosti, která technicky ani není výkonem advokacie, a tudíž ani nespadá jako aktivita do působnosti této stavovské organizace. Důvody jsou jednoduché a je jich hned několik – rozhodčí řízení jako alternativní způsob řešení sporů může být významným nástrojem advokáta při jeho práci, významný počet advokátů působí jako rozhodci jak na stálých rozhodčích soudech, v rozhodčích řízeních *ad hoc*, tak i v mezinárodních obchodních a investičních sporech.

Dalším důvodem je fakt, že rozhodčí řízení v České republice získalo – podle mého názoru ne zcela zaslouženě – dost špatnou pověst. Excesy českých soudů sice nikdo neřeší, ale několik sporných rozhodčích kauz bylo medializováno velmi rozsáhle. Většina veřejnosti, a bohužel i veřejnosti odborné, je tímto stavem ovlivněna. Česká advokátní komora chce proto přispět k objektivnímu pohledu na rozhodčí řízení a tento ve světě standardní a respektovaný právní nástroj poněkud rehabilitovat. Navíc – vzhledem k tomu, že každý advokát, i když vykonává funkci rozhodce, je stále advokátem, je povinen zachovávat nejen pravidla určená rozhodcům, ale i chovat se tak korektně, aby se nevystavil riziku kárného postihu ze strany Komory.

Tím posledním důvodem je, že jednou z příčin, proč se řada advokátů a podnikatelů obává rozhodčího řízení, je jejich limitovaná či žádná osobní zkušenost s aplikací rozhodčího řízení při řešení sporů. Přesto, že výrazně kratší trvání rozhodčích sporů hovoří jednoznačně pro tuto variantu, nedostatek osobní zkušenosti jim brání ve využívání této celosvětově rozšířené metody řešení sporů, což je nepochybně škoda.

♣ JUDr. MARTIN MAISNER, Ph.D., MCI Arb.,
člen představenstva ČAK

LINKA PRÁVNÍ POMOCI pomáhá už 13 let

NA Lince PRÁVNÍ POMOCI NADACE NAŠE DÍTĚ POSKYTUJÍ ADVOKÁTI Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY JIŽ 13 LET BEZPLATNÉ PRÁVNÍ PORADENSTVÍ V OBLASTI RODINNÉHO PRÁVA. KTERÝKOLIV Z RODIČŮ ČI PRARODIČŮ TAK MÁ MOŽNOST ZÍSKAT ZDARMA ODBORNOU RADU V OBLASTI PRÁVNÍ OCHRANY NEZLETILÝCH NEBO POMOC S ŘEŠENÍM PROBLÉMŮ VE VZTAZÍCH MEZI RODIČI A DĚTMI. ADVOKÁTI ZAPSANÍ NA SEZNAMU ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY ODPOVÍDAJÍ NA DOTAZY OHLEDNĚ OSVOJENÍ, PĚSTOUNSKÉ PÉČE, ÚSTAVNÍ VÝCHOVY, STŘÍDAVÉ PÉČE A DALŠÍCH, A TO KAŽDOU STŘEDU OD 14 DO 18 HODIN V PROSTORÁCH NADACE NAŠE DÍTĚ.

DÍTĚ JAKO CENTRUM SPORU

Hlavními tématy, která advokáti na Lince právní pomoci řeší, jsou rozvodové a rozchodové spory rodičů a následná péče o dítě. Ve společnosti narůstá neochota se dohodnout, rodiny se často zadlužují, občas bez vědomí partnera, při prvním závažnějším problému se rodiče rozcházejí a začíná spor o děti. Jedna třetina případů dotazů na Linku právní pomoci se týká právě praktických záležitostí okolo rozvodu nebo rozchodu, velmi frekventovaným tématem je i změna péče o dítě či dnes populární střídavá péče. A trvalým tématem je vyměření výživného či jeho neplacení ze strany partnera.

Výjimkou není ani snaha ublížit tomu druhému právě prostřednictvím dítěte. Často se stává, že jeden z rodičů brání druhému, aby se s dítětem stýkal z důvodu osobní zá-

šti, a nebere přitom ohled na zájmy dítěte. Bránění ve styku rodiče s dítětem anebo změna péče o dítě patří mezi další velmi častá témata dotazů na Lince právní pomoci. Ve více než polovině případů se dotazuje matka, v menší míře poté otec nebo prarodič. Otázky také často směřují k neplacení výživného, porušení domluveného režimu péče o dítě mezi oběma rodiči, možnosti pěstounství anebo otcovství, výjimkou však není ani řešení otázek sexuálního zneužívání dítěte, případně jiné trestné činnosti (týrání).

PRÁVNÍ RADA DĚTEM A RODINÁM V KRIZI

777 800 002*
lpp@nasedite.cz
(středa 14–18 hod.)

Linku právní pomoci provozuje
Nadace Naše dítě.

Bezplatné rady poskytují advokáti,
specialisté na rodinné právo.

*Hovor je zpoplatněn jako běžný hovor dle vašeho tarifu.

www.nasedite.cz

MEZINÁRODNÍ SPORY O DĚTI

V posledních letech narůstá i téma mezinárodních sporů o dítě. Příkladem může být příběh z Linky právní pomoci, kdy po rozchodu rodičů zůstávala dcera v péči české matky. Otec je Američan, a dcera má proto dvojí občanství. Po návštěvě otce v USA dceru neoprávněně zadržoval a matka musela jednat o její navrácení s českými úřady.

Nedílnou součástí sporů mezi rodiči bývá i minimální komunikace. Advokáti z Linky právní pomoci proto rodičům vždy doporučují, že nejrychlejší cestou, jak spor ukončit, je nejprve dohodnout se mezi sebou, teprve poté přistupovat k právním krokům. Cenným a osvědčeným způsobem řešení těchto sporů, který je často doporučován, je mediace. A i s tím dovedou advokáti na Lince právní pomoci rodičům poradit.

**STAŇTE SE I VY
SPOLUPRACOVNÍKEM
LINKY PRÁVNÍ POMOCI**

BLIŽŠÍ INFORMACE:

Mgr. Zuzana Šafářová
z.safarova@nasedite.cz
tel.: 266 727 945
mobil: 774 600 253

PODĚKOVÁNÍ

Za dobu existence Linky právní pomoci reagovali advokáti na více než 3 000 telefonických i e-mailových dotazů. Nadace Naše dítě děkuje advokátům z České advokátní komory za bezplatné poskytování odborné pomoci pro rodiny s dětmi v krizových životních situacích.

GENNÉ RADY NA LINCĚ PRÁVNÍ POMOCI BEZ NÁROKU NA HONORÁŘ POSKYTUJÍ:

Mgr. Zuzana Bělinová
JUDr. Hana Klímová
JUDr. Jitka Kučerová
JUDr. Eva Marvanová
Mgr. David Strupek
JUDr. Lucie Trnková (do září 2018)

NADACE NAŠE DÍTĚ LETOS SLAVÍ 25 LET

Nadaci Naše dítě založila v roce 1993 Ing. Zuzana Baudyšová s cílem pomáhat zneužívaným, týraným, zanedbávaným a handicapovaným dětem a dětem v těžké životní situaci. V roce 1994 vznikla první celostátní Linka bezpečí, následně Rodičovská linka a také Linka Vzkaz domů pro pohřešované děti a děti na útěku. V roce 2004 se sdružení Linky bezpečí osamostatnilo a převzalo tyto projekty pod vlastní křídla. Linka právní pomoci byla založena v roce 2005. Během 25 let existence nadace Naše dítě díky podpoře dárců a mecenášů mohla transparentně přerozdělit přes 260 milionů korun ve prospěch ohrožených dětí, poskytnout tisíce bezplatných rad na Lince právní pomoci a apelovat na širokou veřejnost prostřednictvím mnoha osvětových kampaní.

Opakujeme výzvu: Přihlaste se do seznamu advokátů poskytujících bezplatnou právní pomoc

Vážené advokátky, vážení advokáti,

přihlaste se k tradici svatého Yva a rozšířte řady těch, jejichž jméno již je zapsáno na zvláštním seznamu advokátů, kteří souhlasí s určením pro poskytnutí bezplatné právní pomoci podle novely zákona o advokacii č. 258/2017 Sb., účinné od 1. července 2018. (Reálně ovšem nejde o zvláštní seznam, ale spíše o příznak v zápisu advokáta v seznamu advokátů.)

Nová úprava předpokládá, že se do tohoto systému advokáti zapojí dobrovolně, je totiž zčásti hrazen státem. Komora je povinna dbát na to, aby advokáti byli určováni rovnoměrně, a to i s ohledem na charakter a složitost věci, ve které mají být právní služby poskytnuty, a na možné náklady, které mohou určitému advokátovi v souvislosti s poskytnutím právních služeb

vzniknout. Nebude-li však možné určit advokáta z tohoto zvláštního seznamu, je Komora oprávněna určit kteréhokoliv advokáta ze seznamu advokátů podle § 4 zákona o advokacii.

Novela č. 258/2017 Sb. zavedla tři samostatné formy právní pomoci: určování k poskytnutí právní porady (§ 18a zákona o advokacii), určování k poskytnutí právní porady cizincům umístěným v zařízení pro zajištění cizinců nebo v přijímacím středisku (§ 18b zákona o advokacii) a určování advokátů k poskytnutí právní služby (§ 18c zákona o advokacii). Agendu určování advokátů k poskytování bezplatné právní pomoci administrativně zpracovává pro celé území ČR pobočka ČAK v Brně.

✦ JUDr. IRENA SCHEJBALOVÁ,
ředitelka pobočky ČAK v Brně

Pište a můžete být Talentem roku!

JAKO JIŽ TRADIČNĚ, JE I LETOS SOUČÁSTÍ CELOJUSTIČNÍ SOUTĚŽE PRÁVNÍK ROKU, KTEROU SPOLUPOŘÁDÁ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA, SPECIÁLNÍ KATEGORIE TALENT ROKU.

Tato kategorie je určena mladým právníkům jakékoliv právnické profese do 33 let věku a porota oceňuje tři nejlepší odborné či literární písemné práce s justiční tematikou. Podmínkou je, aby tyto práce byly autentické, vytvořené speciálně pro tuto soutěž, a tedy nikde nebyly dosud publikovány. Vítězové získávají nezanedbatelnou finanční odměnu od České advokátní komory, Notářské komory, Exekutorské komory a Unie podnikových právníků (100 tisíc, 50 tisíc a 25 tisíc korun).

„Také letos chceme ocenit mladé začínající kolegy, abychom je motivovali zajímavou finanční částkou jak k odbornému růstu, tak i k pravidelnému publikování,“ vybízí k účasti v soutěži JUDr. Vladimír Jirousek, předseda České advokátní komory.

Do soutěže se není třeba nijak speciálně hlásit, stačí, aby autoři zaslali své písemné práce označené heslem „Talent roku“ do 31. října 2018 na adresu vedoucí odboru vnějších vztahů a tiskové mluvčí ČAK PhDr. Ivy Chaloupkové - chaloupkova@cak.cz.

Tři nejlepší autoři by si pak měli udělat volno večer 1. února 2019, kdy si přijdou převzít cenu v rámci společenského galavečera soutěže Právník roku, který se bude konat 1. února 2019 v Praze. Vítězné práce pak budou jako každý rok postupně zveřejňovány v Bulletinu advokacie v číslech 3, 4 a 5/2019.

Minulý ročník ovládla talentovou soutěž zajímavá problematika práva ve spojení s umělou inteligencí nebo kryptoměnami. Talentem roku 2017 se stala advokátka JUDr. Linda Kolaříková (na snímku) za práci „Odpovědnost (za) roboty aneb právo umělé inteligence“.

právník roku 2018

✦ Red.

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ POZNATKY A ZKUŠENOSTI Z APLIKAČNÍ PRAXE!

Machačková a kol.

Stavební zákon. Komentář. 3. vydání

2018, vázané v plátně, 1 216 stran, cena 1 990 Kč

obj. číslo EKZ188

- velká novela stavebního zákona byla důvodem sepsání dalšího 3. vydání komentáře, který komplexně a v jednotlivých návaznostech a souvislostech vysvětluje právní úpravu na úseku územního plánování, územního rozhodování a stavebního řádu, s důrazem na změny, které novela přinesla, především pak na zcela nové postupy a instituty, které byly nově zavedeny
- významné procesní změny, které jsou novelou dotčeny, se týkají územního a stavebního řízení, územního/společného řízení s posouzením vlivů na životní prostředí a kolaudačního řízení
- novelou byly zpřesněny procesy při pořizování a vydání územně-plánovací dokumentace, atp.

objednávejte na

www.beck.cz

nově možnost převzít přes Zásilkovnu

Česká advokátní komora a EPRAVO.CZ vyhlašují 14. ROČNÍK PRESTIŽNÍ CELOJUSTIČNÍ SOUTĚŽE

epravo.cz

Váš partner na cestě právem

právní roku 2018

Stálé kategorie soutěže

- Občanské právo (hmotné i procesní)
- Trestní právo (hmotné i procesní)
- Finanční právo
- Správní právo
- Právo informačních technologií
- Lidská práva a právo ústavní
- Pracovní právo

Stálé kategorie se zvláštními kritérii

- Talent roku (pro mladé začínající právníky do 33 let věku)
- Ocenění PRO BONO
- Právnická síň slávy (za výjimečný celoživotní přínos právu)

Ceny sv. Yva může získat v jednotlivých kategoriích příslušník kterékoli právnické profese, pokud v oblasti svého působení dosáhne mimořádných výsledků. V kategorii Právnická síň slávy jde o ocenění za celoživotní dílo. Nominovat kandidáta může veškerá odborná veřejnost.

Záštitu nad letošním ročníkem převzali předseda vlády ČR a ministr spravedlnosti.

Nominace jsou přijímány na www.pravníroku.cz od 31. 5. 2018 do 31. 10. 2018.

Ceny sv. Yva budou předány na slavnostním galavečeru se společenským programem 1. února 2019 v Praze. Pro rezervaci vstupenek a ubytování sledujte Bulletin advokacie č. 11/2018.

Partneři soutěže:

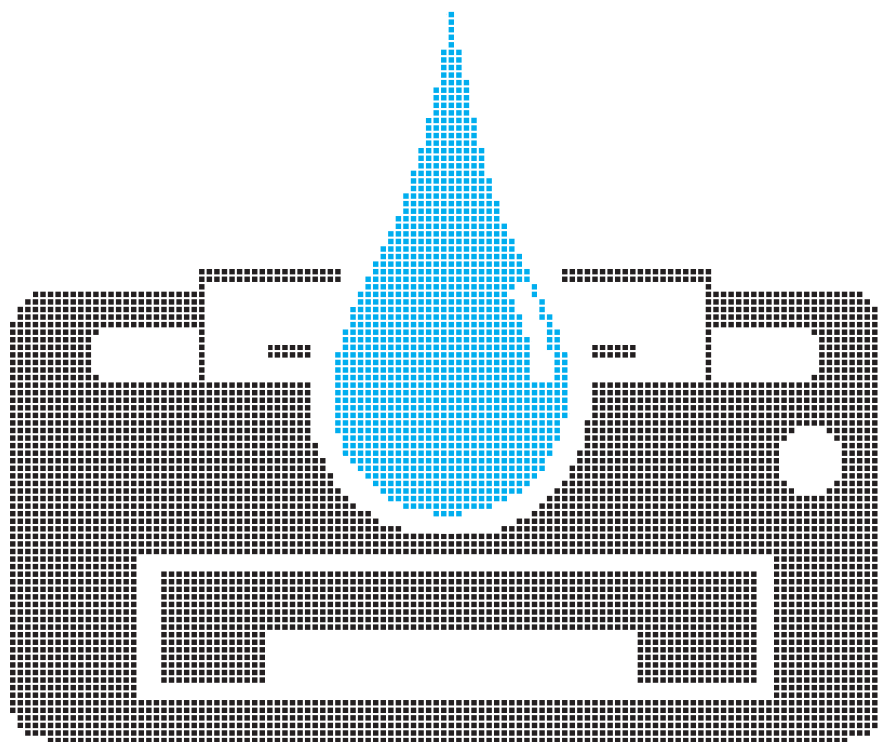
- Soudcovská unie ČR
- Exekutorská komora ČR
- Unie podnikových právníků ČR
- Jednota českých právníků
- Notářská komora ČR
- Unie státních zástupců ČR
- Unie obhájců ČR

Společně jsme založili tradici, kterou si právníký svět zaslouží!

GIGAPRINT.CZ

Tonery pro všechny tiskárny

Tonery a inkoustové kazety do nejoblíbenějších tiskáren:

HP | CANON | BROTHER | XEROX | SAMSUNG | KONICA MINOLTA | OKI | DELL | KYOCERA | LEXMARK | RICOH | DYMO

GIGAPRINT.CZ

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Nové zákony a novelizace

Ve Sbírce zákonů v částce 86 až 88, rozeslané dne 16. srpna 2018, byl publikován nový zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, a celá řada novel zákonů, jako např. zákon č. 172/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, dále zákon č. 173/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, nebo zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, nebo také zákon č. 174/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, jakož i zákon č. 176/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Z judikatury

ÚS se zastal ženy, žalovala advokáta za špatné rady a lživé údaje

Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 8. 2018, sp. zn. II. ÚS 644/18, nelze nikoho nutit, aby předkládal soudům nepravdivé nebo zavádějící údaje, byť mu to poradí jeho advokát. Ústavní soud se zastal ženy, která neuspěla u obecných soudů se žalobou na svého bývalého advokáta. Advokát podle Ústavního soudu dostatečně ženě neobjasnil převod pohledávky a požadoval po ní podepsání nepravdivých dokumentů, což neudělala. Potom prohrála spor, ve kterém ji zastupoval. Ústavní soud zdůraznil, že podle etického kodexu České advokátní komory nesmí advokát v řízení uvádět údaje ani navrhovat důkazy, o nichž ví, že jsou nepravdivé nebo klamavé. V dalším řízení obecné soudy nesmí přičítat stěžovatelce k tíži, že nevyhověla pokynům advokáta, které by měly za následek předkládání vědomě nepravdivých důkazů soudům.

Ze světa práva

Delegace ČAK se poprvé sešla s ministrem spravedlnosti

Zástupci Komory v čele s jejím předsedou Vladimírem Jirousekem se sešli dne 6. srpna 2018 s ministrem spravedlnosti Janem Kněžínkem na půdě Ministerstva spravedlnosti ČR při historicky prvním setkání. Tématy první oficiální schůzky byla bezplatná právní pomoc občanům, rekodifikace pro-

cesních předpisů, příprava zákona o hromadných žalobách. Rozhodně nešlo toliko o „seznamovací schůzku“, ale o nastolení aktuálních témat, kterých je celá řada. Předseda ČAK JUDr. Vladimír Jirousek uvítal zejména to, že došlo k dohodě o přímé účasti jmenovaných reprezentantů advokacie v rámci legislativní tvorby nebo ke shodě ohledně základních pravidel součinnosti při zajišťování chodu bezplatné právní pomoci. Velmi dobře se dle jeho slov rýsuje i budoucí spolupráce s Ministerstvem spravedlnosti. Obě strany se shodly na systému pravidelných konzultačních schůzek, a protože se jednání vedle ministra účastnili i jeho náměstci a další vedoucí pracovníci ministerstva, spolupráce by měla probíhat na různých úrovních, relevantních projednávané problematice.

Nový předseda NSS

Prezident republiky Miloš Zeman přijal v úterý dne 21. srpna 2018 na Pražském hradě místopředsedu Nejvyššího správního soudu Michala Mazance, kterého následně jmenuje dne 18. září 2018 předsedou Nejvyššího správního soudu, a to s účinností od 1. října 2018.

Nová internetová aplikace Ústavního soudu NaSpis

Ústavní soud spustil od 1. září 2018 internetovou aplikaci NaSpis, která umožní advokátům – právním zástupcům účastníků a vedlejších účastníků řízení – přistupovat a seznamovat se s elektronickými dokumenty ve spisech Ústavního soudu vzdáleně, bez nutnosti osobně navštívit sídlo Ústavního soudu. Aplikace NaSpis nemůže plně nahradit institut nahlížení do spisu, který se musí realizovat v prostorách sídla Ústavního soudu, ale měla by usnadnit přístup právních zástupců do elektronických spisů soudu, a tím šetřit čas a prostředky účastníků řízení. Vzhledem k tomu se však prozatím ÚS rozhodl aplikaci omezit na řízení zahájená až po zprovoznění aplikace, tj. po 1. 9. 2018; do spisů vedených v dříve zahájených řízeních nebude možné prostřednictvím této služby přistupovat. Do aplikace je třeba se registrovat prostřednictvím datové schránky a e-mailu uživatele. Bližší informace uživatel nalezne přímo na webových stránkách aplikace NaSpis <https://naspis.usoud.cz>.

✿ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

Bulletin advokacie online

Vše ze světa advokacie naleznete na www.bulletin-advokacie.cz.

z právní teorie a praxe

Stálý rozhodčí soud znamená stabilitu procesních postupů

Rozhovor s předsedkyní Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR Marií Karfíkovou

■ Jak byste definovala stálý rozhodčí soud ve vztahu k tomu, co nabízí stranám?

Opomeneme-li to, že náš zákonodárce postavení stálého rozhodčího soudu definuje a umožňuje jejich zřízení jen zákonem, či podle zvláštního zákona, což již samo o sobě o něčem svědčí, pak je to především stabilita této instituce. Stálý rozhodčí soud poskytuje stranám garanci již jen tím, že má přesně daná procesní pravidla, která spolu se Statutem rozhodčího soudu podléhají publikování v Obchodním věstníku. Navíc na stránkách našeho Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky můžete nalézt pravidla (Řády) aplikované od vzniku tohoto rozhodčího soudu a podotýkám, navíc v několika jazycích. Strany tak mají jistotu v tom, že vždy vědí, jaké procesní postupy budou použity, kde se s nimi mohou seznámit apod. Je to ale také stabilita administrativy, interních postupů, způsobu komunikace s námi, ale i našeho soudu se stranami. Je to prostě a jednoduše jistota postupů.

Není to ale nic zvláštního ani v mezinárodní praxi. Takzvaného rozhodčího řízení *ad hoc*, tj. mimo pravomoc (příslušnost) stálých rozhodčích institucí se samozřejmě využívá také, ale v podstatně menší míře. Jsou v zásadě i státy, kde strany, pokud uzavřou rozhodčí smlouvu, vlastně ani neuvažují o tom, že by se podřídily jiným pravidlům a správě takového řízení než u nějaké stálé rozhodčí instituce. Jsou to právě tyto instituce, které jim garantují kvalitu a zejména předvídatelnost postupů. Pokud se někoho ze zahraničních kolegů zeptám na to, jak to vypadá u nich s řízením *ad hoc* (mimo stálé rozhodčí instituce), pak se spíše diví, proč se na to ptám, a považují za naprostou samozřejmost, že se využívá stálých rozhodčích soudů (institucí).

Kromě toho náš rozhodčí soud disponuje skutečně velmi kvalifikovaným personálem, technickým a jiným zázemím, a kdo u nás byl, ten ví, že jsme schopni zajistit projednávání věcí na vskutku vysoké úrovni. To ostatně uznávají i strany ze zahraničí. Kromě toho má Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR výhody, že navazuje na praxi bývalého Rozhodčího soudu při Českosloven-

ROZHODČÍ SOUD
při Hospodářské komoře České republiky
a Agrární komoře České republiky

Prof. JUDr. Marie Karfíková, CSc., vysokoškolská profesorka, rozhodkyně a advokátka, je odbornicí v oboru finančního práva, daňového a pojišťovacího práva.

Od roku 1975 působí na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a v současné době zastává funkci vedoucí katedry finančního práva a finanční vědy. V letech 1999 až 2006 byla členkou Legislativní rady vlády ČR. V současnosti je předsedkyní Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, členkou kárného senátu Nejvyššího správního soudu, dále členkou vědecké rady Právnické fakulty Univerzity Karlovy a vědecké rady Fakulty právnické Západočeské univerzity, ale i členkou rozkladové komise České národní banky, etického výboru České asociace pojišťoven a členkou prezidia nadace „Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových“.

ské obchodní a průmyslové komoře, který až do roku 1994 patřil k nejuznávanějším stálým rozhodčím institucím tzv. východního bloku, který často rozhodoval spory mezi stranami, které s ČR (s Československem) neměly nic společného. Ostatně byl to právě tento stálý rozhodčí soud, který byl první rozhodčí institucí z tzv. socialistických zemí, jehož rozhodnutí začala být uznávána i v tzv. západním světě. Na tuto tradici dnes, a přirozeně velmi rádi a s hrdostí, navazujeme.

■ Znamená to tedy, paní profesorko, že by éra takzvaných soukromých arbitrážních soudů u nás skončila?

Je zjevně zvláštností všech zemí východní a střední Evropy, že v nich došlo k určitému *boomu* řízení *ad hoc* a zřizování různých arbitrážních center. Těch důvodů je asi celá řada a mnohdy budou i sociologicko-právní. Vaše čtenáře takový rozbor nepochybně zajímat nebude. Na druhou stranu nelze nevidět, že vlastně ve všech zemích, v nichž k takovému vývoji v *našem regionu* došlo, nakonec zákonodárci zvolili a zřejmě museli zvolit cestu právní regulace postavení stálých rozhodčích institucí. Nemusíme chodit daleko. Typickým příkladem je třeba Slovensko, Rusko, nově ale také Maďarsko apod. Jednoduše se zjistilo, že jsou to stále rozhodčí instituce, které poskytují ty záruky, jež lze podřadit pod spravedlivý proces. Řízení *ad hoc* asi nejen u nás, ale všude bude mít nějaké své místo. Někde větší, někde menší. Nebudu však zřejmě přehánět, pokud uvedu, že jsou to právě stále rozhodčí soudy, které jako jediné jsou schopny nabídnout ony garance stability procesu a předvídatelnosti toho, co bych označila jako *administrativní (správu)* řízení, tedy toho, na co jsou strany, a především jejich právní zástupci zvyklí z klasického kontradiktorního řízení, v němž jsou školeni a *cvičeni* pro řízení před soudy. To samozřejmě neznamená, že by stálý rozhodčí soud mohl zasahovat do autonomie rozhodování rozhodců co do skutkového a právního posouzení. Jde o stabilitu a garance procesních a procedurálních standardů.

■ Co nejvíce chrání strany v rozhodčím řízení?

To jsem vlastně již sdělila. Stabilita procesních postupů. Je to ale také to, že zde existují stabilní a institucionalizované orgány, které vykonávají kontrolu nad těmito postupy. V případě našeho Rozhodčího soudu je to předsednictvo, které je příslušné např. k rozhodování o některých námitkách proti nezávislosti (nestrannosti) a nepodjatosti rozhodců, tj. tam, kde o tom nerozhoduje zbytek rozhodčího senátu, že zde existují naprosto jasná pravidla pro jmenování rozhodců tam, kde strany nevyužijí svého práva jmenovat rozhodce, apod.

Strany se však mohou chránit nejlépe samy, a to výběrem rozhodců. Za poslední dva roky, kdy vykonávám funkci předsedkyně Rozhodčího soudu, jsem byla požádána o řadu rozhovorů a nezbývá mi než zmínit to, co se snažím zdůraznit vždy a při všech příležitostech. Ačkoli je to jistě v rozporu s etikou a nepochybně i s etikou právních zástupců stran,

snaží se strany obvykle nalézt rozhodce, k němuž mají *nějaký vztah*. Myslí si totiž, že ten jim bude nějak nakloněn, byť rozhodce není a nesmí být jakýmkoli *zástupcem* strany. Je to spíše psychologický moment. Strany by měly naopak hledat někoho, kdo má vedle své odbornosti to nejlepší renomé jako osoba naprosto nezávislá, neovlivnitelná, nestranná, a tedy nepodjatá. To ale strany bohužel nedělají. Možná je ten problém hlubší, než se domníváme, a je to něco, co je v nás zakořeněno, totiž hledat všude nějakého *známého*, nějakou *výhodu* spočívající v tom, že nás někdo zná a bude takzvaně *za nás kopat*. V rozhodčím řízení to ale neplatí. Nejlepší jsou ti rozhodci, kteří jsou naprosto nezávislí, a právě takoví rozhodci poskytují stranám tu největší garanci. Výběr vlastního rozhodce je pak nejen u nás, nýbrž je to celosvětově uznávaným axiomem, hlavní výhodou rozhodčího řízení. Náš Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR pak má na seznamu rozhodců více než 500 jmen těch nejrenomovanějších odborníků ze všech oblastí, právních, ekonomických, ale i technických, a to nejen z tuzemska, nýbrž můžeme se pyšnit i zvučnými jmény velmi známých praktiků a rozhodců ze zahraničí.

Navíc, strany ani neumějí vybírat rozhodce. Důležité je to, aby si strany samy definovaly, v čem je v konkrétním sporu jejich slabé místo, a hledaly takového nestranného odborníka, který díky svým známým a třeba publikovaným názorům bude podporovat jejich právní argumentaci, jejich přístup k řešení onoho *slabého místa*. Konečně, co si budeme říkat, *dva právníci = tři názory*. Právo není exaktní věda a nikdy se asi nepodaří nalézt ono imaginární optimum, že by právo dávalo na vše jednoznačnou odpověď. Prostě musím hledat rozhodce, který svým obecně známým přístupem bude zřejmě podporovat takový názor, na kterém chci postavit svou právní argumentaci. Až si uvědomíme toto, uvědomíme si také potenciál rozhodčího řízení.

■ Rozhodčí řízení je často zmiňováno ve sdělovacích prostředcích a kritizováno (negativně hodnoceno). Co je důvodem a co je pravdy na těchto kritických slovech?

Nemohu než zopakovat to, co říkám často a chci a musím to zdůraznit i na tomto místě. Sdělovací prostředky omílají neustále několik málo případů, přičemž mnohé z nich se netýkají vůbec tzv. obchodní arbitráže, nýbrž investičních sporů. Tisk v tom nerozlišuje, byť jde o něco naprosto odlišného. Kromě toho největší kritika zaznává obvykle z řad těch, kteří prohrají a již se nedívají na to, proč spor prohráli. Vlastní právní zástupci jim nikdy neřeknou, že udělali chybu oni, že vlastně jdou k rozhodčímu řízení bez toho, aniž by vůbec věděli, o čem se jedná. Rozhodčí řízení je samozřejmě civilním procesem, jde o kontradiktorní řízení. Jde ale také o řízení, které má své vlastní zákonitosti. Možná tady by mohla pomoci právě Česká advokátní komora. Právě Komora by mohla třeba zvážit to, že např. zařadí rozhodčí řízení do programu svého vzdělávání pro advokátní koncipienty.

Sama jsem rozhodkyně řadu let a je mi smutno, když zjišťuji, že řada advokátů neumí vůbec postavit žalobu, neumí

spárovat tvrzení s důkazem, ba dokonce – vím, že je to až děsivé – neumí rozpoznat rozdíl mezi nárokem smluvním a mimosmluvním. To ale již není problém rozhodčího řízení. Je to něco, nad čím bychom se měli zamyslet my všichni, celá právnická veřejnost, celá naše profesní obec. Bohužel i obec právně akademická, k níž se samozřejmě hlásím.

Nejvíce bohužel křičí stát a veřejnoprávní subjekty, pokud spor prohrají. Není ale také třeba důvodem to, že si pro zastupování často vybírají advokáty s nejmenšími zkušenostmi, a to jen proto, že jim nabídnou tu nejmenší cenu? Mě rodiče kdysi učili, že nejsme tak bohatí, abychom si kupovali levné věci. A pokud poté při ústním jednání vidíte, že na žalobě museli zřejmě pracovat začínající koncipienti, ne-li dokonce jen praktikanti, je mi z toho až smutno. No, a výsledek je nasnadě. Jenže na rozhodce si každý dovolí. Ten není chráněn tak, jako je tomu v případě soudců. Kritika rozhodčího řízení jako institutu je pak velmi a skutečně velmi laciným a hodně bezohledným argumentem. Obzvláště tehdy, pokud se rozhodci ani Rozhodčí soud nemohou bránit, neboť jsou vázáni velmi striktní povinností mlčenlivosti.

A pokud jde o onu mediální kritiku, víte, nejlepší by bylo, pokud by se média nejprve seznámila s tím, co to vlastně rozhodčí řízení je. Ať přijdou k nám, my jim to rádi vysvětlíme. Klidně pro ně o tom uděláme samostatný seminář a myslím, že poté poněkud změní svůj názor.

■ Jaké jsou podle Vás a z pohledu praxe nejdůležitější rozdíly mezi rozhodčím řízením a řízením před soudy?

Nevím, jaký mi můžete poskytnout rozsah pro tento rozhovor. Určitě ale bohužel ne takový, který by byl zapotřebí pro to, abych tyto rozdíly popsala podrobně. Zkusím to ale několika slovy a na několika příkladech.

Je to řízení kontradiktorní a nalézací. Stejně ostatně jako v řízeních před civilními soudy. Důležité však je, že si strany mohou určit, nebo alespoň významně ovlivnit pravidla, která se budou při postupu v řízení aplikovat. To je bohužel právě něco, čeho strany vůbec nevyužívají, nebo možná neumí využívat. Tak třeba kolik jen prostředků musíte vynaložit v řízeních před soudy, pokud musíte předkládat listiny s ověřenými předklady, jsou-li listinné důkazy v cizích jazycích. Že to není nikterak neobvyklé, mi jistě potvrdí řada advokátů zastupujících korporátní klientelu. V rozhodčím řízení si ale můžete dohodnout např. to, že listiny se budou provádět bez překladů, a je poté na stranách, aby si zvolili rozhodce, kteří takové jazyky ovládají. Totéž platí o volbě jazyka řízení, nebo třeba jen o volbě toho, v jakém jazyce bude nálezní vydán. Konečně, dokážete si představit, kolik stojí kvalitní překlad rozhodčího nálezu (stejně jako třeba soudního rozsudku) do cizího jazyka, očekáváte-li, že výkon budete provádět v zahraničí. Často jsou to závratné sumy. My disponujeme rozhodci, kteří jsou schopni vést řízení a vydat nálezní v celé řadě jazyků. Kromě toho u zvláště citlivých sporů, resp. mezinárodních sporů, není nic neobvyklého, že naše spory rozhodují rozhodci ze zahraničí aplikující v rozsáhlé míře mezinárodní standardy, na kterých se strany dohodnou.

Můžete si sjednat i místo řízení a místo projednávání sporu. Strany si třeba mohou zvolit, resp. dohodnout se na tom, že spor bude projednáván kupř. na stavbě, která je předmětem sporu. Možná přeháním, ale i toto je možné a jistě si dokážete představit rozsah této diskrece. Toto je ale místo projednávání. Něco jiného je místo (tzv. sídlo) řízení. Strany mohou zvolit např. to, že sice sjednají pravomoc (příslušnost) Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, místo (tzv. sídlo) řízení a místo vydání rozhodčího nálezu se ale bude nacházet v zahraničí. Takové řízení se i přesto, že je tzv. administrováno naším stálým rozhodčím soudem, vlastně koná podle cizozemských pravidel o rozhodčím řízení a cizozemské soudy jsou příslušné pro podporu a kontrolu takového řízení, včetně případného řízení o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu. Takový rozhodčí nález se pak u nás vykonává jako cizí rozhodčí nález podle mezinárodních smluv, které Česká republika široce respektuje. I na to např. náš Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR pamatuje a toto umožňuje.

Ale z jiného soudku. Můžete si snad sjednat v řízení u soudu to, že svědci budou vyslýcháni výlučně prostřednictvím video- či telekonferencí? Můžete si v civilním řízení soudním sjednat to, že nález bude vydán do dvou měsíců? Můžete zajistit díky jmenování vhodného rozhodce to, že spor bude rozhodovat třeba stavař, zemědělec, daňový poradce, když jde třeba o čistě technický spor, spor z oblasti zemědělství, finanční problematiky apod.? Já osobně si soudců a justice nesmírně vážím a vždy jsem si jich vážila, obzvláště i proto, v jakých podmínkách musí u nás pracovat. Na druhou stranu všichni jistě uznají známou pravdu, že *znalec vypovídá o něčem, co neviděl, ale čemu by měl rozumět, svědek vypovídá o tom, co viděl, ale čemu nerozumí, a soudce rozhoduje o něčem, čemu nerozumí (samozřejmě ze skutkového hlediska) a co neviděl*. Právě tomu jste třeba u rozhodčího řízení schopni vhodným výběrem nezávislého a svou odborností specializovaného rozhodce zabránit. Toto vše jsou jen věci, které mě v prvním okamžiku napadají, a že by jich mohla být celá řada. Jde jen o to, jak postavit rozhodčí smlouvu a co v ní sjednat. Bohužel se stále častěji setkáváme s tím, že podnikatelé jsou od sjednávání rozhodčích doložek odrazováni jejich právními zástupci, kteří často vůbec nevědí, co to rozhodčí řízení je, či si jen občas přečtou onu hodně zkreslenou a účelovou kritiku několika málo případů prezentovaných v médiích.

Nadto, ačkoli v rámci EU je uznávání a výkon civilních rozhodnutí samozřejmě značně zjednodušené, v mimounijním styku už to tak moc neplatí a výkon může být dosti komplikovaný. Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958 však garantuje výkon, a často dosti bezproblémový výkon, cizích rozhodčích nálezů dnes již ve většině států světa.

■ Děkujeme za rozhovor.

✿ Za Bulletin advokacie se dotazoval
prof. Dr. Alexander J. Bělohávek, člen redakční rady.

Chceme se vyrovnat všem mezinárodním evropským sudištím

Rozhovor s předsedou Mezinárodního rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze Vítém Horáčkem

JUDr. Vít Horáček, Ph.D., partner advokátní kanceláře Legalité advokátní kancelář, s. r. o., patří k předním advokátům a rozhodcům v České republice.

Rozhoduje české i mezinárodní spory, včetně sporů podle pravidel ICC a UNCITRAL a řízení u arbitrážních center v Curychu, Vídni a CAS. Působí jako předseda představenstva Mezinárodního rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze, jako člen Mezinárodního rozhodčího soudu ICC v Paříži či jako rozhodce Arbitrážního soudu při Moskevské hospodářské a průmyslové komoře. Je rozhodcem i v tzv. ADR řízeních o doménách. Ve své advokátní praxi se dále zaměřuje na veřejné zakázky, právo duševního vlastnictví, energetiku, telekomunikace a informační technologie.

■ Jak byste definoval stálý rozhodčí soud ve vztahu k tomu, co nabízí stranám?

Je to již více než rok, co Mezinárodní rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze zvolil nové vedení na další pětileté období a vytkl si za cíl obnovit prestiž rozhodčího řízení v České republice. Rozhodčí řízení má v sobě jistě velký potenciál stát se efektivní formou řešení sporů v podnikatelské sféře.

■ To je poněkud obecné, pane předsedo. Jak k tomu tedy chce přispět Mezinárodní rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze?

Náš Rozhodčí soud, jehož mám tu čest být předsedou, má v tomto směru nemalé ambice. V průběhu loňského i letošního roku došlo k řadě změn směřujících k tomu, aby se tento soud vyrovnal všem mezinárodním evropským sudištím, resp. i sudištím renomovaným v globálním srovnání. Kromě symbolické změny názvu na Mezinárodní rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze, resp. v angličtině International Arbitration Court of the Czech Commodity Exchange, především dochází ke sjednocení pravidel dle světově uznávaných mezinárodních standardů a dále k posílení důrazu na ty otázky, které trápí zejména podnikatelskou veřejnost. Cílem soudu je rozvíjet klasické rozhodčí řízení v obchodních věcech, nikoliv věnovat se vztahům se spotřebiteli nebo jiným obdobným sporům. Ostatně rozhodčí doložky nelze ve spotřebitelských smlouvách v České republice od počátku prosince 2016 již vůbec uzavírat.

Rozhodčí soud nabízí stranám kromě toho ještě něco víc než běžné mezinárodní standardy, a to zejména v tom, že rozhodci jsou vybíráni dle kvalifikačních ukazatelů, absolvuji povinná školení a není možné, aby na doporučeném seznamu rozhodců byla osoba, která nemá adekvátní národní, či ještě lépe mezinárodní reputaci. Je cílem předsednictva našeho soudu, aby se nestávalo, že rozhodci nereagují na výzvy kolegů, nepracují řádně a rychle neřeší spor. Hodnocení rozhodců bude probíhat po každém projednaném sporu a také každý rok.

Další důležitou součástí nových regulí je přísná revize procesního postupu soudem včetně schvalování nálezu ve smyslu mezinárodních standardů, byt samozřejmě vedení rozhodčího soudu nemůže a ani nesmí zasahovat do autonomie rozhodců při posuzování skutkového a právního stavu. Cílem je, aby řízení u našeho Mezinárodního rozhodčího soudu bylo co nejkvalitnější, efektivní a samozřejmě i úsporné pro strany.

Důležitá je též znalost jazyků. Myslím si, že úlohou stálého rozhodčího soudu je také ověřovat kvality rozhodců, a to právě včetně jazykových znalostí. Mezinárodní rozhodčí soud si klade za cíl mít na listině jen jazykově vybavené rozhodce. Preferovaným, možná v dnešní době základním jazykem, je angličtina, ale vzhledem k rozsahu sporů a celosvětovému záběru jsou vítanými jazyky němčina, ruština, francouzština, španělština, čínština či arabština, ale samozřejmě i jazyky další.

■ Nemyslíte, že významným trendem v mezinárodním prostředí, o němž se ostatně zmiňujete, je i mediace? Jak se stavíte k této formě řešení sporů?

Mediaci samozřejmě musím zmínit také, a to jako stále účinnější nástroj řešení sporů. Rozhodčí soud má nyní speciální mediační pravidla a vyškolené mediátory, kteří jsou zkušení zejména v obchodních sporech. Celé vedení soudu, tj. já i mí kolegové v předsednictvu, jsme přesvědčeni, že mediace je účinný nástroj řešení sporů, a v tomto smyslu také rozvíjíme soud rovněž jako mezinárodní mediační centrum.

Hovoříme-li o vyškolených rozhodcích či mediátorech, pak má význam, když stálý rozhodčí soud pravidelně školí své rozhodce a mediátory nejen o právních předpisech a aktuální judikatuře, ale také o praktických stránkách rozhodčího řízení, aby veškerá řízení byla procesně standardní a na nejvyšší úrovni.

Osobně je mým velkým cílem také sjednocování rozhodovací praxe tak, aby docházelo stále více k tomu, po čem všichni jako advokáti voláme, tj. judikaturně standardnímu a předvídatelnému rozhodování.

■ Co nejvíce chrání strany v rozhodčím řízení?

Na tuto otázku je myslím velice jednoduchá odpověď. Jsou to kvalitní rozhodci. U stálých rozhodčích soudů, jako je Mezinárodní rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze, pak ještě kvalitní řád a jeho řádné a včasné uplatňování.

Určitě je to pak také předvídatelnost rozhodnutí, což znamená nic jiného než znalost právních předpisů, ale také judikatury. Jak jsem předeslal, mým cílem jako rozhodce a předsedy Mezinárodního rozhodčího soudu je dosáhnout té nejvyšší kvality rozhodování a procesního postupu tak, aby byla zachována rovná práva stran a bylo spravedlivě rozhodnuto.

Musím ale zdůraznit, že velkou roli hraje také chování samotných stran a jejich právních zástupců. Pokud jsou strany zastoupeny kvalitními advokáty, pak i rozhodčí řízení je procesně kvalitnější s tím nejlepším výsledkem.

Rád bych na tomto místě vyzval všechny kolegy, aby rozhodčímu soudu sdělovali své postřehy a názory, kritické hodnocení k činnosti soudu, proběhnutému řízení a jednotlivým rozhodcům. Jenom tak bude možné dosáhnout té nejvyšší kvality našich arbitráží, která je naším prvořadým cílem.

■ Rozhodčí řízení je často zmiňováno ve sdělovacích prostředcích a kritizováno. Co je důvodem a co je pravdy na těchto kritických slovech?

Jsem přesvědčen, že by rozhodčí řízení mělo být hodnoceno v celé své šíři, a ne na základě několika negativních kauz. Tak tomu bohužel není a převažuje kritika, resp. v médiích pozitivní slova naprosto absentují.

Argumenty pro pozitivní hodnocení zde ale jsou, vždyť kvalitní, odborně zdatní rozhodci, efektivnost a rychlost

procesu jsou základem rozhodčího řízení, který podnikatelská veřejnost vítá.

Negativní medializace některých, zejména spotřebitelských sporů a existence nekvalitních rozhodců způsobuje, že strany a my jako advokáti, protože sám jsem také advokátem, nemůžeme říci, že jsme s rozhodčím řízením paušálně spokojeni.

Pokud bych toto vše shrnul, pak se musím zamyslet nad tím, kde a proč negativní hodnocení vzniká. Pořád opakujeme, nejen já, ale všichni, kdo se vážně zabývají rozhodčím řízením, že *alfou a omegou* jsou dvě skutečnosti – přístup stran a kvalita rozhodců.

To ale má jednoduché řešení – jak strany, tedy v praxi zejména podnikoví právníci, tak advokáti musí pečlivě zvažovat sudiště, a hlavně výběr kvalitních rozhodců, kteří se věci budou věnovat.

Pokud strany přistupují k rozhodčímu řízení správně a pokud jsou vybráni kvalitní rozhodci, nemůže být rozhodčí řízení hodnoceno negativně.

■ Jaké jsou podle Vás a z pohledu praxe nejdůležitější rozdíly mezi rozhodčím řízením a řízením před soudy?

Celá právnická, nebo alespoň advokátní komunita dobře ví, že jsem zastáncem rozhodčího řízení, a to zejména z následujících důvodů. Strana si může zvolit rozhodce, o kterém ví, že rozumí odborné problematice sporu. Pokud jsou strany aktivní a rozhodci správně zvolení, tedy jde o rozhodce, kteří jsou aktivní a odborně zdatní, může řízení proběhnout do několika málo měsíců, či dokonce jen několika týdnů. A ještě k tomu rozhodčí řízení je jednoinstanční, i když toto lze dohodou stran prolomit.

To samozřejmě neznamená, že neexistují kvalitní civilní soudy nebo kvalitní soudci. Existují, samozřejmě, mohl bych některé i jmenovat, ale problém je právě v tom, že strany ani advokáti nevědí, na koho u civilního soudu narazí. U dobře vedeného rozhodčího soudu si lze z listiny rozhodců vybrat procesně znalého a odborně zdatného rozhodce, který rozumí problematice předmětného sporu, a bude tedy dobrým arbitrem. Proto jsem přesvědčen, že stále rozhodčí soudy jsou tím nejlepším místem pro řešení obchodních sporů.

Pro případ zájmu o spolupráci s naším rozhodčím soudem bych odkázal na webové stránky soudu (www.rozhodci-soud.cz), kde je k dispozici jak listina rozhodců, tak aktuální termíny školení zájemců o zápis na tuto listinu.

Závěrem bych tedy popřál nám všem, aby rozhodčí řízení přinášelo stranám a jejich právním zástupcům co nejefektivnější řešení sporů, kterým se často prostě nelze vyhnout.

■ Děkujeme za rozhovor.

✿ Za Bulletin advokacie se dotazoval
prof. Dr. Alexander J. Bělohávek, člen redakční rady.

Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody

Rozhodčí řízení v České republice vykazuje celou řadu specifických znaků. Na rozdíl od některých evropských jurisdikcí, kde obecné soudy fungují rychle a efektivně, jako např. Rakousko, Švýcarsko, jejichž právní řády jsou nám historicky relativně blízké, se v České republice rozhodčí řízení používá nejen pro řešení mezinárodních sporů, ale rovněž pro řešení sporů vnitrostátních. Zejména podnikatelská veřejnost oceňuje rychlost a nákladovou efektivitu rozhodčího řízení.

Mgr. Robert Němec, LL.M.,

je partnerem advokátní kanceláře PRK Partners v Praze, místopředsdou ČAK a působí jako uznávaný rozhodce.

Mgr. Viktor Glatz

působí v advokátní kanceláři PRK Partners v Praze.

V posledních letech však byla pověst rozhodčího řízení do značné míry pošramocena, a to zejména ze dvou důvodů.

V první řadě šlo o **nadužívání rozhodčího řízení ve spotřebitelských věcech**. S ohledem na skutečnost, že obecné soudy nebyly dlouhodobě schopny rozhodovat ve spotřebitelských sporech efektivně, přistoupila celá řada institucí včetně velkých bank k uzavírání rozhodčích doložek i ve spotřebitelských věcech, a to zejména ve smlouvách o spotřebitelských úvěrech. Šlo přitom nejen o využívání rozhodčího řízení u tzv. stálých rozhodčích soudů, ale též o využívání rozhodčího řízení *ad hoc*, které však bylo administrováno privátními rozhodčími institucemi, jež se často nesprávně označovaly za rozhodčí soudy. V důsledku tlaku státu na ochranu spotřebitele došlo k následné reakci jak ze strany politiků, tak ze strany justice a některé rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech byly českými soudy zneplatněny a následně bylo uzavírání rozhodčích doložek ve spotřebitelských věcech zákonodárcem zcela zakázáno.

Soudy nejprve prohlásily za neplatné rozhodčí doložky svěřující kompetenci rozhodovat o spotřebitelských sporech předem určeným rozhodčím institucím, které však neměly charakter stálých rozhodčích soudů, a to např. z důvodu nemožnosti spotřebitele jakkoli ovlivnit obsah rozhodčí doložky a volbu rozhodců nebo pro rozpor smluv, obsahujících rozhodčí doložku, s dobrými mravy.¹ Z nedávných závěrů Nejvyššího soudu však zároveň plyne, že „jen z pouhé formulářové podoby rozhodčí smlouvy uzavřené se spotřebitelem podle zákona o rozhodčím řízení není možné dovodit její neplatnost pro rozpor s dobrými mravy podle ust. § 580 o. z., a ani důvod pro zastavení exekuce není dán“, resp. že dřívější závěry Nejvyššího soudu ohledně neplatnosti rozhodčích doložek nelze paušalizovat a v každém jednotlivém případě je nutné posoudit, zda skutečně došlo k porušení dobrých mravů.² Uzavírání rozhodčích doložek bylo nicméně následně pro spotřebitelské spory zákonodárcem zakázáno úplně, a to bohužel zcela bez ohledu na to, zda jde o rozhodčí řízení *ad hoc*, či institucionální rozhodčí řízení, ačkoli dříve byla přijata komplexní úprava rozhodčího řízení ve spotřebitelských věcech.³ Stalo se tak novelou zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „zákon o rozhodčím řízení“ nebo „ZRR“) v souvislosti s přijetím zák. č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru.

Dalším šrámem pro pověst rozhodčího řízení bylo **několik mediálně ostře sledovaných sporů**, zejména s účastí státních institucí, ve kterých byla následně neúspěšnými účastníky zpochybněna legitimita rozhodčího řízení. S ohledem na nedostatek konkrétních informací o uvedených sporech není účelem tohoto článku zabývat se oprávněností či neoprávněností těchto výhrad, ale pouze konstatování skutečnosti, že tyto mediální kauzy měly za následek zpochybnění legitimity rozhodčího řízení, což autoři tohoto článku považují za velmi nešťastné.

Jako poslední příklad může posloužit rozhodčí řízení ve věci *Škoda Transportation v. České dráhy*, kdy neúspěšná strana ve sporu následně po skončení rozhodčího řízení zveřejnila rozhodčí nález včetně tiskového prohlášení, ličícího, proč neúspěšná strana nesouhlasí s průběhem rozhodčího řízení. Mezi důvody bylo mj. uvedeno, že jeden z rozhodců mohl být podjatý, protože je pracovníkem skupiny, která vypracovávala pro jednoho z účastníků sporu znalecké posudky. Neúspěšná strana dále namítala, že protistranu zastupovala u rozhodčího soudu ve sporu s Českými drahami advokátní kancelář, jejíž zástupce je současně místopředsdou rozhodčího soudu.⁴

¹ Viz např. usnesení NS ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2401/2014, a ze dne 1. 3. 2016, sp. zn. 26 Cdo 3631/2015, nebo nálezy ÚS ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I ÚS 199/11, a ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12.

² Viz usnesení NS ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017.

³ Viz novela zákona o rozhodčím řízení – zákon č. 19/2012 Sb. ze dne 20. 12. 2011.

⁴ Viz tiskové prohlášení Českých dráh dostupné na: www.ceskedrahy.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/-/25232/.

Ačkoli je do jisté míry pochopitelné že neúspěšná strana v rozhodčím sporu může rozhodčí nález zpochybnovat, měla tato kauza pro vnímání rozhodčího řízení velmi negativní důsledky. Ministr dopravy ČR Dan Ťok dokonce na Ministerstvu dopravy zakázal uzavírat rozhodčí doložky. Na této vlně se pak zcela logicky svezla celá řada dalších neúspěšných účastníků rozhodčího řízení, kteří zpochybňují průběh rozhodčího řízení.⁵

Domníváme se, že rozhodčí řízení si rozhodně tuto negativní mediální pověst nezaslouží.

Účelem tohoto článku, jakož i celého čísla věnovaného rozhodčímu řízení, je **přiblížit čtenářům základní znaky rozhodčího řízení a představit jeho výhody, jakož i upozornit na možné nevýhody.**

Institucionální rozhodčí řízení versus rozhodčí řízení *ad hoc*

V první řadě je zapotřebí si uvědomit, že rozhodčí řízení může mít celou řadu různých forem.

Institucionální rozhodčí řízení se odehrává před tzv. **stálými rozhodčími soudy**. V ČR existují **tři stálé rozhodčí soudy**. Ve smyslu § 13 ZRŘ mohou být stálé rozhodčí soudy zřízeny pouze zákonem nebo jen tehdy, pokud jejich zřízení zákon výslovně připouští. Důvodem přijetí této právní úpravy byla snaha zamezit nekontrolovanému vzniku velkého množství stálých rozhodčích soudů, ke kterému docházelo např. na Slovensku, „*kde je možné založit stálý rozhodčí soud prakticky bez omezení, což vedlo k založení mnoha desítek stálých rozhodčích soudů, většinou přidružených k určité advokátní kanceláři, se seznamem rozhodců čítajícím jen několik jmen, přičemž řada těchto stálých soudů ani nezačala činnost. Dochází dokonce i k takovým případům, kdy si k rozhodování sporů např. z úvěrových nebo leasingových smluv zřizuje stálý rozhodčí soud finanční skupina nebo holding, který příslušné úvěrové nebo leasingové společnosti vlastní. Pro rozhodčí řízení v rámci Slovenské republiky toto řešení znamenalo především určitou ztrátu důvěryhodnosti vnitrostátního rozhodčího řízení a přesun části sporů k českým rozhodčím soudům – především Rozhodčímu soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky... a rovněž k rozhodčím institucím ve Vídni.*“⁶

Pouze stálé rozhodčí soudy mohou vydávat své statuty a řády, které musejí být uveřejněny i v Obchodním věstníku. Tyto statuty a řády mohou mj. určit pravidla rozhodčího řízení, způsob jmenování rozhodců či jejich počet a mohou výběr rozhodců vázat na seznam vedený u stálého rozhodčího soudu. Rozhodčí smlouvy obsahující odkaz na řády či statuty rozhodčích institucí, které nejsou stálým rozhodčím soudem, byly českými soudy prohlášeny za neplatné.⁷

Mezi stálé rozhodčí soudy patří v první řadě **Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky** (dále jen „RSHAK“).⁸ Tento rozhodčí soud byl založen již v roce 1949 a působil v té době při Československé obchodní komoře. Později v roce 1980 byl jeho název změněn na Rozhodčí soud při Československé obchodní a průmyslové komoře a s účinností od 1. 1. 1995 došlo ke změně názvu na název současný. Až do účinnosti zákona o rozhodčím řízení č. 216/1994 Sb. platil pro oblast rozhodčího řízení

zákon č. 98/1963 Sb., podle něhož bylo možné rozhodovat pouze spory z mezinárodního obchodního styku. S přijetím nového zákona o rozhodčím řízení se značně rozšířila oblast možného rozhodování sporů touto cestou mimo státní soudy, neboť současná právní úprava umožňuje v rozhodčím řízení rozhodovat veškeré spory majetkové povahy s výjimkou výše zmiňovaných spotřebitelských sporů, a dále pak sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, pokud se strany těchto sporů na tom dohodnou. RSHAK tak rozhoduje majetkové spory jak mezinárodní, tak tuzemské, a dále doménové spory.

Dalším stálým rozhodčím soudem je **Burzovní rozhodčí soud**, který působí při společnosti Burza cenných papírů Praha, a. s., jako nezávislý orgán pro rozhodování sporů z obchodu na regulovaném trhu organizovaném burzou a z vypořádání těchto obchodů, jakož i sporů z obchodů v mnohostranném obchodním systému provozovaném burzou a vypořádání těchto obchodů, sporů z ostatních obchodů s investičními nástroji nebo komoditami a dále pak sporů z podnikání na kapitálovém trhu, na peněžním trhu, na pojišťovacím trhu a na trhu penzijního připojištění, pokud se strany na tom dohodnou. Tento rozhodčí soud je zřízen na základě zák. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

Posledním ze tří stálých rozhodčích soudů působících v České republice je **Mezinárodní rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze**. Jedná se o stálý rozhodčí soud zřízený na základě zák. č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách. Tento rozhodčí soud rozhoduje všechny majetkové spory, které souvisejí s komoditami obchodovanými na burze.

Kromě tří vyjmenovaných stálých rozhodčích soudů se však v ČR rovněž setkáváme s rozhodčími doložkami zakládajícími pravomoc mezinárodních arbitrážních institucí, jako jsou např. rozhodčí soud při ICC (International Chamber of Commerce) nebo VIAC (Vienna International Arbitration Centre).

Nabízí se tedy otázka, jak české právo, které je v mezinárodním měřítku určitou anomálií uznávající za rozhodčí soudy pouze ty, které byly založeny zákonem nebo na základě zákona, přistupuje k těmto institucím, tj. zda jsou rovněž považovány za stále rozhodčí soudy ve smyslu § 13 ZRŘ, či nikoli.

Dle komentářové literatury se jedná o instituce zřízené na základě mezinárodní smlouvy nebo podle národních právních řádů, protože je lze považovat za stále rozhodčí soudy podle § 13 ZRŘ, které mohou mj. vydávat své řády a statuty, dle kterých bude v případě dohody účastníků sporu rozhodčí řízení vedeno.⁹ Tato otázka se však nejeví jako zcela jednoznačná a mohla by být podrobena hlubší studii.

5 V. Szabo: Rozhodčí řízení před rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky – rychlé a efektivní? Dostupné na: <http://www.bulletin-advokacie.cz/rozhodci-rizeni-pred-roz?browser=mobi>.

6 M. Olík, M. Maisner, R. Pokorný, P. Málek, M. Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář, Wolters Kluwer, Praha 2015, komentář k § 13.

7 Srov. např. usnesení NS ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, či ze dne 6. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 3837/2007.

8 Viz www.soud.cz.

9 L. Lisse: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem, Linde, Praha 2012, komentář k § 13.

Institucionální rozhodčí řízení má mnoho výhod. Rozhodčí soud zařizuje celou řadu administrativních záležitostí, zejména (i) zajišťuje, aby rozhodci byli včas zvoleni, případně zajišťuje jejich jmenování, (ii) dohlíží na to, že řízení postupuje řádně a efektivně podle předem stanovených pravidel (řádu) příslušného rozhodčího soudu, (iii) administruje poplatky a náklady rozhodčího řízení, (iv) zajišťuje řádné vedení spisu a doručování stranám, a (v) zpravidla poskytuje prostory a technické zázemí pro jednání. Rozhodčí soud také rozhoduje o některých věcech, na kterých se strany nebo rozhodci nemohou shodnout (např. jmenování předsedy rozhodčího senátu, rozhodování o podjatosti nebo odvolání rozhodců), kde by se jinak strany musely obracet na obecné soudy. Je však naprosto klíčové zdůraznit, že rozhodčí soud žádným způsobem nezasahuje do samotného rozhodování sporu. Rozhodčí soud maximálně dohlíží na dodržování časového harmonogramu. Některé rozhodčí soudy (např. ICC) sice revidují samotný rozhodčí nález, ale i zde se jedná spíše o pomoc rozhodcům a dohled nad splněním formálních náležitostí rozhodčího nálezu.

Naproti tomu v rozhodčím řízení *ad hoc* musí strany a rozhodci řešit celou řadu administrativních otázek sami, bez asistence kompetentní instituce. Zpravidla jde o zajištění administrativních funkcí, místa konání jednání, vedení řízení, spisu a administraci poplatků a nákladů rozhodčího řízení. Strany se také musí s rozhodci dohodnout na jejich odměně, přičemž neexistuje žádný sazebník. *Ad hoc* rozhodčí řízení tak z administrativního hlediska klade mnohem vyšší nároky jak na strany a jejich zástupce, tak na rozhodce, kteří musí mít dostatek zkušeností. Na strany je zde zároveň kladen větší nárok, aby se dohodly o způsobu vedení rozhodčího řízení a procesních pravidlech, přičemž pokud strany takové dohody nedosáhnou, musí se zpravidla obrátit na obecné soudy. Určitou alternativou může být v *ad hoc* rozhodčím řízení ustanovení tzv. *appointing authority*.

Za potenciální nevýhodu *ad hoc* rozhodčího řízení lze označit nemožnost stran přimět rozhodce k aktivnímu postupu ve věci. Taková možnost není sice přímo dána ani v případě stálých rozhodčích soudů, nicméně se zde rozhodce v případě nedostatečné aktivity (např. při významných prodlevách v rozporu s harmonogramem postupu v řízení, který je nastaven zejména u významných mezinárodních rozhodčích institucí) vystavuje riziku, že v rámci řízení bude přistoupeno k výměně rozhodců, popř. že bude daný rozhodce vyškrtnut ze seznamu rozhodců.¹⁰

Institucionální rozhodčí řízení u mezinárodních rozhodčích soudů

Vedle rozhodčího řízení u stálých rozhodčích soudů zřízených v souladu se zákonem nebo na základě zákona mohou účastníci využít také **mezinárodní rozhodčí instituce.**

Většina těchto mezinárodních rozhodčích institucí funguje v obdobném rozsahu jako stálé rozhodčí soudy, tj. zpravidla vydávají řady nebo pravidla, kterými se rozhodčí řízení řídí, zajišťují administrativní stránku rozhodčího řízení a někdy vedou seznamy rozhodců.

Mezi nejznámější mezinárodní rozhodčí instituce patří **Mezinárodní rozhodčí soud při ICC** (International Chamber of Commerce,¹¹ VIAC (Vienna International Arbitration Centre,¹² LCIA (London Court of International Arbitration,¹³ SCC (Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce,¹⁴ či Stálý rozhodčí soud v Haagu.¹⁵

Každá z výše uvedených rozhodčích institucí aplikuje poněkud odlišná pravidla, nicméně některé prvky mají společné, neboť většina vychází z pravidel UNCITRAL (United Nations Commission on International Trade Law). UNCITRAL je hlavní právní komise Spojených národů (OSN), která se zabývá mezinárodním obchodním právem. Je to komise, která se specializuje na reformu obchodního práva v celém světě již více než 50 let s cílem modernizace a harmonizace pravidel v mezinárodním obchodu. Součástí UNCITRAL je pracovní skupina, která se věnuje rozhodčímu řízení. Výsledkem práce UNCITRAL je mj. Newyorská úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů z roku 1958 a dále Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž z roku 1985 s revizemi z roku 2006. Ačkoli národní legislativa v souladu s tímto vzorovým zákonem byla přijata již v 80 státech a celkem 111 jurisdikcích, ČR na tomto seznamu stále chybí a její legislativa v oblasti rozhodčího řízení není v souladu s tímto mezinárodním vzorem. **Nicméně se dá říci, že ve většině podstatných ohledech je náš zákon o rozhodčím řízení v zásadě v souladu se vzorovými pravidly UNCITRAL, a je tedy škoda, že tento zákon nebyl s uvedenými pravidly uveden zcela do souladu, a ČR tak poněkud zbytečně zůstává bílým místem na mapě UNCITRAL, což z mezinárodního hlediska a z hlediska důvěry investorů její prestiž spíše oslabuje.**

Každopádně řešení sporů u mezinárodních obchodních institucí je stále populárnější i u českých obchodníků, neboť přes zpravidla vyšší náklady rozhodčího řízení vedeného u mezinárodních institucí existují některé s tím spojené výhody. V první řadě jde o prestiž a reputaci těchto mezinárodních institucí, která posiluje důvěru stran v nezávislost a nestrannost řízení. Další možností je volba místa rozhodčího řízení a s tím spojená volba právního řádu. Strany se tak mohou podrobit jurisdikcím, které jsou tzv. přátelské rozhodčímu řízení, což se projevuje zejména v minimální možnosti přezkumu rozhodčích nálezů státními soudy.

Dalším velice prospěšným počinem UNCITRAL bylo publikování rozhodčích pravidel v roce 1976, která byla následně revidována v roce 2010 a 2013.¹⁶ Obsahem jsou detailní procesní pravidla pro vedení rozhodčího řízení, na kterých se mohou strany dohodnout a která jsou často užívána zejména v rozhodčím řízení *ad hoc*. Tato pravidla zahrnují veškeré aspekty rozhodčího řízení, včetně vzorové rozhodčí doložky, procesních pravidel pro ustanovení rozhodčího senátu a vedení rozhodčího řízení, či pravidel pro formu, účinky a výklad rozhodčího nálezu. V revizích pravidel z roku 2010 byla doplněna řešení některých složitých otázek, jako je např. řešení rozhodčího řízení, kterého se účastní více stran, ve-

10 A. J. Bělohlávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, § 13 [Stálé rozhodčí soudy], str. 449.

11 <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/icc-international-court-arbitration/>

12 <http://www.viac.eu/en/>

13 <http://www.lcia.org/>

14 <http://www.sccinstitute.com/>

15 <https://pca-cpa.org/en/home/>

16 Rozhodčí pravidla UNCITRAL jsou dostupná zde: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/2010Arbitration_rules.html.

dlejšího účastenství, odpovědnosti a pravidel uplatňování námitek proti znalcům ustanoveným rozhodčím senátem. Pravidla obsahují také řadu inovativních nástrojů, které cílí na procesní efektivitu, jako jsou např. revidovaná pravidla pro výměnu rozhodců nebo požadavek na přiměřenost nákladů a kontrolní mechanismus ohledně nákladů rozhodčího řízení. Pravidla zahrnují také detailnější úpravu předběžných opatření.

Hlavní výhody rozhodčího řízení ve srovnání s obecnými soudy

O výhodách a nevýhodách rozhodčího řízení ve srovnání s klasickým soudním řízením toho již bylo řečeno mnoho. Paradoxně se dá říci, že u každé jednotlivé výhody, resp. u každého konkrétního specifika rozhodčího řízení lze hovořit zároveň o jeho nevýhodách.

Uznání a výkon rozhodčích nálezů

Jednoznačně největší výhodou v mezinárodních sporech je získání mezinárodně vykonatelného rozhodnutí, a to díky Newyorské úmluvě o uznání a výkonu rozhodčích nálezů,¹⁷ jejímiž signatáři je většina zemí z celého světa, včetně ČR, na rozdíl od soudních rozhodnutí, jejichž uznání a výkon (mimo Evropskou unii)¹⁸ závisí na existenci dvoustranných mezinárodních smluv o uznání a výkonu soudního rozhodnutí. V mezinárodních sporech si strany také mohou zvolit jazyk rozhodčího řízení na rozdíl od nezbytné akceptace úředního jazyka příslušných státních soudů. Dle § 28 ZRŘ rozhodčí nález, u kterého se strany nedohodly na možnosti přezkumu nebo u kterého lhůta pro přezkum již uplynula, nabývá dnem doručení stranám účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.

Rychlost a nákladová předvídatelnost

Vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení je zpravidla jednoinstanční, nese s sebou také celkově nižší náklady. Konečného vyřešení sporu je zpravidla dosaženo za kratší dobu než u řízení před obecnými soudy. Jako „druhá“ instance přichází zpravidla v úvahu pouze řízení o zrušení rozhodčího nálezu u státních soudů, které umožňuje zrušení rozhodčího nálezu jen na základě přesně stanovených důvodů, přičemž v zásadě neumožňuje věcný přezkum rozhodčího nálezu. To ovšem nevylučuje možnost, aby se strany dohodly na možnosti přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci (viz např. § 27 ZRŘ).

V souvislosti s některými zmiňovanými výhodami rozhodčího řízení lze zároveň v současné době hovořit o jejich ohrožení. Jedná se zejména o zmiňovanou jednoinstančnost rozhodčího řízení a omezenou možnost přezkumu rozhodčích nálezů, resp. zásahů justice do rozhodčího řízení.

Velké pozdvižení v rozhodčí komunitě vyvolal Ústavní soud ČR, který v nálezu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07, vydaném v návaznosti na řízení o zrušení rozhodčího nálezu dovodil, že by se v rámci rozhodčího řízení měla přiměřeně uplatnit **poučovací povinnost** ve smyslu § 118a o. s. ř., přičemž nesplnění této povinnosti může vést ke zrušení rozhodčí-

ho nálezu. K uvedenému závěru se ve svém článku vyjádřil např. JUDr. B. Klein, který jej považuje za nepřiměřený zásah Ústavního soudu do rozhodčího řízení, neboť poučovací povinnost neodpovídá povaze rozhodčího řízení jakožto řízení neformálního, které je především v dispozici stran, jež se svobodně rozhodly pro tento druh řízení. Aplikaci § 118a o. s. ř. rovněž označil za rozpornou s postavením rozhodců jako nezávislých a nestranných osob, jež nejsou osobami veřejnými.¹⁹ Je tedy otázkou, zda lze při absenci poučení ve smyslu § 118a o. s. ř. v případě rozhodčího řízení hovořit o tom, že by byla některému z účastníků upřena možnost uplatnit svá práva.

Zvýšená tendence české justice přezkoumávat rozhodčí nálezy se rovněž projevila v závěrech Nejvyššího a Ústavního soudu, dle kterých je možné zastavení exekuce kvůli nedostatkům rozhodčího nálezu, pro které by jej bylo možné zrušit v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, ačkoli se povinný zrušení rozhodčího nálezu vůbec nedomáhal.²⁰ České soudy tak *de facto* vysílají veřejnosti signál, že neodpovědným účastníkům řízení, kteří se ochrany svých práv nedomáhali včas, bude poskytována ochrana na úkor protistrany, která v dobré víře dospěla až do fáze výkonu rozhodnutí (*pozn. red. - obdobně také článek Mgr. M. Dolečka na str. 40-42 tohoto čísla BA*).

U státních soudů je řízení zpravidla dvouinstanční, nebo dokonce trojinstanční, pokud dojde k využití mimořádných opravných prostředků. Výjimkou přitom nebývají opakované návraty k první instanci po zrušení rozhodnutí odvolacím soudem, a tedy i spory trvající řadu let.

Volba rozhodců

Další nespornou výhodou rozhodčího řízení je **možnost stran zvolit si rozhodce**, a to zejména s ohledem na jejich odbornost, specializaci, jazykové schopnosti, zkušenosti s konkrétním typem obchodních transakcí a sporů a reputaci, zatímco u státních soudů jsou strany odkázány na stanovený způsob nápadu případů. To se projevuje zejména v atraktivitě rozhodčího řízení pro řešení sporů z komplikovaných transakcí, jako je M & A, financování a smlouvy ve stavebnictví (např. FIDIC), které často vycházejí z mezinárodních standardů a kde vedle znalosti práva je třeba, aby rozhodci byli s těmito standardy seznámeni a měli s nimi praktické zkušenosti.

Běžným standardem je, že jsou zvoleni jeden nebo tři rozhodci. Zpravidla platí, že pokud má rozhodčí senát tři rozhodce, pak každá strana volí jednoho rozhodce a tito dva stranami zvolení rozhodci si pak zvolí třetího (předsedajícího) rozhodce. Pokud je rozhodce jediný, pak se na něm musí strany společně dohodnout.

Pokud některá strana nezvolí rozhodce nebo pokud se strany nemohou na volbě jediného rozhodce dohodnout, pak na-

17 Newyorská úmluva byla publikována ve Sbírce zákonů vyhláškou č. 74/1595 ze dne 6. 11. 1959.

18 V rámci EU je uznání a výkon zahraničních rozhodnutí upraven v čl. 36 až 44 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění).

19 B. Klein: Je rozhodčí řízení opravdu v ohrožení nebo jde jen o „běžné potíže růstu“? In: Zborník z konferencie 19. Slovenské dni práva, Bratislava 2013.

20 Viz např. usnesení NS ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, nebo nález ÚS ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 1624/12.

stupují různá pravidla pro jejich určení. V závislosti na tom, jestli se jedná o institucionální rozhodčí řízení, nebo rozhodčí řízení *ad hoc*, určí v takovém případě rozhodce buď příslušný rozhodčí soud, nebo jiná určená osoba, tzv. *appointing authority*, nebo státní soud.

Podle čl. 6 Vzorového zákona UNCITRAL má být tzv. *appointing authority* určena národní legislativou. Podle § 7 ZRR platí, že jestliže strana, která má jmenovat rozhodce, tak neučiní do 30 dnů od doručení výzvy druhé strany, nebo nemohou-li se jmenovaní rozhodci ve stejné lhůtě shodnout na osobě předsedajícího rozhodce, jmenuje rozhodce nebo předsedajícího rozhodce soud, pokud se strany nedohodly jinak. Návrh může soudu podat kterákoli strana nebo každý z již jmenovaných rozhodců.

Podle čl. 6 Pravidel rozhodčího řízení UNCITRAL např. platí, že tzv. *appointing authority* je v případě absence dohody mezi smluvními stranami generální sekretář Stálého rozhodčího soudu v Haagu (PCA). PCA je mezivládní organizace, jejímiž členy je 117 členských států. Byla založena v roce 1899, aby řešila otázky rozhodčího řízení a dalších forem řešení sporů mezi státy. Od té doby se PCA vyvinula do moderní víceúčelové rozhodčí instituce, která je situována na hranici mezi mezinárodním veřejným a soukromým právem. PCA poskytuje služby při rozhodování sporů zahrnující různé kombinace států, státních společností, mezivládních organizací a soukromých subjektů.

Pokud se jedná o institucionální rozhodčí řízení, pak v uvedených případech jmenuje rozhodce rozhodčí soud. Například podle § 23 odst. 4 Řádu RSHAK jmenuje jediného rozhodce předseda rozhodčího soudu, přičemž pokud se strany nedohodly jinak a pokud rozhodci nezvolili předsedu rozhodčího senátu, jmenuje předsedu rozhodčího senátu ze seznamu rozhodců rozhodčího soudu rovněž předseda rozhodčího soudu. Řád RSHAK také umožňuje zvláštní proceduru pro zvolení předsedy rozhodčího senátu, kdy rozhodčí soud zašle stranám seznam 10 rozhodců, ze kterých předseda rozhodčího soudu hodlá jmenovat předsedu rozhodčího senátu, přičemž každá ze stran má právo oznámit rozhodčímu soudu jména nejvýše čtyř rozhodců z takového výčtu, které odmítá.

Podle čl. 10 Vzorového zákona UNCITRAL si strany mohou zvolit libovolný počet rozhodců. V případě absence takové volby bude rozhodčí senát složen ze tří rozhodců. Podle českého zákona o rozhodčím řízení má rozhodčí smlouva určit počet i osoby rozhodců, anebo stanovit způsob, jak mají být počet i osoby rozhodců určeny, přičemž konečný počet rozhodců musí být vždy lichý. Nemá-li rozhodčí smlouva takové ustanovení, jmenuje každá ze stran jednoho rozhodce a tito rozhodci volí předsedajícího rozhodce.

Některé rozhodčí řady aplikují jiná kritéria, jako je např. hodnota sporu nebo využití zrychlených řízení. Například podle čl. 2 odst. I Pravidel ICC pro zrychlené rozhodčí řízení platí, že rozhodčí soud může bez ohledu na případnou odchylku sjednanou v rozhodčí smlouvě, kterou tak nemusí zohlednit, ustanovit jediného rozhodce. Tato pravidla platí pro všech-

ny případy, kde hodnota sporu nepřesahuje 2 000 000 USD. Nicméně jinak převažuje smluvní autonomie stran, přičemž strany se mohou dohodnout svobodně na způsobu ustanovení rozhodců, mohou se také dohodnout na specifických kvalifikačních předpokladech pro rozhodce nebo na dalších požadavcích, jako je např. státní příslušnost.

Specifická pravidla platí pro rozhodčí řízení, kterého se účastní více stran. Principiálně platí, že více stran, které vystupují na jedné straně sporu (např. na straně žalující), musí ustanovit společného rozhodce. Některé rozhodčí řady však stanoví odlišná pravidla. Například Pravidla ICC (v reakci na tzv. *Dutco case*, ve kterém francouzský odvolací soud rozhodl, že mohlo dojít k porušení veřejného pořádku) upravila tuto otázku tak, že pokud se všechny strany nedohodnou na způsobu jmenování rozhodců, může Mezinárodní rozhodčí soud při ICC jmenovat všechny členy rozhodčího senátu (to jest nejen společného rozhodce pro více účastníků řízení, kteří vystupují na jedné straně, ale i pro druhou stranu) a určit předsedu rozhodčího senátu (viz čl. 12 odst. 8 Pravidel ICC).

V souvislosti s možností volby rozhodců se pochopitelně nabízí otázka, **jak správného rozhodce vybrat**, resp. jaké vlastnosti by měl rozhodce mít. **Dobry rozhodce by měl být nejen dobrým právníkem a odborníkem na danou oblast, která je předmětem sporu, ale měl by také mít dobré organizační schopnosti (ostatně měl by umět i počítat), měl by být schopen aktivně identifikovat rozhodující otázky sporu, dodržovat časový harmonogram a měl by být schopen napsat rozhodčí nález.** Při výběru rozhodce naráží strany na tzv. **interview dilemma**. Jedná se o otázku, do jaké míry může strana s kandidátem na jmenování rozhodce komunikovat, aniž by byla zpochybněna jeho nezávislost. Například Pravidla AAA (International Arbitration Rules of the American Arbitration Association) stanoví, že žádná ze stran nesmí jakkoli individuálně komunikovat s žádným rozhodcem nebo kandidátem na rozhodce ohledně věci samé, ovšem s výjimkou a v rozsahu, který je nezbytný k tomu, aby seznámila kandidáta s obecnou povahou sporu a předpokládaného rozhodčího řízení a aby s ním jednala o kvalifikaci, dostupnosti nebo nezávislosti kandidáta ve vztahu ke stranám, nebo aby diskutovala o volbě vhodného kandidáta na předsedu rozhodčího senátu tam, kde se strany mohou na jeho jmenování podílet.

Nezávislost

Mezi výhody rozhodčího řízení se dále řadí, nebo by rozhodně měla řadit, nezávislost rozhodců. Zejména ve sporech mezi stranami, které jsou soukromoprávními subjekty, a státem nebo jeho institucemi je nezávislost rozhodců na státu klíčovým kritériem pro volbu rozhodčího řízení. V mezinárodních obchodních sporech to pak platí dvojnásob. Autoři tohoto příspěvku si v žádném případě nedovolují pochybovat o nezávislosti českých soudů, ačkoli tato nezávislost je často zpochybňována ze strany samotných politiků. Vzpomeňme např. nedávných slov samotného premiéra, který se v médiích vyjadřoval v tom smyslu, že v ČR si lze objednat trestní stíhání,²¹ proti kterému se musela justice důrazně ohradit.

Zcela samostatnou kapitolou je otázka vyloučení rozhodců, která úzce souvisí s výše zmíněnou nezávislostí.

21 Viz např. článek „V Česku je podle premiéra Babiše možné objednat si trestní stíhání“, dostupný na: <http://www.ceska-justice.cz/2018/01/cesku-podle-premiera-babise-mozne-objednat-si-trestni-stihani/>.

V rámci tohoto prostoru je možné se omezit pouze na konstatování, že rozhodce je vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti. Ten, kdo má být nebo byl určen nebo jmenován rozhodcem, musí bez odkladu stranám nebo soudu oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen. Již určený nebo jmenovaný rozhodce je z projednávání věci vyloučen, jestliže výše uvedené okolnosti vyjdou najevo dodatečně. Takový rozhodce je pak povinen se funkce rozhodce vzdát. Nevzdá-li se rozhodce své funkce, mohou se strany dohodnout o postupu při jeho vyloučení. Kterákoli ze stran rovněž může podat návrh, aby o vyloučení rozhodce rozhodl obecný soud.

Různé rozhodčí instituce a soudy mají různá pravidla a postupy pro vyloučení rozhodců. Asi nejdetailnější pravidla o konfliktech zájmů v mezinárodní arbitráži vypracovala mezinárodní advokátní asociace IBA.²² Je v nich obsažena celá řada všeobecných pravidel a konkrétních příkladů konfliktu zájmů, které jsou rozděleny podle závažnosti do několika kategorií. V tzv. zelené kategorii jsou příklady, kdy se typicky nebude jednat o konflikt zájmů. V oranžové kategorii jsou případy, kdy by se mohlo o konflikt zájmů jednat a kandidát je povinen o takové situaci strany informovat, přičemž strany mají možnost vznést námitku. Poslední je tzv. červená kategorie, která je rozdělena na situace, kdy rozhodce může nominaci přijmout s informovaným souhlasem obou stran (tzv. *waivable red list*), a situace, kdy rozhodce nemůže nominaci v žádném případě přijmout (tzv. *non-waivable red list*).

Důraz na autonomii stran, svoboda dohodnout se o procesním postupu

Jak již bylo výše několikrát řečeno, rozhodčí řízení nechává velký prostor pro autonomii stran sporu.

Vzorový zákon UNCITRAL v čl. 19 výslovně stanoví, že strany se mohou dohodnout na procesním postupu, který má být dodržen rozhodčím senátem při vedení rozhodčího řízení. Obdobně § 19 ZRR stanoví, že strany se mohou dohodnout na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení. Není-li uzavřena taková dohoda nebo není-li určen postup v pravidlech pro rozhodčí řízení, postupují rozhodci v řízení způsobem, který považují za vhodný, a vedou rozhodčí řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu.

V rozhodčím řízení si strany mohou také vybrat procesní pravidla, kterými se řízení bude řídit. To platí jak u institucionálního rozhodčího řízení, tak u řízení *ad hoc*. Naproti tomu u klasického soudního řízení jsou pravidla jednoznačně stanovena procesními předpisy příslušného státu. Dohoda o procesním postupu v řízení je zcela nezbytná v řízení *ad hoc*, ale je nedílnou součástí rozhodčího řízení i u většiny institucionálních rozhodčích soudů. Někdy může mít **povahu tzv. prvního procesního usnesení (Procedural Order No. 1), jindy tzv. referenční listiny**

²² Pravidla IBA o konfliktech zájmů, dostupná zde: https://www.ibanet.org/ENews_Archive/IBA_July_2008_ENews_ArbitrationMultipleLang.aspx.

Barbora Vlachová

Vyvláštění a ochrana investic

- publikace se zabývá ochranou a podporou zahraničních investic v kontextu vyvláštění
- text čtenáře seznamuje se dvěma typy přístupů k odlišení zásahu do majetku investora
- první vnímá problém především ze strany státu a jeho užítka z provedeného opatření, druhý naopak posuzuje situaci z hlediska investora, kdy stěžejní roli hraje efekt opatření státu na investici

2018, brožované, 152 stran
cena 390 Kč, obj. číslo PP139

Syrůček/Sabotínov a kol.

Realitní právo Nemovitosti v realitní praxi

- publikace je zcela ojedinělým počinem nejen na poli „realitního“ práva, ale rovněž svým zaměřením a rozsahem
- jejím cílem je zmapování nemovitostí a realit ze všech úhlů – počínaje účastníky jednání přes typické i netypické smlouvy, veřejné seznamy, ochranu práv, spory, exekuci a insolvenční až po finance a daně
- každou oblast popisuje expert v daném oboru

2018, vázané s přebalem, 1 088 stran
cena 1 890 Kč, obj. číslo VP6

Machačková a kol.

Stavební zákon Komentář. 3. vydání

- velká novela stavebního zákona byla důvodem sepsání komentáře, který komplexně a v jednotlivých návaznostech a souvislostech vysvětluje právní úpravu na úseku územního plánování, územního rozhodování a stavebního řádu, s důrazem na změny, které novela přinesla, především pak na zcela nové postupy a instituty, které byly nově zavedeny
- komentář napsaný srozumitelnou formou shromažďuje nejdůležitější poznatky a zkušenosti z aplikační praxe; vhodně je využita a doplněna judikatura i odborná literatura týkající se oblastí stavebního práva

2018, vázané v plátně, 1 216 stran
cena 1 990 Kč, obj. číslo EK2188

(Terms of Reference). Předmětem této listiny nebo usnesení je však vždy výsledek jednání mezi stranami a rozhodci o celé řadě procesních otázek, včetně dohody o místě konání rozhodčího řízení, jazyce, pravidlech a rozhodném právu, pokud nejsou součástí rozhodčí smlouvy. Další součástí může být identifikace sporných a nesporných otázek. Důležitou součástí je harmonogram rozhodčího řízení, který obsahuje lhůty pro písemná vyjádření, předkládání důkazů, termín jednání a lhůtu pro vydání nálezu. Strany si mohou dohodnout např. způsob komunikace a doručování, způsob předkládání a provádění důkazů, včetně ediční povinnosti stran (tzv. *document production*).²³

Existují však jisté minimální standardy procesní spravedlnosti a řádného procesu. V první řadě jde o zajištění rovného postavení oběma stranám, takže obě strany musejí mít stejná procesní práva, např. pokud jde o písemná podání, výslechy svědků a předkládání listinných důkazů. Nejedná se však o absolutní rovnost, nýbrž o závazek, aby obdobné situace byly řešeny obdobným způsobem. Tento standard je zakotven v § 18 ZRŘ, který stanoví, že strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv.

Toto právo zahrnuje právo účastnit se jednání, právo vyvracet tvrzení druhé strany, právo posoudit a rozporovat důkazy předložené druhou stranou a právo předkládat vlastní důkazy. Ani zde se nejedná o právo absolutní. Rozhodčí senát může např. odmítnout připustit důkaz, který je předkládán opožděně nebo který není relevantní či podstatný pro předmět sporu.

Pokud nejsou minimální procesní standardy dodrženy, může být rozhodčí nález napaden u soudu. Například podle § 31 písm. e) ZRŘ soud na návrh kterékoli strany zruší rozhodčí nález, jestliže straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat.

Neveřejnost

Další tradičně zmiňovanou výhodou rozhodčího řízení je jeho neveřejnost, resp. důvěrnost. Na rozdíl od klasického soudního řízení, které je veřejné, je rozhodčí řízení neveřejné a rozhodci jsou ze zákona povinni zachovávat mlčenlivost. Toto je vítanou výhodou u celé řady obchodních sporů, jejichž předmětem jsou skutečnosti podléhající obchodnímu tajemství nebo jsou z jiného důvodu důvěrné.

Nevýhody rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení má i své nevýhody. Rozhodně je třeba zejména zmínit, že na rozdíl od státních soudů **nemají rozhodci k dispozici žádné pořádkové ani donucovací prostředky**.

Český právní řád zároveň obsahuje ve vztahu k rozhodčímu řízení **poměrně specifickou úpravu předběžných opatření**. V první řadě je třeba zmínit, že v případě potřeby předběžných opatře-

ni se musí strany dle § 22 ZRŘ obrátit na státní soudy, z čehož vyplývá, že **český právní řád rozhodcům pravomoc vydávat předběžná opatření nesvěřuje**. Jedním z důvodů je dle komentářové literatury možnost, „*aby soudy v rámci předběžného opatření uložily povinnosti a omezení i třetím osobám, které nejsou a nebudou účastníky rozhodčího řízení. Takové rozhodnutí by bylo v případě, že by jej měl vydat rozhodčí soud, jen stěží obhajitelné.*“²⁴

Hlavní úskalí však tkví v absenci možnosti využití jednoho ze dvou důvodů pro nařízení předběžného opatření, kterými jsou dle § 74 o. s. ř. (i) potřeba zatímní úpravy poměrů účastníků a (ii) obava z ohrožení výkonu rozhodnutí. Ustanovení § 22 ZRŘ nicméně celkem nepochopitelně výslovně počítá s možností nařízení předběžného opatření soudem pouze u druhého důvodu, tj. ohrožení výkonu rozhodčího nálezu. Pokud by si tedy strany např. rozhodčí doložkou sjednaly, že spory související s předmětnou smlouvou budou rozhodovány u RSHAK dle jeho řádu a pravidel, neměly by následně možnost úspěšně se domáhat nařízení předběžného opatření z důvodu nutnosti zatímní úpravy jejich poměrů. Výše uvedená právní úprava však zároveň *a priori* nevylučuje, aby si strany pro rozhodčí řízení *ad hoc* sjednaly, že toto bude vedeno dle rozhodčích pravidel ICC či UNCITRAL, která obsahují úpravu předběžných opatření (resp. období předběžných opatření ve smyslu o. s. ř.) vydaných v rámci rozhodčího řízení v podobě tzv. *interim measures*, resp. *emergency arbitrator*.²⁵

V této souvislosti lze dle názoru autorů tohoto článku i u českých rozhodčích soudů uvažovat o tom, že by do svých řádů zakotvily procesní instrumenty umožňující předběžnou úpravu práv účastníků, aniž by tím bylo porušeno ust. § 22 ZRŘ, neboť by se nejednalo o předběžné opatření ve smyslu o. s. ř. Zároveň by však v takovém případě bylo nutné počítat s užším okruhem osob, kterým by v rámci tohoto instrumentu mohla být uložena povinnost. Těmi by zřejmě mohly být pouze strany sporu, které uzavřely rozhodčí doložku a dobrovolně se podrobily řádu daného rozhodčího soudu.

Závěr

Jak vyplývá z výše uvedeného stručného přehledu, rozhodčí řízení jako alternativní způsob řešení sporů má celou řadu výhod, ale také celou řadu úskalí. Každopádně má rozhodčí řízení zcela nezastupitelné místo v celé řadě zejména obchodních sporů a odborná veřejnost by neměla podléhat fámám a mýtům, které jsou o rozhodčím řízení občas šířeny zejména neodbornými médii. Zároveň je třeba mít na paměti, že rozhodčí řízení je svojí povahou zpravidla sporné, a pokud některá strana v rozhodčím řízení neuspěje, je třeba její vyjádření brát s rezervou, neboť ne každý neúspěšný účastník řízení je schopen svoji porážku unést. Rovněž tak je třeba brát s rezervou populistické kroky některých politiků, kteří se k rozhodčímu řízení staví negativně v závislosti na náladách veřejnosti. Je však nepochybné, že rozhodčí řízení je do značné míry specifické, zásadním způsobem se liší od standardního soudního řízení, a klade tak jiné nároky na jeho účastníky, jejich právní zástupce, ale i rozhodce. Jsme proto velmi rádi, že Česká advokátní komora, resp. Bulletin advokacie, se rozhodl pro vydání tohoto monotematického čísla věnovaného rozhodčímu řízení, které snad přispěje ke zlepšení informovanosti odborné veřejnosti o rozhodčím řízení. ❀

23 Způsob provádění důkazů je zcela samostatnou a velice komplexní kapitolou rozhodčího řízení. Zejména v mezinárodní arbitráži na sebe narážejí celkem odlišné koncepty kontinentálního a anglosaského práva. Nejčastěji užívanými a mezinárodně uznávanými jsou Pravidla IBA o provádění důkazů v mezinárodní arbitráži (viz https://www.ibanet.org/ENews_Archive/IBA_30June_2010_Enews_Taking_of_Evidence_new_rules.aspx).

24 B. Klein, M. Doleček, str. 112, ikona 159, in: L. Lisse, op. cit. sub 9, komentář k § 22.

25 Via <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/emergency-arbitrator/> a http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/2010Arbitration_rules.html.

Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení

Arbitrabilita sporů, tedy posouzení, kdy se strany mohou dohodnout, že jejich spor rozhodne nikoli soud, ale rozhodce, je v současné době judikaturou řešena zejména pro oblast práv věcných, závazkových a některých korporátních. Příspěvek je věnován jejich rozboru, výkladu předpokladů arbitrability i otázkám, před jejichž řešením praxe bude v budoucnu stát, např. v oblasti pracovněprávních sporů či již zmíněného korporátního práva.

JUDr. Ing. Pavel Horák, Ph.D.,

je předsedou senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu.

CO, KÝM a JAK. Základní otázky, před nimiž stojí strany sporů, zvažují-li, zda jejich aktuální nebo možnou budoucí při „rozsoudí“ soud nebo zda rozhodnutí o svých právech a povinnostech svěří soukromému subjektu. Pro všechny tři otázky je zásadní posouzení, kde jsou limity autonomie vůle těchto stran v možnostech rozhodnout se pro rozhodčí řízení. **Arbitrabilita sporů, již je věnován tento příspěvek, představuje ono CO, tedy jaké spory podle zákonodárce mohou strany svěřit rozhodci a které nikoli.** KÝM je otázka limitů autonomie jejich vůle, jakého rozhodce, či, ještě předtím, jakou *appointing authority* pro zvolení rozhodce si mohou dohodnout. JAK přirozeně znamená, podle jakých pravidel, tedy jejich autonomních pravidel, pravidel vlastních rozhodci, *appointing authority* či jiných bude spor rozhodnut, a podle jakých limitů může být případně soudem v nalézacím či exekučním řízení následně vydaný rozhodčí nález přezkoumán.

Při hledání přístupu k řešení těchto otázek je zásadní si odpovédět na tu nejobecnější, základní a přetrvávající, a to, zda rozhodčí řízení představuje výjimku z pravidla rozhodování sporů před soudy, nebo zda jsou rozhodčí i soudní rozhodování postavena naroveň.

Soudní praxe přitom při posuzování podmínek toho CO, tedy podmínek arbitrability, zejména charakteristiky majetkového sporu, volí výklad spíše extenzivní, tedy širší výklad ve prospěch posuzování toho, co vše je majetkový spor, o němž může být uzavřena rozhodčí smlouva. Naopak při posuzování otázek KÝM a JAK byl po roce 2010 zřejmý judikturní přístup výrazně restriktivní. Zde přitom vyvstává aktuální otázka, zda judikatura z poslední doby¹ směřuje ke změně přístupu i v těchto otázkách, a tedy i v odpovědi na onu otázku základní.

I. Podmínky arbitrability sporů

V českém právním řádu spory stran mohou být spory stran řešeny před rozhodci, je-li to stranami dohodnuto a zákonem

o rozhodčím řízení to není vyloučeno. Pro majetkové spory, pro něž není podle zvláštního zákona dána pravomoc soudů, ale zásadně jiných orgánů, je navíc třeba, aby byly naplněny i podmínky stanovené takovým zvláštním zákonem, např. zákonem o elektronických komunikacích.²

Pro posouzení, zda je spor stran arbitrabilní, není rozhodující, zda strany uzavřely smlouvu o rozhodci nebo rozhodčí doložku. Rozhodčí smlouva v širším slova smyslu podle § 2 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení (ZRŘ) zahrnuje i tzv. rozhodčí doložku, tj. rozhodčí smlouvu týkající se budoucích sporů. Smlouva o rozhodci, tedy rozhodčí smlouva, je v užším slova smyslu smlouva, jejímž předmětem je již vzniklý spor.

Podmínky arbitrability vymezuje zákon jednak pozitivně a jednak negativně. **Objektivně arbitrabilní, tedy *arbitrovatelné* jsou tak všechny majetkové spory spadající obecně do pravomoci obecných soudů, pokud o předmětu sporu strany mohou uzavřít smír.**³ Ze zákonného negativního vymezení je potom zřejmé, že **před rozhodci nemohou být řešeny spory ze smluv uzavřených mezi podnikatelem a spotřebitelem, spory vzniklé z výkonu rozhodnutí a incidenční spory.**⁴

Rozlišujeme přitom tzv. subjektivní a objektivní arbitrabilitu. O subjektivní arbitrabilitě hovoříme tehdy, je-li pozitivně či negativně vymezena ve vazbě na právní povahu určitých osob. V českém právním řádu lze hovořit o takové charakteristice v souvislosti s vyloučením rozhodčích doložek ve spotřebitelských sporech s ohledem na postavení strany sporu – subjekt spotřebitele. Diskusi vyvolává, zda jsou vyloučeny i určité spory ve vztahu k osobám zaměstnanců v pracovněprávních sporech.⁵ V některých státech mohou být vyloučeny rozhodčí doložky, je-li stranou rozhodčí smlouvy veřejná instituce.⁶

V českém právním řádu má arbitrabilita v zásadě objektivní charakter vymezený třemi základními podmínkami, které musí být splněny kumulativně. Musí jít o spor mezi stranami rozhodčí smlouvy, takový spor musí mít majetkový charakter a strany mohou o předmětu sporu uzavřít smír.

1 Srov. NS 20 Cdo 1330/2016, 20 Cdo 4022/2017.

2 Srov. § 127 a 129 zák. č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích.

3 Ust. § 2 odst. 1 a 2 ZRŘ.

4 Ust. § 2 odst. 1 ZRŘ.

5 Srov. J. Pichrt, M. Štefko, J. Morávek: Analýza alternativních způsobů řešení sporů v pracovněprávních vztazích, Wolters Kluwer, Praha 2016, nebo A. J. Bělohávek: Arbitrabilita pracovněprávních sporů, Bulletin advokacie č. 9/2007, str. 23.

6 Srov. v podrobnostech např. K. Eichlerová: Arbitrabilita korporátních sporů kapitálových společností, Právní rozhledy č. 19/2017, str. 653.

1. Spor mezi stranami

Arbitrabilní tak zásadně nejsou nesporná řízení, k jejichž řešení je povolán výhradně soud. Typicky jde o řízení, která lze zahájit z úřední povinnosti a u nichž se uplatní vyšetřovací zásada. Je zde veřejný zájem na tom, aby věc byla projednána nikoli před soukromým subjektem, ale před státem, nejde o spor mezi dvěma či více stranami. Nebude však platit, že nejsou bez dalšího arbitrabilní ta řízení, jež jsou vedena podle zákona o zvláštních řízeních soudních. Nejvyšší soud ve věci, v níž posuzoval otázku arbitrability sporu ze smlouvy o převodu obchodního podílu, v němž byla sjednána rozhodčí doložka,⁷ přisvědčil odvolacímu soudu v závěru, že řízení v projednávané věci je řízením, jež spadá⁸ mezi tzv. řízení nesporná. Tato skutečnost však sama o sobě neznamená, že v daných řízeních nelze uzavřít smír (tedy ani sjednat rozhodčí doložku), neboť pro posouzení této otázky je rozhodná povaha uplatněného nároku,⁹ nikoli obecná povaha řízení jako takového. Jinak řečeno, **povaha řízení (tj. zda jde o tzv. řízení sporné či řízení nesporné) není sama o sobě podle judikatury Nejvyššího soudu pro závěr o arbitrabilitě věci nijak určující.** Bude to platit např. pro některé korporátní spory.¹⁰

2. Majetkový charakter sporu

Majetkový spor není omezen jen na věci, jejichž předmět má charakter majetkové hodnoty, ale na všechny věci, které mají nebo mohou mít dopad do majetkové sféry účastníků a týkají se subjektivních práv, s nimiž mohou účastníci disponovat.¹¹ Majetkovým sporem je tak zejména spor z majetkového (soukromoprávního) vztahu, na základě něhož došlo nebo má dojít za úplaty k převodu věcného, závazkového nebo jiného práva anebo majetkové hodnoty, dále z majetkového vztahu, jehož předmětem je koupě nějaké věci, využití práva nebo jiné majetkové hodnoty. Může jít o majetkový vztah vznikající v souvislosti s některým z předchozích právních vztahů v důsledku jeho změny nebo zániku anebo s ohledem na neplatnost nebo odporovatelnost. Soudní praxí je majetkové právo ve smyslu „majetkového sporu“ neboli „sporu o majetková práva“ podle zákona o rozhodčím řízení chápá-

no široce. Může se tak jednat o všechny spory, které mají odraz v majetkové sféře účastníků právního vztahu, tj. spory, jejichž předmět lze vyjádřit v majetkových hodnotách, tedy lze-li ocenit a vyčíslit jejich hodnotu.¹²

3. Možnost stran uzavřít o předmětu sporu smír

Povaha věci připouští uzavření smíru zpravidla ve věcech, v nichž jsou účastníci v typickém dvoustranném poměru, jestliže hmotněprávní úprava nevylučuje, aby si mezi sebou upravili právní vztahy dispozitivními úkony. Povahou věci je vyloučeno uzavřít smír zejména ve věcech, v nichž lze zahájit řízení i bez návrhu, v nichž se rozhoduje o osobním stavu¹³ a v nichž hmotné právo nepřipouští vyřízení věci dohodou účastníků právního vztahu. Sporné bylo, zda lze uzavřít a schválit smír ve věcech tzv. určovacích žalob. Judikatura dovodila, že **i určovací nároky jsou arbitrovatelné, a tedy arbitrabilní.**¹⁴

Rozhodné není, zda ve věci má být vydáno konstitutivní rozhodnutí, je-li možné podle hmotného práva věc řešit dohodou účastníků.¹⁵

II. Arbitrabilita sporů v dosavadní judikatuře

Dosavadní judikatura Nejvyššího soudu při vázanosti dovolacími důvody se vymezuje k některým konkrétním otázkám arbitrability sporů. Jde zejména o případy z oblasti závazkového práva, a to jak smluvního, tak deliktčního, věcných práv, práva směnečného a práva dřívějších obchodních společností. V budoucnu lze pak předpokládat zejména řešení dalších otázek sjednávaných rozhodčích smluv, které přináší praxe korporátního práva, pracovního práva a dalších.

1. Spory týkající se věcných práv

Judikatura řešila otázku arbitrability sporů o vypořádání společného jmění manželů¹⁶ či spory týkající se zástavního práva.¹⁷ Není-li tak spor o vypořádání společného jmění manželů sporem vzniklým v souvislosti s výkonem rozhodnutí nebo incidenčním sporem, lze jej projednat a rozhodnout v rozhodčím řízení. **Spor o vypořádání společného jmění manželů je tak majetkovým sporem** a neexistuje žádná zákonná překážka, jež by bránila tomu, aby manželé (bývalí manželé) svěřili rozhodčí smlouvou projednání a rozhodnutí sporu o vypořádání společného jmění manželů rozhodci nebo stálému rozhodčímu soudu.¹⁸ Soud v této souvislosti uzavřel, že nebylo-li společně jmění manželů vypořádáno dohodou manželů, nýbrž rozhodčím nálezem, má rozhodčí nález tytéž účinky jako pravomocné soudní rozhodnutí.

Spory týkající se zástavního práva je nutné považovat za majetkové spory, jelikož stejně jako právo odpovídající věcným břemenům a právo zadržovací patří do majetkových práv absolutních.¹⁹

Judikatura řešila i arbitrabilitu **sporů o vyklizení nemovitosti.**²⁰ Obdobně pak jsou arbitrabilní i spory o vyklizení bytu. V případě žaloby na vyklizení bytu jde totiž o ochranu vlastnického práva, do něhož bylo neoprávněně zasazeno. Jedná se tedy o subjektivní majetkové právo, s nímž může nositel volně nakládat a ohledně něhož je možné uzavřít smír.

7 NS 29 Cdo 2648/2013.

8 S ohledem na tehdejší výslovné znění § 200e odst. 1 ve spojení s § 120 odst. 2 o. s. ř.

9 Srov. § 99 odst. 1 o. s. ř.

10 Srov. v podrobnostech např. K. Eichlerová, op. cit. sub 6.

11 NS 20 Cdo 476/2009.

12 Srov. NS 23 Cdo 2741/2016, v literatuře shodně A. J. Bělohlávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 117.

13 Ust. § 80 písm. a) o. s. ř.

14 NS 22 Cdo 1643/2012, 26 Odo 353/2006, 32 Odo 181/2006.

15 A. Winterová, A. Macková a kol.: Civilní právo procesní, část 1, Řízení nalézací, 8. vydání, Leges, Praha 2015, str. 40.

16 NS 29 ICdo 11/2014.

17 NS 23 Cdo 2741/2016.

18 Srov. shodně J. Dvořák, J. Spáčil: Společné jmění manželů v teorii a judikatuře, 3. vydání, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2011, str. 20.

19 NS 23 Cdo 2741/2016.

20 NS 20 Cdo 476/2009, 20 Cdo 2312/2000.

2. Spory v oblasti závazkového práva

V judikatuře byly ve vztahu k možnostem sjednání rozhodčí doložky pozitivně řešeny např. některé otázky obecné úpravy závazkového práva, např. **uznání závazku**,²¹ neboť právě uznání závazků se může citelně dotýkat majetkové sféry účastníků řízení, a spadá proto pod definiční vymezení majetkového sporu. Uvedené lze vztáhnout např. i na **dohody o narovnání**. Dále, týká-li se rozhodčí doložka všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu (smlouvy), vztahuje se i na **spor o určení neplatnosti odstoupení od smlouvy**.²² V judikatuře pak byly řešeny některé sporné otázky možnosti arbitrability konkrétních zvláštních smluv, např. smlouvy o mezinárodní přepravě zboží.²³ Arbitrabilní jsou **spory z deliktů, náhrady škody či bezdůvodného obohacení**. Judikatura tak pozitivně posoudila možnost sjednání rozhodčích doložek řešených sporů o náhradu škody odvozené od smluvního vztahu. Pravomoci rozhodčího soudu založené na rozhodčí doložce vztahované k řešení sporů mezi stranami o náhradu škody, jež vznikla nejen přímo porušením povinnosti ze smlouvy, ale i v návaznosti na jejich závazkový vztah založený touto smlouvou, se nevymyká řešení sporu o náhradu škody vzniklé např. tím, že budoucí pronajímatel po ukončení smluvního vztahu zadržel věci, které byly s jeho souhlasem vneseny budoucím nájemcem do prostor, jež měly být předmětem pronájmu.²⁴

3. Spory týkající se korporátního práva

Oblast korporátního práva podle úpravy zákona o obchodních korporacích ve spojení s občanským zákoníkem z roku 2012 bude nepochybně v budoucnu přinášet řešení dalších konkrétních situací, nejen těch, které judikatura řešila podle staré úpravy soukromého práva, tedy práva dřívějších obchodních společností. Konkrétně byla **řešena otázka nároku společníka na podíl na zisku vůči veřejné obchodní společnosti**. Pro posouzení arbitrability nároku je **stěžejní povaha nároku**, nikoli obecná povaha řízení jako takového, přičemž povaha řízení, zda jde o sporné či nesporné řízení, není sama o sobě pro závěr o arbitrabilitě určující. Nárok společníka na podíl na zisku vůči veřejné obchodní společnosti je nárokem, o němž je možné uzavřít rozhodčí smlouvu.²⁵ V uvedené věci soud argumentoval tím, že pro možnost uzavření smíru je třeba, aby zákon stranám nezapovídal upravit jejich vztah dispozitivními právními úkony. Rozdělení zisku a nesení ztrát ve veřejné obchodní společnosti podle tehdejšího § 82 obch. zákoníku bylo úpravou dispozitivní, která umožňovala upravit ve společenské smlouvě způsob rozdělení zisku a nesení ztrát od-

21 NS 23 Cdo 2741/2016.

22 NS 29 Odo 1222/2005.

23 NS 32 Cdo 1881/2011.

24 NS 25 Cdo 4840/2014.

25 NS 23 Cdo 1782/2017.

inzerce

webspis

ELEKTRONICKÝ ADVOKÁTNÍ SPIS

eviduje veškeré
aktivity od příchodu
klienta po jeho
vyúčtování

jednoduché
a intuitivní ovládání

zabezpečená
data a uživatelská
oprávnění přístupu

přístupný
odkudkoliv

vazby na účetní
systémy, ISIR, eJustici,
emailové účty atd.

1. ROK

50%

LICENČNÍ
POPLATEK

PŘI SMLouvĚ NA 3 ROKY
A UzAVŘENÍ SMLouvY
DO 30.11.2018

lišně od zákona. Nejednalo se tak o statusovou věc či o věc, u níž lze řízení zahájit i bez návrhu. Ohledně nároku společníka na podíl na zisku tak bylo možné uzavřít smír.

Smír (a tedy i rozhodčí doložku) lze sjednat **též ve sporu ze smlouvy, již se převádí obchodní podíl společníka**. I zde je předmětem řízení majetkový nárok, který hmotněprávní úprava z volné dispozice účastníků nijak nevylučuje.²⁶

Majetkovým sporem, o němž je možné uzavřít smír a který je tudíž arbitrabilní, je rovněž **spor o určení neplatnosti odstoupení od smlouvy o prodeji a koupi akcií**.²⁷

Rozhodčí doložku přitom nelze nikomu vnutit. Judikatura řešila otázky rozhodčí doložky uzavřené mezi společností a hlavním akcionářem, obsažené ve smlouvě o převzetí jmění hlavním akcionářem, se závěrem, že ostatní akcionáře společnosti, kteří stranou této smlouvy nejsou, zavazovat nemůže. Právo ostatních akcionářů obrátit se s návrhem na určení výše dorovnání na soud takovou rozhodčí doložkou proto není nikterak omezeno.²⁸

4. Spory týkající se směnečného práva

Rozhodčí smlouvu lze uzavřít i ohledně sporu o zaplacení směnky. Subjekt, na který byla směnka převedena po protestu pro nezaplacení nebo uplynutím lhůty k protestu, je uzavřenou rozhodčí smlouvou vázán.²⁹

III. Aktuální otázky arbitrability

Judikatura tedy řešila při vázanosti dovolacími důvody zejména některé oblasti závazkového práva, práv věcných, směnečného práva a některých dalších. Aktuálně je vedena diskuse o otázkách arbitrability zejména v oblasti korporátních sporů nebo sporů pracovněprávních.

26 NS 29 Cdo 2648/2013, ÚS I. ÚS 1524/15.

27 NS 29 Cdo 1222/2005.

28 NS 31 Cdo 1387/2009 a rozsudek ESLP ze dne 28. 10. 2010 ve věci *Suda proti České republice*.

29 NS 29 Cdo 3613/2009.

30 Srov. K. Eichlerová: Rozhodčí doložka jako součást společenské smlouvy, *Jurisprudence* č. 1/2018, str. 3.

31 Srov. K. Eichlerová, op. cit. sub 6.

32 Srov. M. Winner: Pravomoc rozhodčích soudů ve společenském právu Německa, Rakouska a poznámky porovnávací jednotlivé zákony, *Sborník XXVI. Karlovarské právnícké dny, Leges*, Praha 2018, str. 434.

33 Srov. K. Csach, J. Gyárfás: Arbitrabilita korporátních sporů: *Terra nova, terra inkognita*, *Justičná revue* č. 3/2015.

34 Srov. podobně A. J. Bělohávek, op. cit. sub 5, str. 23.

35 Srov. shodně J. Pichrt, M. Štefko, J. Morávek, op. cit. sub 5, str. 90.

36 Tamtéž, str. 148.

37 Srov. NS 20 Cdo 1330/2006 – dosud judikatura shodně (např. NS 33 Cdo 2504/2014, 29 ICdo 18/2012, 21 Cdo 4529/2014 a další) dovozovala, že přijetí názoru částečné neplatnosti ujednání o určení rozhodců by vnášelo nejistotu do právních vztahů účastníků rozhodčího řízení, neboť vykonatelnost rozhodčího nálezu nebo usnesení by záviselo na tom, který z rozhodců *ad hoc* u majetkového sporu rozhodne.

38 NS 20 Cdo 4022/2017 – podle tohoto rozhodnutí zákon o rozhodčím řízení a jím předznamenanou ochranu v předjímaném občanskoprávním sporném řízení nelze obcházet v předstávě, že lze ochranu nalézt v následném řízení exekucím; pakliže se tak má – až zde – stát, pak jen tehdy, je-li nezbytné zasáhnout z pozic argumentačně mimořádně silných (především ústavněprávních), tj. měl-li by být vykonán rozhodčí náleze, který je svým obsahem v kolizi se základními principy demokratického právního řádu.

39 NS 20 Cdo 4022/2017 – možná podjatost, tj. nedostatek objektivní nezávislosti (nebo též objektivní nestrannosti), může představovat jen vyloučení rozhodce podle § 8 odst. 1 ZŘŘ x dosud byla vždy dovozována absolutní neplatnost pro rozpor s principem transparentnosti (srov. např. NS 26 Cdo 3662/2014).

V oblasti korporátních sporů lze považovat za arbitrabilní např. spory vyplývající z právních poměrů, které souvisí se založením obchodní korporace, spory mezi obchodní korporací, jejími společníky nebo členy, jakož i mezi společníky nebo členy navzájem, vyplývající-li z účasti na obchodní korporaci, kam lze zařadit **spory společnosti se společníkem o splnění vkladové povinnosti, splnění příplatkové povinnosti, spory společníka se společností o vyplacení podílu na zisku, vypořádacího podílu** a další. Dále spory mezi obchodní korporací, jejími společníky nebo členy a členy jejích orgánů nebo likvidátory, jde-li o vztahy týkající se výkonu funkce členů orgánů nebo likvidace.

V oblasti korporátních sporů může být podle mého názoru rozhodčí doložka sjednána jako součást společenské smlouvy. Lze souhlasit s K. Eichlerovou, že významné bude řešení povahy takto sjednané rozhodčí doložky, tedy má-li korporátní povahu nebo extrastatutární charakter. To souvisí s otázkou její závaznosti pro stávající i budoucí společníky.³⁰ Další významnou otázkou je řešení sporů o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a posuzování, co vše je statusovou otázkou.³¹

Pro další diskusi může být inspirací i řešení zvolené např. v sousedních zemích. Podle německého a rakouského práva lze tak např. rozhodčí doložku zahrnout do společenské smlouvy.³² K aktuálním otázkám korporátního práva na Slovensku lze odkázat zejména na argumentaci K. Csacha a J. Gyárfáše.³³

Pro posouzení možné arbitrability pracovněprávních sporů je jako u jiných sporů nutné posoudit, kdy mohou strany o předmětu sporu uzavřít smír a zda má spor majetkovou povahu. Vyjdeme-li z judikaturou extenzivně pojatého výkladu majetkového charakteru sporu, pak i **pracovněprávní spory o konkrétní majetkové, peněžité plnění, bude možné považovat za arbitrabilní**.³⁴ Sporné jsou ale zejména otázky možnosti stran sjednat rozhodčí smlouvu týkající se platnosti či neplatnosti ukončení pracovního poměru. Zde bude zřejmě možnost sjednání rozhodčí doložky vyloučena. Z pracovních sporů je v současné době v rozhodčím řízení možné rozhodovat pouze individuální pracovní spory (nikoli kolektivní).³⁵ Lze však souhlasit s J. Pichrtem, že přes problematickost některých otázek arbitrability pracovněprávních sporů není řešením jejich úplný zákonný zákaz.³⁶

Závěr

Jestliže se soudní praxe přiklonila k extenzivnímu výkladu majetkových sporů, což je hlavní dělicí kritérium arbitrability, lze se domnívat, že nikoli restriktivně je třeba nahlížet i na odpověď na základní otázku vztahu soudního a rozhodčího řízení. **Rozhodčí řízení tak není výjimkou (které se zpravidla vykládají restriktivně) z rozhodování soudních sporů, ale obě tato řízení jsou postavena naroveň a vzájemně se doplňují**. Jsou-li splněny zákonné podmínky pozitivního vymezení a nejde o výjimku negativního zákonného vymezení, je věcí stran (budoucích) sporu, zda se rozhodnou, aby je „rozsoudil“ rozhodce, nikoli soud.

V současné judikatuře dochází přitom zjevně k vývoji i v restriktivním přístupu při posuzování platnosti rozhodčích doložek. Jde tak zejména o vývoj v posuzování rozsahu platnosti doložek (částečná či úplná),³⁷ v rozsahu přezkumu v exekucím řízení,³⁸ i o vývoj posuzování důsledků nikoli nezávislosti či nestrannosti rozhodců.³⁹ ❀

LE PREMIER

Made TO Measure

ŠIJEME NA MÍRU

WWW.LEPREMIER.CZ

KLUB PÁNŮ Z PONOŽKOVIC

Každý měsíc jeden pár barevných ponožek
ve Vaší schránce!

www.ponozkovice.cz

Na co nezapomínat při sjednávání rozhodčí smlouvy

Základem prakticky každého rozhodčího řízení je rozhodčí smlouva. Její poměrně velice stručná právní úprava se však v minulých letech stala předmětem výkladu v desítkách rozhodnutí především Nejvyššího (ale i Ústavního) soudu. Pokud tedy dnes někdo hodlá uzavřít rozhodčí smlouvu, nestačí mu přečíst si pouhé dva paragrafy v zákoně o rozhodčím řízení, ale musí na věc nahlížet právě prizmatem oné velice početné judikatury.

Doc. JUDr. Milan Kindl, CSc., působí jako advokát v Chomutově.

Český občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., v platném znění) sice do našeho právního řádu vrátil rozhodčí komise (ty v 70. letech minulého století obligatorně řešily některé pracovní spory podle tehdejšího zákoníku práce, srov. jeho § 207 odst. 1, pochopitelně bez toho, aby bylo zapotřebí nějaké rozhodčí smlouvy), a tím pádem i rozhodčí řízení, k němuž není třeba zvláštní, rozhodčí smlouvy (nyní upraveno v ust. § 40e a násl. zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, v platném znění, dále již jen „ZRR“). Nejde-li však o spory v rámci spolkové samosprávy, platí stále, že základem pravomoci rozhodců, popř. stálého rozhodčího soudu, je právě rozhodčí smlouva, jak judikoval Nejvyšší soud v dlouhé řadě svých rozhodnutí, např. pod sp. zn. 32 Cdo 2697/2007, 33 Cdo 1546/2016 apod.

Pojem

Základem rozhodčího řízení, kromě řízení před rozhodčí komisí spolku, je tedy rozhodčí smlouva. Ta může mít podle § 2 odst. 3 ZRR dvojí podobu. Jednak může jít o dohodu týkající se konkrétního sporu, který již vznikl, a jednak může jít o dohodu týkající se sporu, který může teprve někdy v budoucnu vzniknout.

V prvním případě, kdy jde o řešení sporu, který již nastal (řešení jednotlivého již vzniklého sporu), jde o **smlouvu o rozhodci**.

V případě, kdy smluvní strany sjednávají rozhodčí smlouvy proto, aby byly v rozhodčím řízení řešeny ty spory, jež mezi nimi teprve v budoucnu mohou nastat (ty třeba nastanou a třeba také nenastanou), má rozhodčí smlouva podobu **rozhodčí doložky**.

Rozdíl je tedy v tom, že smlouva o rozhodci se týká jednotlivého, nadto již vzniklého sporu, zatímco rozhodčí doložka se týká všech sporů, které by z určitého právního vztahu nebo vymezeného okruhu právních vztahů mohly vzniknout (jak

připomněl již pod sp. zn. 29 Odo 1222/2005 Nejvyšší soud¹). Z toho, že rozhodčí smlouva může být buď smlouvou o řešení jednotlivého, již vzniklého sporu, anebo o řešení všech budoucích sporů z určitého právního vztahu nebo určitého komplexu právních vztahů, však plynou i další konsekvence. Pokud strany sjednaly rozhodčí doložku, avšak začaly pochybovat o její platnosti, a tedy i o pravomoci rozhodce jejich spory rozhodovat, mohou se na pravomoci takového rozhodce anebo stálého rozhodčího soudu znovu dohodnout. Jestliže tedy v průběhu jejich sporu vyvstanou pochyby, zda je rozhodčí doložka opravdu platná, mohou strany uzavřít smlouvu o rozhodci, kterou původní rozhodčí doložku nahradí. Jak uzavírá Nejvyšší soud v rozhodnutí vydaném pod sp. zn. 20 Cdo 1095/2016, mohou přitom takovou dohodu uzavřít dokonce i v průběhu soudního řízení o zrušení rozhodčího nálezu.

Cílem rozhodčí smlouvy jako dvoustranného právního jednání je přenést pravomoc v rozhodování sporů mezi konkrétními subjekty do rozhodčího řízení. Obě strany sporu, resp. budoucího sporu, tedy musí v rozhodčí smlouvě **vyslovit souhlas s tím, aby jejich spor nebyl řešen a rozhodován soudy, ale právě rozhodci**. Protože jde vždy o spory nebo budoucí spory mezi konkrétními osobami (konkrétními smluvními stranami), ani např. veřejné prohlášení držitele doménového jména, jež učinil ve smlouvě s registrátorem vůči neurčenému okruhu třetích osob, že veškeré případné spory bude řešit v rozhodčím řízení, není vyjádřením adresné vůle řešit vzniklé nebo budoucí spory v řízení před rozhodci.²

Pomineme-li tedy rozhodčí řízení mezi spolkem a jeho členem, může si každý vybrat, zda si přeje, aby jeho případné majetkové spory řešil soud, anebo rozhodci. Otázkou, která zůstává poměrně dlouho neřešena, však je, jestli si vybrat musí (nesjedná-li žádnou rozhodčí smlouvu, pak pochopitelně jeho případné spory řeší soud). Již v usnesení ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2697/2007, však Nejvyšší soud konstatoval, že (platná) rozhodčí doložka má povahu alternativní doložky, jestliže žalující straně dává volbu zahájit řízení před rozhodci nebo u obecného soudu, a tytéž závěry Nejvyšší soud znovu zdůraznil např. i v rozsudku ze dne 23. 11. 2016, sp. zn.

¹ Týká-li se podle citovaného rozhodnutí rozhodčí doložka všech sporů, jež by v budoucnu mohly vzniknout z určitého právního vztahu, vztahuje se pochopitelně i na spor o určení platnosti odstoupení od smlouvy.

² Jak rozhodl Nejvyšší soud v rozhodnutí pod sp. zn. 23 Cdo 3895/2011 anebo 23 Cdo 2131/2015.

33 Cdo 1546/2016. I alternativní rozhodčí doložka, umožňující volbu mezi soudem a rozhodci teprve v okamžiku zahájení řízení o vzniklém sporu, je tedy přípustná.

Rozhodčí smlouva může založit pravomoc rozhodců jedně tehdy, pokud by k rozhodnutí sporu byla jinak dána pravomoc soudu. Z toho plyne, že rozhodčí smlouvu nelze sjednat (ani jde-li o majetkový spor, který je možné řešit smírem stran) tam, kde pravomoc soudu není dána, ale případný spor rozhoduje jiný orgán nežli soud,³ samozřejmě nestanoví-li zákon jinak.⁴ Otázkami arbitrability se však v tomto příspěvku zabývat nebudu, nýbrž soustředím se jen na rozhodčí smlouvu jako dvoustranné právní jednání. Připomeňme jen, že se strany mohou dohodnout (takže vždy musí jít o smlouvu), že jejich majetkový spor (vždy musí jít o majetkový spor), k jehož rozhodnutí by jinak měl rozhodovací pravomoc soud (musí být nahrazována pravomoc soudu) nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, rozhodne jeden nebo více rozhodců nebo stálý rozhodčí soud. Přitom rozhodčí smlouvu lze uzavřít jen tehdy, pokud by strany o předmětu sporu mohly uzavřít smír. Na druhé straně přitom ale nejde o spor vzniklý v souvislosti s výkonem rozhodnutí (tedy o exekuci) nebo o spor incidenční anebo o spor ze smluv, jež uzavírá se spotřebitelem podnikatel.

Obsah rozhodčí smlouvy

Pokud je dána arbitrabilita sporu, mohou rozhodčí smlouvu uzavřít prakticky jakékoli subjekty. Výjimkou je však případ, kdy jde o vztah mezi spotřebitelem a podnikatelem, protože podle § 2 odst. 1 ZRR nelze rozhodčí smlouvu uzavřít ohledně sporů ze smluv, jež se spotřebitelem uzavírá právě podnikatel. Nelze ji tedy sjednat, jde-li o tzv. spotřebitelský spor.

Rozhodčí smlouva je smlouvou, tedy dvoustranným právním jednáním, a jsou tedy na ni zákonem kladeny stejné požadavky jako na každou jinou smlouvu. V první řadě vůbec musí jít o právní jednání, což vyžaduje, aby byla projevena vážná vůle a aby projev vůle byl srozumitelný a určitý, jinak by totiž šlo jen o zdánlivé právní jednání, k němuž se nepřihlíží. Kromě náležitostí vyžadovaných pro každé platné dvoustranné právní jednání je však třeba se při uzavírání rozhodčí smlouvy soustředit i na další otázky, typické právě pro skutečnost, že jde o procesní smlouvu, jejímž cílem je přenesení pravomoci rozhodnout určitý spor na rozhodce nebo na stálý rozhodčí soud. Právě problém zdánlivosti právního jednání klade ná-

roky na to, aby **bylo v rozhodčí smlouvě co nejpřesněji určeno, jakých sporů se přenesení rozhodovací pravomoci na rozhodce vlastně týká.** Toto vymezení musí být totiž natolik určité, aby nemohla nastat situace, že se k rozhodčí doložce nebude vůbec přihlížet. Platí totiž, že neurčité rozhodčí doložky vůbec nemohou založit pravomoc rozhodce k rozhodování určitých sporů, jak zdůraznil i Ústavní soud.⁵

Pokud by např. bylo dohodnuto, že všechny spory mezi smluvními stranami budou řešeny v rozhodčím řízení, aniž by bylo konkretizováno, o jaké spory má jít, nebylo by možné k takové rozhodčí doložce přihlížet. **A právě to, zda je rozhodovací pravomoc přenesena na rozhodce, anebo na stálý rozhodčí soud, je podstatné pro závěr, co by mělo být obsahem takové smlouvy.**

V případě, že se smluvní strany dohodly na tom, že jejich spor bude řešit stálý rozhodčí soud, je totiž třeba mít na zřeteli ust. § 13 odst. 3 ZRR, podle něhož v případě, že strany přenesly rozhodčí smlouvou pravomoc k rozhodování jejich konkrétně vymezených sporů na stálý rozhodčí soud, také platí, že se podrobily jeho předpisům, konkrétně statutům a řádům, jež je podle druhého odstavce citovaného ustanovení stálý rozhodčí soud oprávněn vydávat. Samozřejmě platí, že se jim strany podřídily jen v tom rozsahu, v jakém si přímo v rozhodčí smlouvě nesjednaly něco jiného, jak připomněl Nejvyšší soud např. v rozhodnutí sp. zn. 32 Cdo 4061/2010. V těchto svých rádech a statutech je stálý rozhodčí soud oprávněn upravit celou řadu otázek, zejména postup v řízení (tedy procesní otázky), ale i postup při jmenování rozhodců, jež např. může jmenovat jeho předseda, jak je tomu podle Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR.

Judikatura přitom podrobila proces jmenování rozhodců opakovaně testu zákonnosti a Ústavní soud⁶ výslovně poukazuje na to, že stále rozhodčí soudy oprávnění jmenovat rozhodce mají, na rozdíl od subjektů, jež stálými rozhodčími soudy nejsou.⁷ Podobně judikoval i Nejvyšší soud.⁸ **Mezi stálými rozhodčími soudy a jinými subjekty, poskytujícími služby v oblasti rozhodčího řízení, je tedy rozdíl mj. v tom, že stále rozhodčí soudy zřízené zákonem mohou vydávat své řády a statuty, přičemž tyto „statuty a řády mohou určit způsob jmenování rozhodců“.**⁹

Jediným stálým rozhodčím soudem se všeobecnou působností je přitom u nás už výše zmíněný Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. Ten je stálým rozhodčím soudem podle ust. § 19 odst. 2 zák. č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, které jej za stálý rozhodčí soud výslovně označuje.

Pokud si strany nezvolily k rozhodování svých konkrétně vymezených sporů stálý rozhodčí soud (zřízený na základě zákona), pak buď musí v rozhodčí smlouvě rozhodce (tzv. rozhodce *ad hoc*) přímo určit, nebo určit transparentní a zákonný způsob jeho jmenování, anebo se podrobit podpůrnému mechanismu jmenování rozhodců podle § 7 ZRR, kdy každá strana jmenuje jednoho rozhodce a ti si zvolí třetího.¹⁰

Výběr rozhodce však nelze ponechat jenom na jedné straně, např. na žalobci.¹¹ Stejně tak podle velmi početných rozhodnutí Nejvyššího, ale i Ústavního soudu, z nichž některá byla citována výše, nelze určit rozhodce odkazem na předpi-

3 A. J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, C. H. Beck, Praha 2004, str. 28.

4 Např. ust. § 129 odst. 5 zák. č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, umožňuje sjednat rozhodčí smlouvu, i když by spor jinak rozhodoval správní orgán.

5 V nálezech sp. zn. I. ÚS 1274/2016 anebo I. ÚS 1707/2017.

6 Viz pozn. 5.

7 Srov. např. též rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, na které odkazuje i náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2735/2011.

8 Také ve věci sp. zn. 23 Cdo 309/2011, 23 Cdo 3737/2011, 23 Cdo 1198/2012 a v řadě dalších.

9 Srov. i bod 14. odůvodnění nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2164/2010.

10 Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 95/2006 anebo 22 Cdo 1643/2012.

11 Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 1098/2016.

sy instituce, jež není stálým rozhodčím soudem. Takový rozhodce by neměl k rozhodnutí sporu žádnou pravomoc.¹² Přitom tento nedostatek jeho pravomoci lze konstatovat dokonce ještě i v exekučním řízení.¹³ Ačkoli výběr rozhodce nelze ponechat jen na jedné straně sporu, uznala judikatura za transparentní a zákonu odpovídající způsob výběru rozhodce, pokud jej žalující strana vybrala z rozhodců konkrétně určených v rozhodčí smlouvě.¹⁴ Stejně tak judikatura¹⁵ připouští, aby v rozhodčí smlouvě byla určena posloupnost jmenovitě určených rozhodců, tedy to, že spor bude rozhodován rozhodcem A. B., a nebude-li to možné, bude rozhodován rozhodcem B. C., a nebude-li ani to možné, bude spor rozhodován dalšími rozhodci podle stanoveného pořadí.

Strany si mohou v rozhodčí smlouvě sjednat i procesní pravidla, ačkoli tak učinit nemusí, protože nejde o podstatnou náležitost rozhodčí smlouvy.¹⁶ Pokud si procesní pravidla nedohodnou, bude se v případě řízení před stálým rozhodčím soudem postupovat podle jeho řádu, a neupravuje-li určité otázky, podle zákona o rozhodčím řízení (ZRR), a pokud některé otázky nejsou upraveny ani v něm, pak podle občanského soudního řádu (tj. stále ještě podle zák. č. 99/1963 Sb., ovšem v platném znění). V případě rozhodců *ad hoc* odpadá postup podle jejich vlastních předpisů (řádů).

Rozhodčí smlouva jako součást jiné smlouvy

Rozhodčí smlouva, ať již v podobě smlouvy o rozhodci, nebo rozhodčí doložky, může být sjednána jako samostatná smlouva, ale může být a v praxi velice často bývá také součástí jiné (hlavní) smlouvy. Z logiky věci plyne, že součástí nějaké jiné, hlavní smlouvy může být prakticky jen rozhodčí doložka, tedy dohoda o tom, že případné budoucí spory z určitého právního vztahu nebo okruhu právních vztahů budou řešeny v rozhodčím řízení.

Z tohoto hlediska právní praxe řešila především otázku, zda rozhodčí smlouva, tj. konkrétně rozhodčí doložka, může být součástí společenské smlouvy nebo jiného zakladatelského dokumentu právnické osoby, který má povahu smlouvy. Například názor, že stanovy jsou zvláštní smlouvou mezi členy nebo společníky právnické osoby, zastávala právní praxe i věda prakticky odedávna.¹⁷ Z novější doby lze zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2027/2014, 29 Cdo 319/2015, 29 Cdo 1294/2015, 26 Cdo 3740/2016 anebo 26 Cdo 3456/2017, dokonce třeba i sp. zn. 5 Tdo 80/2016 anebo 5 Tdo 330/2016.

Nejvyšší soud přitom opakovaně judikoval, že rozhodčí doložku vtělit právě i do společenské smlouvy nebo jiného zakladatelského dokumentu lze. Podle jeho rozhodnutí sp. zn. 26 Cdo 3583/2015 se rozhodčí doložka v zakladatelské listině (která je smlouvou) vztahuje právě jen na vztahy vzniklé z této zakladatelské listiny a v souvislosti s ní, a to včetně případných sporů o platnost smluv o převodu obchodního podílu a sporů z těchto smluv. Také podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. 23 Cdo 1782/2017, může být rozhodčí doložka součástí společenské smlouvy a může v ní být podroben rozhodování v rozhodčím řízení i nárok společníka na podíl na zisku.

I když je rozhodčí smlouva (v podobě rozhodčí doložky) obsažena v jiné smlouvě jako smlouvě hlavní, jde pořád o dvě smlou-

vy relativně samostatné, případně o více smluv relativně samostatných. Jejich platnost, a tedy i případnou neplatnost je proto vždy zapotřebí posuzovat odděleně, nehledě již na to, že hlavní smlouva je svou povahou vždy smlouvou hmotněprávní, zatímco rozhodčí smlouva je naopak svou povahou smlouva procesní, tedy podléhající jinému právnímu režimu a také sledující docela jiný cíl. Proto také neplatnost smlouvy hlavní nepůsobí bez dalšího neplatnost rozhodčí doložky.¹⁸ Samostatnost rozhodčí doložky se projevuje i tím, že v případě, kdy bylo trvání smlouvy hlavní časově omezeno na určitou dobu (např. nájem byl sjednán na dobu určitou), avšak rozhodčí doložka začleněná do takové, např. nájemní smlouvy, časově omezena nebyla, pak i po zániku právního vztahu založeného hlavní smlouvou (uplynutím času) práva a povinnosti z rozhodčí doložky stále trvají, neboli pravomoc soudu k rozhodování případných sporů je i nadále vyloučena.¹⁹ I na to je při sjednávání rozhodčí smlouvy třeba pamatovat.

Byla-li sjednána rozhodčí doložka jako součást jiné, tedy hlavní smlouvy, připouští zákon o rozhodčím řízení (ZRR) i výjimku z obligatorní písemné formy rozhodčí smlouvy. Jestliže je totiž rozhodčí doložka součástí podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní (v praxi půjde zejména o všeobecné obchodní podmínky), pak k platnému uzavření rozhodčí smlouvy postačí, bude-li písemný návrh smlouvy přijat způsobem, ze kterého je patrný souhlas druhé strany s obsahem rozhodčí smlouvy. Půjde-li o přijetí, z něhož nepochybně vyplývá souhlas druhé smluvní strany s obsahem rozhodčí smlouvy (např. adresát návrhu smlouvy navrhovateli zavolá a v telefonickém hovoru mu sdělí, že se mu rozhodčí doložka ve smluvních podmínkách líbí, že ji akceptuje, přijímá atd.), dojde k platnému uzavření rozhodčí smlouvy.

Forma rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouva musí být sjednána **písemně**. Zákon o rozhodčím řízení (§ 3 odst. 1 ZRR) přitom stále ještě připouští uzavření rozhodčí smlouvy telegramy či dálnopisem. Provoz dálnopisné sítě byl sice oficiálně ukončen až v roce 2008, v té době však už stejně dálnopisy byly spíše v technických muzeích nežli v provozu. Poslední telegramy byly poslány v březnu 2010.

12 Jak rozhodl Nejvyšší soud např. pod sp. zn. 23 Cdo 963/2011, 23 Cdo 1996/2011, 33 Cdo 2504/2014 a v řadě dalších rozhodnutí.

13 Srov. k tomu např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3876/2013.

14 Jak Nejvyšší soud dovodil v rozhodnutí pod sp. zn. 33 Cdo 1616/2014 anebo 20 Cdo 2927/2016.

15 Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 2327/2015.

16 Jak konstatoval Nejvyšší soud již v rozhodnutí pod sp. zn. 32 Odo 95/2006.

17 K závěru, že stanovy právnické osoby jsou zvláštní smlouvou mezi jejími členy či společníky, dospěl tehdejší Nejvyšší soud v rozhodnutích sp. zn. R I 204/19 nebo R I 1140/30, stejně jako Nejvyšší správní soud v rozhodnutích zveřejněných v Bohuslavové sbírce pod č. 7699/1935 nebo 9918/1940. V tehdejší literatuře srov. např. Slovník veřejného práva československého, díl III., Polygrafia, Brno 1934, str. 483, v novější např. M. Kindl, Z. Ertl, T. Kindl, N. Formanová, A. Šíma: Úskalí spolkového práva, Aleš Čeněk, Plzeň 2017, str. 160 a násl.

18 Jak judikoval Nejvyšší soud např. pod sp. zn. 29 Odo 1222/2005, 20 Cdo 4022/2017 i jinde.

19 Srov. k tomu blíže rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 4840/2010.

Rozhodčí smlouva, i když je vtělena do jiné smlouvy, musí být vždy posuzována samostatně. Z toho vychází např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 1254/2010, podle něhož se (pisemně uzavřená a vtělená do smlouvy o dílo) rozhodčí smlouva vztahuje i na vztahy založené konkludentně sjednanými změnami smlouvy o dílo, či dokonce konkludentně uzavřenou smlouvou o dílo poté, co se původně písemně uzavřená smlouva o dílo ukázala neplatnou.

Smlouva, jako dvoustranné právní jednání, je uzavřena při střetu návrhu a jeho přijetí jako kvalifikovaných jednostranných právních jednání, jež slouží, a to výlučně, právě jen k uzavření smlouvy.²⁰ Jejich podřízenost tomuto účelu se projevuje i v tom, že nebyla-li smlouva uzavřena, pozbývá

²⁰ Jak Nejvyšší soud vyložil již pod sp. zn. 20 Cdo 790/2002 a jak také výslovně stanoví § 1745 o. z.

jí veškerých právních účinků. Tato jednostranná právní jednání, tj. jak návrh, tak i jeho přijetí, musí být písemná, i když samozřejmě nemusí být na téže listině. Výjimkou z nezbytnosti dodržet požadavek písemné formy právního jednání, jímž adresát přijímá návrh smlouvy, je právě zmiňovaný případ, kdy je rozhodčí doložka součástí podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní (v praxi zejména všeobecných smluvních podmínek). V takovém případě postačí přijetí nikoli nutně písemné, ale natolik jednoznačné, že je z něj patrný souhlas s obsahem rozhodčí doložky.

S ohledem na současnou úpravu absolutní neplatnosti právních jednání (srov. zejména § 588 o. z.) je **případná neplatnost rozhodčí smlouvy pro nedodržení formy jen relativní**, dotčená strana by se tedy této neplatnosti musela dovolat (nejpozději při svém prvním úkonu v řízení týkajícím se věci samé, srov. § 15 odst. 2 ZRŘ). ♣

Konstituování rozhodčího fóra

Tento příspěvek je zaměřen výhradně na problematiku aplikace zákona o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů č. 216/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále „ZRŘ“), bez jakéhokoliv pokusu o komparaci této úpravy s úpravami rozhodčího řízení v jiných zemích. Dále považuji za potřebné zdůraznit, že přes všechny ústrky, které si v posledních deseti letech muselo rozhodčí řízení vytrpět, zejména od české justice, jsem přesvědčen o potřebnosti či minimálně využitelnosti rozhodčího řízení.

JUDr. Tomáš Sokol

je advokátem, společníkem AK Brož & Sokol & Novák, místopředsedou ČAK, prezidentem Unie obhájců ČR a působí také jako rozhodce.

Zejména při vhodném užívání může rozhodčí řízení představovat mechanismus umožňující uspokojení těch, kteří se rozhodnou pro výhody, které nepochybně rozhodčí řízení přináší, a vědomě přitom rezignují na právo svěřit svůj spor soudu. Je ale smutným faktem, že řada soudců nahlížela a nahlíží na rozhodčí řízení jako na něco mezi ruskou ruletou a perským trhem. Nebo dokonce jako konstrukt, který nahlodává a tedy ohrožuje státem budovaný justiční systém. Přitom samozřejmě nelze přehlížet, že mnohá rozhodčí řízení svým průběhem či chováním rozhodců tyto negativní postoje vzbuzovala či podporovala. Jak je ale známo, občas se něco podobného podaří i justici. Kombinací apriorní nedůvěry a občasných excesů tedy vznikl zmíněný dojem, že rozhodčí řízení je do té míry neseriózní podnik, že do něj nesmí vstupovat státem kontrolované subjekty. Nicméně vždy šlo o excesy, a nikoliv o systémovou chybu.

Neblahý pro důvěryhodnost rozhodčího řízení byl i podle mého názoru nadměrný aktivismus soudů, oprávněných v zákonem

vymezených případech rozhodčí nález přezkoumávat. Projevoval se zejména pokusy, zčásti úspěšnými, ingerovat do samotného rozhodčího procesu. Příklady budou níže zmíněny. Výsledkem je vcelku logický závěr těch, kteří zvažují uzavření rozhodčí doložky, že je nakonec jednodušší nechat řešení případného sporu na soudu, protože ten se k věci nakonec dostane v rámci přezkumu rozhodčího nálezu a rozhodčí nález zruší z důvodu, který vylučuje další rozhodčí řízení. Typicky pro neplatnost spočívající v tom, že je neplatné ujednání o tom, jak bude jmenován rozhodce, resp. konstituován rozhodčí senát. A to ještě nemusí být všemu konec, protože oproti všeobecně uznávanému principu vykonatelnosti a nepřezkoumatelnosti pravomocného rozhodčího nálezu, až na zákonem výslovně uvedené výjimky, u nás ve skutečnosti může přezkoumat vykonatelnost rozhodčího nálezu kterýkoliv exekutor či exekuční soud.

Je otázkou, zda a kdy se pohled na rozhodčí řízení zlepší. Jistě to záleží na samotných rozhodcích, snad i na představitelích stálých rozhodčích soudů a možná i na soudcích, kteří budou rušit jen takové rozhodčí nálezy, které evidentně vybočí z mezí zákonem uznávaných, a ostatní nechají na pokoji i přesto, že budou mít jiný názor na to, jak měl být spor rozhodnut. A snad ke zlepšení přispějí i odborné diskuse, jako je např. tato.

Další premisa, ze které budu vycházet, je předpoklad, že čtenáři tohoto článku jsou orientováni v problematice rozhodčího řízení alespoň do té míry, že je ztrátou času doslovně opakovat jednotlivá ustanovení zákona o rozhodčím řízení, případ-

ně je interpretovat. **Právo strany jmenovat rozhodce nebo větší počet rozhodců, tedy ovlivnit složení rozhodčího senátu** (dále budu, nebude-li to potřeba z jiného důvodu, užívat jen termín rozhodce), **jehož (jejichž) odborná erudice odpovídá konkrétní materii sporu, je značnou výhodou rozhodčího řízení. Tato přednost ale předpokládá poněkud jiné paradigma sporu, než na jaké jsou u nás obvykle ti, kteří se do sporu dostanou, naladění.**

Tato možnost, stejně jako celá konstrukce rozhodčího řízení, předpokládá pragmatický přístup k faktu samotného sporu. Tento přístup by měl vycházet z vědomí, že spory jsou časovou součástí právních vztahů a jde pouze o to, jak je, pokud už se vyskytnou, elegantně a asi také decentně vyřešit. Přitom emoce by měly být potlačeny na minimum, včetně přesvědčení, že pokud nevyhraje spravedlnost, zhroutí se svět. I když o peníze jde až na prvním místě, dost důležité také je, aby byl čistý stůl. To znamená i absenci nutnosti po léta vytvářet rezervní fond a jinak složité se právním sporem zabývat. Dokonce, pokud se vztahy mezi účastníky nedostanou do nezdravě emotivní polohy, rychlé rozhodnutí sporu může vést nejen k vyřešení aktuálního problému, ale umožnit i jejich další nezatíženou kooperaci. A právě zde představuje možnost zvolit si pro rozhodnutí sporu opravdového odborníka, když jeho morální integritu považují za samozřejmost, byť i ta byla v minulosti občas zpochybněna, značnou výhodou oproti řízení soudnímu. Kdo někdy zažil soudní spor o odpovědnost za vady motorového vozidla, v němž bylo nutné samosoudkyni vysvětlovat, co to je samonosná karoserie, anebo kdo zažil složité stavební spory s řadou edukačních přestávek na objasnění obsahu pojmů užívaných ve stavebnictví, nepochybně ví, o čem píši.

Problém jmenování (ustanovení) rozhodce ovšem spočívá v tom, že tuto základní filozofii si mnozí účastníci rozhodčího řízení neuvědomují a přistupují k němu jako jen k jakési neveřejné formě soudního řízení, navíc zhusta i s temným podezřením, že buď druhá strana již rozhodce nějak ovlivnila, anebo že to udělá, pokud ho nestihnou oni ovlivnit jako první. Zažil jsem dokonce rozsáhlou arbitráž, při níž již v době konstituování tříčlenného sboru rozhodců protistrana skoro veřejně prohlašovala, že v rozhodčím řízení je důležitá pouze jedna věc, totiž umět počítat do dvou. Zcela to zničilo džentlmenský průběh rozhodčího řízení, který bývá příjemnou přidanou hodnotou, když se vydaří. Odpůrce tohoto „znalce“ rozhodčího řízení pak logicky namítal podjatost těch dvou rozhodců, které sám nenominoval, aby nakonec zjistil, že dotyčný „taktik“ do dvou počítat neuměl, protože v miliardové arbitráži neuspěl.

Víra ve zmíněnou osobní integritu rozhodce je dosti důležitý faktor. **Kompenzovat možná podezření, byť jistě ne zcela, lze dvěma způsoby. Buď se plně, tedy i včetně určení rozhodce, odevzdat do rukou stálého rozhodčího soudu, nebo sjednat osobu, která určí rozhodce.** A to jak v případě, kdy se má určit rozhodce podle § 2 odst. 3 písm. a) ZRR, tedy pro jednotlivě již vzniklý spor (**smlouva o rozhodci**), anebo, a to zejména, v případě uvedeném v § 2 odst. 3 písm. b) ZRR, pro určitý okruh všech možných sporů, např. sporů z určitého právního vztahu do budoucna (**rozhodčí doložka**). Pro oba případy platí § 7 odst. 1 ZRR, podle něhož má rozhodčí smlouva určit počet i osoby rozhodců nebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mohou být určeny, přičemž stejné ustanovení připouští i to, že rozhodce může být určen třetí, strana-

mi dohodnutou osobou. Případně může být určen způsobem uvedeným v pravidlech pro rozhodčí řízení podle § 19 odst. 4 ZRR, tedy ve speciálních pravidlech pro rozhodčí řízení. Tento poslední postup v podstatě předpokládá, že si účastníci řízení vytvoří speciální pravidla pro rozhodčí řízení jako přílohu rozhodčí smlouvy.

Konstituování rozhodčího fóra prostřednictvím appointing authority

Institut umožňující sjednat (třetí) osobu, která v případě potřeby určí rozhodce, jinak též tzv. appointing authority, požívá mimořádné nedůvěry českých soudů. Úplně speciálně pak, jde-li o osobu právnickou. Zde se již judikatura soudů zpěčuje až na samu hranici zběsilosti s tvrzením, že takováto právnická osoba, zejména pokud si ještě stanoví řád rozhodčího řízení, kterým se jí ustanovení rozhodci řídí, si vlastně hraje na stálý rozhodčí soud. Nemá smysl se do detailu s touto polemikou pouštět do sporu. Jde o samostatný problém. Lze tak pouze suše konstatovat, že hrát si může každý, na co chce, pokud mu to zákon výslovně nezakazuje, což v tomto případě určitě nezakazuje. Jinou věcí je, že soudy právně velmi kreativním způsobem dovodily rozpor mezi takto užitým postupem a institutem stálého rozhodčího soudu, čímž tento v principu velmi pozitivní způsob řešení problému ustanovení rozhodce v podstatě zlikvidovaly.

Jen pro ilustraci lze zmínit některá rozhodnutí, z mého pohledu zcela nepochopitelně posuzující nezávislost a nestrannost třetí osoby:¹

„Neobsahuje-li rozhodčí doložka přímé určení rozhodce ad hoc, odkazuje-li pouze na seznam rozhodců vedený a ‚rozhodčí řád‘ vydaný fyzickou osobou (rozhodcem), je (jako celek) neplatná podle § 39 občanského zákoníku pro rozpor se zákonem. Rozhodčí nález vydaný rozhodcem určeným na základě takové absolutně neplatné rozhodčí doložky není způsobilým exekučním titulem, neboť rozhodce neměl k jeho vydání pravomoc.“

Podobně i v dalším rozhodnutí:²

„... je-li třetí osobou, která má podle rozhodčí smlouvy (doložky) vybrat rozhodce (§ 7 odst. 1 zák. č. 216/1994 Sb.), právnická osoba, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, jež rozhodce jmenuje (již bez výslovného odkazu na interní dokumenty, ale podle stejných principů) z okruhu osob, s nimiž dlouhodobě spolupracuje, jejichž seznam i nadále vede a jejichž činnost organizačně a administrativně zajišťuje, nelze takto učiněný výběr rozhodce považovat za transparentní, což má za následek neplatnost rozhodčí doložky podle § 39 zák. č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov. § 3028 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku). Vůle stran vyjádřená v rozhodčí doložce nemůže být respektována, jelikož odporuje pravidlům spravedlivého procesu.“

Nutno poznamenat, že na nespravedlivý proces si nestýskala žádná ze stran dotčených obchodních sporů, ale odhalil jej až exekuční soud. A také, že šlo o právnické osoby, nikoliv

1 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 174/2014, uveřejněné pod č. 53/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz.

2 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014, uveřejněné pod č. 101/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dostupné na www.nsoud.cz.

o *vykořisťovaného* spotřebitele. Podle mého názoru by o tom, co je nebo není spravedlivé, měly primárně rozhodnout strany sporu, a nikoliv soud v rámci jakési abstraktní úvahy o spravedlnosti. A následujícího závěru, z něhož je patrné, že vůle svéprávných účastníků řízení vyjádřená v rozhodčí doložce nemůže být respektována, jelikož odporuje představám soudu, co je spravedlivé rozhodčí řízení.

V uvedených případech, ale i v řadě dalších, které pro vzájemnou identičnost nemá smysl uvádět, se nabízí otázka, proč by si rozumní, ve věci orientovaní a jinak pochopitelně ve svém jednání svobodní jedinci, když už nejsou schopni se dohodnout na konkrétním rozhodci, nemohli sjednat mechanismus jeho jmenování (ustanovení) způsobem, kteří oni považují za pro ně vyhovující, a proč je třeba, aby je „chránil“, přesněji nad nimi vykonával *kuratelu*, soud. Nadto, proč tak soudy činí i v situaci, kdy účastníci podjatost rozhodce nenamítají. Tedy proč soudy zasahují do pravomocně skončeného rozhodčího řízení formou jakéhosi soudního zákonodárství, když sám souzený případ žádnou nespravedlivost, tím méně pak spáchanou rozhodcem, nevykazuje. Je vcelku úplně jedno, jestli se soudu jeví třetí osoba jako nezávislá a nestranná, anebo je na druhou stranu úplně závislá a úplně stranická, pokud to nevadí účastníkům řízení a o možné podjatosti vědí.

Jak zmíněno, výše uvedené rozhodně nereprezentuje přehled celé relevantní judikatury, která v podstatě likviduje možnost určení rozhodce třetí osobou anebo ji odsouvá do oblasti rizika, které ten, kdo rozhoduje s péčí řádného hospodáře, musí brát v úvahu jako riziko značné. Tím se opět dostáváme k rozhodování o tom, zda při takto hrozících komplikacích není přece jen jednodušší zvolit soudní řízení.

Je to situace, která „fouká do plachet“ stálým rozhodčím soudům, z nich zřejmě dominantní je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. Řád tohoto rozhodčího soudu relativně sofistikovaně a zřejmě s ohledem na všechny v úvahu přicházející alternativy upravuje jmenování rozhodce, na němž se účastníci shodli, stejně jako určení rozhodce, pokud se na konkrétní osobě účastníci neshodli, a jmenuje ho předseda stálého rozhodčího soudu. Ustanovení § 23 odst. 5 řádu výše jmenovaného stálého rozhodčího soudu dokonce umožňuje předložit účastníkům za *příplatek* jakési *menu* deseti rozhodců, z nichž hodlá předseda jmenovat předsedu rozhodčího senátu, přičemž každý z účastníků může čtyři rozhodce odmítnout. Lze předpokládat, že tato výběrová kreace je reakcí na nejrůznější rozhodnutí soudů, zpochybňujících nezávislost způsobu jmenování rozhodců. Samozřejmě že se okamžitě nabízí otázka, proč by stejným způsobem nemohl postupovat někdo jiný, kdo není stálým rozhodčím soudem, a k dispozici je ihned odpověď. Protože podle názoru soudu nikdo jiný než stálý rozhodčí soud nemůže tímto způsobem postupovat. Proč nemůže, co by v takovém případě bylo ve faktickém sporu s konkrétní právní normou, anebo snad dokonce s veřejným pořádkem, ovšem z žádného z uvedených judikátů zjistit nelze.

Jmenování rozhodce soudem

Alternativou, byť nikoliv lákavou, je **jmenování rozhodce soudem**, a to pro případ, že si strany sjednají jako způsob řešení svých sporů rozhodčí řízení, sjednají si i mechanismus

jmenování rozhodce, avšak ten selže, protože účastníci nejsou schopni se shodnout na konkrétní osobě rozhodce, případně, jde-li o tři rozhodce, kteří mají ve věci rozhodovat, nejsou dva nominanti účastníků sporu schopni shodnout se na třetím. **Praktických zkušeností s rozhodováním soudů ve věci určení rozhodce či předsedy rozhodčího senátu není mnoho.**

Ve věci, která svého času byla poměrně velmi senzitivní kauzou, a jak se zdá, úplně není skončena dodnes, a v níž byl žalovaným český stát, soud rozhodoval o jmenování rozhodce na základě návrhu jednoho z účastníků. V tomto případě došlo ke zřejmě hodně kuriózní, a skoro by se dalo říci nepravděpodobné situaci. V jedné chvíli byli určeni dva rozhodci, každý jednou stranou sporu, avšak nemohli se shodnout na předsedovi rozhodčího senátu. Ovšem ještě dříve, než věc vyřešil soud, resp. než mu byla předložena, jeden z rozhodců rezignoval za okolností, které by samy o sobě byly na podrobnější analýzu a možná i článek, neboť v podstatě tvrdil, že předmětem sporu, v němž je žalovaným, a tedy tím, kdo by měl plnit, stát, by měly být prány peníze. Pak následovala ona zmíněná kuriozita, protože účastník řízení, který původně tohoto rozhodce jmenoval, zmeškal lhůtu 30 dnů ke jmenování nového rozhodce (§ 8 odst. 1 ZRR), takže nakonec soud ustanovil dva rozhodce z tříčlenného senátu, a to na základě seznamu, který předložil druhý účastník sporu. Soud tedy fakticky učinil přesně to, čemu se judikatura dost zásadně vzpírá.

Výběr rozhodce třetí stranou

Pomineme-li soudní cestu, pak i přes zmíněné judikaturní překážky ještě stále, podle mého přesvědčení, **zbývá prostor pro funkci třetí osoby (tedy oné *appointing authority*), která by měla jmenovat rozhodce prostě proto, že zákon s touto možností počítá.** Lze si jistě představit, že touto osobou bude subjekt, lhostejno zda fyzická nebo právnická osoba, který nebude mít tuto činnost jako hlavní náplň své činnosti, ale na druhou stranu není důvod, proč by nemohl mít seznam rozhodců, z něhož bude vybírat. Anebo, možná lépe, proč by nemohl vybírat ze seznamu rozhodců, který předloží účastníci řízení. Jde pouze a jedině o to, aby pro obě dvě strany byl základní formální mechanismus konstituování rozhodců srozumitelný a zřejmý. Asi stěží by bylo možné něco namítat, i když po tom, co předvedly soudy ve věci této problematiky, to nelze považovat za vyloučené, proti volbě ze seznamu deseti odborníků s relevantní specializací vzhledem k předmětu sporu. Zejména, pokud si oba účastníci obsah tohoto seznamu schválili, jedno, zda ve chvíli, kdy již měl být vybírán rozhodce pro rozhodnutí konkrétního sporu, anebo byl pouze konstruován mechanismus – rozhodčí doložka – pro případné rozhodování sporů, které v budoucnu nastanou či mohou nastat.

Rozhodce jmenovaný rozhodčí doložkou

Alternativou je **rozhodčí doložka, v níž již dopředu bude určen rozhodce pro případný spor, což ale není zcela bezpečný způsob, pokud je rozhodčí doložka uzavírána v souvislosti se smlouvou, jejíž plnění bude dlouhodobější,** a tedy i případné věcné a právní důsledky (např. odpovědnost za vady) mohou iniciovat vznik sporu až se značným odstupem od sjednání rozhodčí doložky.

Nikdo nemůže zaručit, že nyní vybraný rozhodce, který pochopitelně musí se svojí nominací souhlasit, bude po dvou nebo i více letech ochoten a schopen konkrétní spor rozhodnout.

Logicky se nabízí rozhodčí doložka se seznamem potenciálních rozhodců. Pak je ovšem nutné upravit mechanismus výběru. Nabízí se losování, což ale asi nebude příliš přijatelná varianta, anebo pak výběr dvou rozhodců ze tříčlenného senátu, z nichž každého ustanoví jeden z účastníků řízení, a ti se pak dohodnou na třetím ze zmíněného seznamu. To je samozřejmě úprava, která opět směřuje ke jmenování předsedy rozhodčího senátu soudem. A pak se nabízí již zmíněná *appointing authority*, ovšem s tím, že by rozhodovala podle seznamu, dodaného stranami řízení.

Lze vyslovit přesvědčení, že pro takový případ by už argumenty, uváděné ve výše zmíněné judikatuře, nebyly použitelné.

Podjatost rozhodce

S ohledem na argumenty uplatňované v citovaných judikátech, anebo na to, co v nich lze číst *mezi řádky*, je nutné připomenout, že je věcí osobní odpovědnosti a možná i odpovědnosti právní, aby ten, komu je nabídnuto přijetí funkce rozhodce, zvážil, zda ve smyslu § 8 odst. 1 ZRŘ není z projednávání věci vyloučen vzhledem k svému poměru k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům, a byl by tedy důvod pochybovat o jeho nepodjatosti. To považují za dost zásadní argument proti všem odůvodněním soudních rozhodnutí zneplatňujícím rozhodčí doložku. Jedinou nespravedlivostí by mohlo být to, že rozhodce je dle výše citované normy vyloučen z projednávání věci, protože je podjatý. To je primárně věcí posouzení tohoto nominanta na rozhodce, případně rozhodce, pokud by důvody podjatosti zjistil až *ex post*.

Dovozovat podjatost už jen z mechanismu výběru osob pro konstituování rozhodce je podle mého názoru nepřijatelný exces. Nutno ale také poukázat na ust. § 8 odst. 2 ZRŘ, podle něhož ten, kdo má být nebo byl určen nebo jmenován rozhodcem, musí bez odkladu stranám nebo soudu oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen. Toto ustanovení lze zřejmě vykládat různým způsobem, nicméně zcela logicky se nabízí výklad, podle něhož vyloučení rozhodce není jen a výhradně věcí posouzení tohoto rozhodce, ale může záležet na mínění účastníků o tom, zda pro sebe budou považovat uvažovaného rozhodce za vyloučeného. Jinak by nemělo smysl, aby rozhodce okolnosti uvedené v § 8 odst. 2 ZRŘ sděloval. Buď si totiž posoudí, že je vyloučen, a učiní tomu adekvátní kroky, anebo sdělí okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti, a to, zda by nejen mohly, ale i budily tyto pochybnosti, ponechá na samotných účastnících řízení.

I zde jde o přístup rozdílný od toho, jak je institut podjatosti konstruován v případě soudců. Ti jsou vyloučeni *ex lege* i v případě pouhého podezření. To je ovšem koncepce pracující obecně s ochranou jakéhokoliv účastníka, tedy především účastníka, který sám není schopen možnou podjatost analyzovat a ve vztahu k ní přijmout kvalifikované rozhodnutí. To může, anebo nemusí být problém pro účastníka rozhodčího řízení, kde mnohem větší důraz může být kladen na osobní víru

v integritu rozhodce, a tedy na to, že i když jsou zde pochybnosti, převáží přesvědčení o tom, že rozhodce bude rozhodovat nestranně a nezávisle, jak mu to ukládá ust. § 1 písm. a) ZRŘ.

Závěr

Jak z výše uvedeného vyplývá, mnou předestíraná koncepce jmenování rozhodce vychází z představy, že rozhodčí řízení je podstatně racionálnější forma řešení sporů, ale předpokládá větší míru angažovanosti účastníků, včetně obrany vlastních práv. Zato nabízí řízení, které je jednoinstanční, tedy principiálně, s výjimkami, rychlejší, než je řízení soudní, jakož i řešení sporů diskretní, což já osobně stále považuji za největší výhodu, a umožňuje angažovat specialisty na problematiku, která je předmětem řízení. Jsem si plně vědom toho, že při dnešním nazírání na rozhodčí řízení musí předchodit řádky působit poněkud idealisticky, i když asi pokud jde o mne osobně, těžko mohu být obviněn z naivity. Prostě jen píšou o tom, co by mělo být, a nikoliv o tom, co momentálně je, když součástí toho, co by mělo být, je nepochybně změna pohledu soudů na celý mechanismus rozhodčího řízení, jeho smysl, a snad dokonce na jeho ideologii. ❖

Christian Bibelriether

Advokát · Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
fax: 0049 851 34327

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

OBČANSKÝ ZÁKONÍK

- velké změny právní úpravy zájezdu od 1. 7. 2018
- další menší změny
- aktualizovaný rejstřík

více informací na www.obc1.sagit.cz

Notifikační povinnost rozhodců o svých vazbách na strany řízení ve světle mezinárodních standardů

Posuzování nestrannosti rozhodců je oblast, která souvisí se základními principy rozhodčího řízení, a tedy i se základními procesními právy stran. Není proto překvapivé, že této oblasti je věnována značná pozornost v mezinárodním prostředí, které zdůrazňuje rovněž sebereflexi rozhodců a zejména jejich povinnost, informovat strany a ostatní rozhodce o všech rozhodných skutečnostech, které mohou zavdávat o nestrannosti pochybnost.

Prof. (mult) Dr. et
Mgr. Ing. Alexander
J. Bělohlávek

působí jako advokát, pedagog a je
vysoce uznávaným rozhodcem mnoha
rozhodčích soudů v ČR i zahraničí.

Nezávislost a nestrannost rozhodců jako projev transparentnosti rozhodčího řízení s jeho specifiky

V návaznosti na všeobecný zájem na tom, aby rozhodčí řízení proběhlo v souladu s principy, které jsou mu imanentní, tedy pokud možno flexibilně a bez jakýchkoli prodlev, stanoví § 8 odst. 2 zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „ZRR“), povinnost rozhodce, aby bez odkladu oznámil všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen. **V mezinárodní praxi je tato povinnost chápána jako jeden z pilířů, o který se opírá nezávislost rozhodců, a je považována za samozřejmost, aniž by tato povinnost musela být inkorporována do právních předpisů o rozhodčím řízení (*lex arbitri*).**

Dochází tak k posílení transparence a garance pokud možno vysokého stupně odbornosti a kvality rozhodčího řízení. Tento požadavek nedílně souvisí také s právem stran na to, aby byl jejich spor projednán nestrannými a nezávislými rozhodci. Kromě zvýšení transparentnosti lze hovořit také o zefektivnění rozhodčího řízení. Prostřednictvím zmíněné oznamovací (notifikační) povinnosti rozhodce je zajištěno, aby strany měly od počátku k dispozici informace o veškerých skutečnostech, které by (byť teoreticky) mohly vyhodnotit jako ohrožující nezávislost a nestrannost rozhodce. Je to zásadní zejména v souvislosti s mezinárodně uznávaným prekluzivním účinkem absence takové námitky (nedostatek námitky se posuzuje jako projev strany, kterým nepovažuje danou skutečnost za jsoucí v rozporu s nestranností). Rovněž mezinárodní praxe vychází z absolutního charakteru takového omisivního jednání strany, který nelze přezkoumávat soudem právě za předpokladu, že rozhodce splnil svou notifikační povinnost.

V případě skutečností, ohledně nichž rozhodce splní notifikační povinnost, nemohou z podstaty vznikat pochybnosti o tom, v jaký okamžik se strana informace zpochybňující nestrannost a nezávislost rozhodce dozvěděla. Je výhradně na dotčené straně, aby informace, na něž rozhodce takto výslovně upozornil, vyhodnotila a posoudila, zda představují dostatečný podklad pro vyloučení rozhodce, a případně vznesla odpovídající námitku.

Mezinárodní praxe tedy vychází z toho, že **pokud tak strana neučíní, absolutně ztrácí možnost vznést námitku s odkazem na předmětné skutečnosti kdykoli v pozdějším průběhu řízení**, jakož i v případném řízení o zrušení rozhodčího nálezu. Vychází se tak z nevyvratitelné domněnky, že strana (strany) danou skutečnost nepovažuje za cokoli, co by rozhodce vyloučovalo, přičemž ani soud tak učinit nemůže. Poskytuje se tak prostor výlučně k subjektivnímu hodnocení těchto skutečností stranou, které je s ohledem na autonomii stran rozhodčího řízení zásadní. Kromě zefektivnění celého procesu se současně minimalizuje možnost taktizování a obstrukcí stran v dalším průběhu řízení.

Obsah notifikační povinnosti

Rozsah notifikační povinnosti rozhodce je nutné chápat v kontextu možnosti subjektivního a často protichůdného vnímání určitých skutečností ze strany rozhodce a naproti tomu stranami. Předmětem zveřejnění rozhodcem nemají být z pohledu praxe skutečnosti, které představují i ze subjektivního pohledu rozhodce překážku jeho působení v řízení. Jestliže by byl rozhodce přesvědčen, že jsou takové okolnosti dány, bylo by jeho povinností jmenování odmítnout. Notifikační povinnost má ostatně rozhodce vždy i v průběhu řízení, pokud by předmětné okolnosti zjistil později. **Notifikační povinnost má seznámit strany se skutečnostmi, které dle vlastního hodnocení rozhodcem nepředstavují důvod pro jeho vyloučení, a rovněž rozhodce je vnitřně přesvědčen, že nemají a nemohou mít vliv na jeho nestranný přístup k věci.** Přestože rozhodce vyhodnotí tyto skutečnosti ze svého pohledu jako nezávadné, musí současně zohlednit, že **takto tyto okolnosti nemusí hodnotit strany**, které v nich naopak ohrožení nezávislého a nestranného přístupu spatřovat mohou.

Zjednodušeně platí, že notifikační povinnost se netýká sku-

tečností závadných z pohledu rozhodce, nýbrž skutečností, které by za takové mohla považovat strana. Účelem tohoto instrumentu je poskytnout stranám maximum informací, podle nichž by měly být strany schopny vyhodnotit, zda informace uvedené rozhodcem jsou z jejího pohledu dostatečně závažné a zda představují důvod pro uplatnění námítky proti rozhodci.

Stoupající význam notifikace

Význam notifikační povinnosti neustále stoupá a běžně se očekává, že rozhodce uvede **jakékoli skutečnosti, které by byť jen vzdáleně mohly u strany vzbudit pochybnosti týkající se jeho nezávislého a nestranného přístupu**. Notifikační povinnost je aktuálně v mezinárodní praxi považována za naprosto zásadní a není vyloučeno (nejde ovšem o absolutní pravidlo), že právě nesplnění notifikační povinnosti rozhodcem ve vztahu k některé skutečnosti, která by v zásadě sama o sobě věcně takového rozhodce nevyloučila, z této skutečnosti činí skutečnost rozhodce vylučující. Nesplnění notifikační povinnosti tak ve vztahu k této skutečnosti může založit závažné pochybnosti strany. Např. ve věci ICC 20185¹ projednávané v roce 2017 rozhodkyně neoznámila, že před 25 lety byla jednomu z přibližně 10 právních zástupců strany, která ji nominovala, za svědka na jeho svatbě. Rozhodkyně byla vyloučena i přesto, že v podstatě od dané svatby nebyla s tímto právním zástupcem v kontaktu. Právě absence notifikace této skutečnosti, když účast na svatbě v roli svědka je zapotřebí považovat za potvrzení vskutku kvalifikované vazby k určité osobě,² byla seznána za způsobitou vyvolat u stran pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti rozhodkyně. V případě, že by k notifikaci došlo, je ovšem dosti pravděpodobné, že by rozhodkyně vyloučena být nemusela.

Naopak notifikace určité skutečnosti ve spojení s absencí námítky uplatněné stranou takovou skutečnost staví do roviny, v níž rozhodce vyloučen není (nejde samozřejmě o absolutní pravidlo, jako spíše o zobecnění). Notifikační povinnost tak v mezinárodní praxi představuje jeden ze zásadních institutů při posuzování nestrannosti a nezávislosti rozhodců a není divu, že i sami rozhodci provádějí stále širší rešerši možného spojení se stranami či s jejich právními zástupci. Nelze ovšem jednoznačně říci, že by mezinárodní trend spočívající v rozšiřování katalogu takto notifikovaných skutečností bylo možné považovat za zcela pozitivní, a mnohdy se klade otázka, zda a kde má tento trend hranice. Objevují se tak notifikace čistě osobních vazeb, tj. jiných než souvisejících s profesní činností a s majetkovým dopadem.³ Na druhou stranu je vysoce překvapivá, a dokonce mnohdy znepokojivá rezistence tuzemské praxe, resp. rezistence tuzemských rozhodců k tomu, aby informace o skutečnostech, které případně pochybnosti vyvolat mohou, zveřejnili.

Závazek k výkonu rozhodcovské činnosti opakovaným uvedením jednoho rozhodce v obchodních podmínkách jedné ze stran má bez dalšího způsobit vyvolat ve stranách pochybnosti o nezávislém výkonu jeho činnosti. Rozhodce se při výčtu uváděných skutečností ani nemůže spoléhat na to, že se jedná o informace, které strana teoreticky může získat z jiných zdrojů (s výjimkou obvykle používaných veřejných rejstříků, jako třeba obchodní rejstřík apod.), a není tedy ne-

zbytné na ně speciálně poukazovat. Obdobou je též skutečnost, kdy je rozhodce jmenován opakovaně jednou ze stran i v nesouvisejících sporech, byť v tomto případě pochybnosti může vyvolat nikoli samo opakované jmenování, nýbrž právě to, že rozhodce nesplnil svou notifikační povinnost. Je spíše překvapením, jak bouřlivou diskusi vyvolalo ust. § 8 odst. 3 ZRŘ⁴ s účinností od 1. 4. 2012⁵ ve vztahu ke spotřebitelským sporům, když mezinárodní praxe chápe opakované jmenování rozhodcem jednou a toutéž stranou již po leta jako okolnost, která *může* vyvolat pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti rozhodce a za notifikačně povinnou,⁶ a to obecně, tj. nikoli jen v případě *spotřebitelských* či *jiných kvalifikovaných* sporů.⁷ Právě v těchto a obdobných případech tedy hraje rozhodující roli splnění notifikační povinnosti rozhodcem.⁸ Ačkoli mezinárodní praxe zohledňuje při posuzování vyloučení rozhodců právě např. při opakovaném jmenování i lokální podmínky v místě řízení či ve státě sídla (obvyklého bydliště, resp. širě *domicilu*) strany,⁹ nelze jistě ČR považovat za zemi, kde by byl naprostý nedostatek osob specializovaných v určité oblasti. Právě podceňování notifikace ze strany rozhodců svěd-

1 Nepublikováno.

2 Např. ve věci ICC 13929 – pouhá účast na svatbě, tj. nikoli v kvalifikovaném postavení svědka, nevedla k vyloučení rozhodce. Zkratka ICC u uvedených spisových značek označuje, že jde o řízení u Mezinárodního rozhodčího soudu při ICC, tedy při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, jejíž rozhodovací činnost je do značné míry považována za jeden z významných etalonů mezinárodní praxe.

3 Viz např.:

- spor ICC 13135 (nepublikováno): právní zástupce strany je respektovaným kolegou a dobrým přítelem předsedy senátu zvoleného společně rozhodci jmenovanými stranami;
- spor ICC 15007 (nepublikováno): úzké přátelství právního zástupce strany a touto stranou jmenovaného rozhodce již od dob studií.

V obou těchto případech byly dané skutečnosti hodnoceny tak, že nezpůsobují vyloučení rozhodce, a to jednak právě díky jejich notifikaci rozhodcem, byť v prvním z uvedených případů i ve spojení s jinými okolnostmi.

4 Ust. § 8 odst. 3 ZRŘ (cit.): (3) *Při rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv je rozhodce povinen před zahájením projednávání věci stranám sdělit, zda v posledních 3 letech vydal nebo se podílel na vydání rozhodčího nálezu nebo zda je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení ve sporu, jehož účastníkem byla či je některá ze stran. Lhůta podle předchozí věty se počítá od data skončení rozhodčího řízení, na které se informační povinnost vztahuje, do data zahájení rozhodčího řízení, v němž rozhodci vzniká informační povinnost.*

5 V souvislosti s dalšími novelizacemi a v souvislosti s vyloučením rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách byla tato úprava vypuštěna.

6 Srov. § 8 odst. 2 ZRŘ (cit.): (2) *Ten, kdo má být nebo byl určen nebo jmenován rozhodcem, musí bez odkladu stranám nebo soudu oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněně pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen.*

7 Srov. např. ICC 18697 – vyhověno námítce proto, že rozhodce byl nominován stejnou stranou sedmkrát za posledních dvanáct let, z toho pětkrát za posledních pět let, přičemž minimálně v jednom z těchto jiných případů se jednalo o velmi podobnou věc jako ve věci ICC 18697; ICC 20900 – rozhodce nebyl potvrzen proto, že byl stejnou stranou jmenován třikrát během velmi krátké doby, a Mezinárodní rozhodčí soud dospěl k závěru, že se jednalo o velmi podobné věci. Velká diskuse byla vedena ve věci ICC 21325, kdy nakonec soud potvrdil rozhodce současně rozhodujícího v jiném řízení na základě nominace strany, která je personálně a ekonomicky spojena se stranou v řízení ICC 21325; rozhodující zde byla skutečnost, že se jednalo o nikterak nesouvisející věci.

8 Ve věcech ICC 20900 (viz předchozí poznámka) a ICC 21098 šlo o stejného rozhodce jmenovaného třikrát během krátké doby stejnou stranou. Zatímco ve věci ICC 20900 nebyla nominace rozhodce potvrzena, ve věci ICC 21098 byla nominace soudem potvrzena právě proto, že strana proti notifikovaným opakovaným jmenováním nic nenamítala.

9 Např. ve věcech ICC 19204 a ICC 19021 Mezinárodní rozhodčí soud potvrdil rozhodce, resp. ve druhém případě odmítl námítku proti rozhodci právě proto, že zohlednil místní podmínky. Jednalo se však o rozhodce, kteří měli dlouholetou a velmi intenzivní praxi v mezinárodním rozhodčím řízení a mezinárodní komunitou byli považováni za uznávané autority.

čí o tom, že tuzemská praxe (rozhodcovská, advokátní, ale i soudní) s mezinárodními standardy příliš obeznamená není.

Mezinárodní pravidla ve vztahu k notifikační povinnosti

Oznámení rozhodce má zásadní důsledky na právo stran namítat absenci jeho nestrannosti z důvodů v tomto oznámení uvedených. Různá pravidla upravující mezinárodní rozhodčí řízení totiž v zájmu předcházení průtahů a nejistot v řízení stanovují lhůtu, během které je možné podat námitku proti rozhodci. Dle Směrnice IBA činí tato lhůta 30 dnů od přijetí notifikace. Přitom pokud strana námitku nepodá, má se za to, že se tohoto práva vzdala s prekluzivním účinkem, a pozdější námitka je tak zásadně nepřijatelná.¹⁰ Podobnou úpravu obsahují Pravidla UNCITRAL o rozhodčím řízení,¹¹ která jsou nejčastějšími pravidly užívanými v mezinárodních řízeních *ad hoc*, která stanoví lhůtu pro podání námítky proti rozhodci v délce 15 dní od doručení oznámení rozhodce či od okamžiku, kdy se strana dozví skutečnost, která dle jejího názoru vzbuzuje důvodné pochybnosti o rozhodcově nezávislosti a nestrannosti.¹² Přitom mezinárodní praxe již dlouho obvykle nečiní rozdíly mezi tuzemskými a mezinárodními řízeními, stejně jako takové rozdíly nečiní tuzemský ZRŘ ani pravidla tuzemských stálých rozhodčích soudů. Jde tak i o výraz tuzemské kodifikované praxe ohledně toho, že není důvodu, proč by se mezinárodní praxe neměla prosazovat i v tuzemsku, či stejně jako v tuzemských řízeních bez kvalifikovaného mezinárodního prvku. Pravidla rozhodčího řízení ICC,¹³ která jsou považována v mezinárodní rozhodčí praxi za velmi významný standard, stanoví, že strany mají 30 dnů na námitku proti rozhodci, a to od doručení oznámení o jmenování rozhodce nebo od okamžiku, kdy se strana dozvěděla skutečnost, která dle jejího názoru zpochybňuje rozhodcovu nezávislost či nestrannost.¹⁴

Mezinárodní rozhodčí soud ICC rozhodoval o námitkách z důvodu porušení oznamovací povinnosti opakovaně a formuloval výše zmíněné pravidlo, totiž že porušení této povinnosti není samo o sobě důvodem k vyloučení.¹⁵ Mezinárodní

rozhodčí soud ICC nicméně závažnější porušení oznamovací povinnosti (ve smyslu charakteru zamlčených informací) běžně posuzuje jako jednu z významných okolností nasvědčujících absenci nestrannosti rozhodce.¹⁶ Jsou tak známy i případy, kdy soud ICC rozhodl, že neoznámení několika informací vyvolává důvodné pochybnosti o rozhodcově nestrannosti a nezávislosti.¹⁷ Tato praxe a vcelku striktní přístup k notifikační povinnosti se přitom začíná stále více uplatňovat a za posledních dvacet let lze identifikovat zpřisňující tendenci, kdy nesplnění notifikační povinnosti je stále více považováno za domněnku pro existenci důvodů pro vyloučení rozhodce.

Směrnice IBA o konfliktu zájmů v mezinárodním rozhodčím řízení

Vzhledem k mnohosti úprav charakteristické pro mezinárodní rozhodčí řízení vznikla poptávka po standardizovaných pravidlech, která by komplexně upravovala otázku nezávislosti rozhodců. V roce 2004 tak vznikla na platformě jedné z nejvýznamnějších mezinárodních profesních institucí, *International Bar Association*, první verze Směrnice IBA, která kodifikuje základ současné mezinárodní praxe. Směrnice IBA představuje pomyslné jádro mezinárodní praxe, zohledňuje principy a pravidla z mnoha právních systémů a kultur, zkušenosti předních mezinárodních rozhodčích institucí, rozhodců i teoretiků. Během let 2012 až 2014 pak Směrnice IBA prošla řadou změn; obsahuje mj. výčet obecných principů. Jednotlivé situace jsou dle závažnosti vlivu na podjatost rozhodců rozděleny (s využitím analogie *barev semaforu*) na červený, oranžový a zelený seznam.

Červený seznam v zásadě znamená automatické vyloučení rozhodce, kdy rozhodce má vztah k řízení, má přímý či nepřímý zájem na výsledku řízení; má vztah ke stranám či k jejich právním zástupcům apod.

Oranžový seznam pak skutečnosti, které mohou vyvolat pochybnosti, a rozhodce, který dospěje k závěru o tom, že o takové situaci jde, je povinen je alespoň notifikovat. Jde o situace, kdy rozhodce během posledních tří let poskytoval své služby jedné ze stran či její přidružené osobě (např. pracoval pro ně jako advokát, radil jim v jiné věci, byl advokátem protistrany v jiné věci, byl stranou jmenován ve dvou či více sporech jako rozhodce, rozhodcova advokátní praxe poskytovala služby jedné ze stran, rozhodce působí v jiném sporu, ve kterém jedna strana vystupuje a který věcně souvisí se sporem, ve kterém má být jmenován...). Jde též třeba o situace, kdy advokátní kancelář, v níž rozhodce působí, poskytuje právní služby straně (byť bez angažovanosti daného rozhodce) či její přidružené osobě, existence vztahu mezi rozhodci či vztahu mezi rozhodcem a právním zástupcem strany, existence vztahu mezi rozhodcem a dalšími subjekty účastnicími se řízení (např. advokátní kancelář rozhodce je protistranou jedné ze stran v jiné věci, rozhodce byl v minulosti v zaměstnaneckém či profesním vztahu ke straně, rozhodce je blízkým přítelem či má antagonistický vztah k osobám s rozhodujícím vlivem či pravomocemi v jedné ze stran, rozhodce rozhodoval ze své pozice soudce v posledních třech letech sporu strany u soudu¹⁸) apod.

U **zeleného seznamu** se zásadně neshledává vyloučení a rozhodce obvykle není povinen takové skutečnosti ani notifikovat.¹⁹

10 Část I, standard (4) Směrnice IBA.

11 Online dostupné z: goo.gl/TouqWU.

12 Čl. 13 ve spojení s čl. 11 a 12 Pravidel UNCITRAL o rozhodčím řízení.

13 Dostupná online v různých jazykových verzích zde: goo.gl/GZ9qzH.

14 Čl. 14 Pravidel ICC o rozhodčím řízení.

15 Viz např. rozhodnutí ICC 20840, ICC 20611, ICC 19374, ICC 19079, ICC 18688, ICC 18088, ICC 18104, ICC 16903, ICC 16503 a ICC 15348 (nepublikováno).

16 Viz např. rozhodnutí ICC 19233 a ICC 19021 (nepublikováno).

17 Viz např. rozhodnutí ICC 15003 (nepublikováno).

18 Řada zemí totiž na rozdíl od ČR umožňuje, aby i soudce vykonával funkci rozhodce (např. Velká Británie, Německo apod.), přičemž obecně je toto považováno za vysoce přínosné. Rozhodcovská praxe je tak ovlivňována standardy soudními, a naopak soudci mají možnost se v praxi seznámit s tím, jak fungují v tuzemské i mezinárodní praxi základní instituty rozhodčího řízení. Tato interakce je považována za vysoce prospěšnou.

19 Např. rozhodcův právní názor vyjádřený v jiné věci, členství rozhodce ve stejné profesní organizaci jako právní zástupce strany, rozhodcově pedagogické působení na stejné vysoké škole, kde působí i právní zástupce strany, přednášení na stejných konferencích, schůzka rozhodce se stranou týkající se jeho kvalifikace, ochoty a možnosti přijmout funkci rozhodce, rozhodcově zveřejněné vlastnictví nepatrného podílu v jedné ze stran či kontakt rozhodce se stranou prostřednictvím sociálních sítí apod.

Hranice mezi těmito seznamy je však mnohdy vágní a nelze ji jakkoli generalizovat, a právě u hraničních případů plní institut notifikace nezastupitelnou funkci. Důvodné pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti mohou být totiž dány zejména tehdy, jestliže by informovaná a rozumná třetí osoba, totiž osoba **znalá všech relevantních skutečností v dané věci**, došla k závěru, že rozhodce může být ovlivněn skutečnostmi mimo meritum sporu, tak jak je stranami předloženo (*objektivní test*). Informovanost strany však obvykle může ovlivnit právě jen dotčený rozhodce. V případě pochybnosti se pak podpůrně užívá řada *testů*, jako např. *test časový* (rozhodná skutečnost je validní pro období posledních tří let),²⁰ *test materiálního přínosu* (odpovídající skutečnosti znamenají/ly kvalifikovaný, obzvláště hmotný prospěch, resp. určitý prospěch by bylo možné očekávat do budoucnosti), jakož i řada podpůrných kritérií.

Vzorový zákon UNCITRAL o rozhodčím řízení

Dalším významným, ačkoli opět nezávazným instrumentem v mezinárodní praxi je Vzorový zákon UNCITRAL²¹ o rozhodčím řízení. I když ČR formálně nepřebírá Vzorový zákon UNCITRAL, ZRŘ fakticky kopíruje nejen jeho strukturu, nýbrž přebírá i řadu jeho ustanovení. V tuzemských řízeních Vzorovým zákonem ovšem formálně argumentovat nelze, a to na rozdíl např. od Pravidel UNCITRAL pro rozhodčí řízení, která jsou v řízeních vedených na území ČR (místo řízení podle principu domicilace sporu) běžně používána.²² Právě přístup tuzemské soudní praxe ve vztahu k významu být formálně nezávazných

mezinárodních standardů je vysoce překvapivý. Jde totiž o opačný trend, než který je aplikován ve většině vyspělých zemí světa.

Přítom význam notifikační povinnosti rozhodců neustále stoupá a stále negativněji bývá hodnoceno její porušení. Nadále nelze sice dovozovat, že by porušení notifikační povinnosti mělo vést k automatickému vyloučení rozhodce, na druhou stranu je v mezinárodní praxi možné pozorovat stále silící přístup, kdy porušení povinnosti rozhodce uvědomit strany o základních okolnostech vztahujících se k jeho nezávislosti zakládá dokonce nevyvratitelnou domněnku existence důvodů vzbuzujících oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti právě již jen z důvodů nezveřejnění těchto okolností, která ve svém důsledku vede k vyloučení takového rozhodce.

Podceňování notifikační povinnosti je tak např. protipólem přeceňování poučovací povinnosti, kdy např. již jen naznačení jakéhokoli možného výsledku sporu ze strany rozhodců mezinárodní praxe považuje za zásadní porušení rovného postavení stran, a nikoli výjimečně vede právě k vyloučení rozhodců již jen proto, že naznačili možný výsledek řízení. Pojednání o mezinárodní praxi v tomto ohledu by však již přesahovalo rámec možností tohoto příspěvku. ❀

20 Tříletý limit však není neprolomitelný. Např. v řízeních o mezinárodních investičních sporech platí nejen podstatně přísnější limity, nýbrž i podstatně delší časové testy apod.

21 UNCITRAL – Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní obchodní právo.

22 Viz např. rozsudek NS ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012.

inzerce

Radost z jízdy

ADVOKÁTI, NENECHTE SI UJET BMW X5 LAST MINUTE.

POSLEDNÍ KUSY ZA 1 499 000 Kč vč. DPH/ 1 238 843 Kč bez DPH
SE ZVÝHODNĚNÍM AŽ 546 000 Kč.

Vůz z limitované edice LAST MINUTE obsahuje navigační systém Professional, adaptivní LED světlomety, komfortní přístupový systém a další výbavu pro vaše pohodlí i bezpečí. **Zhodnoťte osobně, rezervujte si termín schůzky na advokatum@renocar.cz.** Více o limitovaných edicích na www.renocar.cz/advokati.

BMW RENOCAR Praha-Čestlice | Brno-Slatina

* BMW X5 xDrive25d LAST MINUTE se zvýhodněním až 546 000 Kč. Kombinovaná spotřeba paliva v l/100 km 5,6. Emise CO₂ v g/km 146.

Vyobrazení vozu je pouze ilustrativní. Nabídka je omezená.

Pravomoc soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení

Úprava pravomoci obecných soudů vůči rozhodčímu řízení byla od přijetí zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů koncipována a počátku i vykládána jako omezený ochranný prostředek, jehož zjevným cílem bylo zabránit nejkřiklavějším procesním excesům. Pozdější soudní praxe a hojně využívaný soudní přezkum rozhodčích nálezů však vedly k faktickému rozšíření pravomoci soudů či alespoň dopadů výkonu této pravomoci do oblasti rozhodčího řízení a ve svém důsledku má za následek i snížení přitažlivosti a úpadek rozhodčího řízení v aktuální realitě České republiky.

Mgr. Martin Doleček

působí jako advokát v KŠD LEGAL advokátní kancelář, s. r. o., a jako rozhodce.

ledání rovnováhy mezi svobodou stran zvolit si jako způsob řešení sporu rozhodčí řízení a určit jeho pravidla na straně jedné, a snahou státní moci zachovat si nad rozhodováním sporů či soudnictvím v tom nejširším slova smyslu kontrolu na straně druhé, má řadu filozofických, historických, politických a dalších souvislostí, které není v možnostech tohoto příspěvku detailněji analyzovat.

Omezme se proto na tomto místě na konstatování, že dle moderního přístupu, vyjádřeného jak Úmluvou o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů podepsanou v New Yorku v roce 1958 (odtud tzv. Newyorská úmluva, v tehdejší Československu vyhlášená pod č. 74/1959 Sb.), tak i českými právními předpisy (zejména zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, v platném znění – „ZRŘ“) stát na jednu stranu uznává a zaručuje stranám (ne však všem a ne pro všechny typy majetkových sporů), aby si pro rozhodnutí svého majetkového sporu zvolily řízení nikoliv před státními soudy, ale před jimi zvoleným rozhodcem, na druhou stranu pro tuto jejich svobodnou volbu stanovuje více či méně přísná a omezující pravidla.

Tento princip je pochopitelný. Aby mělo jakékoliv rozhodčí řízení smysl, je třeba, aby byl rozhodčí nálezh vykonatelný, což je zajištěno prostřednictvím orgánů veřejné moci, tedy obecných soudů či exekutorů. **Vymezení pravidel rozhodčího řízení ze strany veřejné moci se tak sice na jednu stranu může jevit jen jako omezení smluvní volnosti stran, na stranu druhou na něj můžeme nahlížet i jako na vymezení podmínek, při jejichž dodržení stát garantuje, že rozhodčímu nálezu zajistí svou mocí vykonatelnost.** V principu tak nelze proti samotné inge-

renci veřejné moci do oblasti rozhodčího řízení nic namítat. Zásadní otázkou však je, jak ten který stát k rozsahu a způsobu své ingerence přistoupí. Vývoj posledních let v České republice rozhodcům, a tedy ani stranám, které mají o rozhodčí řízení jako způsob řešení svého sporu zájem, příliš důvodů k optimismu nedává.

Vývoj pojetí rozsahu ingerence a pravomoci soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení

Jakkoliv je to při pohledu na aktuální judikaturu obecných soudů (i Ústavního soudu) dnes již jen stěží představitelné, v relativně nedávné době byl postoj obecných soudů k rozhodčímu řízení uvolněný a soudy přiznávaly rozhodcům i stranám poměrně širokou autonomii, což ve svém důsledku představovalo i užší rozsah pravomoci (či omezenější dopad výkonu pravomoci) obecných soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení. Nejvýraznějším projevem tohoto přístupu bylo několik rozhodnutí Ústavního soudu ČR vydaných v roce 2002, jimiž se Ústavní soud přihlásil¹ k tzv. **smluvní teorii rozhodčího řízení**. Ústavní soud v těchto svých rozhodnutích chápal rozhodce a jejich činnost nikoliv jako mocenské rozhodování o sporu mezi stranami, ale jako partnery stran a způsob dotváření smlouvy stran. Nahlíženo touto optikou pak rozhodčí nálezh nepředstavoval mocenský zásah do vztahu mezi stranami „shůry“, ale kvalifikovanou službu poskytnutou rozhodcem stranám spočívající v tom, že jejich vzájemný závazek byl dotvořen v souladu s jejich vůlí tímto rozhodcem. To mělo pochopitelně dopad i na faktickou pravomoc státních soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení. V souladu s tímto pojetím bylo třeba vykládat pravomoc obecných soudů restriktivně a např. přezkum rozhodčích nálezů z hlediska jejich souladu s ústavním pořádkem, prováděný jinak Ústavním soudem ve vztahu k rozhodnutím obecných soudů, tím byl vyloučen.

Popsaný uvolněný přístup však nebyl přijímán zcela bez výhrad ani v roce 2002 a v letech následujících byl postupně stále výrazněji odmítán, a to jak obecnými soudy, tak i samotným Ústavním soudem. Důvodem byla zřejmá neschopnost státu efektivně čelit, při respektování takto široce pojeté autonomie rozhodců a rozhodčího řízení, excesům a zneužívání rozhodčího řízení proti slabším smluvním stranám, zneužívání rozhodčího řízení v neprospěch spotřebitelů, přebujelá praxi „sudišť“ *ad hoc* fakticky vykonávajících činnost jinak vy-

¹ Zejména v nálezech IV. ÚS 174/02 a IV. ÚS 435/02.

hrazenou stálým rozhodčím soudům apod. **Postupné odmítání smluvní teorie rozhodčího řízení a jejich popsanych dopadů na restriktivní pojetí pravomoci soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení bylo nakonec formulováno i výslovně, a to jak Nejvyšším soudem ČR,² tak i Ústavním soudem.³**

Tyto soudy ve svých pozdějších rozhodnutích jasně odmítly smluvní teorii rozhodčího řízení jako překonanou, nahradily ji teorií jurisdikční, chápající rozhodčí řízení jako nalézání práva soukromoprávním subjektem, analogické a ekvivalentní řízení soudnímu a výslovně se přihlásily k tomu, že **je rozhodčí řízení druhem civilního procesu a rozhodci tak mají postavení rozhodujícího „orgánu“**, který má konkrétní procesní povinnosti a musí řízení aktivně vést. Dosavadní limity a restriktivní pojetí ingerence obecných soudů do rozhodčího řízení tím fakticky padly.

Logickým pokračováním popsané změny v přístupu totiž bylo, že **státní soudy začaly v dříve nebývalé míře aplikovat na rozhodčí řízení principy a instituty platné pro civilní sporné řízení, tedy občanský soudní řád a judikaturu formulovanou při jeho výkladu.** Nástrojem pro vstup obecných soudů do rozhodčího řízení se stalo zejména ust. § 30 ZRŘ, které stanoví: „*Nestaví-li zákon jinak, užívá se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.*“ Z něj obecné soudy dovodily, že se jimi postupně rozšiřovaný okruh procesních institutů obsažených v občanském soudním řádu, který zavazuje obecné soudy při jejich rozhodování v civilních věcech, uplatní i v rozhodčím řízení bez ohledu na pravidla a řady dohodnuté mezi stranami a mnohdy i bez ohledu na to, zda v řízení použitelný řád stálého rozhodčího soudu, jimž obecné soudy po dlouhou dobu přiznávaly v této otázce vyšší autonomii, neupravuje danou procesní otázku jinak.

Rozšíření faktické pravomoci obecných soudů při zkoumání podmínek rozhodčího řízení či způsobu ustanovení rozhodce následně přesáhlo hranice řízení o zrušení rozhodčích nálezů, resp. rozhodování o odkladu vykonatelnosti rozhodčího nálezu, když **dozdržení některých pravidel formulovaných civilními soudy začaly přezkoumávat i soudy v řízení o nařízení exekuce.** Jinými slovy, civilní soudy začaly zkoumat dozdržení pravidel rozhodčího řízení nejen tehdy, když měly rozhodnout o zrušení rozhodčího nálezu, ale i tehdy, když zrušení rozhodčího nálezu nikdo nenavrhl a strana, které nálež přiznával vykonatelné právo, požádala soud o nařízení exekuce.

Jedním z nejkřiklavějších příkladů tohoto přístupu obecných soudů se stal institut poučovací povinnosti rozhodců, kterou obecné soudy i Ústavní soud s odkazem na § 30 ZRŘ a § 118a o. s. ř. dovodily, obvykle s odůvodněním potřeby vyšší předvídatelnosti rozhodnutí. Jen málo témat přitom jasněji vyjadřuje odklon obecných soudů nejen od liberálního pojetí rozhodčího řízení, ale i rozhodčího řízení jako smysluplné alternativy řízení před obecnými soudy vůbec.

Toto krátké historické shrnutí je pochopitelně zjednodušující. I po popsaném obratu v přístupu soudů k rozhodčímu řízení je možné identifikovat v judikatuře i opačné tendence,⁴ které naopak zdůrazňují specifika rozhodčího řízení a např. ve vztahu k poučovací povinnosti rozhodců upřednostňují smysl takové povinnosti, jímž je zabránit nepředvídatelným rozhodnutím, která navíc s ohledem na obvyklou jednoinstančnost rozhodčího řízení nebude možné napravit v odvolacím říze-

ni, před přepjaté formalistickým přístupem vyžadujícím poučování „za každou cenu“. Jde však pouze o drobné korekce aktuálně dominujícího paternalistického přístupu státu k rozhodčímu řízení.

Lze tak shrnout, že **v důsledku nastiněného vývoje náhledu a rozhodovací praxe obecných soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení představuje rozhodčí řízení sice stále ještě na státu nezávislý způsob rozhodování sporů, který je však pod drobnohledem státních soudů.** Státní soudy se své pravomoci vůči rozhodčímu řízení chopily se značnou intenzitou a aplikují na něj jimi formulovaná pravidla civilního procesu (*obdobně též článek R. Němce a V. Glatze na str. 16 a násl. tohoto čísla BA - pozn. red.*).

Aktuální vymezení a faktický rozsah pravomoci soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení

Popsaný posun v náhledu obecných soudů na rozhodčí řízení a jeho autonomii se odehrál většinou beze změny příslušných právních předpisů, které tak v relevantních otázkách zůstaly obdobné původnímu znění ZRŘ. To samozřejmě neplatí bez výjimek (nejvýraznější výjimkou je zřejmě arbitralita spotřebitelských sporů, resp. její vyloučení od konce roku 2016), nicméně skutečnosti zůstává, že **to nejvýznamnější včetně změny náhledu na podstatu rozhodčího řízení (tedy zejména nahrazení smluvní teorie rozhodčího řízení teorií jurisdikční) proběhlo bez novelizací relevantních předpisů.**

Základ pravomoci obecných soudů (odhlédneme-li od Ústavy ČR) proto nyní stejně jako v roce 1994 zakotvuje občanský soudní řád, dnes ve svém § 7 odst. 1 a 3, dle kterých platí, že „*v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány*“, a zároveň že „*jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon*“.

Z těchto ustanovení, jakož i ze ZRŘ plyne, že obecné soudy vykonávají pravomoc ve vztahu k rozhodčímu řízení pouze tehdy, stanoví-li tak zákon, jinak do rozhodčího řízení zasahovat nesmějí.

Zákon upravuje pravomoc obecných soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení především pro oblast jmenování a vyloučení rozhodců, dále v souvislosti s některými procesními kroky a opatřeními, za nichž samotní rozhodci nemají pravomoc (předběžná opatření, předvolání svědků apod.), a v neposlední řadě pro oblast odkladu vykonatelnosti a zrušení rozhodčích nálezů z důvodů, které vymezuje ZRŘ. A právě tato poslední uvedená pravomoc, tedy **pravomoc obecných soudů ke zrušení rozhodčího nálezu či nařízení odkladu jeho vykonatelnosti, představuje širokou a v praxi hojně využívanou procesní „vstupenku“ pro obecné soudy k tomu, aby spoludotvářely pravidla, jimiž se má a tedy i musí rozhodčí řízení řídit.**

Znění § 31 ZRŘ, který obsahuje výčet důvodů ke zrušení rozhodčího nálezu, aktuálně odpovídá původnímu znění tohoto

² Viz např. rozhodnutí NS ČR ze dne 16. 8. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2487/2010.

³ Zejména nálezy ÚS ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

⁴ Jako příklad z posledních let lze uvést rozhodnutí NS ČR ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 23 Cdo 3206/2014.

ustanovení z roku 1994. I dnes obecné soudy mohou rozhodčí nález zrušit z kteréhokoliv ze sedmi důvodů uvedených v § 31 ZRŘ, nicméně v praxi nejčastější jsou a jako podklad pro extenzivní nástup soudního přezkoumávání podmínek a průběhu rozhodčího řízení sloužily a slouží zejména dva – zrušení rozhodčího nálezu proto, že je rozhodčí smlouva neplatná [§ 31 písm. b) ZRŘ], a jeho zrušení z důvodu, že straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat [§ 31 písm. e) ZRŘ].

Kolem prvního z uvedených důvodů obecné soudy zformulovaly širokou judikaturu zejména k vyloučení působení „sudišť“ *ad hoc*, někdy zneužívaných silnější smluvní stranou k prosazení s ní spjatého sudiště *ad hoc* jmenujícího pro rozhodnutí sporu rozhodce z listiny rozhodců vedeného tímto sudištěm, a k předejití jiných praktik, zavádajících někdy důvod k pochybnostem o nestrannosti rozhodce jmenovaného v souladu s konkrétní rozhodčí smlouvou. Z dnešního pohledu lze judikaturu obecných soudů k tomuto zrušovacímu důvodu považovat za přehlednou a spíše neproblematickou.

Zásadně odlišná je však situace u druhého z uvedených zrušovacích důvodů, tedy u přezkumu toho, zda straně byla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat. Právě s odkazem na tento zrušovací důvod jsou poměrně hojně podávány návrhy na zrušení rozhodčích nálezů, a **právě vymezení toho, co konkrétně znamená „možnost věc před rozhodci projednat“, je častým předmětem zájmu obecných soudů.** Ty postupně (jak bylo popsáno dříve) dovodily, že poskytnutí možnosti věc před rozhodci projednat lze v zásadě garantovat pouze tak, že rozhodci budou v řízení postupovat aktivně podle pravidel upravených občanským soudním řádem pro postup civilních soudů ve sporných řízeních. Právě s odkazem na tento zrušovací důvod (vč. ust. § 30 ZRŘ o přiměřené aplikaci občanského soudního řádu) byla do rozhodčího řízení vtažena i problematická poučovací povinnost rozhodců podle § 118a o. s. ř., stejně tak právě touto cestou se do rozhodčího řízení dostaly jiné těžkopádné instituty, jako detailní odůvodňování provedení, resp. neprovedení některých navrhovaných

důkazů, detailní odůvodňování jednotlivých úvah a závěrů rozhodčích nálezů a svazování rozhodčího řízení jinými podobnými rigidními pravidly. Ve výsledku tak tento zrušovací důvod a judikatura rozvinutá na jeho základě vedou k tomu, že se z řízení před obecnými soudy o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu stalo **fakticky standardní přezkumné řízení, jemuž jsou dnes zapovězeny již jen přezkum věcné správnosti rozhodčího nálezu a skutkové závěry rozhodců.** Z hlediska přezkumu procesního postupu rozhodců však již mnoho institutů nedotčených obecnými soudy nezbyvá. To vše má na rozhodčí řízení pochopitelně zásadně negativní dopad, neboť ve svém důsledku uvedený přístup vede ke zformalizování rozhodčího řízení, a tím i jeho zásadnímu zpomalení. Navíc nejistota ohledně toho, zda rozhodčí nález obstojí při následném širokém procesním přezkumu obecných soudů, v praxi nikoliv ojedinělé zrušování rozhodčích nálezů právě podle § 31 písm. e) ZRŘ a mnohdy takřka automatické odkládání jejich vykonatelnosti do doby rozhodnutí soudu o návrhu na jejich zrušení, vedly ke snížení přitažlivosti a k úpadku rozhodčího řízení, jehož jsme aktuálně v České republice svědky.

Závěr

Jen málo témat dotýkajících se oblasti rozhodčího řízení vzbuzuje (pochopitelně především mezi rozhodci samotnými, nicméně zdaleka nejen mezi nimi) takovou pozornost a kontroverzi jako pravomoc obecných soudů vůči rozhodčímu řízení a aktuální rozsah a způsob výkonu této pravomoci.

Po odmítnutí tolerantního přístupu státu k autonomii rozhodčího řízení, projevujícího se v judikatuře zejména Ústavního soudu na počátku nového tisíciletí, **došlo k postupnému faktickému omezení autonomie rozhodčího řízení,** které dnes musí respektovat široký katalog procesních pravidel formulovaných obecnými soudy. **Přestože s účinností od konce roku 2016 nelze nadále uzavírat rozhodčí doložky pro spotřebitelské spory, na nichž byla popsána rigidní judikatura obecných soudů z většiny formulována, nedošlo v posledním roce a půl k žádnému významnému uvolnění přísného kurzu obecných soudů.** Vlivem širokého výkonu pravomoci obecných soudů především v řízeních o návrzích na zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. e) ZRŘ jsou i nadále v ohrožení zásadní výhody rozhodčího řízení jako celku, zejména jeho rychlost a neformálnost. To ve svém důsledku může vést k marginalizaci rozhodčího řízení v České republice. ❖

Švýcarský advokát v Praze

Dr. iur. Julius Effenberger
evropský usazený advokát, člen ČAK
Malá Štupartská 6, 110 00 Praha 1
(u advokátní kanceláře Novický Mejzlík)
tel. 731 016 258

www.effenberger-law.com

mail@effenberger-law.com

inzerce

Sledujte ČAK na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění
v české advokacii naleznete
na www.twitter.com/CAK_cz.

Vykonatelnost a výkon rozhodčích nálezů

Účelem tohoto článku je poukázat na možná úskalí vykonatelnosti a výkonu tuzemských rozhodčích nálezů. Úmyslně se nezabývám tématem uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, neboť rozsah by značně přesáhl možnosti tohoto příspěvku.

JUDr. David Řezníček, LL.M., Ph.D.,

působí jako advokát v Řezníček & Co., s. r. o., advokátní kancelář, rozhodce Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR a Mezinárodního rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze Kladno a také na ZSF JČU.

Pro úplnost je nezbytné uvést, že tuzemským rozhodčím nálezem je každý náleze vydaný na území České republiky,¹ a to i za situace, kdy si strany zvolí jiné než české rozhodné právo, nebo dokonce i místo konání vlastního řízení, případně i ústních jednání mimo území ČR, avšak k vydání samotného nálezu dochází v tuzemsku. *A contrario* rovněž platí, že rozhodčí náleze vydaný ve sporu čistě tuzemských subjektů, vydaný v institucionálním rozhodčím řízení před stálým rozhodčím soudem se sídlem v cizině, není tuzemským rozhodčím nálezem, byť se dle dohody stran ústní jednání konalo v Praze. Soudní judikaturu lze v tomto ohledu považovat za ustálenou.²

Problematika vykonatelnosti tuzemského rozhodčího nálezu je *verbis expressis* upravena v ust. § 28 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů č. 216/1994 Sb. (dále jen „ZRŘ“), který stanoví pro nabytí účinků pravomocného soudního rozhodnutí a vykonatelnosti splnění dvou zásadních podmínek. První podmínkou je tzv. nepřekoumatelnost rozhodčího nálezu a druhou podmínkou je řádné doručení rozhodčího nálezu stranám sporu. Teprve při splnění těchto podmínek se náleze stává exekucním titulem a lze jej následně opatřit doložkou právní moci.

Nepřekoumatelnost rozhodčího nálezu

Rozhodčí řízení je obvykle jednoinstanční.³ K prolomení jednoinstančnosti, k němuž v praxi dochází jen zřídka, je zapotřebí výslovná dohoda stran o možnosti uplatnit *opravný prostředek*. Jednoinstančnost bývá označována i za jednu z hlavních výhod rozhodčího řízení, neboť má nezanedbatelný pozitivní vliv na rychlost řízení. Dle ust. § 27 ZRŘ může být rozhodčí náleze přezkoumán k žádosti některé nebo všech stran pouze tehdy, pokud tak bylo ujednáno výslovně v rozhodčí smlouvě. V praxi bývá uvedený postup využíván spíše výjimečně.

Je-li stranami sjednán přezkum rozhodčího nálezu jinými rozhodci dle ust. § 27 ZRŘ, končí rozhodčí řízení teprve v důsledku právní moci přezkumného rozhodčího nálezu nebo doručením usnesení v případech, kdy se nevydává rozhodčí náleze v tomto přezkumném řízení.⁴ Nepřekoumatelnost nálezu je obdobou nemožnosti podat řádný opravný prostředek proti soudnímu rozhodnutí v běžném soudním řízení.

Doručení rozhodčího nálezu

Otázka doručování rozhodčích nálezů se může na první pohled jevit poměrně jednoznačně, nicméně pro doručování rozhodčích nálezů vydaných v různých časových obdobích platila zcela odlišná pravidla. Současně se legislativně vyvíjel i pohled na dispozici stran ohledně dohody o způsobu doručování rozhodčích nálezů. Aby byla splněna podmínka nabytí právní moci rozhodčího nálezu jeho řádným doručením, je nezbytné zabývat se obdobím, ve kterém byl rozhodčí náleze vydán. **Správný způsob jeho doručení je zcela zásadní z pohledu právní moci, ergo vykonatelnosti nálezu. Bez řádného doručení rozhodčí náleze právní moci nenabude, a to ani v případě nesprávně vyznačené doložky právní moci.**

Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů až do své novelizace provedené zák. č. 303/2013 Sb. s účinností od 1. 1. 2014 neobsahoval žádnou zvláštní právní úpravu pro doručování rozhodčího nálezu a jiných písemností v rozhodčím řízení. Tato absence právní úpravy vzbuzovala v odborné veřejnosti nejistotu, jakým způsobem musí být rozhodčí náleze stranám doručeny. V období od přijetí zákona o rozhodčím řízení s účinností od 1. 1. 1995 až do jeho novelizace provedené zák. č. 19/2012 Sb. s účinností od 1. 4. 2012 měla část odborné veřejnosti⁵ za to, že ohledně doručování rozhodčího nálezu je možná dohoda o postupu, kterým mají rozhodčí řízení vést ve smyslu ust. § 19 ZRŘ. Soudní judikatura se vydala opačným směrem a v zásadě se ustálila na závěru, že doručení rozhodčího nálezu nebo usnesení o skončení řízení je nezbytné provádět podle § 45 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), neboť tato otázka svým rozsahem nespadá pod *dohodu o postupu v řízení*, která jinak zásadně autonomii stran podléhá.⁶ Již tehdy byla tato

1 Srov. ust. § 117 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

2 Srov. usnesení NS ze dne 30. 9. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1034/2012.

3 Srov. rozsudek NS ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 23 Cdo 2950/2010: „Rozhodčí řízení, ať je vedeno u stálého rozhodčího soudu, či u rozhodce zvoleného k jednotlivě projednávané věci (ad hoc), je jednoinstanční. To znamená, že rozhodčí náleze je konečný a není proti němu přípustný řádný opravný prostředek. Ust. § 27 RozŘ umožňuje přezkoumání rozhodčího nálezu k žádosti některé ze stran jinými rozhodci za podmínky, že se strany na takovéto možnosti písemně v rozhodčí smlouvě dohodnou. Takto ustanovení rozhodci, kteří jsou povoláni k přezkumu rozhodčího nálezu, jej mohou přezkoumávat nejen co do procesních pochybení, ale též – na rozdíl od institutu zrušení rozhodčího nálezu soudem – meritorně.“

4 Srov. usnesení NS ze dne 23. 6. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2909/2007: „Je-li sjednán přezkum rozhodčího nálezu jinými rozhodci (§ 27 RozŘ), končí rozhodčí řízení teprve v důsledku rozhodčího nálezu nebo usnesení vydaného v tomto přezkumném řízení.“ Pozn.: od 1. 4. 2012 došlo ke změně okamžiku skončení rozhodčího řízení – viz níže.

5 A. J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, § 28 [Právní moc, vykonatelnost], str. 997.

6 Viz např. usnesení NS ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1612/2006: „Předpokladem vykonatelnosti rozhodčího nálezu je doručení jeho písemného vyhotovení stranám; při doručení se vždy postupuje podle § 45 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů.“ Obdobně usnesení NS ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1592/2006, ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1987/2006, ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2726/2006, a ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. 20 Cdo 3074/2006.

rozhodovací praxe některými odborníky považována za excesivní v porovnání se zahraniční a mezinárodní praxí.⁷ Stranám sporu bylo umožněno disponovat s procesními pravidly týkajícími se *postupu v řízení* od okamžiku zahájení řízení do okamžiku jeho ukončení. V tomto období rozhodčí řízení končilo dle tehdy platné právní úpravy vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení o zastavení řízení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nálezu. Lze uzavřít, že v období od 1. 1. 1995 do 1. 4. 2012 nebylo možné podle judikatury obecných soudů dohodou stran upravit otázku doručování rozhodčích nálezů.

Účinností zák. č. 19/2012 Sb., kterým byl od 1. 4. 2012 ZRR novelizován, došlo k zásadní změně v otázce doručování, neboť posunula okamžik skončení rozhodčího řízení z okamžiku vydání rozhodčího nálezu do jeho právní moci. Vzhledem k tomu, že nezbytnou podmínkou pro nabytí právní moci je současně doručení rozhodčího nálezu stranám, je zřejmé, že otázka doručování rozhodčího nálezu může být od 1. 4. 2012 součástí dohody stran o postupu řízení ve smyslu ust. § 19 odst. 1 ZRR a je plně v autonomní režii stran. Tento závěr ostatně vyplývá z důvodové zprávy⁸ k zákonu č. 19/2012 Sb. a je v současné době podpořen i rozhodovací praxí Nejvyššího soudu ČR, který např. ve svém usnesení ze dne 21. 5. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3678/2013, výslovně uvedl, že „v době od účinnosti zák. č. 19/2012 Sb. do účinnosti zák. č. 303/2013 Sb. si mohli účastníci rozhodčího řízení samostatnou dohodou uzavřenou podle § 19 zák. č. 216/1994 Sb. sjednat postup při doručování rozhodčího nálezu odlišně od ustanovení občanského soudního řádu. Proto zkoumá-li soud v exekučním řízení, zda byl rozhodčí nálezu vydán v řízení zahájeném v období od 31. 3. 2012 do 31. 12. 2013, na jehož základě má být exekuce nařízena, řádně doručen, musí se vždy zabývat tím, zda se účastníci na způsobu doručování rozhodčího nálezu dohodli. Není-li tomu tak, vychází z ustanovení občanského soudního řádu týkajících se doručování písemností.“ V současnosti tedy není sporu o tom, že pro rozhodčí nálezy vydané v období od 1. 4. 2012 do 31. 12. 2013 má v otázce jejich doručení přednost případná dohoda stran před aplikací ust. § 45 o. s. ř.

Další změna doručování písemností v rozhodčím řízení byla provedena v souvislosti s rekodifikací soukromého práva. Zákon č. 303/2013 Sb. novelizoval s účinností od 1. 1. 2014 zákon

o rozhodčím řízení a mj. upravil samostatně možné způsoby doručování a jejich posloupnost v nově přidaném ust. § 19a ZRR. Podle tohoto ustanovení rozhodce doručí písemnost:

1. na adresu datové schránky; není-li to možné,
2. na elektronickou adresu, kterou adresát rozhodci sdělil nebo kterou určil jako doručovací v rozhodčí smlouvě; není-li to možné,
3. na adresu, kterou adresát rozhodci sdělil, nebo adresu uvedenou v rozhodčí smlouvě.

V souvislosti s inkorporací nového ust. § 19a do zákona o rozhodčím řízení se tak nabízí otázka, zda nadále má při doručování rozhodčího nálezu přednost případná dohoda smluvních stran nebo zda je rozhodce bez dalšího vázán pouze zákonem a ust. § 19a ZRR vylučuje jakoukoliv autonomii stran. Autor zde má za to, že ust. § 19a ZRR se nijak nedotýká možnosti smluvních stran uzavřít dohodu stran o způsobu doručování v rozhodčím řízení ve smyslu ust. § 19 odst. 1 ZRR, neboť nadále platí, že rozhodčí řízení končí dle ust. § 23 ZRR právní mocí rozhodčího nálezu. Opačný výklad by byl bezesporu opět v rozporu se zahraniční a mezinárodní praxí a jednalo by se o krok zpět. Nelze ani přehlédnout, že ust. § 19a ZRR bylo do zákona vtěleno v rámci celkové rekodifikace soukromého práva, které obecně posílilo smluvní autonomii stran, a úmysl zákonodárce již výslovně vyjádřila i shora zmiňovaná důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb. Pokud současně důvodová zpráva k zák. č. 303/2013 Sb.⁹ mlčí a odlišný názor nelze zjistit ani ze zápisu z jednání příslušné schůze ústavně-právního výboru Poslanecké sněmovny,¹⁰ je namístě vycházet z názoru, že úmysl zákonodárce zůstal nezměněn.

Zásadním důsledkem legislativního zakotvení ust. § 19a ZRR je zavedení ucelené právní úpravy doručování písemností včetně rozhodčích nálezů a vyloučení aplikace úpravy doručování obsažené v ust. § 45 o. s. ř.¹¹ Do budoucna tak není možné postupovat podle právní úpravy obsažené v o. s. ř. Soudy by tedy měly zkoumat, zda se účastníci na způsobu doručování rozhodčího nálezu dohodli. Není-li tomu tak, nebude nadále vycházeno z ust. § 45 o. s. ř. týkajícího se doručování písemností, nýbrž z ust. § 19a ZRR.

Přednost má tak doručení rozhodčího nálezu na adresu datové schránky, pouze není-li to možné, doručí se některým z náhradních způsobů. Vzhledem k tomu, že rozhodce není orgánem veřejné moci,¹² je doručení do datové schránky strany sporu možné pouze na základě jejího zpřístupnění dle ust. § 18a odst. 1 zák. č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.¹³ Dle názoru autora není rovněž možné doručení na adresu datové schránky v případě, kdy ani rozhodce nemá zřízenou vlastní datovou schránku, neboť rozhodce jako fyzická osoba nemá zákonem stanovenou povinnost mít zřízenou datovou schránku, a nejde tedy o obligatorního uživatele.¹⁴ Zřízení datové schránky je zcela fakultativní a jedná se o subjektivní právo každé osoby.¹⁵ Rozhodčí nálezu dodaný do datové schránky je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k tomuto dokumentu. Fikce doručení dle ust. § 17 odst. 4 zák. č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, se uplatní pouze v případě orgánů veřejné moci, a tudíž se v rozhodčím řízení uplatnit nemůže. Pokud se tedy oprávněná osoba adresáta do datové schránky nepřihlásí v časově přiměřené lhůtě,

7 Srov. např. A. J. Bělohávek: Procesní předpisy a rozhodčí řízení, Právní fórum č. 12/2007, str. 431-444; A. J. Bělohávek, T. Pezl: Aplikace procesních předpisů na rozhodčí řízení, Právní rádce č. 2/2008, str. 16-24 aj.

8 Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb.: „Toto řešení by mělo umožnit stranám, aby si dohodly postup týkající se doručování rozhodčího nálezu samostatnou dohodou podle § 19, a nemuselo být postupováno, v návaznosti na judikaturu Nejvyššího soudu, striktně podle ustanovení § 45 a násl. OSŘ.“

9 Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, Sněmovní tisk, 2013, tisk 930, dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=930>.

10 Zápis z jednání ústavně-právního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky č. 61 (28. až 30. května 2013), dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=89567>.

11 Srov. J. Šimeček: Vliv rekodifikace soukromého práva na stanovení právní moci a vykonatelnosti rozhodčích nálezů, Bulletin advokacie č. 9/2015, str. 37-38.

12 Srov. usnesení ÚS ze dne 22. 10. 2002, sp. zn. IV. ÚS 435/2002.

13 Obdobně např. ust. § 10 odst. 1 Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

14 Tento závěr se pochopitelně neuplatní v případě institucionální arbitráže, kdy stálé rozhodčí soudy zřízenou datovou schránku mají.

15 Srov. ust. § 4 odst. 1 zák. č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

je nezbytné vycházet z toho, že tento způsob doručení rozhodčího nálezu není možný, a je nutné zvolit jiný způsob doručení.

Zvláštní úpravu doručování pak zpravidla obsahují statuty a řády stálých rozhodčích institucí, kterým se *ex lege* strany podrobují tehdy, pokud se dohodly na příslušnosti konkrétního stálého rozhodčího soudu. Speciální právní úpravu tak obsahuje např. ust. § 10 Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, ust. § 10 Řádu Rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze Kladno aj. **Aplikace statutu a řádů stálých rozhodčích soudů má tak přednost před zákonnou úpravou doručení dle ust. § 19a ZRŘ.**

Doložka právní moci

Ustanovení § 28 odst. 1 ZRŘ ukládá rozhodci povinnost rozhodčí nálezu doručit stranám a teprve po jeho řádném doručení opatřit doložkou právní moci. Zatímco soudní rozhodnutí se opatřují doložkou právní moci a vykonatelností, rozhodčí nálezu musí být opatřen pouze doložkou právní moci. Zda je nálezu vykonatelný, posoudí až soud v rámci exekučního řízení jako prejudiciální otázku. Vykonatelnost zde nastává jako důsledek právní moci.

Doložka právní moci je potvrzením o konkrétním dni, kdy rozhodčí nálezu nabývá stejných účinků jako rozhodnutí soudu. Jedná se o zvláštní text připojený k rozhodčímu nálezu, který uvádí, kdy nálezu nabyl právní moci. V rozhodčím řízení „*ad hoc*“ postačí, aby doložku právní moci podepsal jen některý z rozhodců (zpravidla předsedající rozhodce), neboť se nejedná o meritorní rozhodnutí, na které jsou kladeny nároky dle ust. § 25 odst. 1 ZRŘ, a nejde ani o jiný typ rozhodnutí. Jedná se tedy pouze o administrativní úkon, který zpravidla bývá uveden na titulní straně nálezu. Není však chybou, je-li doložka uvedena i na poslední straně, popř. na samostatné listině spojené pevně s rozhodčím nálezem.¹⁶

Účinků shodných s účinky pravomocného rozhodnutí soudů však nenabývá žádné procesní usnesení, a to ani usnesení o skončení rozhodčího řízení. Takovéto usnesení nelze vykonat, a to ani v případě, že by jím bylo rozhodováno jen o povinnosti k náhradě nákladů řízení. Právní moci nabývá výlučně rozhodčí nálezu, a proto je nezbytné i v případě rozhodování o náhradě nákladů rozhodčího řízení rozhodnout ve formě rozhodčího nálezu.¹⁷

Vzhledem k tomu, že ust. § 28 odst. 2 ZRŘ hovoří o tom, že rozhodčí nálezu, který nemůže být přezkoumáván jinými rozhodci, nabývá dnem svého doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí, čímž se současně stává soudně vykonatelným, má takový rozhodčí nálezu naprosto totožné účinky jako soudní rozhodnutí. Je tedy dle ust. § 159a o. s. ř. závazný nejen pro strany řízení, ale též pro všechny orgány a současně vzniká i překážka věci rozsouzené (překážka *rei iudicatae*). Vydaný rozhodčí nálezu je závazný i pro rozhodce samotné, neboť právní moci nálezu zaniká i pravomoc rozhodců činit v řízení jakékoliv úkony, s výjimkou opravy chyb v psaní nebo v počtech a jiných zřejmých nesprávností dle ust. § 26 ZRŘ, uložení rozhodčího nálezu a jiných listin dle ust. § 29 odst. 2 ZRŘ apod.

Odlíšná situace je v případě neplatné rozhodčí doložky. V takovém případě totiž není vůbec dána pravomoc rozhodců a takový rozhodčí nálezu předkládaný coby exekuční titul nemá žádné právní účinky, a není tedy exekučním titulem, bez zře-

tele na to, že formálně nedošlo, a ani již vzhledem k případně zmeškaným lhůtám nedojde, k jeho zrušení soudem postupem předjímaným zákonem č. 216/1994 Sb.¹⁸

Rozhodčí nálezu jako exekuční titul

Vykonatelný rozhodčí nálezu je exekučním titulem nejen podle ust. § 251 a násl. o. s. ř., ale i podle ust. § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, a to přes počáteční výkladové obtíže. Tímto exekučním titulem je i takový nálezu, kterým je uzavřen mezi stranami smír dle ust. § 24 odst. 2 ZRŘ.

Jak bylo uvedeno výše, **měl by být rozhodčí nálezu opatřen doložkou právní moci, aby mohl být řádným exekučním titulem, přičemž vykonatelnost nastává *ex lege* ve stejném okamžiku ve smyslu ust. § 28 odst. 2 ZRŘ.** V rámci výkonu rozhodčího nálezu dle exekučního řádu může vyvolávat pochybnosti ust. § 41 exekučního řádu, které vyžaduje opatření exekučního titulu potvrzením o vykonatelnosti *orgánem*, který exekuční titul vydal. Vzhledem k tomu, že rozhodci nejsou oprávněni v mezích ust. § 28 odst. 1 ZRŘ opatřovat rozhodčí nálezu potvrzením o vykonatelnosti, **je předpokladem výkonu rozhodčího nálezu dle exekučního řádu pouze doložka právní moci a dále vydané soudní rozhodnutí o přivolení exekuce a pověření exekutora podle § 44 odst. 2 exekučního řádu.** Dle Bělohávkova toto přivolení nahrazuje doložku vykonatelnosti nálezu, když soud při rozhodování o přivolení exekuce a pověření exekutora podle § 44 odst. 2 exekučního řádu zkoumá vykonatelnost jako otázku prejudiciální. Tento výklad dle názoru autora podporuje i výslovná dikce ust. § 41 exekučního řádu, která ukládá povinnost opatřit exekuční titul doložkou vykonatelnosti pouze *orgánu*, který jej vydal. Jak již bylo uvedeno, rozhodce není orgánem veřejné moci,¹⁹ a proto se na něj tato povinnost ani vztahovat nemůže.

Pro úplnost je vhodné dodat, že **případná absence doložky právní moci nevyznačené na nálezu nemá vliv na materiální právní moc a vykonatelnost.** Ta nastává splněním podmínek uvedených v ust. § 28 odst. 2 ZRŘ, tedy doručením rozhodčího nálezu, který nelze podrobit přezkumu jinými rozhodci, nebo marným uplynutím lhůty k podání žádosti o přezkoumání.²⁰ Na rozdíl od doložky právní moci vyznačované soudy nemá tato doložka na rozhodčím nálezu (ostatně jako i vlastní nálezu) charakter veřejné listiny, u níž je presumována její správnost. ❖

16 Srov. A. J. Bělohávek, op. cit. sub 5, str. 997.

17 Obdobně např. ust. § 38 odst. 1 Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

18 Srov. rozsudek NS ze dne 30. 6. 2016, sp. zn. 29 I Cdo 41/2014, usnesení NS ze dne 22. 2. 2018, sp. zn. 33 Cdo 1029/2017, aj.

19 Srov. usnesení ÚS ze dne 22. 10. 2002, sp. zn. IV. ÚS 435/2002.

20 Srov. rozsudek NS ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. 22 Cdo 1057/2003: „*Samotná doložka právní moci není právní skutečností, která by měla vliv na právní vztahy účastníků řízení. Takovýto vliv má pouze právní moc rozhodnutí jako taková, která nastane – nezávisle na vůli soudu či účastníků řízení – v okamžiku, kdy jsou splněny zákonné podmínky, tedy kdy je rozsudek řádně doručen a kdy jej již nelze napadnout odvoláním.*“

Shodně usnesení NS ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 20 Cdo 2376/200: „*Okolnost, že na usnesení soudu prvního stupně byla chybně vyznačena doložka právní moci, nic nevyvolává a na správnosti napadeného usnesení odvolacího soudu. Soudní rozhodnutí totiž nabývá právní moci ze zákona; skutečnost, že na rozhodnutí byla nesprávně vyznačena právní moc dosud nepravomocného rozhodnutí, nemá pro nabytí právní moci význam. Samotná doložka právní moci není právní skutečností, která by měla vliv na právní vztahy účastníků řízení. Takovýto vliv má pouze právní moc rozhodnutí jako taková, která nastane – nezávisle na vůli soudu či účastníků řízení – v okamžiku, kdy jsou splněny zákonné podmínky, tedy kdy je rozsudek řádně doručen a kdy jej již nelze napadnout odvoláním.*“

Efektivita rozhodčího řízení

Vždy, když se hovoří o rozhodčím řízení, a zejména ve srovnání s řešením sporů státními soudy, je jedním z hlavních argumentů efektivita rozhodčího řízení. V mnoha případech zůstane u obecných proklamací, aniž by bylo dále podrobněji určeno, v čem ten či onen autor efektivitu rozhodčího řízení spatřuje a jak je možné ji porovnat s jinými systémy řešení sporů, a aby tvrzenou efektivitu takový autor jednoznačně doložil. Závěr o efektivitě rozhodčího řízení je sice pravdivý, ale jeho informační hodnota, nejkuli hodnota vědecká, je nulová. Efektivitou vyjadřujeme praktickou účinnost nějaké smysluplné lidské činnosti, a to porovnáním vstupů a výstupů takové činnosti, nebo, jinými slovy, kolik je třeba vynaložit nákladů a energie do systému, aby bylo jeho prostřednictvím možné dospět k očekávanému výsledku.

JUDr. Martin Maisner, Ph.D., MCI Arb.,

je advokátem, členem představenstva ČAK a působí také jako uznávaný rozhodce.

V případě řešení sporů to znamená porovnat, kolik je třeba vložit vstupů či nákladů (v různých parametrech) do systému, aby byl spor účinně a uspokojivě vyřešen. S některými vstupy je spojena obtížnost co do jejich kvantifikace nebo např. finančního ohodnocení, ale jistě to není problém neřešitelný.

Než budeme pokračovat u jednotlivých parametrů řešení sporů, je třeba vymezit, co se rozumí vyřešením sporu. **Vyřešením sporu totiž rozumíme nejen rozhodnutí, jimž bylo navrhovatelé vyhověno, příp. smír, který v rozumné míře vyhovuje oběma stranám sporu, ale v podstatě i takové ukončení sporu, kde sice nebylo dostatečně vyhověno ani jedné straně sporu, ale žádná ze stran nemůže ve sporu dále účinně pokračovat.** Vyhodnotíme-li totiž trvání a existenci dlouhodobých sporů z hlediska organizačního a manažerského, může být výhodnější spor rychle ukončit, byť s negativním důsledkem nebo alespoň nerozhodně, než jím řadu let zatěžovat účetnictví a chod jinak úspěšné organizace. **Spor je tedy považován za vyřešený, pokud již netrvá a pokud v něm strany nehodlají** (nebo ještě lépe z procesních nebo závazkových důvodů nemohou) **dále pokračovat.**

Základní parametry řešení sporů

Základními parametry jakéhokoliv řešení sporů jsou v podstatě jen tři kritéria – **kvalita** rozhodování sporu, **čas**, který je potřebný k vyřešení sporu, a **náklady**, které je třeba nezbytně vynaložit. Dodejme k tomu, že zásadní poměr mezi těmito parametry vyjadřuje to, z čeho můžeme usuzovat na efek-

tivitu rozhodčího řízení. Oblíbeným bonmotem odborníků na téma efektivit rozhodčího řízení je tvrzení, že z citovaných tří parametrů rozhodování můžete mít v příznivých hodnotách vždy jen dva současně. Tedy buď je rozhodování kvalitní a rychlé (pak je VELMI nákladné), nebo je kvalitní a s rozumnými náklady (trvá ale nepřiměřeně dlouho), anebo je rychlé a finančně nenáročné (nad kvalitou rozhodnutí si ale strany *rvou vlasy*). Někdy je efektivita nesprávně zaměňována s rychlostí rozhodování; pokud je rozhodování pouze rychlé a v ostatních parametrech nevyhovuje, rozhodně ho nelze považovat za efektivní.

Kvalita rozhodování

Kvalitou rozhodování nerozumíme jen otázku právního umu a vynalézavosti rozhodců či jejich stylistické dovedností, ale celou řadu dalších ukazatelů.

Prvním z nich je **zákonnost** rozhodování. Z celého procesu musí být zjevné, že se jedná o proces, kde se rozhoduje o právech a povinnostech fyzických nebo právnických osob, a že tedy nejde o *společenskou hru* bez právních důsledků. Rozhodčí řízení musí být vedeno na základě zákona a v souladu s ním, rozhodci musí být řádně jmenováni a musí se jednat o osoby, které se, podle příslušné právní úpravy, mohou rozhodci stát.

Se zákoností pak přímo souvisí i tzv. **arbitrabilita** sporu (viz *článek P. Horáka* na str. 23-26 tohoto čísla BA - pozn. red.). Základní vymezení arbitrability je zakotveno v zákoně o rozhodčím řízení, konkrétně v ust. § 1, které stanovuje, že tento zákon upravuje „a) rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci, b) rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy rozhodčí komisí spolku podle občanského zákoníku,¹ c) výkon rozhodčích nálezů“.²

Zákon dále navazuje ust. § 2 v odst. 1, 2 a 4: „Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva). Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír. Není-li v rozhodčí smlouvě uvedeno jinak, vztahuje se jak na práva z právních vztahů přímo vznikajících, tak i na otázku právní platnosti těchto právních vztahů, jakož i na práva s těmito právy související.“³

1 Viz § 265 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (o. z.).

2 Ust. § 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (ZRR).

3 Ust. § 2 odst. 1 a 2 ZRR.

Zákon výslovně nedefinuje pojem majetkový spor, a tudíž jeho výklad přináší především právní teorie, dle níž lze majetkový spor kvalifikovat jako spor, jehož předmětem je majetek vyjádřitelný v majetkových hodnotách.⁴ Je nutné poznamenat, že definici majetkového sporu nepodává zákon o rozhodčím řízení (ZRR) ani občanský soudní řád (o. s. ř.). Odborná literatura a judikatura se však shodují, že **předmět majetkového sporu je takový, který lze finančně ohodnotit.**⁵

Uvedená definice je zcela nejednoznačná a dle názoru řady odborníků může způsobit mylnou domněnku stran, že pouze majetkový nárok ocenitelný penězi je přípustný k rozhodování před rozhodci. Za majetkové spory je totiž možné považovat i spory o splnění jiné než peněžité smluvní povinnosti, např. povinnost provést dílo. Odborné názory na arbitrabilitu se velmi liší. Judikatura a odborná veřejnost např. řadí mezi majetkové spory i spory určovací,⁶ k jejichž rozhodování jsou jinak příslušné soudy obecné.⁷

A aby toho nebylo málo, Nejvyšší soud se ve svém usnesení ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009, ztotožnil s formulací komentářové literatury k o. s. ř. Ta definuje majetkové spory jako ty, které se svým charakterem dotýkají majetku, a to za předpokladu, že spadají do pravomoci soudů dle ust. § 7 o. s. ř.⁸

Dalším parametrem je **nezávislost a nepodjatost rozhodců**. Jakkoli by tento ukazatel měl záviset především na samotných rozhodcích, podstatnou roli samozřejmě hraje i rozhodčí systém či rozhodčí soud jako stálá rozhodčí instituce, u kterého rozhodci funkci rozhodce vykonávají, a také společenská atmosféra v dané jurisdikci, obecná právní kultura i reputace rozhodčího řízení v daném místě i epoše. Tedy co by v jedné jurisdikci v 21. století bylo zcela nemyslitelné a nepředstavitelné, bylo např. v jiné jurisdikci v raných 90. letech běžné.

Zákonná úprava nezávislosti rozhodce vychází z ust. § 8 ZRR, které uvádí, že „rozhodce je vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti“.

Pokud se týká nezávislosti rozhodce, velmi přesně ji vyjádřil např. Bělohlávek, který v komentáři k zákonu o rozhodčím řízení uvádí: „Důvod pro možné vyloučení rozhodce ve smyslu § 8 ZRR je však zapotřebí vykládat jako konkrétní závislost rozhodce na průběhu a výsledku sporu, kdy výsledek sporu může rozhodce považovat za svou výhodu nebo výhodu osoby blízké či výhody osoby personálně a majetkově spojené. Takové hledisko musí být zásadní a v podstatě jediné.“⁹

Dalším požadavkem na kvalitu rozhodování je **odborná erudice rozhodce**. Odborná je v tomto kontextu myšlena jiná odbornost než pouze čistě procesněprávní. Jedním z velmi častých výtek na adresu české justice je omezená odbornost soudců v meritorních záležitostech. Žádný soudce není specialista na všechny typy sporů.

Určitě je namístě zmínit **srozumitelnost a věcnou a právní přezkoumatelnost** vydaných rozhodnutí ve smyslu plného zdůvodnění meritorního rozhodnutí (nikoli přezkoumatelnost ve smyslu procesním). Nedostatek srozumitelnosti a přezkoumatelnosti obsahu narušuje efektivitu rozhodčího řízení v tom smyslu, že rozhodčí řízení tak ztrácí na své kredibilitě.

Věcná přezkoumatelnost a procesní přezkoumání rozhod-

čích nálezů je otázka, která je často zcela chybně interpretována a zaměňována. Kritici rozhodčího řízení uvádějí zpravidla bez dalšího, že řízení je jednostupňové, a zcela pomíjejí, že rozhodčí řízení včetně nálezu je přezkoumáváno vždy v rámci řízení o zrušení rozhodčího nálezu, pokud je takové řízení zahájeno. Ostatně, strany sporu si v rámci rozhodčí doložky mohou sjednat přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci, a konečně, některé rozhodčí instituce, jako např. rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, náleze v rámci jeho vydání automaticky interně přezkoumávají po vypracování rozhodci a před doručením stranám sporu. V případě, že je rozhodčí náleze v nějaké rozumné míře přezkoumáván, či je přezkoumatelný, je obecně považován za kvalitnější rozhodnutí. Paradoxem je, že na druhé straně k efektivitě rozhodčího řízení přispívá právě jednoinstančnost, protože v praxi se setkáváme s tím, že opravné prostředky, ať již řádné, nebo mimořádné, jsou využívány spíše jako procesní obstrukce než jako prostředek k nápravě procesních nebo meritorních pochybení.

A snad ještě poslední poznámka ke kvalitě rozhodnutí. S kvalitou rozhodnutí rozhodně nesouvisí, v čí prospěch rozhodci rozhodli. Někteří manažeři či zástupci stran mají tendenci posuzovat kvalitu rozhodců téměř výlučně podle toho, zda byli ve sporu úspěšní, či nikoli, což samozřejmě rozvoji a reputaci rozhodčího řízení nepřispívá.

Čas

Je všeobecně známo, že čas je komoditou, jejíž hodnota v posledních desetiletích dramaticky stoupá. Pokud čas posuzujeme jako jeden z parametrů efektivního řešení sporů, hovoříme jednoznačně o **délce řízení – počítáno od podání návrhu (tedy uplatnění nároku) do právní moci vykonatelného konečného rozhodnutí**.

Pokud se týká srovnání rozhodčího řízení s řízením soudním, je to poněkud problematické. Záleží totiž na tom, jaká řízení budeme či nebudeme při výpočtu průměrné délky řízení započítávat. Deklarovaná průměrná délka řízení před soudem se v různých materiálech liší. Nicméně vždy se uvádí v řádech let, což odpovídá realitě. U složitějších sporů je to samozřejmě možné a pochopitelné, ale u jednoduchých obchodních sporů, např. nezaplacených faktur v případech, kdy nárok není nijak žalovaným popíráno, je taková délka nepřijatelná. S ohledem na stav české justice co do jejího výkonu i co do možností, které dává stranám občanský soudní řád, nejsou odhady budoucího vývoje nijak optimistické.

4 K. Růžička: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň 2005, str. 33.

5 O. Henčlová: Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách [online], Diplomová práce, PF MU, Brno 2013 [cit. 20. 3. 2014].

6 Viz usnesení NS ze dne 5. 5. 2010, sp. zn. 32 Cdo 4815/2008.

7 B. Klein, M. Doleček: Rozhodčí řízení, Wolters Kluwer, Praha 2007; výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 1. 3. 2007.

8 Usnesení NS ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009.

9 A. J. Bělohlávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, C. H. Beck, Praha 2004, str. 82.

Rozhodčí řízení je ve srovnání s řízením před soudem v tomto parametru skutečně velmi efektivní. Záleží samozřejmě na pravidlech, kterými se rozhodčí řízení řídí. Pokud ale použijeme jako příklad nejčastěji užívaná pravidla v České republice, je možné dosáhnout významného urychlení řízení aplikací ust. § 30 Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR (Řád RS), které stanoví: „... (1) *Urychlené řízení s vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení, kterým se řízení zastavuje, a) do dvou měsíců od zaplacení zvýšeného poplatku za rozhodčí řízení se koná na základě písemné dohody stran a na návrh kterékoli strany, která uhradila zvýšený poplatek za rozhodčí řízení, nebo b) do čtyř měsíců od zaplacení zvýšeného poplatku za rozhodčí řízení se koná na návrh kterékoli strany, která uhradila zvýšený poplatek za rozhodčí řízení, nebyly-li lhůty prodlouženy na základě návrhu nebo se souhlasem strany, která zvýšený poplatek za rozhodčí řízení uhradila. Lhůty stanovené tímto řádem se v případě urychleného řízení a) podle odstavce 1 písm. a) zkracují na třetinu, a b) podle odstavce 1 písm. b) zkracují na polovinu s výjimkou lhůt podle § 22 odst. 2 a § 28 odst. 6...*“

Urychlené řízení Řád RS rovněž připouští, když umožňuje stranám dosáhnout konečného rozhodnutí ve věci v předem stanovené lhůtě. Tato činnost Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR je zvláště zpoplatněna a lhůty jsou pevně stanoveny, i když lze se souhlasem strany, která zvýšený poplatek uhradila, prodloužení lhůty podle § 49 odst. 3 dohodnout, aniž by nastoupila sankce vrácení zvýšeného poplatku za rozhodčí řízení. Takový souhlas stran lze předpokládat zejména v tzv. ostatním řízení než v řízení tuzemském (tj. s určitým více či méně kvalifikovaným mezinárodním prvkem), kdy dochází k průtahům při jmenování rozhodce, je nutné doručit předvolání k ústnímu jednání účastníkovi řízení do ciziny, je potřeba pořídit překlad písemností, je třeba opatřit znalecký posudek apod. Podle Řádu RS se v urychleném řízení lhůty přiměřeně krátí. Platí tak, že v případě vydání rozhodčího nálezu do dvou měsíců se všechny lhůty podle Řádu RS zkrátí na třetinu, v případě čtyř měsíců se lhůty zkrátí na polovinu, s výjimkou § 22 odst. 2 Řádu RS (lhůta 14 dnů ke jmenování rozhodce žalovaným) a § 28 odst. 6 Řádu RS (lhůta 3 dnů k doručení návrhu na změnu termínu ústního jednání). Lhůty podle § 10 Řádu RS, resp. lhůty k odstranění vad žaloby podle § 22 odst. 2 Řádu RS, se tak mohou zkrátit. I když Řád RS zkrácení lhůt v těchto případech povoluje, je otázkou jejich praktický dopad, zejména v obou posledních uvedených případech, když je lhůta pro uložení zprávy u doručujícího orgánu stanovena nezávisle na ustanovení Řádu RS. V konkrétním případě tak bude nutné volit postup podle § 49 odst. 3 Řádu RS.

Využití ustanovení o zrychleném řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR znamená v řízení před rozhodčím soudem natolik dramatické urychlení, že staví rozhodčí řízení ve věci časové efektivity do bezkonkurenčně lepšího postavení než řízení před obecným soudem.

K urychlení řízení může dojít i jiným způsobem. Podle týchž

pravidel, tedy podle Řádu RS, se strany mohou rozhodnout pro tzv. **zjednodušené řízení** v souladu s jeho ust. § 29, které stanoví „... (1) *S výjimkou sporů ze spotřebitelských smluv se strany mohou písemně dohodnout, že rozhodčí senát rozhodne spor bez ústního jednání pouze na základě písemností. Rozhodčí senát však může nařídit ústní jednání, jestliže se předložené písemnosti ukáží nedostačující pro rozhodnutí. (2) S výjimkou sporů ze spotřebitelských smluv může rozhodčí senát vyzvat strany, aby se ve lhůtě, která nesmí být kratší než 10 dní od doručení výzvy, vyjádřily, zda souhlasí s tím, aby ve věci bylo rozhodnuto bez ústního jednání pouze na základě písemností. Jestliže se strana k této výzvě ve stanovené lhůtě nevyjádří, má se za to, že s rozhodnutím sporu bez nařízení jednání souhlasí. (3) Strany se mohou písemně dohodnout až do skončení projednávání sporu na tom, že není třeba odůvodnění rozhodčího nálezu...*“ Takové řízení samozřejmě významně zkracuje délku řízení.

Řád RS připouští možnost vést rozhodčí řízení pouze na základě žaloby, žalobní odpovědi a písemných důkazů, což je využíváno zejména u tzv. typových sporů, anebo podle dohody stran, např. ve sporech z úvěrů. Současně však Řád RS umožňuje i v těchto případech ústní jednání nařídit, pokud písemnosti nepostačují k rozhodnutí ve věci. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu¹⁰ není rozhodčí smlouva, již účastníci (dodavatel a spotřebitel) vyloučili přezkum rozhodčího nálezu jinými rozhodci a kterou strany sjednaly, že řízení před rozhodcem nebude ústní, bez dalšího neplatná. Z odůvodnění tohoto rozhodnutí však vyplývá, že Nejvyšší soud dospěl k závěru,¹¹ že obecně nelze *a priori* prohlásit všechny rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách za zneužívající klauzule.¹² Rozhodčí doložka sjednaná v rámci smlouvy o úvěru se spotřebitelem, v níž se strany dohodly na tom, že jejich případný spor rozhodne rozhodce „*bez ústního jednání na základě písemných podání, důkazů a materiálů, které strany předloží, bez možnosti přezkumu*“, nevyvolává nerovnováhu v právech a povinnostech stran, která by dosahovala významné intenzity. S odkazem na § 19 odst. 3 ZRR, který umožňuje vyloučení ústního jednání, konstatoval, že „*jedním z cílů zákona o rozhodčím řízení je urychlení řešení majetkových sporů, přičemž vyloučení ústního jednání je jedním z prostředků, jak tohoto cíle dosáhnout*“. Není-li absence ústního jednání nijak zneužito, nelze říci, že by vyloučení ústnosti samo o sobě způsobovalo k újmě spotřebitele významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.

Co se týče nemožnosti přezkumu, Nejvyšší soud konstatoval, že ZRR přezkum rozhodčího nálezu ve věci samé připouští pouze v případech, kdy si strany možnost přezkumu ujednaly. Nejvyšší soud v tomto ohledu uvedl: „*Jde o charakteristický rys rozhodčího řízení a další z prvků zaručující rychlost řízení, tedy jeden z cílů tohoto alternativního řízení k řízení soudnímu. Zrychlení řízení slouží oběma stranám rozhodčí doložky, neboť ty pak mají dříve autoritativně zjištěnu svoji právní pozici.*“ Ani absence dohody o přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci nepředstavuje k újmě spotřebitele významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.

Ujednání stran o tom, že rozhodčí nález nebude obsahovat odůvodnění, je možné, ale není v praxi příliš využíváno. Někdy může vést naopak k tomu, že rozhodčí nález je odůvodněn zejména v případě, že žaloba je zamítnuta. V tomto případě zřejmě platí zásada „*superfluum not nocet*“. Žaloba

10 NS, sp. zn. 33 Cdo 1354/2014.

11 NS, sp. zn. 23 Cdo 2447/2011.

12 Ve smyslu § 56 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb.

na zrušení rozhodčího nálezu by zřejmě nebyla úspěšná, protože zákonné důvody ve smyslu § 31 ZŘŘ chybí. Rozhodčí smlouva, již účastníci (dodavatel a spotřebitel) vyloučili přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci a sjednali, že řízení před rozhodcem nebude ústní, není bez dalšího neplatná.¹³

Je třeba také zdůraznit, že délka řízení, resp. jeho rychlost závisí také na rozhodcích samých. Samozřejmě dochází k tomu, že funkci rozhodce převezme osoba, která je velmi vytížená a obtížně hledá čas ve svém itineráři ke splnění povinností. Pokud navíc některá strana hledá příležitosti k prodloužení řízení a přistoupí k obstrukcím, může toto ve spojení s vytížeností rozhodce způsobit významné prodlevy. Rozhodčí senát zpravidla neodmítne jedno odročení, o které strana požádá, a pokud je věrohodně zdůvodněné (zejména s poukazem na provedení dalších důkazů a možnost prezentovat své procesní stanovisko), je rozhodnutí nepovolit další ústní jednání nebo odročení pro rozhodce hodně složité, protože takovým rozhodnutím mohou zvýšit riziko zrušení rozhodčího nálezu právě z těchto důvodů. Osobnost rozhodce, jeho flexibilita a profesionální vedení sporu jsou pak v takovém případě klíčové pro dosažení časově přijatelného efektu.

Náklady

Za náklady řízení považujeme všechny finanční výdaje spojené s průběhem řízení, ať již v řízení uplatnitelné, či nikoli. Především se jedná o poplatky za rozhodčí řízení, náklady na právní zastoupení, náklady na znalecké posudky a samozřejmě náklady, které strana vynakládá sama, ať už na zajištění přítomnosti svědků na ústním jednání, nebo jiné zvláštní náklady. Náklady pak nutně zahrnují i případnou náhradu nákladů druhé strany sporu v případě, že tato ve sporu uspěje, a dojde tak k přiznání náhrady nákladů řízení právě podle výsledku sporu.

Je třeba zdůraznit, že **náklady řízení jsou v přímé úměře k délce trvání sporu**. Kratší řízení znamená téměř vždy nižší nákladnost, tuzemské rozhodčí řízení je zpravidla levnější než mezinárodní arbitráž apod. Zvyklosti a podmínky mezinárodních rozhodčích řízení jsou ostatně velmi často živým důkazem, že rozhodčí řízení nemusí být nutně levnější, kratší a efektivnější.

Procesní efektivita

Je třeba konstatovat, že **efektivita rozhodčího řízení velmi závisí na tom, zda jsou strany sporu schopny využít procesních prostředků, které se jim díky smluvní svobodě při sjednávání pravidel řízení nabízejí**. Je také třeba konstatovat, že těchto procesních prostředků se využívá skutečně málo, a to ke škodě efektivitě řízení. Využití existujících procesních prostředků může totiž přinést natolik dramatické urychlení, že staví rozhodčí řízení ve věci časové efektivitě do bezkonkurenčně lepšího postavení. Využití závisí jednak na smluvních stranách při sjednávání rozhodčí smlouvy, a v neposlední řadě na tom, jak ustavený rozhodčí senát nebo jediný rozhodce řízení vedou a jak jsou schopni strany při sporu vést. Hovoříme samozřejmě o sporu, kdy strany usilují o rozhodnutí ve sporu, a nikoli o případech, kdy se jedna ze stran snaží rozhodčí řízení zdržovat a mařit.

Prvním krokem, jak zefektivnit průběh řízení, je **volba procesních pravidel**. Strany se mohou spolehnout např. na řád

některého ze stálých rozhodčích soudů, mohou využít některých zahraničních pravidel, nebo tato pravidla doplnit pravidly vlastními, eventuálně vytvořit kompletní pravidla vlastní. Kterou z těchto cest zvolit, závisí na typu sporu a vůli stran. V případě, že je alespoň jedna ze stran zahraniční subjekt, je pravděpodobné, že se podaří využít některých zahraničních pravidel, u tuzemských subjektů je tato pravděpodobnost menší. Různá rozhodčí pravidla se liší mírou podrobnosti úpravy, způsobem dokazování a v řadě dalších aspektů. Zásadním problémem je, že k dohodě o pravidlech by mělo dojít již v době uzavírání rozhodčí smlouvy (zde ve formě rozhodčí doložky), tedy v době ještě před vznikem sporu, nebo přesněji řečeno v době, kdy *nadšené* smluvní strany s tím, že vznikne spor, vůbec nepočítají a jejich ochota věnovat se rozhodčímu ujednání, resp. rozhodčí doložce se omezuje maximálně na to, zda ji připustí či nikoli, nebo v nejlepším případě se omezí na volbu místa či instituce, u které se rozhodčí řízení povede.

Druhým krokem je **vynaložení dostatečného úsilí ke smírnému odklizení sporu**. Rozhodčí fórum je mimořádně vhodným místem k tomu, aby se strany o rozumný smír mohly pokusit. Emoce nebo ego sporných stran a jejich právních zástupců mohou být do značné míry uspokojeny již faktem, že se strany střetly před rozhodci, vyměnily si razantní podání a předvedly týmy právníků. Pokud se v takové chvíli rozhodcům podaří, aby dovedli strany k poznání, že lze přistoupit na kompromis přijatelný pro obě strany, efektivita řízení vzroste skokově.

Třetím krokem je **zúžení okruhu sporných otázek řízení**, kdy pod odborným vedením rozhodců strany identifikují, které skutečnosti jsou považovány za nesporné a ve kterých bodech jsou procesní stanoviska rozdílná. To umožní senátu soustředit se na prokazování skutečností, které jsou sporné, a nikoli na celý rozsah tvrzení.

Čtvrtým aspektem, který může ovlivnit průběh řízení a jeho efektivitu, je **dokazování**. Zůstaneme-li u tuzemského rozhodčího řízení a nejčastěji užívaných pravidel (tedy Řádu RS), zjistíme, že strany jsou povinny prokázat okolnosti, na které se odvolávají při uplatnění svých nároků nebo námitek, jakož i ve svých dalších tvrzeních, tedy nabídnout rozhodčímu soudu důkazy, ze kterých má tvrzené skutečnosti zjistit. Jestliže účastník neoznačil důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, musí rozhodčí soud při zjišťování skutkového stavu vycházet z důkazů, které byly provedeny.

Závěr o tom, že účastník neunesl důkazní břemeno, lze proto učinit jen tehdy, jestliže ani po hodnocení důkazů, které byly v řízení provedeny, nelze přijmout závěr ani o pravdivosti tvrzení účastníka, a ani o tom, že by bylo nepravdivé. Pokud by však měl rozhodčí soud rozhodnout v neprospěch strany z důvodu neunesení důkazního břemene, je povinen ji v průběhu řízení poučit o procesní povinnosti označit důkazy k prokázání svých tvrzení, protože jinak by bylo řízení zatíženo vadou, která by mohla mít za následek nesprávné právní posouzení věci, a strana by mohla namítat, že jí nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat ve smyslu § 31 písm. e) ZŘŘ o tom, že strany jsou povinny prokázat okolnosti, na které se odvolávají při uplatnění svých nároků nebo

¹³ NS, sp. zn. 33 Cdo 1354/2014.

námitek, jakož i ve svých dalších tvrzeních, tedy nabídnout rozhodčímu soudu důkazy, ze kterých má tvrzené skutečnosti zjistit. **Jestliže účastník neoznačil důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, musí rozhodčí soud při zjišťování skutkového stavu vycházet z důkazů, které byly provedeny.**

Otázkou důkazního břemene se zabývala judikatura obecných soudů opakovaně. Nejvyšší soud došel např. k závěru,¹⁴ že důkazním břemenem se rozumí procesní odpovědnost účastníka řízení za to, že v řízení nebyla prokázána jeho tvrzení a že z tohoto důvodu muselo být rozhodnuto o věci samé v jeho neprospěch. Smyslem důkazního břemene je umožnit soudu rozhodnout o věci samé i v takových případech, kdy určitá skutečnost, významná podle hmotného práva pro rozhodnutí o věci, nebyla prokázána buď z důvodů na straně účastníka, anebo nemohla být (objektivně vzato) vůbec prokázána. Současně platí, že **závěr o tom, že účastník neunesl důkazní břemeno, lze učinit jen tehdy, jestliže zhodnocení důkazů, které byly za řízení provedeny, neumožňuje přijmout závěr ani o pravdivosti tvrzení účastníka, a ani o tom, že by bylo nepravdivé.**

V této souvislosti platí otázka, zda je rozhodčí soud oprávněn provádět důkazy, které strany v řízení nenavrhly, jinak přiměřeně ve smyslu § 120 odst. 2 o. s. ř., podle kterého: „*Soud může provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, kdy jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny.*“ Komentář k občanskému soudnímu řádu v této souvislosti uvádí, že oprávnění obecného soudu provést jiné než účastníky navržené důkazy je průlomem do kontradiktornosti řízení. Vychází z toho, že potřeba provedení takových důkazů za účelem zjištění skutkového stavu věci vyšla najevo a existence, potřeba a proveditelnost vplynuly z tvrzení stran (bez důkazního návrhu) či z jiných skutečností zjištěných nebo vyšších najevo v průběhu řízení a vždy zahrnutelných do „obsahu spisu“, jak zákon uvádí (průběžně soudem hodnocené výsledky dokazování, okolnosti patrné z nejrůznějších podání, resp. z jiných písemností založených ve spise). Obecný soud je tedy implicitně povinen provést relevantní důkaz, přičemž diskrece soudu je limitována tím, že vznikla tomu adekvátní procesní situace. Jinak platí, že soud nesmí ve sporném řízení vyvíjet důkazní iniciativu, neopřenu o průběžné výsledky řízení. Jinak by nahrazoval procesní odpovědnost účastníka řízení.

Existují však i jiné koncepce dokazování, které si našly cestu z anglosaského prostředí, a to zejména do sporů mezinárodních. **Zatímco v kontinentálním systému mají strany povinnost tvrzení a důkazní břemeno svá tvrzení dokázat, v anglosaském systému se využívá koncepce „production“, kdy je strana na výzvu druhé strany sporu povinna vydat listiny nebo jiné důkazy, které má v držení, a to i když se jedná o důkazy proti ní samé.** V některých pravidlech platí dokonce zásada, že pokud strana důkazy, které má prokazatelně v držení, nepředloží, má se za to, že je předložila a že bylo prokázáno to, co se předpokládá, že zmíněnými důkazy prokázáno být má. Ještě dál jde koncepce tzv. „discovery“, kdy se jedné straně sporu umožní přístup např. do účetnictví nebo do prostor užívaných druhou stranou, aby

si důkazy pro svá tvrzení sama vyhledala, a to i v případě, že nemůže předem specifikovat, co vlastně hledá. V případě, že strany integrují takový způsob dokazování výslovně do svých dohodnutých pravidel, bylo by samozřejmě teoreticky možné využít tyto důkazní postupy i v tuzemském rozhodčím řízení. Např. v řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR dává Řád RS rozhodčímu senátu mimořádně široký prostor. Uvádí doslova, že důkazy se provádějí způsobem stanoveným rozhodčím senátem. V praxi to znamená, že se nejedná o otázku neupravenou Řádem RS ve smyslu jeho § 59, a tudíž rozhodčí senát nemusí přihlížet k zákonné úpravě v jiných předpisech. Rozhodčí senát tudíž může stanovit jakýkoli – rozumí se smysluplný – způsob provádění důkazů. Je ovšem otázka, zda by zavedení například některých v zahraničí hojně používaných důkazních prostředků přineslo zefektivnění důkazního řízení, protože právě masivní využití „production“ a „discovery“ v mezinárodních sporech způsobuje někdy naopak mimořádnou administrativní a časovou náročnost a enormně zvyšuje náklady.

Hlavní překážky dosažení efektivity v rozhodčím řízení

Bylo by namístě zmínit se o nejčastějších překážkách k dosažení efektivity v rozhodčím řízení. Zmíním se jen o těch nejvýraznějších a nejčastějších:

1. Nedostatečná pozornost věnovaná výběru rozhodců – hlavním kritériem musí být osobní integrita, vysoká profesionalita a odbornost, nikoli osobní sympatie a naděje, že rozhodce bude některé ze stran nakloněn. Stejná pozornost by měla být věnována místu řízení a procesním pravidlům, která budou zvolena;

2. Zbytečně obsáhlá a komplikovaná podání – je známo, že existuje jen velmi málo právních problémů, které nelze popsat a specifikovat dostatečně na několika stránkách. Podání v rozsahu několika set stran jsou namístě jen v naprosto výjimečných případech. Pokud k nim strany přikročí, jedná se buď o zjevnou obstrukci, nebo o způsob, jak podstatu sporu pokud možno co nejvíce zamlžit;

3. Časová a místní nedostupnost – strany nebo jejich právní zástupci pracují se žádostmi o odročení s tím, že počítají s komplikacemi při hledání vhodného termínu, který bude vyhovovat všem rozhodcům (členům rozhodčího senátu), a také s tím, že se rozhodcům nebude chtít odročení stranám odpřít a konat v jejich nepřítomnosti, aby zbytečně nezvyšili riziko zrušení rozhodčího nálezu;

4. Předkládání dalších a dalších procesních návrhů, většinou na provedení dalších důkazů (nejlépe výsledkem svědků), eventuálně na sloučení nebo rozdělení řízení o oddělitelných nárocích. Rozhodci jsou většinou velmi opatrní při zamítání návrhu na další důkazy, aby se tak vyhnuli nařčení, že neumožnili stranám svá procesní stanoviska a tvrzení dostatečně prokázat. Koncentraci řízení v procesu před rozhodci je téměř nemožné platně aplikovat;

5. Zneužívání institutu zrušení rozhodčího nálezu soudem – v současnosti u každého většího sporu strana, která neuspěje, podává návrh na zrušení rozhodčího nálezu k příslušnému soudu, často z důvodů zcela *vyfabrikovaných*, a spoléhá na ochotu řady soudců rušit každý rozhodčí nálezu, který jim přijde pod ruku, z důvodů zjevně malicherných. ❀

14 NS, sp. zn. 21 Cdo 762/2001.

Ústavní soud:

K principu subsidiarity trestní represe

Ústavní soud, na rozdíl od obecných soudů, zastává názor, že posuzovaný skutek, za nějž byl stěžovatel odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, vzhledem ke všem popsáním specifickým okolnostem nedosahuje ani dolní hranice společenské škodlivosti, aby jej vůbec bylo možné považovat za trestný čin, natož za trestný čin, za nějž by měl být stěžovatel potrestán nepodmíněným trestem odnětí svobody.

Stíhané jednání stěžovatele spočívalo pouze v tom, že jako automechanik, který provozuje autoservis jako osoba samostatně výdělečně činná v areálu garáží, kam není umožněn vjezd motorovým vozidlům umístěným zákazové značky, opravoval auta, která mu do areálu vozil vozidlem zn. Volkswagen Transporter s vlekm pro auta kolega, který má v tomtéž areálu také dílnu. Stěžovatel poté tato auta přemísťoval v rámci areálu výhradně za účelem jejich opravy, a to pouze z místa na místo v délce cca 10 až 15 metrů. I když je možné konstatovat, že k této činnosti potřeboval schopnosti, aby vozidla (jejich pohonné jednotky) mohla být uvedena do pohybu s využitím znalostí a schopností ovládat jejich motorické schopnosti, další schopnosti, jež řidič musí nabýt školením a zkušeností, pro které je vydáváno řidičské oprávnění, tedy znalost pravidel silničního provozu, k této činnosti v podstatě nepotřeboval. Přitom tyto znalosti jsou klíčové pro bezpečnost silničního provozu a jejich porušení či porušování bývá v podstatné míře důvodem pro zákaz činnosti spočívající v řízení motorových vozidel.

**Nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018,
sp. zn. II. US 1152/17**

Z odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátil stěžovatel, který se podanou ústavní stížností domáhal zrušení usnesení obvodního soudu, městského soudu a Nejvyššího soudu, neboť namítal porušení základního práva na spravedlivý proces, zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). K tomuto porušení mělo dojít z důvodu závažných procesních vad, kterých se dopustily orgány činné v trestním řízení vedeném proti stěžovateli.

V předmětné věci byl stěžovatel rozsudkem obvodního soudu uznán vinným přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“ či „tr. zákoník“), za který mu byl uložen podle § 337 odst. 1 a § 45 odst. 1 tr. zákoníku společný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání osmi měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s dozorem. Stěžovatel byl odsouzen pro skutek, který podle výroku rozsudku obvodního soudu spočíval (zkráceně) v tom, že stěžovatel v době od 21. 12. 2015 do 9. 3. 2016 po pozemní komunikaci v blízkosti místa svého bydliště řídil celkem v 28 případech, blíže popsanych v jednotlivých bodech, různá motorová vozidla, ačkoli věděl, že mu byl rozsudkem obvodního soudu, který nabyl právní moci dne 24. 11. 2015, uložen mj. trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení

motorových vozidel všeho druhu v trvání osmnácti měsíců.

K odvolání stěžovatele byl rozsudek obvodního soudu rozsudkem městského soudu zrušen ve výroku o trestu a nově bylo rozhodnuto tak, že mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody (tedy nikoli trest společný) v trvání osmi měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s dozorem. Dovolání stěžovatele bylo Nejvyšším soudem odmítnuto jako zjevně nepodstatné dle § 265i odst. 1 písm. e) zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“ či „tr. řád“).

Po zvážení argumentace obsažené jak v ústavní stížnosti, tak ve vyjádřeních účastníků řízení, přezkoumání obsahu napadených rozhodnutí a vyžádaného soudního spisu, dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná, i když z jiného důvodu, než na který klade v ústavní stížnosti hlavní důraz stěžovatel.

Z ústavní stížnosti napadených rozhodnutí a ze spisu obvodního soudu, který si Ústavní soud vyžádal, Ústavní soud zjistil, že ve věci v zásadě nebyly sporné otázky skutkové, ale především právní posouzení případu, a to zejména posouzení skutku z pohledu zásady subsidiarity trestní represe (princip *ultima ratio*). I když stěžovatel v ústavní stížnosti uplatnil ve větší míře námitky týkající se zákonnosti prováděných úkonů v přípravném řízení a námitka porušení zásady subsidiarity trestní represe byla zmíněna pouze okrajově, Ústavní soud se věcí zabýval výhradně z tohoto hlediska, neboť na rozdíl od ostatních námitek se jedná o námitku z ústavně-právního pohledu zásadní. Ústavní soud dospěl k závěru, že právní hodnocení věci obecnými soudy z tohoto pohledu ne-

lze považovat za přílehlavé a z ústavního hlediska dostačující.

Ústavní soud uvedl, že respektuje [a podrobně to rozvedl např. v nálezu ze dne 29. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 3113/13 (N 72/73 SbNU 315)], že určovat trestněprávní politiku a kvalifikovat určitý druh jednání co do formální podoby jako trestný čin přísluší zákonodárci (obdobně viz publikované usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 3. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 4/03, U 5/29 SbNU 449). Ústavní soud uvedl, že si je též vědom, že trestní právo je ovládáno zásadou, že žádný trestný čin nesmí zůstat bez zákonného trestu (*nullum crimen sine poena legali*), která vyjadřuje myšlenku neodvratnosti trestního postihu v případě spáchání trestného činu. Na straně druhé, ani v trestním řízení neplatí zásada *fiat iustitia, pereat mundus* („spravedlnost musí zvítězit, i kdyby měl zahynout svět“). Ústavní soud uvedl, že absolutní teorie trestání, zastávaná např. Kantem, podle níž nutnost trestat zločin je dána pouhým faktem jeho spáchání, je dnes pokládána za překonanou, neodpovídá dnešnímu chápání smyslu trestního práva a účelu trestání. Moderní trestněprávní systém zohledňuje také následky, které by mohly být vyvolány aplikací právní normy, a pro takové případy, kdy bezvýjimečné prosazení trestní normy by mohlo způsobit více škody než užítka, připouští některé výjimky z obecně platných pravidel ofi- ciality a legality [srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 2523/10 (N 16/60 SbNU 171)].

Ústavní soud poukázal na to, že podmínky trestnosti činu je třeba interpretovat ve světle zásad trestního práva, mezi které patří i princip *ultima ratio*. Dle principu *ultima ratio* je trestní právo právem, jehož prostředky mají a musejí být užívány tehdy a jen tehdy, pokud užití jiných prostředků právního řádu nepřichází v úvahu, neboť již byly vyčerpány nebo jsou zjevně neúčinné či nevhodné. Užití trestněprávního postupu, aniž by prostředky jiných právních odvětví, totiž zejména prostředky soukromoprávní, a při jejich nedostatečnosti sankce správní, byly – pokud jsou dostupné – použity, by bylo v rozporu se zásadou subsidiarity trestní represe, která vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě – jen v případech, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní.

Takováto povaha trestního práva, uvedl Ústavní soud, je i reflexí principu proporcionality, který ustálená judikatura Ústavního soudu považuje za výraz demokratického právního státu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky, z jehož podstaty plyne, že stát může omezovat základní práva osob jen v míře nezbytné pro dosažení účelu aplikované zákonné normy [shodně nálezy Ústavního soudu ze dne 31. 7. 2006, sp. zn. IV. ÚS 227/05 (N 144/42 SbNU 161)].

Ústavní soud konstatoval, že za účinnosti dřívějšího trestněprávního kodexu a na těchto základech tento soud již judikoval, že princip *ultima ratio* je principem, v jehož světle je třeba interpretovat podmínky trestnosti činu dle tehdejšího trestního zákona [viz nálezy ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. I. ÚS 69/06 (N 186/43 SbNU 129)]. Nový trestní zákoník ve své podstatě zachoval formálně-materiální pojetí trestného činu, přičemž ovšem do formulace aspektu materiálního výslovně začlenil zásadu subsidiarity ve výše naznačeném směru. Princip subsidiarity trestní represe tak nalézá své uplatnění v aplikační praxi orgánů činných v trestním

řízení při projednávání jednotlivých trestních kauz – zde je chápán jako korektiv, zabraňující kvalifikaci konkrétního protiprávního jednání jako trestného činu. Je vyjádřen v § 12 odst. 2 tr. zákoníku: „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“ Jako aplikační zásada, uvedl Ústavní soud, se tento princip uplatní zejména v případech trestněprávní kvalifikace určitého jednání, které má soukromoprávní základ, pokud bylo možné dostatečně efektivně situaci řešit pomocí právních norem jiných odvětví než trestního práva, nebo pokud posuzovaný skutek vzhledem ke všem (specifickým) okolnostem případu nedosahuje ani dolní hranice společenské škodlivosti, aby jej bylo možno považovat za trestný čin.

Ústavní soud vyslovil, že pokud obecné soudy neaplikují zásadu subsidiarity trestní represe, ačkoli skutkové okolnosti svědčí o tom, že k tomu byly splněny podmínky, je porušen ústavní princip *nullum crimen, nulla poena sine lege* zakotvený v čl. 39 Listiny [viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. I. ÚS 558/01 (N 136/31 SbNU 205), ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 469/02 (N 61/33 SbNU 113), ze dne 22. 12. 2004, sp. zn. II. ÚS 372/03 (N 196/35 SbNU 569), ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 4/04 (N 42/32 SbNU 405), ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. I. ÚS 69/06 (N 186/43 SbNU 129), ze dne 26. 11. 2009, sp. zn. III. ÚS 2042/08 (N 247/55 SbNU 377), ze dne 7. 1. 2010, sp. zn. III. ÚS 722/09 (N 2/56 SbNU 11), ze dne 4. 8. 2010, sp. zn. II. ÚS 1098/10 (N 155/58 SbNU 321), všechny dostupné na <http://nalus.usoud.cz>, stejně jako další rozhodnutí zde citovaná]. S ohledem na výše uvedené proto Ústavní soud ústavní stížnosti napadená rozhodnutí zrušil.

Ústavní soud k předmětné věci konstatoval, že nastala situace uvedená v předchozím odstavci a **napadená rozhodnutí neobstojí v konfrontaci se zásadou subsidiarity trestní represe.**

Z vyžádaného trestního spisu Ústavní soud zjistil, že stěžovatel byl obžalován a posléze i odsouzen pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání osmi měsíců ve věznici s dozorem. Přečin měl spáchat celkem 28 případy v období od 21. 12. 2015 do 9. 3. 2016 tím, že po pozemní komunikaci v blízkosti místa svého bydliště řídil motorová vozidla, ačkoli věděl, že mu byl jiným rozsudkem uložen mj. trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu v trvání osmnácti měsíců. Konkrétně měl přečin spočívat např. v tom, že stěžovatel „*dne 21. 12. 2015 v době od 9:36 hodin do 9:39 hodin řídil motorové vozidlo zn. Volkswagen Transporter, r. z. XXX*“ (bod 1. výroku), „*dne 8. 1. 2016 v době od 10:41 hodin do 10:42 hodin řídil motorové vozidlo zn. Škoda Superb nezjištěné značky*“ (bod 3. výroku), „*dne 22. 1. 2016 v době od 10:15 hodin do 10:16 hodin řídil motorové vozidlo zn. Volkswagen Transporter, r. z. YYY*“ (bod 19. výroku) a konečně „*dne 19. 2. 2016 v době od 7:31 hodin do 7:33 hodin řídil motorové vozidlo zn. Škoda Octavia, nezjištěné registrační značky*“ (bod 27. výroku).

Ústavní soud poukázal na to, že jako důkazy o vině stěžovatele sloužil protokol o vyhodnocení kamerových záznamů ze dne 1. 4. 2016 (i když byl stěžovatel podezřelý z více trestných činů, na něž se vztahovalo povolení ke sledování

osob a věci, další podezření kromě přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání se nepotvrdila) a stěžovatelovo doznání. K pozemku, na němž měl stěžovatel motorová vozidla řídit, nalézací soud zjistil, že se jedná o pozemek, který je veden jako veřejně přístupná účelová komunikace – areál garáží. Veřejný přístup na ni je omezen z jedné strany dopravní značkou zákaz vjezdu všech motorových vozidel mimo uživatelů garáží, z druhé strany pak rovněž značkou zákaz vjezdu všech motorových vozidel s výjimkou dopravní obsluhy.

Ústavní soud uvedl, že obecné soudy se blíže zabývaly otázkou charakteru účelové komunikace podle zák. č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. Dospěly ke shodnému závěru, že i na takové komunikaci, která je veřejně přístupná všem s výjimkou motorových vozidel, lze zákaz řízení motorových vozidel porušit, a to z důvodu, že „i na místě, kde obviněný vozidla řídil, mohlo dojít k ohrožení osob na životě a zdraví, a bezesporu by obviněný i za takové situace za to nesl plnou trestní odpovědnost, neboť skutečnost, že pachatel řídil vozidlo na účelové komunikaci s minimálním výskytem jiných osob, není důvodem k vyloučení jeho trestní odpovědnosti např. za trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti“ (str. 8 usnesení Nejvyššího soudu).

Ústavní soud poukázal na to, že obecné soudy se však již nezabývaly další otázkou – zda činnost stěžovatele, kdy si ce motorová vozidla v areálu, v němž vykonává činnost automechanika, přesouval, tedy musel je nastartovat a několik metrů (cca 10 až 15) s nimi popojet, lze vůbec z pohledu trestního zákoníku pro účely kvalifikace předmětného přečinu posoudit jako „řízení“ motorových vozidel. Z popisu jednotlivých případů ve výroku rozsudku obvodního soudu totiž vyplývá, že nejdelší doba „řízení“ trvala tři minuty (9 případů), nejkratší pak jednu minutu (2 případy). V ostatních případech se jednalo o dvě minuty.

Ústavní soud připomněl, že podle judikatury Nejvyššího soudu za zakázanou činnost nelze v případě zákazu řízení motorových vozidel považovat jakékoli nakládání s motorovým vozidlem, ale jen takové jeho ovládání, k němuž jsou nutné schopnosti, jež řidič musí nabýt školením a zkušeností, pro které je vydáváno řidičské oprávnění, a je potřeba takových schopností k tomu, aby toto vozidlo (jeho pohonná jednotka) mohlo být uvedeno do pohybu s využitím znalostí a schopností ovládat jeho motorické schopnosti (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 8 Tdo 460/2013).

Ústavní soud poukázal na to, že pro vymezení pojmu „řízení motorového vozidla“ Nejvyšší soud dříve judikoval, že trestní zákoník tento pojem sám nedefinuje, avšak nečiní tak výslovně ani žádný jiný právní předpis. Podpůrně lze využít pojmu řidič v ust. § 2 písm. d) zák. č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, které je však velmi širokým vymezením, neboť za řidiče považuje účastníka provozu na pozemních komunikacích, který řídí motorové nebo nemotorové vozidlo anebo tramvaj; řidičem je i jezdec na zvířeti. Podle § 2 písm. e) citovaného zákona je řidičem i vozka, který řídí potahové vozidlo. Za řidiče je tedy označován účastník provozu na pozemních

komunikacích, který řídí motorové nebo nemotorové vozidlo nebo tramvaj anebo jede na zvířeti.

Ústavní soud dále poukázal na to, že uvedené definice lze však podle Nejvyššího soudu v trestním řízení použít jen podpůrně, protože **při posuzování jednání pachatele přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku je třeba pojem „řízení motorového vozidla“ vykládat z hlediska povahy a podstaty činnosti, která byla rozhodnutím soudu nebo jiným rozhodnutím jiného orgánu veřejné moci zakázána. Rozhodné pro posouzení toho, zda jde o „řízení“, je podle názoru Ústavního soudu zkoumání konkrétní povahy vykonávané a zakázané činnosti**, a nikoli striktní výklad výše citovaných pojmů sloužících pro potřebu provozu silničních vozidel na pozemních komunikacích.

Právě s ohledem na tyto skutečnosti je podle Ústavního soudu nutné posuzovat v každém konkrétním případě, zda činnost vykonávaná pachatelem, jemuž byl vysloven zákaz řízení motorových vozidel, má ve svém materiálním obsahu takovou povahu, jakou vyžaduje charakter činnosti, která mu byla zakázána. Vždy je proto nutné poměřovat zejména skutečnou povahu jednání, pro které se řízení vede, s tím, v čem zásadně spočívá činnost konkrétním rozhodnutím takovému pachateli zakázaná.

Ústavní soud poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 8 Tdo 950/2011, kde tento soud rovněž dovodil, „že trestní zákoník nedefinuje, kdy konkrétně dojde k maření nebo podstatnému ztížení rozhodnutí, ale ponechává vymezení tohoto pojmu zcela na posouzení konkrétních skutečností, zda se již v daném případě jedná o takové porušení, které zasahuje do výkonu porušovaného rozhodnutí, anebo se jedná jen o jednání menší intenzity, které lze posoudit jako přestupek“. Protože v každé jednotlivé věci mohou být skutečnosti pro posouzení tohoto znaku odlišné, není ani v rámci soudní praxe možné tyto okolnosti jednoznačně objektivizovat. Vždy však podle názoru Ústavního soudu záleží na tom, za jakých podmínek a v jakých souvislostech k předmětnému činu došlo.

Ústavní soud uvedl, že pro naplnění skutkové podstaty tohoto přečinu se pak podle judikatury Nejvyššího soudu nevyžaduje opakované nebo soustavné jednání pachatele spočívající v řízení motorového vozidla v době výkonu zákazu

C. H. BECK NOVINKA

Jan Koudelka

Spotřebitelé a marketing

2018, brožované, 384 stran
cena 650 Kč, obj. číslo BEK72

Objednávejte na www.beck.cz

inzerce

činnosti, jímž mu toto řízení bylo zakázáno (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2003, sp. zn. 7 Tdo 622/2003, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu roč. 2004, sv 26 pod č. T 629). **Rozhodná pro to, aby bylo toto jednotlivé porušení vysloveného zákazu posouzeno jako uvedený přečin, je intenzita tohoto činu včetně toho, jak závažné bylo porušení takto vysloveného zákazu.**

Pokud jde o **povahu a závažnost činu** (srov. § 39 odst. 2 tr. zákoníku), ta podle názoru Ústavního soudu představuje hlavní a neopomenutelné kritérium, protože zahrnuje nejširší okruh skutečností charakterizujících trestný čin a jeho pachatele, přičemž je to právě trestný čin, který je základem trestní odpovědnosti a za jehož spáchání je ukládán trest. Nutné je ovšem podle Ústavního soudu přihlížet i ke všem ostatním hlediskům, by se částečně překrývají. Tím, že jsou tyto další okolnosti uvedeny zvlášť vedle povahy a závažnosti spáchaného trestného činu, trestní zákoník naznačuje, že jde o takové okolnosti, které nejsou zahrnuty v hledisku vycházejícím z povahy a závažnosti trestného činu a neovlivňují jeho určení. Zvláštnosti povahy a závažnosti daného trestného činu je třeba posoudit z hlediska zvláštností pachatele, jeho pohnutek, záměrů či cílů, míry zavinění, způsobu provedení trestného činu, jeho následků, objektu i okolností činu a popř. i podle společenské situace.

Ústavní soud uvedl, že povahu trestného činu určují především zákonné znaky té skutkové podstaty, která byla tímto činem naplněna (zejména druh a význam porušeného nebo ohroženého zájmu chráněného trestním zákonem, jednání charakterizující objektivní stránku trestného činu, forma zavinění), a dále též konkrétní okolnosti, za nichž byl čin spáchán (způsob provedení činu, pohnutka, záměr nebo cíl pachatele a míra jeho zavinění, druh a okruh způsobených následků, existence okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, polehčujících a přitěžujících okolností). Závažnost trestného činu, uvedl Ústavní soud, pak vyplývá zejména z toho, s jakou intenzitou, v jaké výši nebo v jakém rozsahu byly naplněny jednotlivé znaky trestného činu, o jak typově závažný trestný čin jde, jak významné okolnosti charakterizují pachatele, jak intenzivně byly naplněny okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, polehčující a přitěžující okolnosti, kolik takových okolností pachatel naplnil atd. (viz P. Šámal a kol.: Trestní zákoník I, § 1 až 139, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2009, 437 stran).

Ústavní soud po zhodnocení projednávané věci ze všech výše uvedených hledisek, včetně posouzení relevantní judikatury, dospěl k závěru, že **obecné soudy jednání stěžovatele neposoudily ve všech souvislostech a dostatečně nepřihledly ke specifickým daného případu.** Nejvyšší soud sice považoval posuzovaný případ za netypický a hraniční, přesto se přiklonil k právnímu hodnocení nižších soudů a dovolání stěžovatele odmítl. Tím došlo k porušení principu *ultima ratio* a porušení zásady *nullum crimen, nulla poena sine lege* zakotvené v čl. 39 Listiny.

Ústavní soud poukázal na to, že na rozdíl od obecných soudů totiž zastává názor, že posuzovaný skutek, za nějž byl stěžovatel odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody (a to aniž by přehlédl určitou problematickou osobnost

a minulost stěžovatele), vzhledem ke všem výše popsaným specifickým okolnostem nedosahuje ani dolní hranice společenské škodlivosti, aby jej vůbec bylo možné považovat za trestný čin, natož za trestný čin, za nějž by měl být stěžovatel potrestán nepodmíněným trestem odnětí svobody.

Ústavní soud nepovažoval jednání stěžovatele za natolik škodlivé, aby bylo nutné vůči němu použít trestněprávních prostředků, a to i s ohledem na procesní vývoj celé věci v průběhu trestního řízení, kdy se ostatní podezření stěžovatele z podílu na závažné trestné činnosti neprokázala a byla postupně administrativně vyloučena k samostatnému prověřování. Stíhané jednání stěžovatele tak nakonec spočívalo pouze v tom, že jako automechanik, který provozuje autoservis jako osoba samostatně výdělečně činná v areálu garáží, kam není umožněn vjezd motorovým vozidlem umístěním zákazové značky, opravoval auta, která mu do areálu vozil vozidlem zn. Volkswagen Transporter s vlekm pro auta kolega, který má v tomtéž areálu také dílnu. Stěžovatel poté tato auta přemísťoval v rámci areálu výhradně za účelem jejich opravy, a to pouze z místa na místo v délce cca 10 až 15 metrů. I když je možné konstatovat, že k této činnosti potřeboval schopnosti, aby vozidla (jejich pohonné jednotky) mohla být uvedena do pohybu s využitím znalostí a schopností ovládat jejich motorické schopnosti (viz první část definice řízení v předchozí části nálezu), další schopnosti, jež řidič musí nabýt školením a zkušeností, pro které je vydáváno řidičské oprávnění, tedy znalost pravidel silničního provozu (viz druhá část definice řízení v předchozí části nálezu), k této činnosti v podstatě nepotřeboval. Přitom tyto znalosti, uvedl Ústavní soud, jsou klíčové pro bezpečnost silničního provozu a jejich porušení či porušování bývá v podstatné míře důvodem pro zákaz činnosti spočívající v řízení motorových vozidel.

Ústavní soud proto uzavřel, že **stěžovatel nepoužíval předmětná vozidla pro potřebu sebe nebo někoho jiného (nebo něco) někam přemístit, nýbrž pouze vykonával činnost automechanika, kterou jako takovou zakázanou neměl.** Zde Ústavní soud také považoval za nutné zdůraznit, že stěžovatel k předmětu svého živnostenského podnikání – opravy silničních vozidel (řemeslná živnost) – řidičské oprávnění ani nepotřeboval.

Ústavní soud dovedl, že pokud obecné soudy neaplikují zásadu subsidiarity trestní represe, ačkoli skutkové okolnosti svědčí o tom, že k tomu byly splněny podmínky, je porušen ústavní princip *nullum crimen, nulla poena sine lege* zakotvený v čl. 39 Listiny. Tak je tomu i v daném případě, neboť **obecné soudy v posuzování toho, zda stěžovatel mařil výkon úředního rozhodnutí spočívajícího v zákazu činnosti, dostatečně nepřihledly ke specifickým daného případu a namísto toho ve svých rozhodnutích celkem sofistikovaným způsobem odůvodnily podle Ústavního soudu zjevnou nespravedlnost, čímž porušily i čl. 36 odst. 1 Listiny.**

Z výše uvedených důvodů proto Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil.

✿ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D.,
asistentka soudce Ústavního soudu.

Ústavní soud:

K nákladům řízení

Pokud obecný soud dospěje ke zjištění, že v konkrétním případě jsou dány důvody zvláštního zřetele hodné (k nepřiznání práva na náhradu nákladů řízení), musí vytvořit účastníkům řízení procesní prostor k tomu, aby mohli účinně uplatňovat námítky a argumenty, které jsou způsobilé ovlivnit rozhodování soudu a s nimiž se soud musí v rozhodnutí náležitě vypořádat. Tento požadavek je ještě naléhavější právě v průběhu odvolacího řízení, neboť v opačném případě již účastník řízení zpravidla nemá žádnou procesní cestu k uplatnění svých námitek.

**Nález Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2018,
sp. zn. I. ÚS 277/18**

Z odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátili stěžovatelé, kteří se podanou ústavní stížností domáhali zrušení napadeného rozhodnutí krajského soudu, kterým bylo rozhodováno o nákladech řízení, a to s odvoláním se na porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

Z obsahu napadeného rozhodnutí krajského soudu a z ústavní stížnosti Ústavní soud zjistil, že u okresního soudu bylo vedeno řízení o návrhu žalobkyně (v řízení před Ústavním soudem vedlejší účastnice) o zřízení věcného břemene chůze a jízdy. Žalobkyně vzala svůj návrh zpět poté, co bylo příslušnými správními orgány rozhodnuto, že předmětná pozemní komunikace je veřejně přístupnou účelovou komunikací. Okresní soud proto řízení zastavil a přiznal žalobkyni náhradu nákladů řízení podle § 146 odst. 2 věty druhé zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), neboť měl za to, že žaloba byla podána důvodně a vzata zpět byla pro chování žalovaných (v řízení před Ústavním soudem „stěžovatelé“), kteří žalobkyni bránili v užívání uvedeného pozemku.

K odvolání žalovaných krajský soud změnil usnesení okresního soudu tak, že žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že podaná žaloba byla od počátku nedůvodná, o nákladech řízení proto mělo být rozhodnuto podle § 146 odst. 2 věty první o. s. ř. a náklady měla hradit žalovaným žalobkyně, protože procesně zavinila zastavení řízení. **Odvolací soud však dospěl nakonec k závěru, že je namísto aplikovat § 150 o. s. ř., a to s ohledem na chování žalovaných, kteří měli žalobkyni dlouhodobě znemožňovat přístup k jejím nemovitostem po veřejně přístupné komunikaci;** chovali se tak v rozporu se svými zákonnými povinnostmi a nemělo by jim být přiznáno právo na náhradu nákladů řízení.

Stěžovatelé v ústavní stížnosti namítali, že krajský soud při svém rozhodování o nákladech řízení aplikoval § 150 o. s. ř., přičemž o této možnosti je nijak nevyrozuměl, čímž jim také neumožnil vznášet námítky, které mohly aplikaci ci-

tovaného ustanovení ovlivnit. K soudem uvedenému tvrzení o chování stěžovatelů a ke zjištění těchto skutečností nebylo prováděno žádné dokazování. Vedlejší účastnice po celou dobu přístup ke svým nemovitostem i přes odpor stěžovatelů měla a užívala. Jestliže se vedlejší účastnice domnívala, že jí stěžovatelé znemožňovali přístup k nemovitostem po veřejně přístupné komunikaci, bylo namíste zvolit legitimní cestu podáním žádosti o učinění opatření k příslušnému silničnímu správnímu úřadu, nikoliv podání nedůvodné žaloby. Výjimečnými důvody podle § 150 o. s. ř. by měly být pouze okolnosti úzce spjaté či vyplývající přímo z proběhlé-

inzerce

SCHAEFFLER

In - House Lawyer pre skupinu podnikov Schaeffler

Hľadáme do európskeho právneho tímu podnikového právníka z radov advokátov, prípadne z radov záujemcov, ktorí zložili advokátsku skúšku a radi by sa presunuli do korporátneho sveta.

Ponúkame zaujímavú príležitosť seberealizácie spočívajúcu v poskytovaní a koordinácii právneho poradenstva pre skupinu podnikov v Českej republike, Slovenskej republike a Poľskej republike.

Skupina Schaeffler je popredným dodávateľom dielov pre automobilový a strojársky priemysel a patrí k najväčším európskym priemyselným podnikom v súkromnom vlastníctve.

Viac informácií na stránke:
jobs.cz/pravnik/pardubicky_kraj

Prípadne nás kontaktujte na:
sykoraal@schaeffler.com,
00421 910 867 351.

Tešíme sa na Vás!
Schaeffler tím

ho řízení, jednání účastníků řízení, sociální situace účastníků apod. Vedlejší účastnice si byla již při podání žaloby velmi dobře vědoma, že nebude úspěšná (vedlejší účastnice již cca od roku 2008 tvrdila, že pozemek stěžovatelů užívá jako komunikaci), a podání této nedůvodné žaloby tedy nezvolila jako nesprávnou formu obrany, jak tvrdí odvolací soud, ale podala ji pouze jako svoji „pojistku“ pro případ, že by řízení vedené příslušným silničním správním úřadem nedopadlo v její prospěch. Stěžovatelé poukázali na judikaturu Ústavního soudu v obdobných věcech [viz nálezy ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. III. ÚS 3299/09 (N 116/57 SbNU 441), a ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 215/09 (N 44/52 SbNU 443)].

Ústavní soud se seznámil s obsahem připojeného spisu a přezkoumal, zda tvrzení obsažená v ústavní stížnosti mají oporu v listinných podkladech, a dospěl k závěru, že **ústavní stížnost je důvodná.**

Ústavní soud předeslal, jak ustáleně judikuje, že je oprávněn přezkoumat správnost aplikace podústavního práva a zasáhnout do rozhodovací činnosti civilních soudů za předpokladu, že soudy nepostupují v souladu s principy obsaženými v hlavě páté Listiny.

Ústavní soud uvedl, že k otázce náhrady nákladů řízení se ve své judikatuře vyjadřuje rezervovaně tak, že spor o náhradu nákladů řízení, i když se může dotknout některého z účastníků řízení, zpravidla nedosahuje intenzity znamenající porušení základních práv a svobod. V případě extrémního vykročení z pravidel upravujících řízení nebo zjevného a neodůvodněného vybočení z výkladového nebo aplikačního standardu, jenž je v soudní praxi obecně respektován, však otázka náhrady nákladů řízení může ústavněprávní dimenze nabýt [např. nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. III. ÚS 1817/07 (N 81/49 SbNU 177), ze dne 16. 6. 2011, sp. zn. III. ÚS 1203/11 (N 117/61 SbNU 711), ze dne 12. 11. 2007, sp. zn. I. ÚS 1531/07 (N 189/47 SbNU 461)]. O takový případ jde právě v nyní projednávané věci.

Ústavní soud konstatoval, že rozhodování o nákladech řízení je součástí řízení jako celku, a proto i na něj dopadají požadavky spravedlivého (řádného) procesu, k nimž náleží i požadavek na vytvoření prostoru pro to, aby účastníci řízení mohli účinně uplatňovat námitky a argumenty způsobilé ovlivnit rozhodování soudu, jenž se s nimi musí v rozhodnutí náležitě vypořádat. Tato povinnost je o to naléhavější v rámci odvolacího řízení, když po přijetí rozhodnutí již účastník řízení nemá procesní nástroj, jak své námitky uplatnit, na rozdíl od rozhodnutí nalézacího soudu, kdy lze námitky vznést alespoň *ex post* v odvolání.

Ústavní soud poukázal na to, že k aplikaci § 150 o. s. ř. ve své konstantní judikatuře již mnohokrát uvedl, že **pokud soud dospěje ke zjištění, že v konkrétním případě jsou dány důvody zvláštního zřetele hodné k nepřiznání práva na náhradu nákladů řízení, musí vytvořit účastníkům řízení procesní prostor k tomu, aby mohli účinně uplatňovat námitky a argumenty.** Opačný postup vede k situaci, kdy je účastník řízení nucen vznášet takové námitky poprvé vlastně až v řízení před Ústavním soudem, které je však ze své povahy zaměřeno na posuzování jiných skutečností, než představují okolnosti umožňující aplikaci § 150 o. s. ř., a z jiných hledisek, než tak činí ostatní soudy [viz např. nálezy ze dne 11. 3. 2014, sp. zn.

Pl. ÚS 46/13 (N 29/72 SbNU 337), ze dne 6. 2. 2007, sp. zn. II. ÚS 828/06 (N 26/44 SbNU 309), ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 215/09 (N 44/52 SbNU 443), ze dne 23. 11. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2738/10 (N 235/59 SbNU 391), ze dne 16. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 2456/13 (N 168/74 SbNU 451), ze dne 25. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 1593/15 (N 156/78 SbNU 353), ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 215/09 (N 44/52 SbNU 443), ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1610/16, ze dne 16. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 2456/13 (N 168/74 SbNU 451), ze dne 21. 2. 2017, sp. zn. III. ÚS 3125/16, ze dne 11. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 899/15, ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1610/16, ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. III. ÚS 1378/07 (N 176/47 SbNU 347), ze dne 5. 11. 2008, sp. zn. I. ÚS 2862/07 (N 189/51 SbNU 307), ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. II. ÚS 814/08 (N 97/49 SbNU 451), ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 215/09 (N 44/52 SbNU 443), ze dne 19. 2. 2013, sp. zn. III. ÚS 1526/12 (N 31/68 SbNU 335), ze dne 23. 11. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2738/10 (N 235/59 SbNU 391), ze dne 13. 2. 2018, sp. zn. III. ÚS 2397/17, ze dne 6. 2. 2018, sp. zn. I. ÚS 3237/17, a další, všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>].

Ústavní soud dospěl k závěru, že uvedené závěry je nutné vztáhnout i na nyní projednávanou věc. Ústavní soud uvedl, že není sporu o tom, že krajský soud měl pravomoc použít moderační ustanovení § 150 o. s. ř., ovšem pouze za předpokladu, že by byla respektována práva daná kontradiktorním charakterem řízení, a účastníci by tak byli výslovně informováni, že soud má v úmyslu § 150 o. s. ř. použít.

Z obsahu připojeného spisu Ústavní soud zjistil, že **krajský soud před svým rozhodnutím nedal nijak najevo, že uvažuje o použití § 150 o. s. ř. Nevytvořil tak procesní prostor k tomu, aby se stěžovatelé mohli vyjádřit k eventuálnímu uplatnění moderačního práva.** Tuto skutečnost ostatně krajský soud nikterak nerozporoval ani ve svém vyjádření k ústavní stížnosti.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem a závěrům plynoucím z judikatury Ústavního soudu uvedený nedostatek i v projednávané věci vedl Ústavní soud k závěru, že postupem krajského soudu došlo k porušení základního práva stěžovatelů na spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Ústavní soud pro úplnost konstatoval, že tímto rozhodnutím nijak nepředjímá rozhodnutí o nákladech řízení, neboť sám neposuzuje okolnosti umožňující aplikaci § 150 o. s. ř. Na základě zrušujícího nálezu proto bude ve věci nákladů řízení napadeného rozsudku opětovně rozhodovat krajský soud, který v případě, že shledá důvody zvláštního zřetele hodné pro využití práva podle § 150 o. s. ř., vytvoří procesní prostor k vyjádření se k jeho eventuální aplikaci. Teprve následně zváží, zda § 150 o. s. ř. v souzené věci bude aplikovat, či ne.

Na základě výše uvedeného Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, usnesení krajského soudu zrušil.

✿ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D.,
asistentka soudce Ústavního soudu.

■ Soudní dvůr EU:

Brexit a výkon evropského zatýkacího rozkazu

Rozhodnutí Spojeného království vystoupit z EU by nemělo mít vliv na výkon evropského zatýkacího rozkazu vydaného tímto státem. Unijní právo se použije, dokud bude Spojené království členským státem.

Stanovisko generálního advokáta Soudního dvora EU ze dne 7. 8. 2018 ve věci C-327/18 PPU Minister for Justice and Equality v. R. O.

V roce 2016 vydalo Spojené království dva evropské zatýkací rozkazy (dále též „EZR“) na R. O. (první v lednu 2016 a druhý v květnu 2016) za účelem jeho trestního stíhání za trestný čin vraždy, žhářství a znásilnění. R. O. byl na základě těchto zatýkacích rozkazů zatčen v Irsku, kde se nachází ve vazbě od 3. února 2016. R. O. vznesl námitky proti svému vydání do Spojeného království mj. na základě otázek spojených s vystoupením Spojeného království z EU. High Court (Vrchní soud, Irsko) zamítl námitky R. O. ve všech bodech, kromě otázek týkajících se důsledků brexitu.

Táže se Soudního dvora, zda s ohledem na to, že Spojené království oznámilo dne 29. března 2017 svůj úmysl vystoupit z EU, a s ohledem na nejistotu, která panuje ohledně režimu, jenž bude platit po vystoupení Spojeného království, musí odmítnout vydat do Spojeného království osobu, na kterou byly vydány EZR a jejíž vydání by bylo jinak povinné.

Ve stanovisku generální advokát Maciej Szpunar navrhuje, aby Soudní dvůr konstatoval, že systém EZR bude platit, dokud je Spojené království členským státem. Uvádí, že z informací poskytnutých High Court (Vrchní soud) nevyplývá, že by byl dán důvod k odmítnutí výkonu předmětných EZR.

Generální advokát nejprve poukazuje na to, že zásada vzájemného uznávání, která je založena na vzájemné důvěře mezi členskými státy, znamená, že výkon EZR je pravidlem a odmítnutí jej vykonat je výjimkou, která musí být vykládána restriktivně.

Generální advokát podotýká, že žádný z důvodů pro povinné či fakultativní odmítnutí výkonu EZR není v této věci dán. Irský soud konkrétně konstatoval, že kromě důsledků brexitu zde nevyvstává otázka případného nelidského či ponižujícího zacházení v případě vydání R. O. do Spojeného království. Generální advokát dále zkoumá, zda to, že Spojené království oznámilo svůj úmysl vystoupit z EU, má vliv na právní posouzení týkající se výkonu EZR. Odmítá argument R.O., podle něhož je oznámení Spojeného království o vystoupení zvláštní okolností, na jejímž základě by EZR neměly být vykonány. **Podle jeho názoru se unijní**

právo včetně ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu a předávací povinnosti použije do té doby, dokud je stát stále členem Evropské unie.

Podle generálního advokáta zde dále nejsou žádné hmatatelné důkazy o tom, že politické okolnosti předcházející či následující po tomto oznámení jsou takového rázu, že nebude respektován věcný obsah rámcového rozhodnutí a základní práva zakotvená v Listině základních práv Evropské unie. Souhlasí s argumentem, že **Spojené království se rozhodlo vystoupit z EU, a nikoli opustit zásadu právního státu či zásadu ochrany základních práv.** Podle názoru generálního advokáta proto není dán základ ke zpochybnování toho, že je Spojené království nadále odhodláno respektovat lidská práva.

Spojené království navíc bude nadále vázáno ustanoveními vnitrostátního a mezinárodního práva, která mu ukládají povinnosti v souvislosti s vydáváním osob.

Na tomto základě generální advokát navrhuje, že **vykonávající justiční orgány mohou v okamžiku výkonu EZR očekávat, že vystavující členský stát bude respektovat věcný obsah rámcového rozhodnutí i v situaci po předání osoby, kdy vystavující členský stát vystoupil z EU.** Tato domněnka platí, pokud se po vystoupení členského státu z EU nadále uplatní jiné mezinárodní právní předpisy. **Pouze v případě, že by existovaly hmatatelné důkazy o tom, že tomu tak není, mohou justiční orgány členského státu rozhodnout, že evropský zatýkací rozkaz nevykonají.**

Generální advokát konečně konstatuje, že to, že Soudní dvůr již nebude mít po 29. březnu 2019 pravomoc, nebrání tomu, aby byl R. O. vydán do Spojeného království. Generální advokát konkrétně poznamenává, že rámcové rozhodnutí bylo přijato v roce 2002, avšak Soudní dvůr získal plnou pravomoc k výkladu rámcového rozhodnutí až dne 1. prosince 2014, tj. pět let po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost v roce 2009. Taková věc se tedy předtím nemohla dostat k Soudnímu dvoru a soudy Spojeného království rovněž nemohly předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, ačkoli byla EU i tehdy pevně postavena na zásadě právního státu, včetně zásady přístupu k soudu.

✦ Rozhodnutí zpracovala JUDr. HANA RÝDLOVÁ.

Soudní dvůr EU:

K autorským právům autorů fotografií a jejich umístění na webech

Zpřístupnění fotografie, která je se svolením autora volně dostupná na určitých internetových stránkách, na nových internetových stránkách vyžaduje nové svolení tohoto autora. Takové další zpřístupnění na internetu je totiž zpřístupněním nové veřejnosti.

Rozsudek Soudního dvore EU ze dne 7. 8. 2018 ve věci C-161/17 Land Nordrhein-Westfalen v. Dirk Renckhoff

Dirk Renckhoff, fotograf, udělil provozovatelům internetových stránek věnovaných cestování svolení ke zveřejnění svých fotografií na jejich stránkách. Žákyně střední školy nacházející se ve spolkové zemi Severní Porýní-Vestfálsko (Gesamtschule de Waltrop) stáhla tuto fotografii z těchto stránek (na kterých byla volně dostupná) za účelem ilustrace školního referátu. Tato fotografie byla poté zveřejněna na internetových stránkách školy. Dirk Renckhoff podal k příslušným německým soudům návrh na zahájení řízení proti spolkové zemi Severní Porýní-Vestfálsko, aby bylo této zemi zakázáno rozmnožovat jeho fotografii. Domáhá se rovněž zaplacení 400 eur jako náhrady škody.

V tomto ohledu D. Renckhoff tvrdí, že poskytl právo k užívání jen provozovatelům cestovatelských internetových stránek a užívání fotografie online na internetových stránkách školy porušuje jeho autorské právo.

V tomto kontextu Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) žádá Soudní dvůr o výklad směrnice o autorském právu, podle níž má autor díla v zásadě výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakékoliv sdělení jeho děl veřejnosti.

Bundesgerichtshof se snaží zjistit, zda pojem „sdělování veřejnosti“ zahrnuje zpřístupnění na internetových stránkách takové fotografie, která předtím byla bez omezujícího opatření zabranujícího jejímu stažení a se svolením nositele autorského práva zveřejněna na jiných internetových stránkách.

V rozsudku odpovídá Soudní dvůr na tuto otázku kladně. Soudní dvůr nejprve připomíná, že fotografie může být chráněna autorským právem za podmínky (jejíž splnění přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu), že je duševním výtvorem autora, který odráží jeho osobnost, a je výrazem jeho rozhodnutí učiněných na základě jeho tvůrčí svobody při vytváření této fotografie. Soudní dvůr dále konstatuje, že s výhradou výjimek a omezení, které jsou taxativně uvedeny ve směrnici, musí být každé užití díla třetí osobou bez předchozího svolení autora považováno za poru-

šení práv autora tohoto díla. Cílem směrnice je totiž zavedení vysoké úrovně ochrany autorů, která jim umožní obdržet přiměřenou odměnu za užívání jejich děl, zejména při jejich sdělování veřejnosti.

V projednávaném případě musí být zpřístupnění na internetové stránce fotografie, která byla předtím zveřejněna na jiné internetové stránce (fotografie, která byla mezi dvěma zpřístupněními na internetu zkopírována na soukromý server), kvalifikováno jako „zpřístupnění“, a tudíž „sdělování“.

Kromě toho zpřístupnění online díla chráněného autorským právem na jiných internetových stránkách, než jsou stránky, na kterých došlo k prvotnímu sdělení se svolením nositele autorského práva, musí být za takových okolností, jako jsou okolnosti daného případu, kvalifikováno jako zpřístupnění nové veřejnosti. Za takových okolností je totiž veřejnost, kterou vzal v potaz nositel autorského práva při udělování svolení se sdělováním svého díla na internetových stránkách, na kterých bylo prvotně zveřejněno, tvořena jen uživateli těchto stránek, a nikoli 1) uživateli internetových stránek, na kterých bylo dílo později zpřístupněno bez svolení nositele, a 2) ostatními uživateli internetu.

V tomto ohledu Soudní dvůr uvádí, že takové zpřístupnění online musí být odlišeno od zpřístupnění chráněných děl prostřednictvím hypertextového odkazu na jiné internetové stránky, na kterých došlo k prvotnímu sdělení. Na rozdíl od hypertextových odkazů, které přispívají k řádnému fungování internetu, nepřispívá k takovému cíli zpřístupnění online na internetových stránkách díla bez svolení nositele autorského práva, které bylo předtím zveřejněno na jiných internetových stránkách se svolením uvedeného nositele. Soudní dvůr konečně zdůrazňuje, že není relevantní, že – jako v projednávaném případě – neomezil nositel autorského práva možnosti užití fotografie uživateli internetu.

✿ Rozhodnutí zpracovala
JUDr. HANA RÝDLOVÁ.

Evropský soud pro lidská práva:

K řízení o popření otcovství

Právo na respektování soukromého a rodinného života garantované čl. 8 Úmluvy zahrnuje právo na zahájení řízení o popření otcovství.

Rozsudek ESLP ze dne 7. 6. 2018, stížnost č. 16314/13 ve věci *Novotný v. Česká republika*

Shrnutí:

Případ se týkal neúspěšné snahy stěžovatele o zahájení soudního řízení, ve kterém by mohl být proveden nový důkaz – test DNA, kterým by mohl docílit změnu rozsudku soudu z roku 1970 potvrzující jeho otcovství k dítěti – dceři, s jejíž matkou udržoval v šedesátých letech dvacátého století intimní poměr. Prvoinstanční soud v roce 1970 rozhodl, že stěžovatel je otcem, a uložil mu tak platit výživné, a to na základě důkazů, které měl v té době k dispozici: svědecké výpovědi, specifický časový úsek jeho intimního poměru s matkou před narozením dítěte (zakládající domněnku otcovství podle tehdy platného zákona o rodině), krevní test. Ačkoliv matka dítěte měla intimní poměr ještě s jiným mužem, krevní test nepotvrdil, že tento muž byl otcem dítěte.

Stěžovatel znovu otevřel případ v roce 2011, kdy podal podnět nejvyššímu státnímu zástupci, aby z titulu své pravomoci podal návrh na zahájení řízení o popření otcovství. Nejvyšší státní zástupce žádost odmítl a své rozhodnutí odůvodnil především tím, že to není v nejlepší zájmu dítěte, které v té době již bylo dospělé. Testy DNA provedené v roce 2012, které podstoupil jak stěžovatel, tak jeho domnělá dcera, potvrdily, že stěžovatel není otcem. Přesto nejvyšší státní zástupce odmítl druhý podnět stěžovatele s tím, že o věci již v minulosti rozhodly s konečnou platností soudy (překážka *res judicata*). Stěžovatel podal ústavní stížnost, ve které navrhoval, aby Ústavní soud nařídil nejvyššímu státnímu zástupci, aby podal návrh na zahájení řízení o popření otcovství. Ústavní soud jeho ústavní stížnost zamítl s odůvodněním, že otcovství bylo založeno pravomocným soudním rozhodnutím, a že tudíž kompetence nejvyššího státního zástupce se na daný případ nevztahuje. Vzhledem k tomu, že se vnitrostátní orgány držely zásady *res judicata*, stěžovatel neměl možnost dosáhnout změny rozhodnutí o paternitě z roku 1970.

Předmět stížnosti před ESLP:

Stěžovatel především namítal, že v rozporu s čl. 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života) neměl možnost napadnout rozhodnutí o paternitě před vnitrostátními orgány, a že tudíž, v důsledku absence procesních prostředků, mu byl odepřen přístup k soudu v rozporu s čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Rovněž namítal, že ve spojení s těmito ustanoveními Úmluvy byl v jeho případě porušen také článek 14 Úmluvy (zákaz diskriminace), jelikož měl být diskriminován v porovnání s matkami.

Rozhodnutí ESLP:

Ke stížnosti ohledně namítaného porušení čl. 8 Úmluvy ESLP uvedl následující. Právo na soukromý život garantované čl. 8 Úmluvy zahrnuje důležité aspekty osobní identity. V daném případě se dítě narodilo mimo manželství a stěžovatel měl od počátku pochybnosti ohledně svého otcovství, které však bylo určeno soudem na základě předpokladu, že měl intimní styk s matkou dítěte. Podstatou stížnosti není námitka, že stát neměl konat, ale spíše že měl učinit kroky k přijetí adekvátních opatření, kterými by se s jistotou vyřešila otázka jeho poměru k dítěti. Vzhledem k tomu, že stěžovatel usiloval o změnu rozhodnutí o otcovství na základě nového biologického důkazu, je dán vztah mezi jeho přáním dosáhnout zrušení soudního rozhodnutí o otcovství a jeho soukromým životem. ESLP tak musí přezkoumat, zda vnitrostátní orgány splnily požadavky čl. 8 Úmluvy při výkonu jejich pozitivních obligací.

Ačkoliv není úlohou ESLP nahrazovat kompetentní vnitrostátní orgány ohledně stanovení nevhodnějších metod pro určení otcovství, je třeba přezkoumat, zda vnitrostátní orgány dodržely spravedlivou rovnováhu mezi veřejným zájmem na ochranu právní jistoty rodinných vztahů a zájmy stěžovatele na přezkum jeho otcovství ve světle výsledků testu DNA. V tomto ohledu podle ustálené judikatury ESLP čl. 8 Úmluvy zahrnuje, s výhradou určitých omezení, domnělé právo otce na zahájení řízení o popření otcovství k dítěti, které není podle vědeckých důkazů jeho dítětem (viz. např. *Mizzi v. Malta*, č. 26111/02, § 112, ECHR 2006-I). ESLP již dříve akceptoval situace, kdy stěžovatel prostřednictvím státního zástupce napadl před soudem své otcovství (*Kňákal v. Česká republika*, č. 39277/06, 8. 1. 2007), a již v minulosti shledal porušení čl. 8 Úmluvy v případech, kdy stěžovatel neměl žádnou možnost napadnout soudní rozhodnutí na základě nového biologického důkazu (*Paulík v. Slovensko*, č. 10699/05, § 45, ECHR 2006 XI; *Ostace v. Rumunsko*, č. 12547/06, 25. 2. 2014, § 49) nebo kdy neměl příležitost zúčastnit se soudního jednání a předložit důkazy o DNA (*Tsvetelin Petkov v. Bulharsko*, č. 2641/06, § 50, 15. 7. 2014).

České právo (zákon o rodině platný v rozhodném období) zná tři druhy presumpce otcovství. První dvě jsou dány, když se dítě narodí v manželství (*Andrle v. Česká republika*, č. 38633/08, 22. 1. 2013), a když je otcovství u dítěte narozeného mimo manželství stanoveno na základě společného prohlášení rodičů (*Kňákal v. Česká republika*, č. 39277/06, 8. 1. 2007). V takových případech může stěžovatel zahájit řízení o popření otcovství. Daný případ se liší od případů *Kňákal* a *Andrle* v tom, že se týká třetí presumpce, a to, když je otcovství k dítěti narozenému mimo manželství určeno rozhodnutím soudu, které je vni-

trostátními orgány považováno za nezvratnou presumpci a *res judicata* bez ohledu na nové důkazy. V daném případě, tak jako v případě *Paulík*, stěžovatel nemohl zahájit řízení na popření otcovství, přestože předložil nový biologický důkaz, který neměl k dispozici v době původního řízení o určení otcovství.

V tomto ohledu stěžovatel má legitimní právo na to, aby alespoň měl příležitost popřít otcovství k dítěti, které na základě vědeckého důkazu není jeho. Rovněž domnělá dcera stěžovatele může mít zájem na tom znát identitu svého biologického otce. ESLP zaznamenal vývoj v českém právu ohledně otcovství. Zejména nový občanský zákoník je nakloněn biologické realitě oproti právní fikci, např. v tom, že umožňuje domnělému otci přímý přístup k soudu v případech první a druhé presumpce otcovství. Tento vývoj se však nedotkl stěžovatele.

Český Ústavní soud v minulosti judikoval, že národní soudy by měly interpretovat národní právo způsobem, který je v souladu s Úmluvou a interpretační praxí ESLP. V daném případě při rozhodování o ústavní stížnosti stěžovatele však Ústavní soud nevzal v úvahu nejenom svoji judikaturu, ale také rozhodnutí ESLP ve věci *Paulík*, která se týkala identické situace a aplikace stejných ustanovení Úmluvy. Ústavní soud měl věc rozhodnout v souladu s judikaturou ESLP a na základě vlastní judikatury, i když nedošlo k legislativním změnám (*Topčić-Rosenberg v. Chorvatsko*, č. 19391/11, § 48, 14. 11. 2013; *Habulinec a Filipović v. Chorvatsko*, č. 51166/10, § 30, 4. 6. 2013).

Stěžovatelově domnělé dceři je v současné době přes padesát let a není závislá na výživném stěžovatele. Veřejný zájem na ochranu jejich práv tak za daného stavu ztratil na význa-

mu v porovnání se situací, kdy byla dítětem. Navíc domnělá dcera stěžovatele souhlasila s testem DNA, neměla námitky ohledně popření otcovství stěžovatelem a zjevně nepovažovala stěžovatele za svého otce. Nedostatek procesních prostředků pro srovnání právního postavení s biologickou realitou je v nesouladu s přáním dotčených osob a ve skutečnosti není ku prospěchu nikomu (*Kroon a další v. Nizozemsko*, rozsudek ze dne 27. 10. 1994, Série A č. 297-C, str. 58, § 40).

Situace, kdy právní presumpce může převládnout nad biologickou realitou, nemusí být v souladu s povinností státu účinně zajistit „respektování“ soukromého a rodinného života, i přestože státy požívají v tomto ohledu míru uvážení. ESLP uzavírá, že **nebyla dodržena spravedlivá rovnováha mezi zájmy stěžovatele a zájmy společnosti, a tudíž vnitrostátní právní řád neumožnil, aby stěžovatelův soukromý život byl „respektován“**. Čl. 8 Úmluvy byl tak porušen. K **namítanému porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy** ESLP uvedl, že stížnost namítající procesní nemožnost napadnout otcovství na základě nového biologického důkazu **projednal v rámci stížnosti na porušení čl. 8 Úmluvy**. Nepovažuje tedy za nutné zabývat se stížností na porušení čl. 6 Úmluvy odděleně.

Stížnost ohledně namítaného porušení čl. 14 Úmluvy ve spojení s čl. 6 a 8 Úmluvy ESLP, spočívající v námitce stěžovatele, že byl jako otec diskriminován v požívání práv zaručených těmito ustanoveními Úmluvy v porovnání s matkami, ESLP zamítl pro nevyčerpání všech opravných prostředků (stěžovatel neuplatnil tuto námitku před Ústavním soudem).

✿ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Ph.D., LL.M.

inzerce

HSP & PARTNERS advokátní kancelář v.o.s. přijme vhodné kandidáty/kandidátky na pozice:
Advokát/ka

pro své sídlo v Praze s nástupem po dohodě.

Požadujeme:

- praxe na pozici advokáta minimálně 5 let,
- pečlivost a samostatnost s aktivním přístupem k řešení problémů,
- komunikační dovednosti a profesionální vystupování,
- odpovídající odborné znalosti,
- velmi dobrá znalost anglického jazyka.

Nabízíme:

- zajímavou perspektivní práci v úspěšné advokátní kanceláři,
- možnost publikační činnosti,
- odpovídající finanční ohodnocení,
- zaměstnanecké benefity/benefity spolupracujících advokátů.

Nabídky se strukturovaným životopisem zasílejte
na email: prikazska@akhsp.cz nebo na adresu

HSP & Partners advokátní kancelář v.o.s., Vodičkova 710/31, 110 00 Praha

**Roman Kramařík, Michal Petr,
Karel Svoboda, Martin Sztefek,
Jiří Valdhans:**

Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. Komentář

Wolters Kluwer ČR, Praha 2018,
228 stran, 580 Kč.

Novinka nakladatelství Wolters Kluwer přináší čtenářům **první ucelený komentář** k zákonu č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže). Cílem uvedené právní normy je usnadnit podmínky soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, a napomoci tak rozvoji této v prostředí Evropské unie relativně (např. v porovnání se Spojenými státy americkými) opomíjené právní oblasti.

Tohoto cíle má být v hmotněprávní oblasti dosaženo zejména zpřesněním hmotněprávních pravidel týkajících se podmínek vzniku škody způsobené porušením soutěžních pravidel a stanovení její výše. V procesní oblasti pak má tomuto cíli sloužit především usnadnění přístupu poškozených k informacím nezbytným k uplatnění nároků z porušení soutěžních pravidel. Komentovaný zákon je přitom transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži.

Sami autoři publikace v jejím úvodu naznačují, že harmonizace soukromoprávních předpisů pro vymáhání škody na úrovni Evropské unie představuje nadmíru složitě zadání. Komentovaným zákonem transponovanou směrnicí tak lze charakterizovat jako maximum dosažitelného, které však má daleko k detailní právní úpravě, a ponechává tak značný prostor ke zpřesnění v rámci transpozice do právních řádů členských států. Jak rovněž autoři poznamenávají, záko-

nodárce tento prostor nevyužil a zákon koncipoval takřka jako prosté převzetí textu směrnice, byť systematicky jinak uspořádaného do hmotné a procesněprávní části.

Tento přístup zákonodárce vyvolává při čtení zákona mnoho otázek a postavil kolektiv autorů před nelehký úkol provést *de facto* interpretaci směrnice v podmínkách českého právního řádu předtím, než vůbec budou moci představit čtenářům komentář k jednotlivým ustanovením zákona. Způsob, jakým se s tímto úkolem autoři vypořádali, přitom zasluhuje ocenění.

V první řadě je takto třeba ocenit skutečnost, že od začátku do konce publikace autoři nepomíjí skutečnost, že zákon představuje toliko soubor několika speciálních norem k obecné právní úpravě náhrady škody a k obecným pravidlům civilního procesu. Komentář tak není koncipován jako izolovaný výklad textu zákona (což by jistě nebylo možné ani žádoucí), nýbrž **poskytuje čtenářům úplný přehled o vztahu jednotlivých ustanovení zákona k souvisejícím soukromoprávním pravidlům obsaženým zejména v občanském zákoníku a občanském soudním řádu**, čímž velice usnadňuje orientaci v právní úpravě. Za velmi přínosnou lze rovněž pokládat pasáž o použití kolizních norem, jež je uvedena hned v komentáři k § 1 (ačkoli zákon samotný kolizní problematiku neupravuje). Lze totiž očekávat, že zejména v případě tzv. follow-up žalob na náhradu škody navazujících na rozhodnutí Evropské komise

může být mezinárodní prvek přítomen velice často. Otázka volby rozhodného práva bude v takových případech jednou z těch, na něž musí právní zástupci nalézt odpověď co nejdříve.

Vysoká odborná úroveň a orientace v problematice je patrná rovněž v citu, s jakým autoři komentáře odhalují ta ustanovení zákona, u nichž očekávají do budoucna největší výkladové obtíže. V těchto případech publikace neváhá otevírat zákonem nezodpovězené právní otázky a poskytovat na ně odpovědi co nejvíce zaměřené na použití v praxi. Vyzdvihnout lze v této souvislosti zejména komentář k § 4, upravujícímu rozsah a způsob náhrady škody. U procesní části pak stojí za zmínku komentář k § 10, jenž upravuje zpřístupňování důkazních prostředků před zahájením řízení. Při pozorném čtení představuje komentář k tomuto ustanovení komplexní a precizní návod, jak formulovat podání směřující k získání předmětných dokumentů, což jen dokládá zaměření autorů na praktickou využitelnost komentáře.

V souvislosti s procesní částí komentáře je pozoruhodné, že u řady ustanovení autoři formou editorské poznámky přiznávají, že při výkladu jednotlivých ustanovení nenalezli shodu, přičemž je v takových případech vždy uváděno odlišné stanovisko některých autorů k textu komentáře. Tuto skutečnost však nelze hodnotit jako nedostatek. Naopak, v situaci chybějící výkladové praxe k novému zákonu a vzhledem k tomu, že jeho interpretace je nadmíru složitým úkolem, jde o vítanou snahu předložit odborné veřejnosti úplné spektrum možných interpretací zákona. Prostor pro hodnocení přilehlivosti jednotlivých interpretací pak otevřou teprve konkrétní případy aplikace zákona, řešení přinese až soudní praxe.

Po formální stránce se komentář drží obvyklé struktury citace komentovaného ustanovení, následované vlastním komentářem, včetně úvodního přehledu, seznamem relevantní judikatury, souvisejících ustanovení, právních předpisů a relevantní literatury. Orientaci čtenářům usnadní strukturování komentářové části do dílčích kapitol uvedených vždy výstižnými nadpisy.

Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže představuje jak s ohledem na svůj obsah, tak díky relativní „čerstvosti“ a absenci rozhodovací praxe předpis,

jehož uvedení v život bude klást na adresáty nemalé nároky. Lze konstatovat, že recenzovaná publikace má významný potenciál, aby toto uvedení v život významně usnadnila. V první řadě je totiž psána se zřejmou snahou poskytnout srozumitelnou odpověď na veškeré otázky, které mohou při praktické aplikaci zákona vyvstat. Jakkoli se přitom v mnoha ohledech autoři museli vypořádat s jistou nedůsledností zákonodárce, neuchýlili se v textu komentáře ke kritice této nedůslednosti, jak by mohlo naznačovat úvodní slovo, nýbrž se vynasnažili tyto nedůslednosti překonat, za což jim patří poděkování.

✦ Mgr. JAN MĚKOTA,
advokát v AK ROWAN LEGAL

Jana Pattynová, Lenka Suchánková, Jiří Černý a kolektiv:

Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Data a soukromí v digitálním světě. Komentář

Leges, Praha 2018, 488 stran, 890 Kč.

Ochrana osobních údajů patří mezi základní lidská práva. Konkrétní podoba této ochrany musí reflektovat neustá-

lý rozvoj informačních technologií, které dokáží rychle zpracovávat a přenášet velká množství dat. Evropská unie přistoupila před dvěma lety ke sjednocení regulace ochrany osobních údajů schválením nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES. Pro toto nařízení se používá zkratka GDPR vycházející z anglického názvu předpisu. Ačkoliv se nejedná o nově regulovanou oblast, přináší toto nařízení celou řadu významných novinek, které je třeba implementovat do praxe všech správců a zpracovatelů osobních údajů.

Kniha od Jany Pattynové, Lenky Suchánkové, Jiřího Černého a dalších patří jednoznačně mezi velmi zdařilé a přehledné rozborové novinky, přičemž nad jiné vyniká zejména svojí komplexností a spojením s praxí. Citovaná publikace s názvem „*Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Data a soukromí v digitálním světě. Komentář*“ obsahuje ucelený pohled na oblast ochrany osobních údajů, založený nejen na komentování jednotlivých ustanovení GDPR, ale také na citování odpovídajících stanovisek Úřadu pro ochranu osobních údajů a pracovní skupiny WP 29, která se s nabytím účinnosti GDPR transformovala v Evropský sbor pro ochranu osobních údajů. Kromě toho je v knize odkazováno na judikáty různých soudů členských států Evropské unie. Relevantnost a důležitost tohoto postupu je dána nejen tím, že nové nařízení je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech, ale také tím, že obsahuje ustanovení o mechanismu jednotnosti založeném na uplatňování tohoto nařízení v celé Evropské unii.

Kniha obsahuje obsáhlejší předmluvu, která čtenáři nabízí přehled deseti hlavních oblastí, na něž by se měly zaměřit organizace při implementaci GDPR. Je třeba zdůraznit, že implementace GDPR není jednorázová akce načasovaná do období nabytí účinnosti tohoto předpisu, ale kontinuální proces.

Publikace je dále členěna podle jednotlivých kapitol nařízení. Ke každému článku je připojen komentář, související judikatura, stanoviska odpovědných orgánů a další literatura. Čtenář se tak může zaměřit dle potřeby na oblast svého

zájmu, přičemž se mu na jednom místě dostane všech relevantních informací.

Knihu lze doporučit jako velmi důležitý zdroj informací pro všechny, jichž se ochrana osobních údajů dotýká, ať již z pohledu správců anebo zpracovatelů osobních údajů, nebo z pohledu pověřenců pro ochranu osobních údajů, metodiků a dalších osob zodpovědných za dodržování pravidel ochrany osobních údajů, která GDPR v letošním roce zavedlo.

✦ Mgr. TOMÁŠ LECHNER, Ph.D.,
katedra práva Národohospodářské fakulty
VŠE v Praze

Digesta Iustiniani

Nugis Finem Publishing, Olomouc 2018, 887 stran, 2 299 Kč.

Není na světě mnoho textů, které by i po mnoha letech měly nejen současným čtenářům co říci, ale které by měly i svůj nemalý praktický dosah, tím méně takových textů, které vznikly před mnoha staletími, a snad ještě méně takových, od jejichž vzniku uplyne zanedlouho půl druhého tisíciletí. Justiniánská Digesta jsou bezpochyby právě takovýmto dílem, a nejenže si naši pozornost zaslouží svým věkem, ale zaslouží si ji též, jak bylo naznačeno, i tím, co mohou přinést do dnešní doby, do dnešního práva a do každodenní praxe.

Jedním z logických předpokladů pro využití těchto starých pokladů právního myšlení je dostupnost. I sebelepší dílo, které se nemůže dostat k okruhu svých recipientů, stává se němým a v jistém smyslu bezmocným. V průběhu věků, jimiž si Digesta prošla, byla i takováto období (kupř. v době raného středověku) a současná situace podobné období v jistém smyslu připomínala. Kompletní vydání Justiniánských Digest byla, a to nejenom v České republice, ale i ve valné části Evropy, poměrně vzácným zbožím, dosažitelným maximálně v antikvariátech či k prezenčním výpůjčkám v odborných knihovnách. **Nyní však byl kompletní text Justiniánských Digest znovu vydán a z výše uvedeného snad je patrné, jak významnou událostí takovýto počín je, a to nikoliv v rámci poměru lokálních, ale v rámci Evropy.**

Zájemce o poznání nejrůznějších principů římského práva, ale i jeho kouzelných minuciózních zákoutí, ten, kdo má před sebou spleť právní problém, jehož řešení se v Digestech nalézá, či jej tam předpokládá, nyní nemusí dlouze pátrat v antikvariátech či v různých elektronických verzích (které v mnoha smyslech nedisponují takovým pohodlím pro uživatele jako vytištěná kniha), ale může mít svůj exemplář bez obtíží ve vlastní knihovně. A není pochyb o tom, že úloha této knihy nebude obdobná „knihám“, které jsou umisťovány do polic obchodů s nábytkem, ale naopak se bude jednat o knihu, jejíž hřbet a stránky budou zanedlouho řádně ohmatány.

Originální text Justiniánských Digest je ve valné většině latinský. Vzhledem k rozšíření znalosti latiny může na mnohé osoby padat určitá „posvátná hrůza“ před starobylým textem psaným velice starým jazykem. Již jednou v průběhu dějin, jimiž si Justiniánská Digesta prošla, jazyková bariéra způsobila, že Digesta postupně vyšla z užívání, avšak po staletích se Digesta vrátila a nutno říci, že v síle, již snad nebylo možné předpokládat ani v době, kdy byla vytvořena. **Latina Digest navíc povětšinou není těžká – texty byly psány pro relativně běžnou potřebu, neměly být výkladní skříní řečníka a jeho rétorických schopností, ale praktickou radou a pomocí v případě právního sporu či obecněji v případě právních potíží.** Obava z nesrozumitelnosti, obzvláště v době,

kdy mnohé překlady jsou již dostupné, je tedy zbytečná.

Možná se tedy objeví logická otázka, proč vydávat Digesta v původním znění, je-li latina pro mnohé nepřilíš srozumitelná. Jako odpověď je známé italské rčení „*traduttore – traditore*“, tedy „překladatel – zrádce“. Každý, byť i sebelepší překlad, obzvláště v případě Digest, je i jejich částečnou interpretací, která však nemusí být primárně jedinou, ba se dokonce i někdy nemusí ukázat správnou. A pohled do latinského originálu, obzvláště se základním vybavením odborné latinské terminologie, které získává každý student na hodinách římského práva, pak může být tím, co do věci vnese úplně jiné a snad i vhodnější světlo.

Rovněž je poměrně zbytečné obávat se při nahlédnutí do Digest složitých konstrukcí abstraktních pojmů, rozsáhlých teorií opírajících se o určité použití nějakého institutu v závislosti na daném termínu a podobně konstruovaných traktátů. Nejenže jsou texty psány srozumitelnou latinou, ale rovněž pro relativně běžné recipienty. Římsí právníci řešili právní spory; co nebylo sporné, nebylo třeba řešit, a co bylo zapotřebí vyřešit, byl právě tento spor. Tímto jsou dány hranice. Jeho jasné řešení pak bylo logicky zdůvodněno a až do dnešních dnů nám v Digestech svoji argumentací může pomoci ve stejném či obdobném sporu. V tomto prostředí nebylo prostoru pro rozvláčné a zdlouhavé rozjímání nad problémem a tímto nebyl naplněn ani prostor Digest.

Konečně je nutné zmínit ještě jeden aspekt. Současné občanské právo po reformě, již se mu dostalo současně platným občanským zákoníkem, se nemálo na římské právo odvolává. Bez základních textů římského práva se však jedná o volání do rozlehlé planiny, neboť mnohé se na volání ozývat nemůže. Díky tomuto vydání Digest však na toto volání občanského práva může být odpovězeno a do rámců současného práva může římské právo nyní intenzivněji přinášet mnohé, co již bylo v právu objeveno a konstatováno před staletími, ba bezmála před půl druhým tisíciletím.

✦ JUDr. JAN ŠEJDL, Ph.D.,

tajemník katedry právních dějin Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Jarmila Pokorná, Eva Večerková, Tereza Levická, Jana Dudová:

Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám podnikatelů

Wolters Kluwer ČR, Praha 2017, 320 stran, 330 Kč.

Publikace, o které zde referuji, je šířena v podobě brožované knihy i jako e-publikace a vyšla v ediční řadě „*Právo prakticky*“. Tomuto tematickému zařazení kniha odpovídá svým obsahem a také způsobem, jakým je tento obsah zprostředkován čtenářům (detailní členění; řada příkladů z praxe i judikatury; zvýraznění základních myšlenek v textu, důkladný věcný rejstřík).

První ze čtyř částí publikace nese název „*Základní vymezení pojmů*“. Nejde však o „*hru se slovy*“, s jakou se občas setkáváme v dílech z akademického prostředí. **Text se zabývá především zásadou ochrany slabší strany.** Čteme zde, že „*člověk se ve spotřebitelském postavení ocitá ve fakticky nerovné pozici oproti profesionálovi, již je nutno vyvážit...*“. K tomu se zároveň připomíná, že „*ochrana spotřebitele nemůže být absolutní... Na spotřebitele jsou kladeňy i určité nároky; je nutné, aby byl v jistých ohledech obezřetný a pečlivěji se informoval.*“ Tyto základní myšlenky pak i v jiných formulacích a v různých souvislostech prolí-

nají celou publikaci. Její úvodní část dále detailně vymezuje dva z „hráčů na trhu“ (podnikatele a spotřebitele) a také charakterizuje základní způsoby, jimiž může být spotřebiteli působena újma, to je nekalou soutěž a nekalé obchodní praktiky.

Druhá část publikace si všímá především smluv uzavíraných se spotřebiteli. Zabývá se tradičními fenomény, jakými je „neměrné zkrácení“ (plnění jedné ze stran je v hrubém nepochopitelně k tomu, co poskytla druhá strana) a lichva. Z aktuálnějších podob problematické kontraktace věnuje pozornost smlouvám uzavíraným adhezivním způsobem (s připomínkou, že zákon tu „nepamatuje pouze na spotřebitele, ale obecně na všechny subjekty, které lze klasifikovat jako slabší stranu“). Rozsáhlejší komentář se zabývá občanskoprávní úpravou smluv uzavíraných se spotřebiteli, smluv uzavíraných distančním způsobem a mimo obchodní prostory. Přehledně (formou tabulek) jsou uvedena sdělení, která podnikatel musí u takových smluv poskytnout spotřebiteli. Speciální pozornost je věnována finančním službám i dočasněmu užívání ubytovacích zařízení a jiným rekreačním službám.

Ochranou spotřebitele před nekalou soutěží a proti nekalým obchodním praktikám se podrobně zabývá část třetí. Jde o přehledný a instruktivní výklad platné úpravy nekalé soutěže v občanském zákoníku i úpravy nekalých obchodních praktik v zákoně o ochraně spotřebitele. Text této partie obsahuje četné příklady soudních i správních rozhodnutí. Poukazuje také na posuzovací i další činnost jiných subjektů, které přispívají k ochraně spotřebitelů, jako je Rada pro reklamu a její Arbitrážní komise, osoby oprávněné hájit zájmy spotřebitelů (jejich seznam viz na str. 156), subjekty přijímající kodexy chování.

Vedle vztahů mezi podnikateli navzájem a vztahů mezi podnikateli vůči spotřebitelům poukazuje práce (viz str. 147 a násl.) i na stále významnější oblast vztahů mezi spotřebiteli navzájem (*consumer to consumer*) a uvádí: „Stále častější využívání služeb, jako je Aukro, eBay a zvláště Uber, Airbnb, vede k tomu, že řada činností dříve vyhrazených obchodníkům začíná být vykonávána neprofesionálně... Přitom v současné době, přinejmenším pokud jde o unijní legislativu, nepřichází v úvahu možnost tyto nové vztahy pojímat jako vztahy mezi obchodníkem a spotřebitelem, tzn. stávající právní nástroje na ně

nelze vztáhnout, a to přesto, že se neprofesionálně svou činností v některých případech dostávají na samou hranici toho, co je označováno unijními směrnici pojmem „obchodník“ ... Změna tohoto druhu však bude vyžadovat fundamentální změnu toho, co rozumíme hospodářskou soutěží (resp. hospodářským stykem).“

Poslední část recenzované publikace je nazvána „*Nekalé obchodní praktiky a vybraná správněprávní ochrana spotřebitele*“. Obsahuje především přehled nejdůležitějších zákonů, které z hlediska veřejného práva slouží – vedle svých dalších účelů – k ochraně spotřebitelů proti nekalým obchodním praktikám. Z tohoto hlediska je pak speciální pozornost věnována zejména zákonu o ochraně spotřebitele, zákonu o regulaci reklamy a zákonu o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Výklad je opět doprovázen řadou rozhodnutí především Nejvyššího správního soudu a také Rady pro rozhlasové a televizní vysílání i odkazy na evropskou judikaturu.

V samém závěru textu je vyjádřen požadavek, aby byla zlepšena informovanost spotřebitelů (dodejme, že i právních a jiných odborníků), a to i s ohledem na stále nově se vyvíjející nekalé praktiky ze strany nesolidních podnikatelů. Recenzovaná práce pak svými konceptními a komplexními rozbory může významně napomáhat ke splnění takového požadavku.

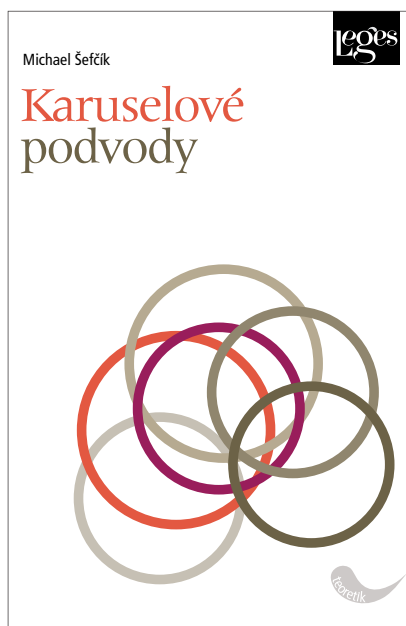
✦ prof. JUDr. PETR HAJN, DrSc.,
emeritní profesor Právnické fakulty
Masarykovy univerzity, pedagog
Metropolitní univerzity Praha

Michael Šefčík:

Karuselové podvody

Leges, Praha 2018, 96 stran,
190 Kč.

Čím dál více je zřetelnější, že od daně z přidané hodnoty, resp. jejích výnosů, se čekalo více. V materiálu COM (2010) 695, což je „Zelená kniha o budoucnosti DPH. Pro jednodušší, stabilnější a účinnější systém DPH“, se konstatuje, že „... po 40 letech fungování nastal čas kriticky zhodnotit systém DPH s ohledem na možnosti posíle-

ni jeho soudržnosti s jednotným trhem a jeho schopnosti generovat příjmy...“.

Daňové úniky na DPH vycházejí z podstaty této daně, tedy z faktu, že vývoz je od daně osvobozen s nárokem na odpočet. Karuselové (kolotočové) podvod spočívá v dodávkách zboží, které následují řetězovitě za sebou, přičemž v jednom místě řetězce plátců daně z přidané hodnoty není daň odvedena a příslušný ekonomický subjekt přestane existovat či tuto firmu není možné vypátrat. Kvalifikované odhady uvádějí, že výpadek příjmů z DPH představující rozdíl mezi očekávanými příjmy a příjmy skutečně vybranými („VAT Gap“) se odhaduje na 170 miliard eur, přičemž jen přeshraniční podvody představují každoročně ušlé příjmy ve výši 50 miliard eur.

Právě zevrubné analýze těchto podvodů včetně jejich možného řešení se věnuje publikace JUDr. Ing. Michaela Šefčíka „*Karuselové podvody*“. I když se jedná o poměrně útlou stostránkovou publikaci, text je nahuštěný důležitými informacemi a fakty, které jsou navíc podloženy velmi kvalitními schématy.

Po stručném vymezení charakteristiky DPH (kapitola „*Charakteristické rysy a normativní regulace DPH*“) autor vysvětluje kolotočové podvody a analyzuje jejich formy: od jednoduchých k rafinovanějším (kapitoly „*Vymezení karuselových podvodů a jejich postavení v systému podvodů na DPH*“ a „*Kvalifikace a odhalování karuselových podvodů*“). Za použití rozsudků Soudního dvora Evropské unie také ukazuje na související judika-

туру a problém prokazování účasti firem v karuselových podvodech (např. známý judikát *Optigen*, C 354/03).

Nejrozsáhlejší čtvrtá kapitola monografie „*Řešení karuselových podvodů*“ je také nejvíce přínosným textem a už jen kvůli ní stojí za to si knihu opatřit. Obsahem kapitoly je totiž **nastínění a mnohdy podrobný popis způsobů, jak karuselo- vé podvody řešit.**

Samozřejmě že nejjednodušší eliminace daňových úniků je ta, se kterou se počítalo už v 6. směrnici z roku 1977: zavedení principu země původu (i v současnosti účinném znění směrnice 2006/112/ES se uvádí, že dnešní systém DPH je přechodný). Ten by však znamenal mít jednotné sazby daně ve všech zemích EU, což dle autora této recenze není při 28 členských státech (příp. 27 státech po dokončení brexitu) vzhledem k rozdílným národním zájmům možné. Na systém přenesené daňové povinnosti („*Reverse-charge*“) zase nechce přistoupit Evropská komise, protože by prakticky znamenal odklon od daně z přidané hodnoty jako původně zamýšlené vlnkové lodi daňové politiky EU.

Kromě těchto strukturálních řešení Michael Šefčík čtenáře knihy detailně seznamuje i s technologickými řešeními (kontrolní hlášení, systém předplacené DPH aj.), a především v dílčí kapitole 4.3 prostřednictvím tabulky porovnává jednotlivé přístupy k omezování či minimalizaci kolotočových podvodů. Textu lze možná vytknout malou pozornost věnovanou novým iniciativám, zejména sdělení Komise COM (2016) 148: Akční plán v oblasti DPH pod názvem „Směrem k jednotné oblasti DPH v EU – Čas přijmout rozhodnutí“.

Kromě již zmíněných velmi užitečných schémat kniha rovněž obsahuje bohatý bibliografický seznam včetně relevantních právních předpisů.

Knihu, kterou vydalo renomované nakladatelství Leges, lze plně doporučit nejen daňovým odborníkům, pracovníkům příslušných institucí, pedagogům a posluchačům vysokých škol ekonomického a právního zaměření, ale také širší odborné veřejnosti, která se chce dozvědět více o jednom z velkých problémů současných daňových systémů zemí Evropské unie, samozřejmě Českou republiku nevyjímaje.

✦ prof. Ing. JAN ŠIROKÝ, CSc.,
katedra účetnictví a daní, Ekonomická fakulta
VŠB – Technická univerzita Ostrava

Vladimír Syruček, Vencislav Sabotinov a kol.:

Realitní právo. Nemovitosti v realitní praxi

C. H. Beck, Praha 2018,
1 088 stran, 1 890 Kč.

Byl jsem požádán o recenzi publikace *Realitní právo* s podtitulem *Nemovitosti v realitní praxi* autorského kolektivu vedeného Mgr. Vladimírem Syručkem a JUDr. Vencislavem Sabotinovem. Jedná se o publikaci v edici *Praktická knihovna* a je zamýšlena (alespoň podle úvodního slova autorů) jako plně použitelná pro praktickou činnost v oblasti nemovitostí. Tedy ambice skutečně maximální, což budí respekt.

Již samotný autorský kolektiv je impozantní – nejen rozsahem, ale i volbou členů, kteří zahrnují nejen praktiky, ale i soudce Nejvyššího soudu, soudní znalce – tedy vesměs odborníky první třídy, kteří mají k tématu opravdu co říci. Rozsah je rovněž neobvyklý – více než 1 000 stránek je na praktickou příručku velmi objemný a odborný záběr je opravdu mimořádně široký a míra detailu zpracování jednotlivých témat je značná. Navíc – těžko budete hledat téma, které s nemovitostmi nějak souvisí a které by v publikaci chybělo.

Otázkou je, pro koho je vlastně publikace určena. Pro člověka, který pracuje v oblasti nemovitostí, je to skutečně zcela zásadní nástroj – lze bez nadsázky říci, že dokáže realitnímu právníkovi nahradit v běžné práci podstatnou část jeho odborné knihovny. Lze však s úspěchem pochybovat, že ji bude schopen využít začátečník bez právníkého vzdělání nebo bez dlouholetých zkušeností v právních vztazích v oblasti nemovitostí. Přes všechnu snahu o srozumitelnost a názornost se jedná o publikaci minimálně pro mírně pokročilé, jakkoliv je třeba zdůraznit, že tomu, kdo je schopen s ní efektivně pracovat, nesmírně zjednoduší práci. **Publikace tedy nejlépe využijí právníci pracující přímo v oblasti nemovitostního práva, ať již jako advokáti, nebo na jiném zařazení v realitní agentuře, u developerů nebo při správě nemovitého majetku.**

Je třeba také jasně říci, čím publikace není. Nejedná se o vědeckou monografii, protože její zaměření a struktura směřují přes velmi odborný přístup přísně k praktickému využití. Nejedná se ani o učebnici, i když struktura a názornost pojetí by v tomto smyslu šlechtily nejednu existující právní učebnici. A konečně se nejedná ani o super stručné zjednodušení problematiky pro vysloveně laické publikum (typu „*Nemovitosti snadno a rychle*“), které by nutně muselo být na úkor rozsahu i odbornosti.

Recenzovaná publikace je publikací, která skutečně nemá na českém trhu obdoby, a to ani v oblasti nemovitostí a realitního práva, ani v řadě dalších oblastí právní praxe. Je komplexní, s dostatečnou hloubkou zpracování jednotlivých témat, obdivuhodným záběrem témat, včetně těch souvisejících jenom částečně. Je sice rozsáhlá, ale nikoliv na úkor zbytečných textových vycpávek. Výběr vzorů a příloh je velmi pečlivý a vhodně doplňuje text. Publikaci považuji za velmi podařenou a je přesně tím, co by nemělo v knihovničce praktikujícího advokáta chybět.

✦ JUDr. MARTIN MAISNER, Ph.D.,
MCI Arb, advokát a rozhodce

Dana Ondřejová, David Sehnálek:

Nekalosoutěžní reklama a nekalé obchodní praktiky v české i evropské právní úpravě a judikatuře

Leges, Praha 2018, 296 stran, 450 Kč.

V dubnu letošního roku spatřila světlo světa publikace nazvaná *Nekalosoutěžní reklama a nekalé obchodní praktiky v české i evropské právní úpravě a judikatuře*. Jde o dílo autorů působících na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, každý z nich však na jiné katedře. Konkrétně Dany Ondřejové z katedry obchodního práva a Davida Sehnálka z katedry mezinárodního a evropského práva. Právě toto složení autorů z obou relevantních oborů je zárukou dostatečné hloubky a erudovanosti výkladu ve všech otázkách, které jsou v publikaci řešeny.

Recenzovaná publikace přináší komplexní výklad a srovnání české vnitrostátní právní úpravy nekalé soutěže a nekalých obchodních praktik s právní regulací na unijní úrovni, a to v detailnosti dosud v české literatuře v této oblasti nevídané. Výklad je opřen nejen o samotné texty relevantních právních předpisů a doktrinnální východiska, ale také o velmi bohatou sbírku judikatury jak národní, tak především judikatury SD EU. Výsledkem je

proto velmi detailní rozbor. Těžiště publikace spočívá v rozboru úprav, které jsou přímo regulovány právem EU, tedy nekalých obchodních praktik a klamavé a srovnávací reklamy. Stranou však nezůstává ani nekalá soutěž obecně nebo nová, dosud v České republice neprovedená právní úprava obchodního tajemství, upravená ve směrnici 493/2016. Značný prostor je v publikaci věnován problematice standardu průměrného a zvláště zranitelného spotřebitele, a to nejen z pohledu statusu (např. pro věk, nemoc apod.), ale také z pohledu konkrétního zboží nebo služeb (např. spotřebitel v oblasti finančních služeb, spotřebitel v oblasti energetiky). S ohledem na zaměření publikace jsou řešeny také typicky hraniční oblasti mezi obchodním a unijním právem, jako je mezinárodní pravomoc, příslušnost a rozhodné právo.

Po odborné stránce přináší publikace hluboce odborný rozbor, vhodný především pro doktrínu či praktické právníky zaměřené na tuto oblast. Práce se vyrovnává s otázkami, které v praxi vznikají a budou nutně vznikat, stejně tak jako s otázkami, které jsou prozatím pouze předmětem teoretických debat. Jako příklady lze uvést např. otázku kompetence Evropské unie vůbec zasahovat do právní úpravy nekalé soutěže, problematiku obrácené diskriminace zahraničních soutěžitelů, otázku srovnávací reklamy bez faktického srovnání nebo srovnávací reklamy neidentifikující konkrétního soutěžitele, či určení vnitřních a vnějších mezi směrnice 2005/29.

Systematicky je práce rozdělena na čtyři části. Část první se týká samotné vzájemné interakce mezi unijní a vnitrostátní právní úpravou nekalé soutěže a nekalých obchodních praktik, dopady této interakce na výklad, rozhodovací praxi i různé nezamýšlené důsledky. Druhá část je věnována nekalé soutěži především v podobě klamavé a srovnávací reklamy, jejich vymezení, kritériím klamavosti a podmínkám přípustnosti. Ve třetí části nalezneme rozbor nekalých obchodních praktik, a to jak z pohledu jejich systematického zařazení v unijní úpravě i českém právním řádu (včetně tzv. vnitřních a vnějších mezer a působnosti), tak z pohledu výkladového, kdy jsou jednotlivě rozebrány konkrétní skutkové podstaty. V poslední části pak publikace pojednává o již zmíněných sou-

vislostech týkajících se mezinárodního práva soukromého.

Závěry a názory jsou v popisované publikaci bohatě podloženy českou i zahraniční literaturou a komplexní rozhodovací praxí, stejně tak jako sice nezávazným, nicméně výkladově jistě relevantním *soft law*, např. tzv. Pokyny k provedení a uplatňování směrnice 2005/29. Publikace je velice aktuálním dílem, když zohledňuje i rozhodnutí SD EU vydaná v letošním roce. Publikace také obsahuje řadu myšlenek, které jsou zcela nové, nebo nebyly doposud publikovány v českém jazyce. Velmi podnětná je např. úvaha o aplikaci standardu zvláště zranitelného spotřebitele v oblasti práva proti nekalé soutěži.

Závěrem tedy lze konstatovat, že recenzovaná práce je vhodná především pro doktrinnou či praktickou činnost na hluboce odborné úrovni. Cílová skupina odbornou kvalitu publikace jistě ocení, stejně jako nové a dosud nepublikované myšlenky, rozbor zřídka zmiňovaných otázek i kvalitní zdrojový základ usnadňující další prohlubování znalostí.

✦ Mgr. MICHAL VÍTEK,

doktorand na katedře obchodního práva
PF Masarykovy univerzity a advokátní
koncipient v AK Vašíček v Brně

Peter Molitoris:

Konsensuálne prostriedky alternatívneho riešenia sporov v správnom konaní

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika,
Košice 2016, 160 stran, 9,76 eur.

V dnešní době je téměř nezpochybnitelné, že alternativní prostředky řešení sporů jsou efektivními nástroji využitelnými v nejrůznějších oblastech. V soukromém právu o užitečné aplikovatelnosti alternativních prostředků není pochyb. Co se týče práva veřejného, v trestněprávní praxi je užití těchto prostředků rovněž běžné, neboť s ustanovením Probační a mediační služby došlo k jejich legálnímu zakotvení a využívání v trestní justici (např. mediace

používaná za účelem dosažení dohod o narovnání aj.).

Ve správněprávní oblasti se na první pohled může jevit, že pro alternativní prostředky řešení sporů neexistuje místo z důvodu absence jejich právního zakotvení. Argumenty pro opačný názor, než je tento závěr, ovšem nabízí právě monografie Petera Molitorise s názvem *Konsenzuálne prostriedky alternatívneho riešenia sporov v správnom konaní*. Ta právě velmi srozumitelným způsobem zpracovává téma, jež lze považovat v teorii a vědě správního práva za poměrně nové. Cílem práce je podrobit kritické analýze možnosti využití prostředků alternativního řešení sporů v oblasti veřejné správy, kdy se autor zaměřuje zejména na možnosti uplatnění v oblasti individuální rozhodovací činnosti správních orgánů v právním prostředí Slovenské republiky. **S ohledem na podobnost východisek úpravy správního práva v České republice a Slovenské republice považují publikaci za velice aktuální a přínosnou i v českém právním prostředí.** Autor se ve své práci zabývá jak vymezením sporů, kde je použití prostředků alternativního řešení sporů v oblasti veřejné správy možné, tak rovněž otázkou přípustnosti využití těchto institutů, kdy své úvahy opírá jak o poznatky plynoucí z evropských předpisů, tak i o poznatky plynoucí z komparace konkrétních zahraničních právních úprav (zejména polská právní úprava, česká právní úprava aj.).

Autor k tématu přistupuje s nezbytným odstupem a nadhledem, kdy logicky strukturované kapitoly rozebírají postupně obecná východiska, přípustnost a postupně specifitější a konkrétnější témata. V úvodní části autor nejprve zdůvodňuje, proč vůbec začal uvažovat o vhodnosti využití alternativních prostředků řešení sporů ve veřejné správě, kdy zejména upozorňuje na problém tzv. „hypertrofie normativního právního prostředí“, oslabování právní jistoty v podmínkách výkonu veřejné správy a na související problém rozdílnosti vnímání spravedlivého rozhodování orgánu veřejné správy, jenž vede k hojnému využívání opravných prostředků ve správním řízení. Autor považuje právě konsenzuální prostředky alternativního řešení sporů v oblasti veřejné správy za jednu z možností, jež by naznačené problémy mohly vyřešit.

Následující kapitola (resp. kapitola první) obsahuje právně teoretický úvod do problematiky (zejména vymezení prostředků alternativního řešení sporů, klasifikace těchto prostředků a právní východiska pro využívání těchto prostředků ve veřejné správě s důrazem na doporučení vydávaná Radou Evropy, kdy tento zdroj považují za vhodně zvolený, neboť právě na platformě Rady Evropy funguje pracovní výbor pro mediaci, který se mj. použitím mediace ve veřejné správě aktivně zabývá).

Kapitola druhá se věnuje definování dalšího navazujícího pojmu, a to pojmu spor, resp. spor ve veřejné správě. Tento exkurz považují za zcela klíčový, neboť autor se zde snaží vymodelovat ty oblasti činnosti veřejné správy, kde je použití konsenzuálních prostředků alternativního řešení sporu možné a vhodné. Oceňují schopnost autora neomezovat se jen na sporná řízení, neboť díky použití vlastního nadefinování „sporu“ rozklíčován, že prostor pro použití konsenzuálních prostředků alternativního řešení sporů lze spatřovat i v nesporných oblastech. **Druhou kapitolu lze považovat za určité jádro publikace, neboť autor zde identifikuje pět hlavních oblastí, kde je využití těchto prostředků možné.**

Třetí kapitola se posléze věnuje zamyšlení nad možnostmi (a současně také vhodností) použití prostředků alternativního řešení sporů ve veřejné správě v obecné rovině. Cílem autora je primárně poukázat, že prostředky alternativního řešení sporů nejsou prvkem pro správní

právo nesystémovým a nepoužitelným.

Na výše zmíněné navazuje kapitola čtvrtá, jejímž cílem je zejména vytyčit limity omezující využití prostředků alternativního řešení sporů ve veřejné správě (zejména je analyzován vliv principu zákonnosti, ochrany veřejného zájmu, ochrany práv nabytých v dobré víře, principy dobré správy aj.).

Pátá kapitola se posléze věnuje jednotlivým prostředkům alternativního řešení sporů, a to zejména institutům smíru, mediace a veřejnoprávních smluv, a to jak v rovině *de lege lata*, tak v rovině *de lege ferenda*. Výrazný důraz nabývá v této části využití mediace a smíru ve správním trestání, kde autor správně reflektuje i současnou českou právní úpravu přestupkového řízení dle zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Autor pak závěrem této kapitoly rozebírá i význam případného smíru, mediace a jiných dohod na oblast soudního přezkumu rozhodnutí správních orgánů za současné reflexe důsledků plynoucích z existence institutu uspokojení žalobce.

Autor si v rámci publikace stanovil čtyři hypotézy; tj. 1. oblast veřejné správy umožňuje využití prostředků alternativního řešení sporů; 2. využití prostředků alternativního řešení sporů v rámci správního řízení by vedlo ke zjednodušení a zrychlení správního řízení; 3. využití prostředků alternativního řešení sporů v rámci správního řízení by vedlo ke snížení nápadů věcí na soud k soudnímu přezkumu; 4. díky zakotvení prostředků alternativního řešení sporů by bylo možné tyto prostředky využívat. Těmito hypotézami se pak ve výše naznačených kapitolách zabývá a v dílčích závěrech, a především v samotném závěru, jim věnuje dostatečný prostor.

V závěru pak autor shrnuje, že ačkoliv kooperace veřejné správy je jistě výzvou, **konsenzuální prostředky alternativního řešení sporů by měly mít ve veřejné správě své místo, neboť právě ony mohou představovat systematické budování spolupráce a vzájemné důvěry mezi správními orgány a adresáty veřejné správy.** Při jejich použití musí být ovšem vždy současně dbáno limitů veřejné správy, neboť ani ve správním řízení a v případném navazujícím soudním řízení není možné nikdy akceptovat výsledek, při kterém by správní orgán rezignoval na svou po-

vinnost respektovat princip zákonnosti a povinnost ochrany veřejného zájmu. Závěrem autor správně uvádí, že reálná využitelnost prostředků alternativního řešení sporů se ovšem neobejde bez nastavení právního prostředí a přijetí příslušné legislativy, kdy sám autor několik svých postřehů pro úpravu *de lege ferenda* konkrétně uvádí (str. 149).

Publikace jistě přináší propracovaný rozbor velice aktuálního a v prostředí České republiky nezpracovaného tématu, proto bych ji doporučila každému

vědeckému pracovníkovi, který se věnuje správnímu právu nebo se zabývá právě způsoby alternativního řešení sporů. Přínosem ovšem může být i pro celou širokou – odbornou i laickou – veřejnost, neboť právě osvěta společnosti o možnostech alternativního řešení věci může vést ke zvyšování diverzifikace pohledů právě na využitelnost alternativních způsobů řešení věci v nejrůznějších oblastech práva.

Monografie Petera Molitorise tak poskytuje pomyslné „pootvěření“ dveří

pro další zkoumání v této oblasti a zahájení diskuse na toto téma, a lze ji tak považovat za jeden z prvních kroků vedoucích k zakotvení alternativních prostředků řešení sporů do veřejné správy nejen na Slovensku, ale kdekoli jinde.

✦ JUDr. TEREZA CHADIMOVÁ, advokátní koncipientka AK Pečený, Fučík, Langer v Praze a interní doktorandka na katedře správního práva Univerzity Palackého v Olomouci

Bulletin slovenskej advokácie prináša...

č. 6/2018

JUDr. Michal Ďurina:

Podnikanie realitných kancelárií (vybrané problémy)

Autor v článku kriticky nahlíží na některé vybrané aspekty podnikání realitních kanceláří (zejména při zprostředkování koupě či prodeje nemovitosti) a na nedovolenou nabídku právních služeb. Upozorňuje, že i přes jasně platnou právní úpravu zprostředkovatelských smluv se běžná praxe v tomto odvětví ubírá odlišným směrem podle vlastních smluvních pravidel. *De lege ferenda* tak vyvstává otázka vhodnosti zvláštní právní úpravy podnikání realitních kanceláří a jejich zprostředkovatelské činnosti, případně alespoň kvalitnější vzdělání pro realitní makléře.

JUDr. Roman Jurík, JUDr. Lucia Šišková, Dr. Zuzana Wagner LL.M.:

Výkon záložního práva k nehnuteľnostiam a aplikačné problémy pri obrane

V aplikační praxi se objevují vážné problémy zástavců a zástavních dlužníků při obraně před výkonem zástavního

práva k nemovitostem. Je přitom jedno, zda je výkon zástavního práva přiměřený, zda je vůbec legální a co je zástavou. Stalo se běžnou věcí dražení bytů a domů s těžkými následky pro celé rodiny. Aktuální právní úprava přitom prakticky znemožňuje preventivní ochranu před jakýmkoliv (i nezákonným) jednáním zástavních věřitelů. Autoři se snaží problém analyzovat a hledat východisko *de lege ferenda*.

Mgr. Michal Králík, Ph.D.:

K předpokladům trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu České republiky

Publikovaný příspěvek zaměřený na otázky trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy v České republice mapuje aktuální přístup české doktríny, která se zabývá podmínkami trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy, a současně vysvětluje nejnovější přístup judikatury Nejvyššího soudu České republiky, jež se do jisté míry odklonila od dosavadních přístupů a zaujala stanovisko, které je při vymezení podmínek odpovědnosti v zásadě shodné s přístupem civilní judikatury Nejvyššího soudu. Článek pak naznačuje směr, kterým se bude soudní praxe v České republice v budoucnu ubírat, a představuje možný inspirační zdroj pro slovenské právní prostředí, pokud se bude muset těmito složitými otázkami zabývat.

Sledujte ČAK
na Twitteru!

K jednomu zapomenutému legislativním návrhu

PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA REAGUJE NA SPOLEČENSKÝ VÝVOJ ZPRAVIDLA VŽDY AŽ S URČITÝM ZPOŽDĚNÍM. ČASOVÝ POSUN MEZI AKTUÁLNÍ REALITOU A ADEKVÁTNÍ LEGISLATIVOU PROTO MŮŽE VYVOLÁVAT JISTÉ „PRÁVNÍ VAKUUM“, JEHOŽ PRAKTICKÉ DOPADY MOHOU MÍT RŮZNÝ STUPEŇ ZÁVAŽNOSTI. V OBLASTI TRESTNÍHO PRÁVA JE TAKOVÁ SITUACE Z POVAHY VĚCI ZVLÁŠTĚ NEŽÁDOUCÍ, ALE PŘESTO K NÍ DOCHÁZÍ I TAM. AUTOR ČLÁNKU POUKAZUJE NA LEGISLATIVNÍ MEZERU, KTEROU SPATŘUJE V TOM, ŽE NEEXISTUJE ÚČINNÁ TRESTNĚPRÁVNÍ OCHRANA PROTI NELEGÁLNÍMU PRŮNIKU DO NAŠEHO SOUKROMÍ S VYUŽITÍM TECHNICKÉHO MONITORINGU. V TÉTO SOUVISLOSTI PŘIPOMÍNÁ EXISTENCI V MINULOSTI NEVYUŽITÉHO NÁVRHU ADEKVÁTNÍHO LEGISLATIVNÍHO ŘEŠENÍ.

JUDr. Jan Vidra,
je advokátem v Praze.

Obsah následujícího příspěvku svým charakterem navazuje na článek s názvem „**K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu**“. Tento článek byl publikován v Bulletinu advokacie č. 7-8/2018 a jeho autorem je pan profesor JUDr. Jiří Jelínek, CSc., vedoucí katedry trestního práva PF UK Praha. Pro připomenutí – jeho obsahem bylo konstatování absence explicitní právní úpravy prostorového odposlechu (tj. utajeného sledování obrazu a zvuku) jako důkazního prostředku v trestním řádu. Autor citovaného článku chápe tuto situaci, zejména vzhledem k velmi ofenzivní povaze tohoto postupu, jako závažný nedostatek, a podrobně se proto, v zájmu *de lege ferenda*, zabývá všemi jejími aspekty.

Konkrétním podnětem k mojí následné reakci bylo konstatování autora, že „*Jde ovšem jen o výseč ze širší a důležitější problematiky, jíž není dosud věnována v naší trestní legislativě dostatečná pozornost.*“ Jak bude dále podrobněji odůvodněno, s tímto názorem je bohužel třeba bezesbýtku souhlasit. Je tomu tak zejména proto, že realita legislativu permanentně předbíhá, a tak dochází k tomu, že pozornosti někdy uniká i taková problematika, na kterou by právo mělo v celospolečenském zájmu včas přiměřeně reagovat.

Nejedná se přitom pouze o samotné společenské procesy nejrůznějšího druhu, které si dříve nebo později vyžadují také adekvátní změny platného práva. Charakteristickým feno-

ménem současnosti je totiž mimořádně rychlé tempo rozvoje pokročilých technologií. Nezadržitelný průnik stále sofistikovanější techniky do našeho každodenního života má však za následek i to, že její využití již někdy naráží na určité právní vakuum. Stejný problém se však bohužel současně týká také jejího snadného zneužití.

(Typickým příkladem může být praktická aplikace tzv. „chytřích kamer“, umožňujících synopsi obrazových záznamů a rozpoznávání obličejů. Není důvod pochybovat o jejich přínosu pro vynucování práva, pro ochranu pořádku a vnitřní bezpečnost, včetně boje proti terorismu. Možnosti těchto kamer nepochybně splňují potřeby rychlého vyhodnocování situací a včasného přijímání adekvátních reaktivních opatření. Tyto lákavé možnosti ale současně svádí k jejich zneužívání i tam, kde lze žádoucího účelu dosáhnout jinými prostředky. Řešení konkrétních hraničních případů z hlediska nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů – General Data Protection Regulation – přitom někdy může být velmi složité.)

Článek pana profesora Jelínka poukázal na určitou legislativní mezeru v nasazení ofenzivní techniky z pohledu aktivit orgánů činných v trestním řízení. **Aktuální příspěvek se oproti tomu věnuje nelegálním technickým aplikacím a chce přitom poukázat na latentní problém, který v praxi znamená legislativní trestněprávní mezeru jiného druhu.**

Představme si na úvod situaci, ve které se jakýkoliv soukromý subjekt z jakéhokoliv důvodu rozhodne nás s použitím špičkové techniky nelegálně a utajeně sledovat v našem obydlí, na našem pracovišti, anebo kdekoli jinde – neboli zásadním způsobem narušovat naše osobnostní práva, zaručovaná mj. i ústavou.

Z technického hlediska to přitom dnes už není vůbec žádný problém. Mohou nás sledovat rádiové vysílače, systémy kontaktního i bezkontaktního snímání vibrací, radiostetoskopy, linkové mikrofony, mikrofonní sondy, dlouhovlnné vysílače

zúžení skutkové podstaty na „listiny a jiné dokumenty“, takže i zde bohužel musíme konstatovat, že ani tento paragraf ochranu našemu soukromí v požadovaném rozsahu neposkytne.

Pro úplnost lze uvést, že určitou vzdálenou souvislost s řešenou problematikou může mít ještě také trestný čin **Nebezpečného pronásledování** podle § 354 tr. zákoníku. Popsané formy takového pronásledování jsou sice poměrně pestré, aplikační problém zde však spočívá v tom, že základ společenské škodlivosti (tj. vznik důvodných obav na straně poškozeného) je dán vědomím poškozeného o jejich existenci, a právě v tom zákonodárce spatřuje nutnost trestního postihu pachatele. Takže poněkud cynicky řečeno, kdyby oběť stalkingu o pronásledování nevěděla, měla by přece klid... Dokonce ani toto ustanovení proto není pro naše účely použitelné.

Legislativní popis naší popisovaného jednání v trestním zákoníku tedy opravdu neexistuje. Zcela zde proto chybí to základní, což je jednoznačná a široká možnost trestního postihu skrytého „zlovolného“ použití technického zařízení, sloužícího k utajenímu pořizování obrazového záznamu, případně záznamu zvuku. Lze si přitom snadno představit četné „lákavé“ možnosti takového jednání za účelem nátlaku, ovlivnění, osobní kompromitace a vůbec získání jakéhokoliv neoprávněného prospěchu anebo jakéhokoliv neoprávněné výhody. Představme si z tohoto hlediska pozici policistů, státních zástupců, soudců, svědků, znalců, ale třeba i obchodních partnerů, které je třeba přivést k rozumu...

Jak je patrné již z názvu tohoto článku, jeho autor nemá žádné ambice na legislativní průkopnictví – není totiž první, kdo si tento specifický problém uvědomil. Část zákonodárců (konkrétně skupina 46 poslanců) si byla této skutečnosti vědoma již před sedmi (!) lety, a konstatovala proto tehdy, že problematika nedovoleného sledování osob nebo jejich věcí, zejména prostřednictvím odposlechů, zaznamenávání pohybu a pobytu osob apod., není platným trestním zákoníkem náležitě upravena.

Reakce na tuto situaci byla obsažena ve sněmovním tisku č. 428, jehož těžiště spočívalo v tomto návrhu novelizace trestního zákoníku:

„§ 180a

Nedovolené sledování

(1) Kdo neoprávněně a v rozporu s veřejným zájmem o jiném nebo o jeho věcech utajovaným způsobem získává poznat-

ky s použitím elektronického nebo jiného technického zařízení sloužícího k pořizování, záznamu nebo přenosu zvuku nebo obrazu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo čin uvedený v odstavci 1 sjedná nebo o něj požádá nebo jej zajistí.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) ačkoliv byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

c) na osobě mladší osmnácti let,

d) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

e) jako osoba, která má zvláštní povinnost zajišťovat ostrahu osob a majetku, nebo

f) s cílem umožnit spáchání další trestné činnosti na sledované osobě,

g) v obydlí.

1. V § 354 odst. 1 písm. b) se za slovo „jej“ vkládají slova „netajovaným způsobem“.

Tento sněmovní tisk vznikl v VI. volebním období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a byl datován dnem 12. července 2011. Tehdejší vláda vyslovila s podaným návrhem nesouhlas, částečně v domnění existence v podstatě již dostatečně existující trestněprávní ochrany, částečně z důvodů některých legislativních nejasností (nepochybně ale běžně diskutovatelných a také řešitelných). Ústavněprávní výbor projednávání návrhu opakovaně přerušil a Poslanecká sněmovna se k němu v budoucnosti již nikdy nevrátila.

Lze samozřejmě připustit existenci různých názorů na popsaný problém a např. pochybnosti o tom, do jaké míry je odhalení podobného jednání v praxi vůbec reálné. Nicméně je třeba v každém případě připustit i to, že k takovému nepřipustnému jednání nyní v praxi dochází zcela beztrestně a údaj o množství jeho „úspěšných“ výsledků se už nikdy nedozvíme. Ať si proto každý čtenář názor na prospěšnost jeho budoucího trestního postihu vytvoří sám. ❀

Odešli do nebeské síně

V květnu až červenci 2018 opustilo svoji praxi i své blízké pět advokátů:

JUDr. Ing. Rudolf Kutina, advokát v Brandýse nad Labem/ Staré Boleslavi	*25. 9. 1939	+28. 5. 2018
Mgr. Jiří Košíček, advokát v Břeclavi	*18. 6. 1977	+10. 6. 2018
JUDr. Jiří Beneš, advokát v Praze	*24. 4. 1945	+15. 6. 2018
JUDr. Ing. Miloš Vasovič, advokát v Praze	*10. 12. 1947	+25. 6. 2018
JUDr. Jan Toušek, advokát v Praze	*16. 2. 1944	+29. 7. 2018

Čest jejich památce!

Z činnosti Unie obhájců

I KDYŽ PRÁVĚ PROŽÍVÁME PRÁZDNINY S MIMOŘÁDNĚ VYSOKÝMI TEPLOTAMI, TEDY OBDOBÍ S VŽITÝM NÁZVEM OKURKOVÁ SEZONA, V ČINNOSTI UNIE OBHÁJČŮ SE TO NEPROJEVILO.

Ve čtvrtek 3. 8. 2018 se sešli prezident UO ČR JUDr. Tomáš Sokol a člen našeho prezidia JUDr. Petr Toman, LL.M., s nejvyšším státním zástupcem JUDr. Pavlem Zemanem a jeho náměstkem JUDr. Jiřím Pavlíkem. Předmětem jejich diskuse byly nedávno zveřejněné výsledky *Analýzy trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků*.

Unie obhájců se problematice trestního postihu zastupitelů dlouhodobě věnuje. Ráda proto přijala pozvání nejvyšších představitelů státního zastupitelství k odborné diskusi na toto téma. Pavel Zeman seznámil zástupce Unie s postupem zpracování *Analýzy* a způsobem shromáždění údajů od všech stupňů státního zastupitelství. Konstatoval, že se jedná o první skutečnou analýzu tohoto dlouho diskutovaného problému. Zdůraznil především vysoký počet trestních řízení, která byla státními zástupci ukončena již ve fázi prověřování. To ocenili i zástupci Unie obhájců.

Rozdílné názory obou stran přetrvávaly v hodnocení některých výsledků *Analýzy*. Pavel Zeman konstatoval, že podle závěrů *Analýzy* bylo v letech 2013-2017 obžaloby zproštěno 40 procent zastupitelů. Unie obhájců poukázala na zastupitele, jejichž stíhání bylo soudem zastaveno z důvodů promlčení, popř. byl jejich případ posouzen pouze jako přešůpek a postoupen k projednání obecnímu úřadu. Vzhledem k těmto údajům setrvala na hodnocení, že 60 procent obžalovaných zastupitelů nebylo odsouzeno, což považuje za vysoký počet přesahující průměr v jiných trestních řízeních (5,2 %).

Obě strany se shodly na tom, že práce zastupitelů je komplikována stoupajícím počtem zákonů a z nich plynoucích úkolů a povinností. Vyjádřily ochotu spolupracovat se samosprávami všech stupňů při vzdělávacích akcích, jejichž cílem by bylo informovat zastupitele o jejich právech a povinnostech, a doporučení, jak postupovat, aby riziko trestního stíhání vyloučili. Zástupci Unie uvedli, že zastupitelé, kteří chtějí postupovat v souladu se zákonem a vyhnout se riziku trestního postihu, se nemají kam obrátit o radu, jak správně postupovat. Požádali proto nejvyššího státního zástupce, aby státní zástupci zohlednili při své práci rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 848/2010, z něhož vyplývá, že jestliže se laické osoby spolehnou na informace advokáta, jako osoby práva znalé, aniž by měly nějaké věrohodné signály, z nichž by mohly dovést nesprávnost takových informací, nelze u nich zpravidla dovést úmyslné zavinění trestného činu.

V pondělí 13. 8. 2018 se nový ministr spravedlnosti JUDr. Jan

Kněžínek setkal s předsedy krajských a nejvyšších soudů. Předmětem agendy bylo mimo jiné i téma prohlídky advokátů při vstupu do soudních budov a jeho (tedy tématu) možná úprava zákonem. Rovněž tomuto tématu se UO ČR dlouhodobě věnuje a snaží se ve spolupráci s ČAK změnit nedůstojné prohlídky advokátů při vstupu do soudních budov. Prezident UO ČR JUDr. Tomáš Sokol se v dubnu letošního roku odmítl takové prohlídky podrobit.

Podle serveru Česká justice se někteří předsedové podivovali nad tím, že prohlídky advokátům vadí vzhledem k agendě, která je na soudech projednávána. Zazněl údajně i názor, že při návštěvě prezidenta na Pražském hradě se předsedové nejvyšších soudů také musí podrobovat bezpečnostním prohlídkám.

Je smutné, že někteří vrcholní soudní funkcionáři nechápou, proč se advokáti neztotožňují s povinností podstoupit povinnou prohlídku, když této povinnosti zároveň nečelí ostatní strany sporu (státní zástupci), ale ani další osoby, jako jsou zaměstnanci soudu. Úmyslně pomineme soudce samotné.

Ust. § 80 odst. 6 zákona o soudech a soudcích stanoví: „*Soudce je povinen zachovávat náležitou úctu k ostatním soudcům, jiným osobám vykonávajícím právníká povolání a k ostatním zaměstnancům soudu a k účastníkům nebo stranám soudního řízení. Ve vztahu k zástupcům účastníků nebo zástupcům stran soudního řízení je povinen se zdržet projevů sympatií, náklonnosti nebo negativních postojů.*“

Odpovědi na otázky vznesené některými předsedy soudů jsou obsaženy v citovaném ustanovení zákona, který by měl být pro vystupování soudce alfou a omegou.

Prohlídky obhájců vadí, protože je považují (obzvláště ve formě svlékání opasků a jiných oděvních součástí) za vyjádření neúcty k advokátnímu stavu jako jednomu z právních povolání. Stejně tak jim vadí proto, že provádění prohlídek advokátů při současném neprovádění prohlídek státních zástupců je nepochybně vyjádřením postoje ve vztahu k účastníkům nebo zástupcům. V případě advokáta negativního postoje, a u státního zástupce pak náklonnosti.

Rozhodnutí o povinnosti podrobit či nepodrobit advokáty prohlídkám je v kompetenci příslušného předsedy soudu. Unie obhájců bude ráda, pokud si soudní funkcionáři uvědomí, že nejsou pouze úředníci, ale též soudci, a i při rozhodování o bezpečnostních prohlídkách by měli postupovat s ohledem na kolegiální povinnost vyjádřenou v § 80 odst. 6 zákona o soudech a soudcích.

Těšíme se na další spolupráci s vámi. Ať již v rámci spolko-
vého života v UO ČR, nebo na oslavách 100. výročí vzniku moderní advokacie v Luhačovicích, nebo na naší podzimní odborné konferenci konané 4. 10. 2018 na půdě Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kam jste všichni zváni.

✿ Mgr. LUKÁŠ TROJAN a JUDr. PETR TOMAN, LL.M.,
členové prezidia Unie obhájců ČR

Hojivá advokacie

ADVOKÁT V RÁMCI POSKYTOVÁNÍ PRÁVNÍCH SLUŽEB PROVÁDÍ ŘADU RŮZNORODÝCH ČINNOSTÍ: SEPISUJE ŽALOBY, ZPRACOVÁVÁ PRÁVNÍ ROZBORY, JEDNÁ S PROTISTRANOU, CHODÍ K VÝSLECHŮM V TRESTNÍ VĚCI A ZASTUPUJE ČI OBHAJUJE KLIENTA U SOUDU. NA VŠECHNY TYTO ČINNOSTI SE PŘIPRAVUJE V PRŮBĚHU KONCIPIENTSKÉ PRAXE A PRŮBĚŽNĚ VZDĚLÁVÁ PO SLOŽENÍ ADVOKÁTNÍ ZKOUŠKY. ALE PAK EXISTUJÍ JEŠTĚ JINÉ ČINNOSTI, JIMIŽ SE ADVOKÁT VE SVÉ PRÁCI ZABÝVÁ.

Např. spravuje majetek klienta, podává za něj daňová priznání, vede valnou hromadu nebo žádá soud, aby odročil jednání. Při těchto činnostech se advokát řídí právními a stavovskými předpisy, které musí znát a správně aplikovat. Dají se zahrnout pod pojem „poskytování právních služeb“ a k jejich správné realizaci je třeba znát právo a osvojit si advokátní kompetence. O těchto činnostech se přednáší na seminářích a píše se články, které si lze přečíst v Bulletinu advokacie. Nad svou právními a advokátními znalostmi a dovednostmi však existuje však ještě jedna úroveň, činnost, aktivita či přidaná hodnota, o níž se nehovoří, ačkoliv reálně existuje. A právě této stránce advokacie se budu věnovat.

Advokát a jeho informační povinnost

Klient je jenom člověk a lidé jsou různí, stejně jako jejich přání, potřeby, reakce, myslí a vnější projevy. Někteří klienti jsou příjemní a milí a advokát s nimi nezřídka naváže blízký kamarádský vztah. Jiní klienti jsou vypočítaví, záudní, podivní, agresivní, útoční, nevděční, zlostní, či dokonce nepřátelští. Každý advokát se dříve či později setká s celou řadou klientských typů a je jen na něm, jak se s nimi naučí jednat a na jejich zvláštnosti reagovat. Negativní zkušenosti nás učí ostražitosti, protože ne každému klientovi lze věřit každé slovo, nikoliv na každého se dá spolehnout. Zkušený právník ke zdárnému výkonu advokacie potřebuje řadu dalších kompetencí. Například jak se naučit odmítat klienty, jak jim na jejich žádosti říkat NE. Jak je vystrnadit z kanceláře, když porada byla poskytnuta a vyčleněný čas klient vyčerpá. Jak prodávat vlastní práci, jak prezentovat firmu, a přitom se nepodbízet. Jak urgovat zaplacení faktury. A co teprve, je-li klient agresivní, útočný, plačtivý, emocionálně nestálý, či dokonce patologický nebo psychotický. Jak máme s takovými klienty jednat? Z psychologie přece žádnou zkoušku nemáme, jak reagovat na problematiku klienty nás nikdo nikdy neučil.

Ale nejde jen o problematiku klienty. Někteří klienti přesně vědí, s jakou zakázkou jdou za advokátem a co chtějí, aby jejich jménem advokát vykonal. Jiní se jdou zeptat na možné varianty a cesty, kterými se lze dostat z kaše, již klient sám sobě zavařil. Ti nejchytřejší se přijdou zeptat předem, aby neudělali chybu. Začínající advokát bez větších životních zkušeností anebo ten, který si nechce komplikovat život a vidí jen odměnu, kterou mu klient přináší za úkony, chápe právní pomoc jen tady a teď, a tak sedne k počítači a podá žalobu či sepiše odvolání. Teprve postupem času se advokát naučí vnímat dynamiku celého sporu, který může trvat dva, tři, ale také sedm či

deset let. Správný advokát má ke svému klientovi informační povinnost, musí ho tedy poučit nejen o tom, jak a kam se dá podat žaloba dnes, ale i zda mu k něčemu praktickému bude vítězný rozsudek, k němuž se probojuje až za několik let. Půjde výrok vůbec vymoci? Jak vlastně celá věc bude pokračovat? Jak se mezitím vyvinou mezilidské vztahy? Jak jeho samotného ovlivní soudní řízení? Co jeho rodina? Není lepší přijmout dnes podmíněný trest, než se šest let děsit trestního stíhání? Prognóza do budoucna je jistě složitá a kdekdo z nás si dnes netroufne odhadnout, jak se soudní rozhodování bude vyvíjet, neboť judikatura se stejně jako legislativa neustále mění a řadě klientů právě tato nejistota vyhovuje. Nejhorší noční můrou je však pro mě klient, který po několikaletém soudním sporu prohlásí: „Paní doktorko, kdybych věděl, jak dlouho se to celé potáhne a jak to ovlivní můj život i mou rodinu, nikdy bych se do toho soudního sporu nepouštěl!“

Celostní medicína, ale i advokacie

Jsou věci, o nichž se nehovoří, a tak se zdá, že vlastně vůbec neexistují. Jednou z takových tabu témat je i celostní advokacie. Nejen právní a advokátní služby totiž advokát svému klientovi poskytuje. Leckdy je totiž jediným přítelem, rádcem, průvodcem, kamarádem, knězem, psychologem, psychoterapeutem, zpovědníkem a lékařem. Záleží pochopitelně na tom, jakému oboru práva se advokát věnuje či co si vybral jako svůj každodenní chléb. Můžete se mnou nesouhlasit, ale podle mě obchodní advokacie vyžaduje 90 % práva a jen desetinu psychologie (Zaplatit? Reklamovat? Nebo se soudit?). V civilu je práva 80 % a psychologie 20 % (Co se dá dělat se sousedem, který obtěžuje hlukem a krade jablka z vašeho stromu? Zastřelit? Svést mu dceru? Odstěhovat se? Zažalovat? Anebo ho pozvat do hospody a tam se s ním na všem dohodnout?) U trestního práva odhaduji psychologickou složku na 40 % (Přiznat se a hájit na nejnižší trest, anebo vinu popírat a hájit na zproštění? Odvolat se, nebo neodvolat? Co si má vzít obžalovaný na sebe a jak se má chovat v hlavním líčení?) Specifickým odvětvím práva je právo rodinné, v němž je práva zanedbatelně (přibližně 10 %), zatímco měkká složka naprosto převládá. Použití právo či soud v rodině je zničující a vztahy se pak už nikdy nevzpamatují. A právě proto a pro míru emocí se mu možná mnozí kolegové vyhýbají.

Dobrý advokát je jako lékař. Nestačí mu pokyn „podej žalobu o výživné na manželku“. Zadáni samozřejmě splnit umí, stejně jako lékař dokáže předepsat lék na bolest. Dobrý advokát se ovšem vpytává. Klade otázky, díky nimž ho nikdy nenahradí žádná umělá inteligence ani online advokacie. Jde po smys-

lu pokynu. Zajímá se o klientovy potřeby, motivaci, touhy, přání. Mnohdy je klient ani sám nezná, neumí své vnitřní pochody popsat, pojmenovat. Mnohdy jeho touhy ani nejsou vědomé. Třeba chce jenom pomstu. Dobrý advokát se musí umět ptát. Musí klást otázky možná nepříjemné, otevřené, provokující, aby se dozvěděl, co je za přáním či pokynem klienta, co klient vědomě či nevědomky skrývá. Jistě, zákon o advokacii nám zakazuje informace od klienta přezkoumávat, ale v tomto případě se pohybujeme na docela jiném a stejně tenkém ledě. Například klientka řekne: „*My máme s mým bývalým docela dobré vztahy, na všem se jakž takž dohodneme, jen kdyby platil vyšší výživné. A tak jsem, paní doktorko, tady proto, abyste podala návrh k soudu a soud mu o pár stovek výživné zvedl. A nejlépe od loňského září, když Madla začala chodit do školy.*“ Dobrý advokát nesmí hned sednout a sepsat návrh, protože rychlou poslušností by svou klientku nevratně poškodil. Dobrý advokát totiž ví, že každý návrh k soudu křehkou rovnováhu poruší a vyvolá protiakti. Dobrý rodinný advokát totiž nepomáhá právní radou, ale komplexní službou, jež obsahuje také strategický rozbor situace. K tomu však advokát musí zjistit, jakým člověkem je klient i jeho protistrana, jaké jsou vztahy v rodině, jak spolu bývalí partneři komunikují, co je spojuje a co rozděluje, co oba provokuje a co uklidňuje. A to si pro tuto chvíli nebudu zamyšlení komplikovat oprávněným zájem dítěte.

V tomto pojetí je advokacie stejně celostní záležitostí jako medicína, o níž se ve společnosti stále více hovoří. Léč na bolest sice bolest odstraní, ale neřeší příčinu a není výjimkou, když pacienti natropí více problémů než užitku.

Když právo nepomůže, advokátova pomoc léčí

A to se teprve dostáváme k jádru pudla – k té části advokacie, kterou poskytujeme, ačkoliv pro ni nemáme ani název, natož odborné vedení, teoretické učebnice, návody, rady a profesní doporučení. Zejména v rodinném právu se čas od času vyskytne klient, který touží se svému advokátovi prostě jenom vypovídat, přehodit na něj všechny starosti tohoto světa, poradit se s ním ve věcech mimoprávních, rozebrat s ním, co ho samotného trápí. Stává se mi to čím dál častěji, v přímé úměře k tomu, jak vidím méně efektivní napravovat rodinné karamboly bojovou soudně-právní strategií. Pak klient přijde, sedne si, pláče, svěřuje se, pln bolesti žádá radu, pomoc, úlevu od bolesti, neví si rady sám se sebou a táže se, jak se smířit se stavem věcí vezdejších, když už mu právo na jeho otázku nedalo odpovědi.

Některý advokát takovou pomoc rovnou odmítne. Přece této oblasti duše nerozumíme, nejsme vyškoleni, nevíme, jak pomoci, a zda svým jednáním více neublížíme. Smíme se klienta dotknout? Můžeme ho obejmout? Vypoaslechnout? Poradit? Rozebrat? Někteří z nás se takových situací pochopitelně obávají, a tak z nich radši prchají na bezpečné území práva: „*Tohle už je pro jiného odborníka. Najděte si psychologa nebo psychoterapeuta. Někoho vám mohu doporučit.*“ Jiní, ti s mediačním výcvikem, se pokoušejí proniknout do duše klienta a ptají se po smyslu, po podstatě. „*Jaké jsou vaše potřeby? Jak jste se v té chvíli cítil? Co vám pomohlo? Co byste si představoval jako nejlepší řešení? Jak by se k němu dalo dospět?*“

Nic si, milí kolegové, nenamlouvejme. Mnohé případy jsou přece ztracené, už když za námi klienti přicházejí. Oni i my to víme, a přesto touží po naší hojivé přítomnosti, po našem doprovázení, aby nás měli na své straně, třeba jen proto, abychom jim svou přítomností, klidem, odborností, možná i s trochou nadhledu dodali sebevědomí, uklidnili je, aby před soudem nestáli sami. Vždyť přece nám se leckdy svěřují s věcmi, které by za žádných okolností jiné cizí osobě na potkání nevykládali.

Ovšemže se této advokacii dá vyhnout, pokud si zvolíte obor práva s vyšším zastoupením toho pozitivního. Dokonce se dá advokacie vykonávat i zcela bez klientů, od stolu i od počítače. Každému vyhovuje něco jiného. Ani rodinné právo si obvykle žádný absolvent právnické fakulty nadšeně nevybírání, ale někdo k němu časem dospěje nebo ho proud života k němu dovede. **Nám, kteří se hojivé advokacii nevyhýbáme, je však třeba odborného vedení, vzdělávání v oblasti psychologie, psychoterapie, supervize a možná i práce s vlastní duší,** protože emoce, jež na nás naši klienti přenášejí, si z práce odnášíme domů a potřebujeme s nimi nějak naložit. Rozpusťte je. Uvolnit. Odžít. Vyléčit. Podobně jako naši klienti.

Není vyloučeno, že tímto zamyšlením otevírám Pandořinu skříňku, ale o čem se nemluví, to vlastně neexistuje, a mně se zdá, že nazrál čas hovořit i o této složce advokacie. Kdo totiž jednou zjistí, že se dá klientovi i takto pomoci, uvědomí si, že dobrá rada působí jako kouzlo a hojivá advokacie že má na klienty hojivě léčitelnou moc. A koneckonců většina z nás si advokacii vybrala právě proto, aby klientům pomáhala.

✿ JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ,
prezidentka Unie rodinných advokátů

Připravujeme pro vás...

Do dalších čísel Bulletinu advokacie pro vás připravujeme tato témata:

- (Ne)novinky v dani z přidané hodnoty pro advokáty
- Spolehnutí se na správnost odborné rady a její nesprávné poskytnutí z hlediska trestní odpovědnosti
- Problematické aspekty úplatkářských trestných činů
- Společná účast společníka a jeho zástupce na valné hromadě
- Několik poznámek k vydědění

... a mnoho dalšího!

Z kárné praxe

Je kárným proviněním, jestliže advokát nesplní závazek zaplatit zaměstnanci dlužnou mzdu, a dále, jestliže smírčí komisi ČAK neodpovídá na výzvu k vyjádření, a smírčí řízení tím zmaří.

Kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 20. 4. 2018, sp. zn. K 133/2017

Kárně obviněný **Mgr. J. V. se dopustil kárného proviněním**

tím, že

1. poté, co dne 17. 10. 2014 uznal svůj dluh vůči advokátní koncipientce Mgr. J. R. z titulu nezaplacené mzdy jako svému zaměstnanci za období od 11. 11. 2013 do 19. 10. 2014 v celkové výši 94 858 Kč a zavázal se tento dluh jí uhradit do 20. 11. 2014, svůj závazek nesplnil a Mgr. J. R. dlužnou částku ve výši 94 858 Kč do současné doby nezaplatil,

2. poté, co advokátní koncipientka Mgr. J. R. jako navrhovatelka podala dne 27. 12. 2016 na ČAK proti němu návrh na zahájení smírčího řízení s tím, aby za účasti smírčího orgánu byl mezi nimi uzavřen smír, ve kterém by se kárně obviněný zavázal, že jí zaplatí částku 94 858 Kč, a to do 15 dnů ode dne uzavření tohoto smíru, a poté, co byl smírčí komisi ČAK připisem ze dne 11. 1. 2017 vyzván, aby se k návrhu Mgr. J. R. vyjádřil ve lhůtě dvou týdnů, aby smírčí řízení mohlo být projednáno, nejméně do 3. 5. 2017 byl pro smírčí komisi ČAK nekontaktní a přes její opakované výzvy se k návrhu smírčího řízení nevyjádřil, čímž smírčí řízení zmařil, v důsledku čehož bylo připisem člena smírčí komise ČAK ze dne 3. 5. 2017 smírčí řízení zastaveno,

tedy

ad 1.

- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu
  - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
  - povinnost plnit převzaté závazky,

ad 2.

- jako účastník, proti němuž směřuje návrh na zahájení smírčího řízení, nezaslal vyjádření k tomuto návrhu ve lhůtě dvou týdnů smírčímu orgánu a účastníkovi, který návrh podal,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky,

čímž porušil

ad 1.

- ustanovení § 16 odst. 2 zákona o advokacii,
- ustanovení § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2 etického kodexu,

ad 2.

- ustanovení čl. 8 odst. 2 usnesení představenstva ČAK č. 2/1998 Věstníku (advokátní smírčí řád), v platném znění, ve spojení s ustanovením § 17 zákona o advokacii.

Za to se mu podle § 32 odst. 3 písm. e) zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění, ukládá kárné opatření

vyškrtnutí ze seznamu advokátů.

Kárně obviněný je povinen zaplatit České advokátní komoře částku 8 000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení. Náklady jsou splatné ve lhůtě 15 dnů od právní moci rozhodnutí na účet České advokátní komory.

Odůvodnění:

Kárný senát na základě podané kárné žaloby věc projednal a s odkazem na důkazy provedené v řízení učinil následující skutková zjištění a právní posouzení věci.

Kárně obviněnému byl kárnou žalobou pod bodem 1. kladen za vinu skutek uvedený ve výroku.

Kárně obviněný se ke kárné žalobě písemně nevyjádřil a při jednání kárného senátu uvedl, že s Mgr. J. R. měl uzavřenu pracovní smlouvu, na základě níž ji prostřednictvím L. Š., která s kárně obviněným spolupracovala a měla na starost finanční záležitosti kanceláře, vyplácel pravidelně mzdu. Od nikoho neobdržel informaci, že by Mgr. J. R. mzdu nedostávala. O tom, že Mgr. J. R. za celé období pracovního poměru neobdržela sjednanou mzdu, se dozvěděl, až když končil pracovní poměr s Mgr. J. R. dohodou. Při té příležitosti se písemně zavázal, že pohledávku Mgr. J. R. za ním ve výši 94 858 Kč uhradí Mgr. J. R. do 20. 11. 2014. Kárně obviněný při jednání kárného senátu potvrdil, že do dne vyhlášení tohoto rozhodnutí Mgr. J. R. na úhradu její pohledávky za ním nic nezaplatil.

Kárný senát při provádění listinných důkazů z pracovní smlouvy, uzavřené dne 1. 11. 2013, zjistil, že Mgr. J. R. byla kárně obviněným přijata do pracovního poměru počínaje dnem 11. 11. 2013 jako advokátní koncipientka s dohodnou měsíční mzdou.

Z dohody o rozvázání pracovního poměru ze dne 14. 10. 2014 kárný senát zjistil, že pracovní poměr mezi kárně obviněným a Mgr. J. R. byl ukončen dnem 19. 10. 2014 dohodou.

Kárný senát z prohlášení kárně obviněného ze dne 17. 10. 2014 zjistil, že kárně obviněný se zavazuje Mgr. J. R. uhradit dlužnou mzdu za celé období trvání pracovního poměru do 20. 11. 2014.

Z dopisu Okresní správy sociálního zabezpečení Brno-venkov ze dne 26. 9. 2016 kárný senát zjišťuje, že Mgr. J. R. byla stále k tomuto datu přihlášena k pojištění u kárně obviněného jako zaměstnavatele.

Z předžalobní výzvy Mgr. J. R. adresované kárně obviněnému ze dne 13. 12. 2016 kárný senát zjistil, že Mgr. J. R. kárně obviněného opakovaně vyzývala k úhradě dlužné částky, avšak bezvýsledně, s tím, že pokud jí kárně obviněný předmětný dluh neuhradí do 21. 12. 2016, bude nucena podat návrh na zahájení smírčího řízení a žalobu k soudu.

Kárný senát na základě provedených důkazů učinil jedno-

značný skutkový závěr o tom, že kárně obviněný jednal a stále jedná tak, jak je uvedeno v petitu kárné žaloby pod bodem 1. Tento skutkový stav věci vyplývá, bez jakýchkoli pochybností, jak ze samotného jeho potvrzení kárně obviněným, tak z ostatních provedených písemných důkazů.

Kárný žalobce v této souvislosti nechal kárnému senátu na zvážení, zda jednání kárně obviněného pod bodem 1. kárné žaloby není promlčeno. Kárný senát má za to, že toto jednání kárně obviněného není promlčeno, neboť se v tomto případě jedná o trvající, pokračující delikt, který trvá do současné doby, tudíž nemohlo dojít k jeho promlčení.

Kárně obviněnému byl kárnou žalobou dále pod bodem 2. kladen za vinu skutek uvedený ve výroku.

Kárně obviněný se ke kárné žalobě písemně nevyjádřil a při jednání kárného senátu uvedl, že o probíhajícím smírčím řízení v období od 27. 12. 2016 až do 30. 5. 2017 nevěděl a že o vedeném smírčím řízení se dozvěděl až z doručené kárné žaloby.

Kárný senát z návrhu na zahájení smírčího řízení, podaného Mgr. J. R. proti kárně obviněnému ze dne 22. 12. 2016, který byl ČAK doručen 27. 12. 2016, zjistil, že Mgr. J. R. podaným návrhem navrhuje uzavření smíru s kárně obviněným, kterým se kárně obviněný zaváže zaplatit Mgr. J. R. částku 94 858 Kč do 15 dnů od uzavření smíru.

Z dopisu ČAK ze dne 11. 1. 2017 adresovaného kárně obviněnému kárný senát zjistil, že v příloze tohoto dopisu byl kárně obviněnému zaslán návrh Mgr. J. R. na zahájení smírčího řízení a byl tímto dopisem vyzván o složení smírčí komise a zároveň byl vyzván k podání písemného vyjádření. Tento dopis byl kárně obviněnému doručen do jeho datové schránky.

Dopisem ČAK ze dne 3. 2. 2017, doručeným kárně obviněnému do jeho datové schránky, byl kárně obviněný urgován o podání vyjádření ve věci. Kárný senát pak z obsahu tohoto dopisu zjistil, že se smírčí komise několikrát pokusila s kárně obviněným spojit telefonicky, avšak neúspěšně, neboť kárně obviněný telefonický kontakt vždy přerušil.

Z dopisu ČAK ze dne 16. 2. 2017, doručovaného poštou na adresu kárně obviněného, kárný senát zjistil, že byl kárně obviněný opětovně urgován o podání vyjádření ve věci a zároveň, že mu smírčí komise sdělila, že se několikrát pokusila s kárně obviněným spojit telefonicky, avšak neúspěšně, neboť kárně obviněný vždy telefonický kontakt přerušil.

Z dopisu ČAK ze dne 3. 5. 2017, adresovaného Mgr. J. R., kárný senát zjistil, že z důvodu marné snahy ČAK získat od kárně obviněného jakékoli stanovisko ve věci, o níž probíhalo smírčí řízení, bylo smírčí řízení zastaveno.

Kárný senát z matričního listu kárně obviněného, vyhotoveného ke dni 28. 12. 2016, zjistil zápis rukou, že kárně obviněný telefonické kontakty s ním učiněné pracovníky ČAK, provedené ve dnech 26. 1., 3. 2. a 14. 2. 2017 „zaklapl“, tedy telefonický kontakt vypnutím ukončil.

Kárný senát na základě provedených důkazů učinil jednoznačný skutkový závěr o tom, že kárně obviněný jednal tak, jak je uvedeno v petitu kárné žaloby pod bodem 2. Kárný senát neuvěřil obhajobě kárně obviněného, že nevěděl o probíhajícím smírčím řízení, ale naopak z provedených listinných důkazů dospěl ke skutkovému závěru, že kárně obviněný o probíhajícím smírčím řízení věděl a své účasti na něm se záměrně vyhýbal. Kárně obviněný neprovedl žádné kroky, kterými by prově-

řil důvodnost nepřijatých telefonických hovorů. Vedle toho kárně obviněný ČAK nesdělil ve stanovené lhůtě změnu sídla své kanceláře, aby zajistil řádné doručování korespondence poštou.

Jeho postoj k věci považuje kárný senát za ryze účelový ve snaze zmařit vymožitelnost pohledávky Mgr. J. R., aby již promlčenou pohledávku svým novým závazkem v uzavřeném smíru ve smírčím řízení neučinil vymožitelnou.

Kárný senát učinil závěr při hodnocení provedených důkazů v tom smyslu, že i kdyby kárně obviněnému uvěřil, že mu písemná korespondence ČAK, adresovaná na adresu sídla kárně obviněného, z důvodu jeho odstěhování nebyla doručena, je zcela nevěrohodné, že by kárně obviněný nevěděl o probíhajícím smírčím řízení, neboť tuto skutečnost musel zjistit minimálně z korespondence ČAK adresované na jeho datovou schránku, se kterou v období pěti měsíců probíhajícího smírčího řízení při výkonu své advokátní praxe musel bezpodmínečně pracovat, např. přijímat doručovaná rozhodnutí soudů a jiných úřadů apod., a tudíž musel převzít i doručovanou korespondenci ČAK.

Kárný senát, na základě takto zjištěného skutkového stavu věci, zároveň učinil závěr, že uvedená jednání kárně obviněného naplňují veškeré znaky kárného provinění.

Kárný senát pak při právním posuzování věci dospěl k závěru, že kárně obviněný porušil své povinnosti advokáta tak, jak je uvedeno ve výrokové části tohoto kárného rozhodnutí.

Při úvaze o druhu kárného opatření, které přicházelo v úvahu uložit kárně obviněnému za jeho kárné provinění, zvažoval kárný senát na straně jedné mimořádně vysoký stupeň porušení právní povinnosti advokáta a na straně druhé jeho osobní poměry a okolnosti, za kterých k porušení jeho právních povinností došlo.

Osobní poměry kárně obviněného kárný senát zjistil při jednání ze sdělení kárně obviněného. Kárně obviněný, z důvodu pozastavení výkonu advokacie od 1. 4. 2017 ve smyslu § 9 odst. 1 písm. a) zák. o advokacii, advokátní praxi nevykonává a je v pracovním poměru v Rehabilitačním ústavu v Kladru-bech. Vedle tohoto vykonává činnost v obchodních společnostech, ze kterých, dle svého tvrzení, nemá žádný příjem. Uvádí, že je nemajetný mimo věci osobní potřeby a po rozvodu manželství má alimentární povinnost k jednomu nezletilému dítěti. Dle kárně obviněného k porušení jeho právních povinností advokáta došlo v době jeho tíživé osobní situace, v době, kdy probíhalo jeho rozvodové řízení a v rámci vypořádání SJM došlo k prodeji domu, ve kterém bydlel, z něhož se musel odstěhovat.

Kárný senát negativně hodnotí skutečnost, že kárně obviněný v průběhu kárného řízení neprojevil ani tu nejmenší snahu svůj závazek na úhradu 94 858 Kč vůči Mgr. J. R. vyrovnat či uspořádat.

Kárný senát, s ohledem na pracovní příjem kárně obviněného, na jeho alimentární povinnost k nezletilému dítěti a na existující minimálně jeden vysoký dluh vůči třetím osobám, nemohl uvažovat, z důvodu jeho nevymožitelnosti, o uložení kárného opatření v peněžitě podobě. Proto, s ohledem na mimořádně vysoký stupeň nebezpečnosti jednání kárně obviněného, na jeho postoj k projednávané věci a na jeho nespolupracující přístup k orgánům ČAK, učinil závěr, že jediným přiměřeným kárným opatřením bude vyškrtnutí kárně obviněného ze seznamu advokátů.

✦ Připravil JUDr. JAN SYKA,
vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

informace a zajímavosti

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

ve čtvrtek 4. října 2018

Rozhodčí řízení v advokátní praxi

Lektoři: Mgr. Robert Němec, LL.M., partner PRK Partners, místopředseda představenstva ČAK, rozhodce Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR
JUDr. Bohuslav Klein, poradce Mauric & Partner, čestný předseda Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR

v pátek 2. listopadu 2018

Identifikace vlastnických struktur a skutečných majitelů právnických osob a uspořádání bez právní osobnosti

Lektor: JUDr. Ondřej Vondráček, Ph.D., LL.M., legislativní právník Generálního ředitelství Spravedlnost & Spotřebitel Evropské komise

ve čtvrtek 11. října 2018

Věci péče soudu o nezletilé pohledem soudce Ústavního soudu

Lektor: JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu

ve středu 7. listopadu 2018

Aktuální otázky společného jmění manželů (současná judikatura NS a vybrané otázky soudní praxe)

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 18. října 2018

Přiměřené odčinění nemajetkové újmy na zdraví, uplatnění a vyčíslení nároků, nároky sekundárních obětí

Lektor: JUDr. Jaroslav Svejkovský, advokát, člen LRV, vedoucí autorského kolektivu publikace Zdravotnictví a právo, jehož součástí je komentář k úpravě odčinění nemajetkové újmy

ve čtvrtek 8. listopadu 2018

Aktuální otázky likvidace podílového spoluvlastnictví (současná judikatura NS a vybrané otázky soudní praxe)

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 25. října 2018

Náhrada újmy a škody v důsledku protahovaných řízení soudních a správních v nejnovější judikatuře NS

Lektor: JUDr. Pavel Simon, advokát, předseda senátu Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 15. listopadu 2018

Zástavní právo se zaměřením na sporné otázky a aktuální rozhodovací praxi

Lektor: doc. JUDr. Petr Tégl, Ph.D., vědecký pracovník Ústavu státu a práva Akademie věd ČR a vysokoškolský učitel občanského práva na katedře občanského a pracovního práva na PF UP v Olomouci, Of Counsel v AK Havel, Holásek & Partners, člen komise zabývající se přípravou změnové legislativy a nového zákona o nesporném civilním řízení soudním a pracovní komise pro soukromé právo LRV

ve čtvrtek 1. listopadu 2018

Wolters Kluwer, a. s., U Nákladového nádraží 10, Praha 3 ASPI – práce s judikaturou

Lektor: Ing. Jiří Effler, Wolters Kluwer ČR, a. s.

ve čtvrtek 22. listopadu 2018

Aktuální otázky z právní úpravy i judikatury k s. r. o. a a. s.

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na katedře obchodního práva PF UK

ve čtvrtek 6. prosince 2018

Nájemní bydlení – výklad právní úpravy s aktuální judikaturou

Lektor: JUDr. Petr Bezouška, Ph.D., člen PRK Partners, člen LRV, odborný asistent na PF UP v Olomouci

ve čtvrtek 29. listopadu 2018

Základní otázky odporovatelnosti podle o. z. a v insolvenčním řízení

Mezinárodní seminář pořádaný Centrem právní komparatistiky PF UK ve spolupráci s ČAK. Simultánní tlumočení zajištěno.

Lektoři: Luboš Tichý, Centrum právní komparatistiky PF UK
Reinhard Bork, Univerzita Hamburk
Zdeněk Pulkrábek, soudce Krajského soudu Plzeň
Tomáš Troup, Centrum právní komparatistiky PF UK
Moderátor: Tomáš Richter, advokát Clifford Chance

v úterý 18. prosince 2018

Zvládání zátěžových a konfliktních situací v procesu jednání s klientem a u soudu

Lektor: PhDr. Miloslav Hrubý, psycholog, kouč, mediátor

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na tel. č. 273 193 251 – pí Marie Knižová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

v úterý 25. září 2018

Vypořádání společného jmění manželů

Přednáší: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

v úterý 30. října 2018

Zadávání veřejných zakázek

Lektor: JUDr. Michal Krenk, Ph.D., předseda senátu Vrchního soudu v Praze, externí člen katedry občanského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

v úterý 2. října 2018

GDPR – Obecné nařízení o ochraně osobních údajů a předpisy souvisící

Lektor: JUDr. Jiří Navrátil, advokát, člen rozkladové komise předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů, autor knihy GDPR pro praxi

ve čtvrtek 8. listopadu 2018

Smluvní právo pohledem judikatury podle stavu k listopadu 2018

Lektor: doc. JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D., docentka na katedře obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, advokátka a partnerka LEGALITÉ advokátní kanceláře s. r. o., rozhodce Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR a Rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze Kladno

v úterý 16. října 2018

Přiměřené odčinění nemajetkové újmy na zdraví, uplatnění a vyčíslení nároků, nároky sekundárních obětí

Lektor: JUDr. Jaroslav Svejkovský, advokát, člen LRV, vedoucí autorského kolektivu publikace Zdravotnictví a právo, jehož součástí je i komentář k odčinění nemajetkové újmy

v pondělí 19. listopadu 2018

Výběr z aktuální ústavněprávní judikatury a civilní judikatury Nejvyššího soudu a odvolacích soudů

Lektor: JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu

v úterý 27. listopadu 2018

Rozhodčí řízení v advokátní praxi

Lektoři: JUDr. Ladislav Vostárek, advokát,
prezident Českého institutu pro revitalizaci
a popularizaci arbitráže
JUDr. Petr Poledne, Ph.D., advokát, člen
výboru Českého institutu pro revitalizaci
a popularizaci arbitráže

ve čtvrtek 13. prosince 2018

**Výběr z obchodněprávní judikatury
za rok 2018**

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent
na katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Severní Čechy v budově Fakulty sociálně ekonomické UJEP v Ústí nad Labem

ve středu 31. října 2018

Věřitelé v insolvenčním řízení a jejich nároky v rozhodovací praxi

Lektoři: JUDr. Jaroslava Mištová, předsedkyně senátu Krajského soudu v Ústí nad Labem
Mgr. Jáchym Oswald, předseda senátu Krajského soudu v Ústí nad Labem

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce**.
Telefonické informace: 513 030 115 – Mgr. Lenka Danilišín.

POZVÁNKA NA ODBORNOU KONFERENCI SOUKROMÉ PRÁVO 2018 V OSTRAVĚ A PRAZE

Česká advokátní komora a vydavatelství EPRAVO.CZ navazují na úspěchy minulých ročníků a letošní brněnskou konferenci a společně opětovně zvou advokáty a advokátní koncipienty na odbornou konferenci Soukromé právo 2018 do Ostravy a Prahy.

Soukromé právo 2018 – 24. 10. 2018

Hotel Imperial Ostrava, Tyršova 6, Ostrava

Soukromé právo 2018 – 29. 11. 2018

Clarion Congress Hotel Prague v Praze 9 – Vysočanech

epravo.cz

registrační formulář naleznete
na: <http://www.zakon.cz/>

Obě konference jsou připraveny jako celodenní, včetně konferenčního oběda. Advokáti a advokátní koncipienti mají účast ZDARMA, avšak upozorňujeme, že kapacita sálu je omezena a bude platit pravidlo včasější registrace.

V sedmém ročníku této již tradiční a v celorepublikovém měřítku nejvýznamnější civilistické konference se zaměříme na otázky, které se týkají nového civilního řádu soudního, ale i toho, jak předpisy hmotněprávní obstály za poslední čtyři roky v praktickém životě a jak si je jejich adresáti osvojili, jaká je využitelnost nových institutů a jaké poznatky mají nejen akademici, ale i advokáti a soudci.

Dopolední blok obou konferencí budeme věnovat vysoce aktuálnímu tématu, a to **rekodifikaci civilního procesu**. Se svými příspěvky vystoupí pracovní skupina Ministerstva spravedlnosti k rekodifikaci procesního práva - doc. JUDr. Petr Lavický, Ph.D., JUDr. Zdeněk Pulkrábek, Ph.D., JUDr. Bohumil Dvořák, Ph.D., LL.M., JUDr. Eva Dobrovolná, Ph.D., LL.M.

Odpolední část programu pak bude zaměřena na **hmotné právo civilní** a můžeme se těšit na přednášky JUDr. Moniky Novotné a JUDr. Michala Žižlavského, jakož i doc. JUDr. Filipa Melzera, Ph.D., LL.M., doc. JUDr. Petra Tégla, Ph.D., doc. JUDr. Kateřiny Ronovské, Ph.D., JUDr. Vlastimila Pihery a dalších.

John Marshall Law School v Chicagu a Česká advokátní komora
si vás dovoluji pozvat na

TRADIČNÍ TÝDENNÍ SEMINÁŘ O AMERICKÉM PRÁVU

pro mladé advokáty a advokátní koncipienty
25. až 30. listopadu 2018 v Telči

Cílem semináře je seznámit účastníky s praktickým fungováním amerického právního systému i podnikatelského prostředí, zároveň pak prohloubit znalosti a schopnosti týkající se řešení sporů, právního poradenství, managementu advokátních kanceláří atd. Přednášky zajišťují profesori z John Marshall Law School, advokáti a další odborníci z praxe z Chicaga. **Přednášky probíhají v anglickém jazyce a po zakončení semináře účastníci obdrží certifikát.**

Ubytování včetně polopenze (snídaně + oběd) je po celou dobu zajištěno v univerzitním centru Masarykovy univerzity v Telči. Seminář je dotován, **účastnický poplatek činí:**

Pro advokáty: 5 000 Kč, pro koncipienty: 2 500 Kč

Veškeré informace včetně registračního formuláře naleznete na [www.cak.cz/Pro Advokáty/Mezinárodní vztahy/Aktuální informace](http://www.cak.cz/Pro-Advokáty/Mezinárodní-vztahy/Aktuální-informace). Přihlášky je třeba zaslat nejpozději do 31. října 2018 e-mailem na slovackova@cak.cz.

ASIS
asociace insolvenčních správců

Asociace insolvenčních správců si vás dovoluji pozvat na seminář:

Oddlužení – aktuální výkladové problémy, změny navržené připravovanou novelou insolvenčního zákona, judikatura

Přednáší: **JUDr. Jolana Maršíková**, místopředsedkyně Krajského soudu v Hradci Králové

Datum konání: **1. listopadu 2018 od 9 do 16 hodin**

Místo konání: **Justiční akademie, Hyberská 18, Praha 1**

Účastnický poplatek za seminář: **1 590 Kč členové ASIS, 2 790 Kč ostatní účastníci** (cena je včetně DPH a občerstvení)

Přihlašujte se e-mailem na seminare@asis.cz nebo na www.asis.cz.

Pražské sdružení Jednoty českých právníků oznamuje

ZMĚNU MÍSTA KONÁNÍ TŘÍ PODZIMNÍCH SEMINÁŘŮ

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

oznamujeme vám, že tři poslední námi pořádané podzimní semináře, a to v termínech **30. října 2018** (Zástavní právo se zaměřením na sporné otázky a aktuální rozhodovací praxi), **22. listopadu 2018** (Řízení o pozůstalosti a soudní spory z něj vyplývající) a **18. prosince 2018** (Bytové spoluvlastnictví) **se budou konat v přednáškovém sále Justiční akademie, Praha 1, Hyberská 18**, a nikoliv, jak bylo původně uvedeno v naší pozvánce, zveřejněné v BA č. 7-8/2018 na str. 106, v Justičním areálu Na Míčáncích.

Benešovská výstava o advokátních rodech Veselých a Kloudů

DNE 6. ZÁŘÍ 2018 BYLA VE VÝSTAVNÍM SÁLE STÁTNÍHO OKRESNÍHO ARCHIVU V BENEŠOVĚ POD ZÁŠTITOU ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY ZAHÁJENA VÝSTAVA VĚNOVANÁ DVĚMA VÝZNAMNÝM, NAVZÁJEM SPŘÍZNĚNÝM ADVOKÁTNÍM RODŮM VESELÝCH A KLOUDŮ, JEJICHŽ OSUDY VŠAK NEJSOU SPOJENY JEN S BENEŠOVEM, ALE I DĚJINAMI CELÉ ZEMĚ.

První člen rodu Veselých, JUDr. František Veselý (1863-1935), který se jako mladý advokát usadil v roce 1890 v Benešově, se začal angažovat v politickém a veřejném životě jako blízký spolupracovník a přítel T. G. Masaryka, kterému rovněž dělal právního zástupce. Za první světové války byl účastníkem protirakouského odboje a členem Maffie, v letech 1918-1920 zasedal v Revolučním národním shromáždění a pak byl až do roku 1935 senátorem za Československou stranu národně socialistickou. V letech 1919-1920 byl ministrem spravedlnosti, v roce 1921 byl zvolen starostou Benešova.

V manželkou Miladou vychoval František Veselý čtyři děti. Starší syn Svatopluk (1895-1884) se stal lékařem, mladší syn Ctibor (1899-1919) padl v květnu 1919 u Komárna při obraně nově vzniklé republiky proti Maďarům. Starší dcera Milada (1893-1980) byla manželkou prvorepublikového diplomata a velvyslance JUDr. Roberta Fliedera. Ten se za druhé světové války zapojil do protinacistického odboje a byl vězněn v Terezíně, kde později skončila i jeho manželka a mladší dcera.

Právníkou profesí a později i jeho advokátní kancelář převzala po svém otci mladší dcera Ludmila (1900-1988), která byla jako čtvrtá žena v Československu dne 24. 11. 1923 promována na Univerzitě Karlově „doktorem věd právních a státních“ a jako druhá žena v zemi začala skutečně vykonávat advokátní praxi. Ludmila Veselá se provdala za JUDr. Ivana Kloudu (1900-1978), čímž došlo ke spojení dvou významných advokátních rodů. Ivanův otec JUDr. Antonín Klouda (1871-1961) byl totiž rovněž advokátem a v letech 1934 až 1938 dokonce posledním prvorepublikovým prezidentem Advokátní komory v Čechách, ale také senátorem za Československou stranu národně socialistickou.

JUDr. Ludmila Kloudová převzala po svém otci společně se svým manželem také zastupování rodiny Masarykových i rodiny druhého československého prezidenta Edvarda Beneše. Byla také předsedkyní benešovského Ženského spolku a místopředsedkyní benešovského Červeného kříže, a v neposlední řadě také byla matkou čtyř dcer. Za nacistické okupace byl JUDr. Ivan Klouda dne 9. února 1943 spolu se svým otcem a dalšími čtyřmi bratry, také advokáty, zatčen a deportován do koncentračního tábora v Osvětimi a Buchenwaldu. Jeden z jeho bratrů, Vladimír, byl nacisty popraven.

Právě obsáhla pozůstalost doktorky Ludmily Kloudové, kterou kurátorka výstavy a pracovnice benešovského archivu Marcela Uhlířová po tři roky uspořádávala, umožnila spolu s dalšími materiály výstavu o Veselých a Kloudových vytvořit.

Jak uvedl při zahájení vernisáže vedoucí Státního okresního archivu v Benešově Mgr. Michal Sejk, výstava s obsáhlým ná-

Na snímku zprava JUDr. Martin Vychopeň, Mgr. Radovan Cáder, PhDr. Daniel Doležal, Ph.D., a Mgr. Michal Sejk.

zvem **VÝZNAMNÍ ZATRACENÍ OBJEVOVANÍ Cesta příslušníků rodu Veselých a Kloudů dvacátým stoletím v dokumentech jejich benešovské archivní pozůstalosti** je pořádána v rámci oslav stoletého výročí vzniku Československé republiky právě připomenutím rodu, které byly s první republikou spojeny nejen svým působením v Benešově, ale i v mnohem širším kontextu.

Mgr. Radovan Cáder, ředitel Muzea Podblanicka, které se na pořádání výstavy rovněž podílelo, ve svém vystoupení výstavu ocenil jako úžasnou možnost podívat se na historii československého dvacátého století očima a přes osudy konkrétních lidí, jejichž životy byly spjaty s Benešovem.

Na vernisáži výstavy věnované benešovským advokátním rodům samozřejmě nemohl chybět ani expředseda ČAK a benešovský advokát JUDr. Martin Vychopeň, který ji ve svém vystoupení ocenil jako cenné připomenutí činnosti profesních předchůdců dnešních advokátů. Jak řekl, po úvaze se rozhodl přečíst na vernisáži úryvek z Paměti literárního vědce, spisovatele, překladatele a filozofa Václava Černého (1905-1987), ve kterém jejich autor vyjadřuje svůj vztah právě k osobě JUDr. Františka Veselého, ale i obecněji k celé generaci přátel a generačních soupeřů TGM, kteří pro Černého byli lidskými, odbornými i mravními vzory.

Ředitel Státního oblastního archivu v Praze PhDr. Daniel Doležal, Ph.D., poděkoval všem, kteří se na přípravě výstavy podíleli, a jmenovitě pak i České advokátní komoře za to, že výstavu podpořila.

Výstavu najdete až do 9. listopadu 2018 ve výstavním sále Státního okresního archivu v Benešově, na adrese Pod Lihovarem 2145. Je přístupná zdarma, a to v pondělí, úterý a ve středu od 9 do 17 hodin a ve čtvrtek a v pátek od 9 do 15 hodin.

✿ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ

✿ Foto Mgr. TOMÁŠ MIHALIK

Odešel Czesław Jaworski, bývalý předseda polské advokacie

Dne 3. září 2018 mi v průběhu advokátních zkoušek přišla náhle zpráva od varšavské advokátky Ewy Stawicke: „*Milý Stando, dnes mám smutnou zprávu: pan Jaworski zemřel před dvěma dny.*“

Czesław Jaworski (*6. 9. 1934 +1. 9. 2018) byl téměř do slova vrstevníkem jen o jeden týden mladšího Karla Čermáka. Dalo by se i říci, že jejich životní osudy byly v mnohém podobné a že je provázelo celoživotní zaujetí pro věci advokacie.

Nad Ewinou zprávou se mi okamžitě vybavilo varšavské setkání před více než dvaceti lety. V polské delegaci byl tehdy „prezes Naczelnej Rady Adwokackiej Czesław Jaworski, redaktor naczelny „Palestry” Stanisław Mikke“, jenž později tragicky zahynul při letecké tragedii 10. dubna 2010 ve Smolensku, a právě Ewa Stawicka, v naší delegaci, vedené Karlem Čermákem, jsme dále byli spolu s šéfredaktorem Bulletinu advokacie Václavem Mandákem.

Ony tři společné dny na jaře roku 1997 plně výměny informací, diskusí a plánů položily základy trvalé spolupráce naší a polské advokacie, pro nás zúčastněné pak pevné kolegiální vazby, posléze proměněné v hluboká osobní přátelství. Nad Ewinou zprávou mi se zármutkem došlo, že po 1. září 2018 jsme jedinými pamětníky tohoto nezapomenutelného setkání, že však v pěstování nadstandardně dobrých vztahů našich advokací již zde jsou další nositelé této tradice.

Czesław Jaworski na mne od počátku zanechal hluboký dojem jako moudrý muž na svém místě, zároveň však jako člověk nesmírně skromný a přátelský.

Na advokátskou dráhu se Czesław Jaworski vydal po právnických studiích na Varšavské univerzitě v roce 1957 jako advokátní koncipient v Olsztynu, o tři roky později složil advokátní zkoušku a stal se advokátem ve své rodné Varšavě. Již v roce 1964 se aktivně zapojil do činnosti stavovské samosprávy, zprvu jako člen disciplinární rady a posléze člen výboru regionální varšavské advokátní komory. Od roku 1989 byl pak členem výboru Polské advokátní komory, v letech 1992-1995 jejím místopředsedou a v letech 1995-2001 po dvě funkční období předsedou.

Advokátní praxe Czesława Jaworského byla výrazně orientována na trestní právo. Jaworski se nevyhýbal ani obhajobám ve zpolitizovaných věcech hospodářské kriminality, například v tzv. masné aféře v letech 1964-1965, nebo procesu proti členům Fondu zahraniční dluhové služby koncem 80. let 20. století, či později v přímých politických procesech se členy vedení Solidarity Tadeuszem Jedyňakem a Bogdanem Lisem. Jako uznávaný odborník v oboru trestního práva byl Czesław Jaworski též členem kodifikační komise pro trestní právo.

Do historie polského advokátského časopisectví se Czesław Jaworski zapsal jako vedoucí redaktor časopisu PALESTRA. V redakční radě tu působil od roku 1970, v letech 1990-1992 byl poprvé šéfredaktorem, do této funkce se pak vrátil v roce 2010 právě po tragické smrti dlouholetého šéfredaktora PALESTRY Stanisława Mikkeho (*1947 +2010). Naše poslední setkání se tak odehrálo právě na zasedání redakční rady PALESTRY, do níž jsem byl uveden právě i zásluhou Czesława Jaworského.

Noblesní *prezes* Czesław Jaworski byl pro polské advokáty i pro mne vzorem, ba jedním z profesních otců. Za zásluhy na advokátním poli obdržel v roce 2007 Velký odznak Adwokatura Zasłużonym.

Nejen polská advokacie, ale celé Polsko ztratilo osobnost, která byla po zásluze vyznamenána Velitelským křížem Řádu Polonia Restituta.

Čest jeho památce!

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

Právníkovy zápisky

Doba vysokoškolských prázdnin byla pro mne vždy časem, kdy se mohu v klidu a soustředěně podívat „na zub“ knižním darům, které jsem obdržel v předchozích měsících. Z takových objemnějších svazků si zapisuji zajímavé pasáže a cítím pak intelektuální povinnost tyto „memy“ (myšlenkové bližence genů) dále šířit. Nejinak tomu bylo i o prázdninách letošních. Ponořil jsem se především do díla, jehož obálce dominovala tvář staršího muže rámovaná texty: MEZINÁRODNÍ BESTSELLER – TAJNÝ DENÍK HENDRIKA GROENA – 83/1/4 ROKU.¹ Knihu jsem dostal pod stromeček a k volbě konkrétního titulu vedl milou snachu Janu snad můj věk téměř shodný se stářím knižního hrdiny. Možná na ni působilo i reklamní doporučení: „*Legrační, ale i dojemný deník oceňovaný pro svůj vtíp a opravdovost.*“

Rozhodně jsem výběr dárku nechápal jako pokyn, abych následoval hrdinu knihy a zajímal se o typ zařízení, který autor zmiňuje na str. 92 svého deníku: „*Při slovech domov duchodců se lidé začali cítit nesví. Z ‚duchodců‘ se stali ‚seniory‘. Z domova duchodců se stal dům s pečovatelskou službou. Z domova s pečovatelskou službou pak pečovatelské centrum. A odnedávna jsme součástí tržně orientované servisní organizace zajišťující individuální péči. Teď už konečně chápu, proč se zvedly příspěvky.*“

Na základě citovaného textu jsem se utvrdil v obecnějším přesvědčení, že mnohdy (např. i pomocí zákonodárství) lze určitou situaci zdánlivě změnit a jistá opatření zdůvodnit jenom tím, že se dosavadní stav věci jinak pojmenuje. Shodu s osobní domácí zkušeností jsem zjistil i na str. 164 zmíněného díla. Zde autor zaznamenal, že jeho „*každodenním nepřitelem jsou obaly. Plechovky s jazýčkem, pod který člověk nestrčí prst; vakuová balení, kde je třeba roztrhnout malý rožek; dětské pojistky na čistících prostředcích; pevně zašroubovaná víčka na sklenicích – ty všechny byly navrženy tak, aby s nimi klepající se a slabé ruce měly co nejvíce problémů. Dnes jsem při urputném boji s víčkem upustil na zem sklenici okurek. Celý můj pokoj teď smrdí po nakládačkách. Všude sklo, poslední střepek jsem našel ve svých papučích. Někdo by měl obalový průmysl zažalovat za desetitisíce případů psychických újem.*“ Zajisté zajímavý podnět pro žaloby individuální i kolektivní.

Dostalo se mi také dostatek dalších důkazů, že některé zlozvyky nemají národní hranice a že proslulá holandská sporiťovosť se v jistých ohledech podobá jednáním v naší vlasti. Autor o poměrech v jejich ústavu píše: „*Lidé zde neradi riskují. Pokud se někde ve světě stane, že je něco staženo z prodejce, prohledají všechny kuchyňské skřínky, jestli se v nich náhodou nenachází exemplář nebezpečné plechovky nebo nějakého balíčku. Paradoxem je, že lidé tady často nehledí na datum spotřeby. Vyhazovat jídlo, to je přeče plýtvání, a je jedno, že je pokryto plísní. ‚Ta se jen seškrábne nebo odebere a pak se to dá normálně jíst!‘ Ne bezdůvodně je mezi seniory evidováno tolik případů vážných otrav jídlem. Mezitím v kuchyni musí den-*

ně měřit teplotu másla, aby si byli jisti, že je mezi pěti a sedmi stupni. Při nedávném vyklízení pokoje po jednom nebožtíkovi padl nový rekord. V lednici se našlo něco, u čeho datum spotřeby uplynulo již před sedmnácti lety! Jinak byl pokoj zesnulého jako ze škatulky.“ Víme o případech z tuzemských domácností, kde lidé jinak soudní a činorodí, moji manželku nevyjímaje, nerespektují expirační dobu potravin a již dnes překračují zmíněný dílčí rekord z Holandska.

Darem od mého dřívějšího vědeckého spolupracovníka Ondřeje Hrudy byla odborná kniha, jejíž český název zní **SAPIENS – OD ZVÍŘETE K BOŽSKÉMU JEDINCI**.² Autor na mnoha příkladech z lidské historie naznačuje, jak snaha o pohodlnější existenci vedla často k paradoxním důsledkům. Tak na str. 111 uvádí: „*Děje se to někdy i dnes. Kolik absolventů právnické fakulty přijme práci v prestižní právnické firmě a doufá, že dřinou od rána do noci si už v pětatřiceti bude moci dovolit jít na odpočinek a věnovat se svým zájmům? Když ale onoho idylického věku tito lidé dosáhnou, zjistí, že mají hypotéku, děti na školách, nákladný dům, k němuž potřebují dvě auta, a pocit, že bez dobrého vína a exotické dovolené život za nic nestojí. Co teď? Vrátit se zpátky a vyhrabávat hlízy a kořínky? Nic takového. Zůstanou ve firmě a dál otročí dvanáct hodin denně.*“

Nejsem přesvědčen, že takové zjištění (a zejména časový limit v něm uvedený) platí i v našich podmínkách; to ať si posoudí sami mladí advokáti. Nepochybuji však o všeobecné platnosti pokračujícího textu z Harariho knihy: „*Ještě nedávno bylo nutné napsat dopis na papír, nadepsat obálku, nalepit známku a obálku s dopisem hodit do schránky. To všechno bylo poměrně náročné, a navíc trvalo několik dní a někdy i měsíců, než přišla odpověď. Teď napíšeme mail, pošleme ho kliknutím přes půl zeměkoule, a pokud je adresát u počítače, může odpověď přijít okamžitě. Ušetřili jsme si spoustu práce, ale získali jsme více času? Stresujeme se méně? Rozhodně ne. V dobách, kdy elektronická pošta neexistovala, lidé obvykle psali dopisy jen tehdy, když potřebovali sdělit něco důležitého. A nepsali, co je právě napadlo. Pečlivě zvažovali, co chtějí říct, jak to co nejlépe vyjádřit, a očekávali podobně promyšlenou odpověď... Dnes dostáváme každodenně desítky mailů a všichni očekávají okamžitou odpověď. Mysleli jsme si, že si ušetříme čas, ale místo toho jsme jen mnohonásobně zvýšili každodenní shon...*“ Co k tomu dodat? Snad jen pravidlo: „Citujme tehdy, když bychom určitou situaci nedokázali vystihnout lépe, než to učinil původní autor.“

✿ prof. PETR HAJN

1 Z holandského originálu „Het geheime dagboek van Hendrik Groen 83/1/4 jaar“ přeložila Lucie Doležilová; vydalo nakladatelství XYZ, 2017; 392 stran.

2 Z anglického originálu Yuval Noah Harari: Sapiens A Brief History of Humankind přeložila Anna Pilátová, vydalo nakladatelství Leda, 2013; 520 stran.

ZPOVĚĎ ADVOKÁTA? TAK NA TO JÁ, SYNU, NESTAČÍM!

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- přijetí honoráře advokátem za účelem provedení politické intervence ve prospěch advokátovy klientky u úřadu bylo shledáno kárným přečinem zlehčení cti a vážnosti stavu? Stalo se tak nálezem advokátní komory v Praze ze dne 3. února 1938, sp. zn. Dis 499/37, a následně rozhodnutím kárného senátu Nejvyššího soudu ze dne 14. listopadu 1938, sp. zn. Ds I88/38. Advokát přijal od klientky 1 000 Kč „za obstarání intervence nějakého poslance neb senátora“ u Zemského úřadu v Praze v klientčině administrativní věci. „Nepochybné je, že obviněný jako advokát nesměl za získání takového vlivu čili za využití svých politických styků, tudíž za úkony, které s řádným vykonáváním advokacie nemají nic společného, žádati a dáti si vyplatiti odměnu, natož tak značnou. Právem má napadený nález zato, že takový postup zlehčuje čest a vážnost stavu, neboť je s to vyvolati ve veřejnosti úsudek, že advokáti při vykonávání svého povolání operují politickým vlivem, za něž se dávají honorovati, místo aby v zákonném řízení uplatňovali věcné důvody a argumenty,“ uzavřel Nejvyšší soud.

- prvním spolkovým ministrem spravedlnosti byl v období tzv. Výmarské republiky advokát? Otto Landsberg (1869-1957), původně advokát v Magdeburgu, setrval ve funkci krátce od 13. února 1919 do 20. června 1919. Landsberg se pak

účastnil i Pařížské mírové konference. K advokacii se vrátil v r. 1924 v Berlíně. Po nástupu Adolfa Hitlera k moci emigroval ještě v roce 1933 přes Československo a Belgie do Nizozemí, kde 9. prosince 1957 zemřel.

- k jazykovému nedorozumění došlo počátkem 30. let 20. století mezi českým a slovenským advokátem ve věci odročení jednání? Český advokát v intencích informace od svého klienta požadoval po slovenském kolegovi, aby potvrdil, že „stání zůstane v klidu“. Slovenský advokát na to odpověděl, že „pojednávání v méně mojho klienta zadržím“. Odlišnosti slovenského jazyka neznalý český advokát byl pak překvapen, že soud vydal rozsudek pro zmeškání. Když si stěžoval u Advokátní komory v Turčanském Sv. Martině, „hájlil se slovenský advokát v tom smyslu, že zadržeti pojednávání je ryze slovenský výraz, jenž znamená jen a jen, že se žalovaný k stání dostaví a že odpověď byla naprosto zřetelná a že český advokát musí vědět, co takovýto výraz ‚zadržeti pojednávání‘ znamená“. Redakce časopisu Česká advokacie, který o věci v roce 1931 referoval, vyzvala české advokátní čtenáře, aby si výraz dobře zapamatovali.

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Jde to
i bez papíru

ZJEDNODUŠTE ŽIVOT FIRMĚ I ZAMĚSTNANCŮM

se stravenkovou kartou Naše stravenka

Pro firmy

- nulová provize od zaměstnavatelů
- jednoduchý způsob objednávání karet i administrace
- odpadá složité rozdávání papírových stravenek

Pro zaměstnance

- zůstatek na kartě má neomezenou platnost
- možnost platit v restauracích a prodejnách Lidl a Kaufland
- útrata až 1 600 Kč za den

Objednávejte na: **800 115 435** (Po - pá, 8-18) nebo na info@nasestravenka.cz

www.nasestravenka.cz

Leitartikel

Martin Maisner: Gemeinsam werten wir den Ruf des Schiedsverfahrens auf	3
---	---

Aktualitäten

Hotline für Rechtshilfe hilft schon seit 13 Jahren Hana Rýdlová	4
Tregen Sie sich in die Liste der Rechtsanwälte ein, die kostenlose rechtshilfe gewähren! Irena Schejbalová	6
Schreibt ihr nur und ihr könnt zum Talent des Jahres werden! Ed	6
Der 14. Jahrgang des Gesamtjustizwettbewerbs Der Jurist des Jahres 2018 wurde ausgerufen	8
Aktuell im Rechtswesen Hana Rýdlová	10

Aus Rechtstheorie und Praxis

Gespräche

Das ständige Schiedsgericht bedeutet Stabilität der prozessualen Vorgehensweisen Gespräch mit der Vorsitzenden des Schiedsgerichts bei der Wirtschaftskammer der Tschechischen Republik und der Agrarkammer der Tschechischen Republik Marie Karfiková Alexander J. Bělohávek	11
Wir wollen allen internationalen europäischen Gerichtsständen gleichkommen Gespräch mit dem Vorsitzenden des Internationalen Schiedsgerichts bei der Böhmischem-Mährischen Produktenbörse Vit Horáček Alexander J. Bělohávek	14

Artikel

Schiedsverfahren, seine Spezifika und Vorteile Robert Němec, Viktor Glatz	16
Objektive Arbitrabilität – Möglichkeiten des Schiedsverfahrens Pavel Horák	23
Was sollte man bei der Vereinbarung des Schiedsvertrags nicht vergessen Milan Kindl	29
Konstituierung des Schiedsforums Tomáš Sokol	32
Notifizierungspflicht der Schiedsrichter über deren Bindungen an die Verfahrensparteien im Lichte der internationalen Standards Alexander J. Bělohávek	36
Zuständigkeit der Gerichte in Bezug auf das Schiedsverfahren Martin Doleček	40
Vollstreckbarkeit und Vollstreckung der schiedsrichterlichen Erkenntnisse David Rezníček	43
Effektivität des Schiedsgerichtsverfahrens Martin Maisner	46

Aus der Rechtsprechung

Verfassungsgerichtshof: Zum Prinzip der Subsidiarität der Strafrepession	51
Verfassungsgerichtshof: Über die Verfahrenskosten	55
EuGH: Brexit und Vollstreckung des europäischen Haftbefehls	57
EuGH: Zu den Autorenrechten der Photographien und deren Platzierung auf Webseiten	58
EGMR: Zum Verfahren über die Anfechtung der Vaterschaft	59

Aus der Fachliteratur

Roman Kramářik, Michal Petr, Karel Svoboda, Martin Sztefek, Jiří Valdhaus: Das Gesetz über den Schadenersatz im Bereich des Wirtschaftswettbewerbs. Kommentar (Jan Měkota)	61
Jana Pattynová, Lenka Suchánková, Jiří Černý und Koll.: Allgemeine Verordnung über den Schutz der personenbezogenen Daten (GDPR). Daten und Privatsphäre in der digitalen Welt. Kommentar (Tomáš Lechner)	62
Digesta Iustiniani (Jan Šejdl)	62
Jarmila Pokorná, Eva Večerková, Tereza Levická, Jan Dudová: Schutz des Verbrauchers gegen unlautere Geschäftspraktiken der Unternehmer (Petr Hajn)	63
Michael Šefčík: Karussell-Betrüge (Jan Široký)	64
Vladimír Syruček, Vencislav Sabotínov und Koll.: Immobilienrecht. Immobilien in der Maklerpraxis (Martin Maisner)	65
Dana Ondřejová, David Sehnálek: Werbung für unlauteren Wettbewerb und unlautere Geschäftspraktiken in der tschechischen sowie europäischen Rechtsregelung und Rechtsprechung (Michal Vítek)	66
Peter Molitoris: Konsens-Mittel der alternativen Lösung der Streitigkeiten im Verwaltungsverfahren (Tereza Chadimová)	66
Das Bulletin der slowakischen Rechtsanwaltschaft bringt...	68

Aus der Rechtsanwaltschaft

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Zu einem vergessenen Gesetzgebungsentwurf Jan Vidrna	69
Sie sind in die Himmelshalle gegangen	71
Aus der Tätigkeit der Union der Verteidiger Lukáš Trojan, Petr Toman	72
Heilende Rechtsanwaltschaft Daniela Kovářová	73
Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka	75

Informationen und Wissenswertes

Was Sie wissen sollten

Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter in den Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	77
Einladung zur Konferenz Das Privatrecht 2018 in Ostrava und in Prag	79
Einladung zum traditionellen Seminar über das amerikanische Recht in Telč	80
Einladung zum Seminar über das Insolvenzrecht	80
Ausstellung in Benešov über die Anwaltsfamilien Veselý und Klouda Ivana Cihlářová	81

Aus der Juristengesellschaft

Czesław Jaworski, der ehemalige Präsident der polnischen Rechtsanwaltschaft, ist verstorben Stanislav Balík	82
--	----

Zum Schluss

Notizen eines Juristen Petr Hajn	83
Eine Zeichnung von Lubomír Lichý	84
Wissen Sie, dass... Stanislav Balík	84

Inhaltsverzeichnis	86
Zusammenfassung/Summary	87
Table of Contents	88

Robert Némec, Viktor Glatz: Schiedsverfahren, seine Spezifika und Vorteile

Die Autoren analysieren übersichtlich in ihrem Artikel Vor- und Nachteile des Schiedsverfahrens im Vergleich mit den allgemeinen Gerichten. Als Vorteile des Schiedsverfahrens führen sie vor allem die Erlangung der international vollstreckbaren Entscheidung, Nichtöffentlichkeit, Schnelligkeit und Kosten-Vorhersehbarkeit, ferner die Möglichkeit der Parteien, einen Schiedsrichter und Prozessregeln oder die Unabhängigkeit der Schiedsrichter vom Staat zu wählen, an. Als Nachteil des Schiedsverfahrens bezeichnen sie dann die Tatsache, dass die Schiedsrichter im Gegensatz zum Gericht keine Ordnungs- oder Zwangsmittel zur Verfügung haben, und ferner, dass die tschechische Rechtsordnung den Schiedsrichtern nicht die Zuständigkeit anvertraut hat, vorläufige Maßnahmen zu erlassen.

Pavel Horák: Objektive Arbitrabilität – Möglichkeiten des Schiedsverfahrens

Die Arbitrabilität der Streitigkeiten, also die Beurteilung, wann die Parteien vereinbaren können, dass ihre Streitigkeit nicht durch ein Gericht, sondern durch einen Schiedsrichter entschieden wird, wird derzeit durch die Rechtsprechung vor allem für den Bereich der Sach- und Schuldrechte und der einigen Korporationsrechte geregelt. Der Beitrag wird deren Analyse, der Auslegung der Voraussetzungen der Arbitrabilität sowie den Fragen gewidmet, mit denen sich die Praxis in Zukunft, z. B. im Bereich der arbeitsrechtlichen Streitigkeiten oder des bereits erwähnten Korporationsrechts, auseinandersetzen muss.

Milan Kindl: Was sollte man bei der Vereinbarung des Schiedsvertrags nicht vergessen

Die Grundlage für jedes Schiedsverfahren ist der Schiedsvertrag. Seine sehr kurze Rechtsregelung ist jedoch in den vorigen Jahren zum Gegenstand der Auslegung in Dutzenden von Entscheidungen insbesondere des Obersten (aber auch des Verfassungs-) Gerichtshofes geworden. Also wenn jemand heute beabsichtigt, einen Schiedsvertrag abzuschließen, reicht es nicht, nur zwei Paragraphen im Gesetz über das Schiedsverfahren zu lesen, sondern er muss sich die Sache eben durch das Prisma der ziemlich zahlreichen Rechtssprechung ansehen, die der Autor in seinem Beitrag detailliert präsentiert.

Tomáš Sokol: Konstituierung des Schiedsforums

Der Autor analysiert in seinem Beitrag verschiedene Möglichkeiten der Bestellung des Schiedsrichters bzw. der Konstituierung des Schiedssenats. Wie er anführt, kann der Schiedsrichter bereits im Vorfeld durch die Schiedsklausel bestimmt, im Falle einer bereits entstandenen Streitigkeit durch das Gericht oder ein ständiges Schiedsgericht oder mittels der appointing authority ausgewählt werden. Die Rechtssprechung der tschechischen Gerichte, die die Auswahl des Schiedsrichters durch einen Dritten als ungesetzlich betrachtet, kritisiert er als exzessiv.

Alexander J. Bělohlávek: Notifizierungspflicht der Schiedsrichter über deren Bindungen an die Verfahrensparteien im Lichte der internationalen Standards

Die ausführliche Notifizierungspflicht der Schiedsrichter über alle Tatsachen, die Anlass zu Zweifeln über deren Unparteilichkeit geben können, ist untrennbarer Bestandteil der internationalen Praxis des Schiedsverfahrens geworden. Die Nichterfüllung der Notifizierungspflicht qualifiziert in vielen Fällen den konkreten Umstand, der minimal Gegenstand einer Diskussion sein kann, als Umstand, der von der Abwesenheit der Unparteilichkeit und vom Ausschluss des Schiedsrichters zeugt. Obwohl die internationale Praxis heutzutage in vielen Fällen im Hinblick auf die Anforderungen bezüglich des Umfangs dieser Notifizierungspflicht bis zum Äußersten geht, ist es eher überraschend, dass die Bedeutung solcher Mitteilungen in der inländischen Praxis übersehen und manchmal vielleicht sogar unterschätzt wird. Der Gegenpol zur Notifizierungspflicht ist jedoch die prozessuale Vorsicht der Parteien, die sich für den Inhalt solcher Mitteilungen an die Schiedsrichter interessieren und diese konsequent auswerten müssen. Das Übersehen einer solchen Mitteilung oder deren ungenügende Auswertung müssen als Folge die Schlussfolgerung haben, dass die mitgeteilte Tatsache für die Partei irrelevant ist und dass sie diese nicht als Verletzung des Prinzips des unparteiischen Schiedsrichters betrachtet. Eine spätere Geltendmachung der Einwendung aus demselben Grund ist daher bereits absolut ausgeschlossen.

Martin Doleček: Zuständigkeit der Gerichte in Bezug auf das Schiedsverfahren

Die Regelung der Zuständigkeit der allgemeinen Gerichte gegenüber dem Schiedsverfahren wurde seit der Verabschiedung des Gesetzes über das Schiedsverfahren und über die Vollstreckung der schiedsrichterlichen Erkenntnisse als eingeschränktes Schutzmittel konzipiert und am Anfang auch so ausgelegt, wo das offensichtliche Ziel dieses Schutzmittels war, die krassen prozessualen Exzesse zu verhindern. Die spätere Justizpraxis und die häufig genutzte gerichtliche Überprüfung der schiedsrichterlichen Erkenntnisse führten jedoch zur faktischen Erweiterung der Zuständigkeit der Gerichte bzw. wenigstens der Auswirkungen der Vollstreckung dieser Zuständigkeit auch in den Bereich des Schiedsverfahrens und sie haben im Endeffekt auch die Minderung der Attraktivität und den Verfall des Schiedsverfahrens in der aktuellen Realität der Tschechischen Republik zur Folge.

David Řezníček: Vollstreckbarkeit und Vollstreckung der schiedsgerichtlichen Erkenntnisse

Damit das schiedsrichterliche Erkenntnis zum vollstreckbaren Rechtstitel wird, ist es notwendig, dass eine gültige Schiedsklausel existiert und gleichzeitig den Parteien ordentlich das Erkenntnis zugestellt wird, welches bereits nicht mehr Gegenstand der Überprüfung durch andere Schiedsrichter sein kann. Die im Zeitraum vom 1. 1. 1995 bis zum 31. 3. 2012 erlassenen schiedsrichterlichen Erkenntnisse mussten ausschließlich im Wege der Bestimmung des § 45 der Zivilprozessordnung zugestellt werden und die Justizpraxis hat keine Möglichkeit der Vereinbarung der Parteien über die Änderung der Zustellungsweise zugelassen. Seit dem 1. 4. 2012 ist eine solche Vereinbarung der Parteien zulässig und die Gerichte müssen deren Existenz im Rahmen des Vollstreckungsverfahrens überprüfen. Seit dem 1. 1. 2014 ist es nicht möglich, die Erkenntnisse nach der Zivilprozessordnung zuzustellen, da eine Sondergesetzgebung angenommen wurde, welche die Zustellungsweisen und deren Reihenfolge in der neu hinzugegebenen Best. des § 19a des Gesetzes über das Schiedsverfahren und die Ausübung der schiedsrichterlichen Erkenntnisse Nr. 216/1996 Slg. regelt, die jedoch durch eine ausdrückliche Vereinbarung der Parteien geändert oder ausgeschlossen werden kann. Eine richtige Zustellung des Erkenntnisses ist die fundamentale Bedingung für die Rechtskraft und die darauf anschließende Vollstreckbarkeit.

Martin Maisner: Effektivität des Schiedsverfahrens

Der Autor analysiert die Effektivität des Schiedsverfahrens aus der Sicht der Qualität der Entscheidung, der für die Lösung der Streitigkeit notwendigen Zeit und der dafür aufgewendeten Kosten. Er fasst auch die wesentlichen Hindernisse zusammen, die seiner Meinung nach die Effektivität im Schiedsverfahren beeinträchtigen. Es ist ungenügende Aufmerksamkeit, die der Auswahl der Schiedsrichter gewidmet wird, ferner unnötig umfangreiche und komplizierte Eingaben, zeitliche und örtliche Unverfügbarkeit der Schiedsrichter, das Vorlegen von immer wieder weiteren Prozessanträgen und der Missbrauch des Instituts der Auflösung des schiedsrichterlichen Erkenntnisses durch das Gericht.

Robert Némec, Viktor Glatz: Arbitration, its specifics and advantages

In their article, the authors provide a clear overview of the advantages and disadvantages of arbitration compared to general courts. The advantages of arbitration include, in particular, obtaining of an internationally enforceable decision, hearings closed for public, rapidity and cost predictability of the proceedings, ability of the parties to select the arbitrator and select procedural rules, or independence of arbitrators on the state. The disadvantages of arbitration include the fact that unlike the court, arbitrators do not have any measures of order or coercive measures, and the Czech legal order has not entrusted arbitrators with the authority to issue preliminary orders.

Pavel Horák: Objective arbitrability – possibilities of arbitration

Arbitrability of disputes, i.e., an assessment when the parties may agree that their dispute should not be decided by the court but by an arbitrator, is currently addressed by the case law especially in the area of rights in rem, contractual rights and some corporate rights. The article analyses them, explains the prerequisites of arbitrability, and deals with issues the practice will be facing, e.g., in the area of labour disputes or the aforementioned corporate law.

Milan Kindl: What to remember when negotiating an arbitration agreement

The basis of virtually every arbitration is the arbitration

agreement. Its relatively very concise legal regulation, however, has become the subject of interpretation in dozens of decisions of mostly the Supreme Court (but also the Constitutional Court) in the past years. Therefore, if someone is to enter into an arbitration agreement nowadays, it is not sufficient for them to read the mere two sections in the Arbitration Act, but they have to look at the matter through the prism of those numerous decisions, which the author presents in detail in his article.

Tomáš Sokol: Establishment of an arbitral panel

In his article, the author discusses various options of arbitrator appointment and establishment of an arbitral tribunal. As he reports, an arbitrator may be appointed in advance by an arbitration clause or, in the case of a dispute already arisen, selected by the court, a permanent arbitration court or an appointing authority. The author criticizes the case law of Czech courts, which consider arbitrator selection by a third party illegal, as excessive.

Alexander J. Bělohlávek: Arbitrators' obligation to notify about their links to the parties in the light of international standards

Arbitrators' obligation to notify in detail about all facts that may give rise to doubts about their impartiality has become an integral part of international arbitration practice. Failure to comply with the obligation to notify is often qualified as such because of a particular circumstance, which may be at least subject of discussion as a circumstance suggesting lack of impartiality and exclusion of an arbitrator. Although international practice often goes to great lengths in terms of requirements for the scope of this obligation to notify, it is rather surprising that the Czech practice overlooks, and sometimes even trivializes, the significance of such arbitrators' notifications. A counterpart to the obligation to notify is, however, procedural caution of the parties, which must be interested in the contents of such notifications to arbitrators and evaluate them thoroughly. Overlooking of such a notification or its insufficient evaluation must lead to the fact that the communicated fact is irrelevant for the party and the party does not consider it to be breaching the principle of impartial arbitrator. Later claiming of an objection for the same reason is therefore absolutely impermissible.

Martin Doleček: Jurisdiction of courts in relation to arbitration

The regulation of jurisdiction of general courts with respect to arbitration has been, since the adoption of the Act on Arbitration and Enforcement of Arbitration Awards, designed and at the beginning also interpreted as a limited means of protection the obvious purpose of which was to prevent the most blatant procedural excesses. Later court practice and frequently used judicial review of arbitration awards, however, lead to an effective extension of the court jurisdiction or at least of the effects of the exercise of this jurisdiction in the area of arbitration, ultimately resulting in reduced attractiveness and decline of arbitration in the current reality of the Czech Republic.

David Řezníček: Enforceability and enforcement of arbitration awards

If an arbitration award is to become an enforceable legal title, a valid arbitration must exist and the parties must be duly served the award, which is not subject to review by other arbitrators. Arbitration awards issued between 1 January 1995 and 31 March 2012 has to be served exclusively according to the procedure stipulated in § 45 of the Code of Civil Procedure, and judicial practice did not allow any other possibility for the parties to agree on the method of delivery. Such an agreement is permitted since 1 April 2012, and courts must examine its existence in enforcement proceedings. Since 1 January 2014, it is not possible to serve awards pursuant to the Code of Civil Procedure because special legislation was adopted regulating the methods of delivery and their sequence in a newly added § 19a of the Act on Arbitration and Enforcement of Arbitration Awards No. 216/1994 Coll., which, however, may be amended or excluded by express agreement of parties. Correct serving of the award is an essential prerequisite of its legal force and the consequent enforceability.

Martin Maisner: Effectiveness of arbitration

The author discusses the effectiveness of arbitration in terms of the quality of decision-making, the time needed to resolve a dispute, and the costs incurred. He also summarizes the main obstacles that, in his view, hinder effectiveness of arbitration. These include insufficient attention paid to the selection of arbitrators, unnecessarily large and complicated submissions, local and temporal unavailability of arbitrators, submission of further and other procedural proposals, and abuse of the institution of cancellation of arbitration award by court.

Leading Article

Martin Maisner: **Let's rehabilitate the reputation of arbitration** 3

Current News

Legal aid hotline has been helping for 13 years Hana Rýdlová 4
 Repeated call: Have your name registered in the Register of lawyers providing legal aid Irena Schejbalová 6
 Take part to have the chance of being the Talent of the Year! Ed. 6
 The 14th year of the Lawyer of the Year 2018 awards has been announced 8
 Currently in law Hana Rýdlová 10

Legal Theory and Practice

Interviews

Permanent arbitration court means procedural stability.
 An interview with the President of the Arbitration Court attached to the Economic Chamber of the CR and Agricultural Chamber of the CR Marie Karfíková Alexander J. Bělohávek 11
 We want to match all international European places of arbitration.
 An interview with the President of the International Arbitration Court of the Czech Moravian Commodity Exchange Alexander J. Bělohávek 14

Articles

Arbitration, its specifics and advantages Robert Němec, Viktor Glatz 16
 Objective arbitrability – possibilities of arbitration Pavel Horák 23
 What to remember when negotiating an arbitration agreement Milan Kindl 29
 Establishment of an arbitral panel Tomáš Sokol 32
 Arbitrators' obligation to notify about their links to the parties in the light of international standards Alexander J. Bělohávek 36
 Jurisdiction of courts in relation to arbitration Martin Doleček 40
 Enforceability and enforcement of arbitration awards David Režniček 43
 Effectiveness of arbitration Martin Maisner 46

Judicial Decisions

Constitutional Court: On the principle of subsidiarity of criminal repression 51
 Constitutional Court: On the costs of proceedings 55
 CJEU: Brexit and enforcement of the European Arrest Warrant 57
 CJEU: On copyright of authors of photographs and their placement on websites 58
 ECtHR: On proceedings to deny paternity 59

Professional Literature

Roman Kramařík, Michal Petr, Karel Svoboda, Martin Sztefek, Jiří Valdhaus: **The law on damages in the field of competition. Commentary** (Jan Měkota) 61
 Jana Pattynová, Lenka Suchánková, Jiří Černý et al.: **General Data Protection Regulation (GDPR). Data and privacy in the digital world. Commentary** (Tomáš Lechner) 62
 Digesta Iustiniani (Jan Šejdl) 62
 Jarmila Pokorná, Eva Večerková, Tereza Levická, Jan Dudová: **Consumer protection against unfair commercial practices of businesses** (Petr Hajn) 63
 Michael Šefčík: **Carousel frauds** (Jan Široký) 64
 Vladimír Syruček, Vencislav Sabotinov et al.: **Real estate law. Real estate in real estate practice** (Martin Maisner) 65
 Dana Ondřejová, David Sehnálek: **Unfair advertising and unfair business practices in the Czech and European legislation and case law** (Michal Vítek) 66
 Peter Molitoris: **Consensual means of alternative dispute resolution in administrative proceedings** (Tereza Chadimová) 66
 Bulletin of the Slovak Bar Association brings... 68

Legal Profession

Czech Legal Profession

On one forgotten legislative proposal Jan Vidrna 69
 Gone to the celestial hall 71
 From the activities of the Czech Union of Defence Lawyers Lukáš Trojan, Petr Toman 72
 Healing legal profession Daniela Kovářová 73
 Disciplinary Practice Jan Syka 75

Information and Points of Interest

You Should Know

Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association 77
 Invitation to the 2018 Private Law conference in Ostrava and Prague 79
 Invitation to the traditional seminar on US law in Telč 80
 Invitation to a seminar on insolvency law 80
 Benešov exhibition on the lineage of lawyer families Veselý and Klouda Ivana Cihlářová 81

Legal Society

Czesław Jaworski, former Polish legal profession president, passes away Stanislav Balík 82

Finally

Lawyer's Diary Petr Hajn 83
 Drawing by Lubomír Lichý 84
 Did you know that... Stanislav Balík 84

Inhaltsverzeichnis

Zusammenfassung/Summary 86
 Table of Contents 88

Weil, Gotshal & Manges s.r.o. advokátní kancelář

nabízí pracovní příležitosti pro

advokáty a advokátní koncipienty

Kandidát by měl splňovat následující požadavky:

- velmi dobrá znalost platného práva
- motivace k vysokému pracovnímu nasazení
- výborná znalost anglického jazyka
- předchozí praxe a studijní zkušenosti získané v zahraničí výhodou

Chcete-li získat praktické zkušenosti v oboru, stát se členem týmu renomované mezinárodní advokátní kanceláře a získat nadstandardní finanční ohodnocení, zašlete nám, prosím: průvodní dopis a curriculum vitae v českém a anglickém jazyce.

Písemné nabídky s uvedením své kontaktní adresy a telefonního čísla zasílejte na adresu:

WEIL, GOTSHAL & MANGES s.r.o. advokátní kancelář

k rukám Martiny Machkové a Kláry Koppové

Křižovnické nám. 193/2, 110 00 Praha 1, tel.: 221 407 300, fax: 221 407 310

e-mail: martina.machkova@weil.com, klara.koppova@weil.com

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU 2017 PRO MEZINÁRODNÍ KANCELÁŘ

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU 2017 v kategoriích:

- Fúze a akvizice
- Řešení sporů a arbitráže

CHAMBERS EUROPE 2017 – nejvyšší hodnocení v kategoriích:

- Competition/Antitrust
- Dispute Resolution
- Projects & Energy

Pomáhejme společně.

WEIL, GOTSHAL – nadační fond

www.weil-nadacni-fond.cz

ROLEX

CELLINI MOONPHASE

Jedinečná interpretace fází Měsíce, která spojuje
klasickou eleganci s dotykem současnosti.
Čas v životě. Život v čase.

CELLINI MOONPHASE

BECHYNĚ
HODINÁŘSTVÍ

VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 10, PRAHA 1 | +420 608 080 874
ŠTĚPÁNSKÁ 57, PRAHA 1 | +420 224 214 349
www.hodinarstvi-bechyne.cz